

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

ROUFNE

Egz. Nr 1

Mjr mgr inż. Andrzej DOROCIŃSKI

**MOŻLIWOŚCI PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA MASKOWANIA
OPERACYJNEGO W OPERACJI
ZACZEPNEJ ARMII**

Rozprawa doktorska

PF 49139

WARSZAWA 1983

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

RODZINE

Egz. Nr 1

Mjr mgr inż. Andrzej DOROCIŃSKI

**MOŻLIWOŚCI PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA MASKOWANIA
OPERACYJNEGO W OPERACJI
ZACZEPNEJ ARMII**

Rozprawa doktorska

PF 49139

WARSZAWA 1983

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im.gen.broni K. Swierczewskiego

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
.....
podpis

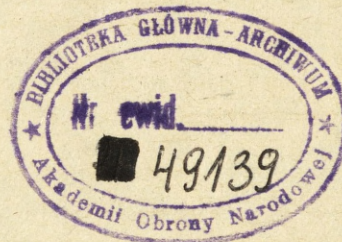
~~.....~~
Egz.nr ... 1

Mjr mgr inż. Andrzej DOROCIŃSKI

MOŻLIWOŚCI PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA MASKOWANIA
OPERACYJNEGO W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

/Rozprawa doktorska/

Pod naukowym kierownictwem

płk prof.dr Kazimierza NOŻKO

WARSZAWA

STYCZEŃ

1983 r.

Motto:

"...Osiągnąć wyższą skuteczność maskowania operacyjnego. Zapewnić w organizacji tego przedsięwzięcia obronę przed różnymi rodzajami rozpoznania, wiązać ją z przedsięwzięciami dezinformowania nieprzyjaciela. Stosować szerzej pozorowanie punktów dowodzenia, stanowisk rakietowych, lotnisk oraz elementów ugrupowania bojowego obrony powietrznej".

R-z MON do szkolenia Sił
Zbrojnych PRL w roku 1983

SPIS TREŚCI

	Str.
ZAŁOŻENIA WSTĘPNE: cel i główne założenia pracy, pojęcie maskowania operacyjnego, rola i znaczenie maskowania operacyjnego we współczesnej operacji, ocena literatury przedmiotu i poglądów, główne problemy pracy, metody badawcze.....	6
ROZDZIAŁ I. OGÓLNE ZAŁOŻENIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO W ŚWIETLE NOWYCH MOŻLIWOŚCI ROZPOZNANIA NIE-PRZYJACIELA.....	10
1. Możliwości rozpoznania nieprzyjaciela wywierające wpływ na przedsięwzięcia maskowania operacyjnego.....	14
2. Wymagania stawiane przed maskowaniem operacyjnym w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii.	22
3. Formy maskowania operacyjnego i ich charakterystyka.....	32
ROZDZIAŁ II. PODSTAWOWE CZYNNIKI WARUNKUJĄCE TREŚĆ I ZAKRES MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OKRESIE PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII.....	46
1. Wpływ celu, zadań i zamiaru operacji zaczepnej armii na zakres i możliwości realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego.....	47
2. Wpływ warunków i sposobów przejścia armii do operacji zaczepnej na zakres maskowania operacyjnego.....	52
3. Wpływ warunków terenowych na treść i zakres maskowania operacyjnego.....	57
ROZDZIAŁ III. SIŁY I ŚRODKI NIEZBĘDNE DO ORGANIZACJI I PROWADZENIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII.....	60
1. Zasadnicze przedsięwzięcia armii w zakresie przygotowania operacji zaczepnej i wynikające z tego potrzeby sił i środków maskowania operacyjnego.....	60
2. Wpływ systemów rozpoznania nieprzyjaciela na potrzeby w zakresie sił i środków maskowania operacyjnego na szczeblu armii.....	70
3. Przewidywane działania maskowania operacyjnego przełożonego i sąsiadów na korzyść armii i ich wpływ na potrzeby sił i środków maskowania operacyjnego.....	73

4. Propozycje organizacji niezbędnych sił i środków maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii.....	75
ROZDZIAŁ IV. GŁÓWNE PROBLEMY ORGANIZACYJNE PRZEDSIĘWZIĘĆ MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII.....	82
1. Wypracowanie zamiaru o maskowaniu operacyjnym.....	85
2. Opracowanie planu maskowania operacyjnego.....	87
3. Doprowadzenie zadań do wykonawców i uzgodnienie współdziałania z sąsiadami.....	90
4. Kontrola przedsięwzięć maskowania operacyjnego.....	93
ROZDZIAŁ V. MOŻLIWOŚCI REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OKRESIE PRZYGOTOWANIA OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII.....	99
1. Maskowanie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej przez wojska armii.....	100
2. Maskowanie przegrupowania wojsk armii do rejonów wyjściowych.....	107
3. Maskowanie ugrupowania operacyjnego armii w rejonie wyjściowym i w okresie wchodzenia armii do bitwy.....	114
ROZDZIAŁ VI. MOŻLIWOŚCI REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OKRESIE PROWADZENIA OPERACJI ZACZEPNEJ.....	123
1. Maskowanie przejścia armii do operacji zaczepnej zwłaszcza w okresie przełamania obrony nieprzyjaciela.....	124
2. Maskowanie działania operacyjnej grupy manewrowej.....	131
3. Maskowanie użycia desantu powietrznego.....	138
4. Maskowanie forsowania przeszkód wodnych.....	143
5. Maskowanie wprowadzenia do bitwy drugich rzutów.....	148
WNIOSKI.....	153
BIBLIOGRAFIA.....	159
ZAŁĄCZNIKI:	
1. Charakterystyka wybranych środków przenoszenia i aparatury możliwej do stosowania w rozpoznaniu kosmicznym.....	164
2. Podstawowa aparatura możliwa do stosowania w rozpoznaniu kosmicznym.....	165
3. Zestawienie sił i środków rozpoznania korpusu armijnego Stanów Zjednoczonych oraz ich możliwości rozpoznawcze.....	167
4. Zestawienie sił i środków rozpoznania korpusu armijnego Bundeswehry oraz ich możliwości rozpoznawcze.....	168
5. Ocena możliwości rozpoznania w zakresie wykrywania i rozpoznawania wojsk i obiektów wojskowych.....	169

6. Podział maskowania operacyjnego.....	172
7. Rozbudowa pozornego rejonu stanowisk BROT.....	173
8. Ilość sił i środków niezbędna do pozorowania rejonu rozmieszczenia /ześrodkowania/ związków taktycznych.....	174
9. Ilość sił i środków potrzebnych do upozorowania marszu związków taktycznych.....	175
10. Etatowe pododdziały maskowania na szczeblu armii /równorzędnym/.....	176
11. Organizacja kompanii maskowania.....	179
12. Charakterystyka środków zadymiania.....	181
13. Schemat operacji zaczepnej armii.....	185
14. Plan maskowania operacyjnego armii w operacji zaczepnej....	186
15. Legenda do planu realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii.....	187
16. Schemat działania operacyjnej grupy manewrowej armii.....	188
17. Schemat odparcia przeciwuderzenia nieprzyjaciela.....	189
18. Schemat wejścia drugiego rzutu armii do bitwy.....	190
19. Przykłady dyrektyw operacyjnych dowódcy 1 Frontu Białoruskiego wydanych dowódcom 61 armii i 1 armii polskiej w czasie przygotowania operacji berlińskiej.....	191

ZALOŻENIA WSTĘPNE

Wiele przykładów z historii minionych wojen, a także wnioski wynikające z analizy rozwoju współczesnych operacji wskazują, że maskowanie operacyjne stało się specyficznym sposobem oddziaływania na nieprzyjaciela i stanowi nie tylko najprostszy, a równocześnie najskuteczniejszy środek w uzyskaniu zaskoczenia nieprzyjaciela lub ochrony własnych wojsk i obiektów przed wykryciem, a w konsekwencji przed zniszczeniem. Stało się również ono jednym ze skutecznych instrumentów aktywnego wpływu na decyzje i działania nieprzyjaciela, narzucania niedogodnej dla niego koncepcji /planu/ działania, stało się swoistym sposobem "sterowania" jego działaniami.

Maskowanie operacyjne obejmuje szeroki kompleks przedsięwzięć natury organizacyjno-wykonawczej, technicznej i taktyczno-operacyjnej i polega na wprowadzeniu nieprzyjaciela w błąd co do istoty zamiaru operacji, położenia, ilości i składu wojsk oraz obiektów tyłowych podczas przygotowania i prowadzenia operacji^{x/}.

Maskowanie operacyjne odgrywało wyjątkowo ważną rolę w okresie II wojny światowej i w konfliktach zbrojnych po drugiej wojnie światowej, zwłaszcza w wojnach na Bliskim Wschodzie. W każdej sytuacji poprzez właściwe organizowanie maskowania operacyjnego uzyskiwano zaskoczenie nieprzyjaciela. W warunkach współczesnych jego rola nie maleje. Z tym, że ze względu na możliwości rozpoznania nieprzyjaciela wzrastają trudności w jego wykonaniu. Fakt, że maskowanie operacyjne odgrywało tak ważną rolę w przeszłości, co potwierdzają liczne przykłady historyczne oraz, że najczęstszym rezultatem jego stosowania przez walczące strony było zaskoczenie nieprzyjaciela, skłania do gruntownych badań w możliwości prowadzenia maskowania operacyjnego w warunkach współczesnych zarówno z użyciem jak i bez użycia broni masowego rażenia. Badania powinny dać obiektywną odpowiedź na pytanie - czy na współczesnym polu bitwy, zwłaszcza w operacji zaczepnej armii, a głównie z użyciem broni masowego rażenia istnieją warunki i możliwości prowadzenia maskowania operacyjnego, jaki wpływ może ono wy-

x/ Płk prof.dr Kazimierz NOŻKO. Maskowanie operacyjne. Warszawa ASG WP 1974 r.

rzec na uzyskanie zaskoczenia nieprzyjaciela, w jaki sposób należy go organizować i realizować, aby cel taki osiągnąć. Oprócz tego do podjęcia niniejszego problemu jako tematu pracy skłoniła autora również i ta okoliczność, że w literaturze wojskowej w ostatnich latach stosunkowo mało jest opracowań z tej dziedziny, jak również nie zawsze w wymaganym wymiarze problematykę maskowania operacyjnego uwzględnia się w procesach decyzyjnych dowództw i sztabów.

Mając świadomość złożoności problemu oraz wynikające z niego obiektywne trudności w jego pełnym opracowaniu, a z drugiej strony widząc potrzebę chociażby cząstkowego wypełnienia istniejącej luki w tej dziedzinie, autor postawił przed sobą dwa cele.

Pierwszy: Określić istotę maskowania operacyjnego ekspozując jego rolę w przygotowywanych i prowadzonych operacjach zaczepnych na Zachodnim TDW, uwzględniając zwłaszcza możliwości sił i środków rozpoznania nieprzyjaciela.

Drugi: Przedstawić możliwości oraz sposoby prowadzenia maskowania operacyjnego na szczeblu armii podczas przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej zwłaszcza w warunkach użycia broni masowego rażenia.

Z tak sformułowanych celów wynikały następujące problemy badawcze:

1. Jaki jest wpływ współczesnej techniki rozpoznania na możliwości realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego?
2. Jakie istnieją warunki i możliwości wykonywania przedsięwzięć maskowania operacyjnego w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii?
3. Jakie siły i środki techniczne są niezbędne aby przedsięwzięcia maskowania operacyjnego na szczeblu armii uczynić najbardziej wiarygodnymi?

Osiągnięcie wymienionych celów i rozwiązanie tak sprecyzowanych problemów badawczych postawiły autora wobec konieczności oparcia się przede wszystkim na wnioskach z niektórych ćwiczeń przeprowadzonych przez Ministra Obrony Narodowej, Głównego Inspektora Szkolenia Bojowego, własne eksperymenty prowadzone podczas ćwiczeń ze słuchaczami ASG WP, konsultacje z odpowiednimi oficerami MON, a także korzystania z literatury hi-

storycznej. Wykorzystywano wnioski i doświadczenia z wojen lokalnych zwłaszcza na Bliskim Wschodzie. Zebrane w ten sposób materiały umożliwiły ułożenie rozprawy w sześciu rozdziałach. Treść poszczególnych rozdziałów obejmuje: Rozdział I - próbę wyjaśnienia istoty, miejsca i roli maskowania operacyjnego jako jednej z form aktywnego oddziaływania na nieprzyjaciela i sterowania jego działaniami w warunkach współczesnej operacji i w świetle nowych możliwości rozpoznania nieprzyjaciela, bez ścisłego wiązania tej problematyki z jakimkolwiek szczeblem dowodzenia. Rozdział ten ma charakter ogólnoteoretyczny, wprowadzający do problematyki maskowania operacyjnego. Rozdział II i III przedstawia czynniki warunkujące treść i zakres maskowania operacyjnego oraz krótkie uzasadnienie sił i środków niezbędnych do realizacji maskowania operacyjnego w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii. Rozdział IV obejmuje wyniki badań w zakresie głównych problemów organizacyjnych dotyczących maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii. Rozdział V i VI zawiera możliwości realizacji konkretnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii.

Jeżeli chodzi o istniejące opracowania teoretyczne dotyczące zagadnień maskowania operacyjnego, dostępne autorowi podczas studiowania problemu i pisania rozprawy, to należy wymienić dwie prace płk prof.dr K. NOŹKO: "Maskowanie operacyjne we współczesnych działaniach bojowych" i "Maskowanie operacyjne". Prace te były dla autora źródłem teoretycznych inspiracji, jak też przedmiotem konfrontacji własnych wniosków oraz źródłem szeregu poglądów dotyczących roli i znaczenia maskowania operacyjnego i jego zadań w warunkach współczesnej operacji. Wydaje się, że z uwagi na kwalifikacje autora wymienionych prac, a także zakres oraz treść tych opracowań, należałoby uznać je jako materiały źródłowe zawierające wiele poglądów, tez i twierdzeń dotyczących maskowania operacyjnego.

Oprócz wyżej wymienionych materiałów fachowo-teoretycznych autor dokonał analizy i oceny niektórych ważniejszych ćwiczeń, takich jak: "WIOSNA-80", "WRZESIEŃ-80", "WRZESIEŃ-81" przeprowadzonych w ramach szkolenia sił zbrojnych PRL. Uwzględnione też zostały wnioski wpływające z konfliktów zbrojnych w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie, zwłaszcza z 1973 r.

Drugą grupę materiałów stanowiły pamiętniki niektórych wybitnych dowódców Armii Radzieckiej z okresu II wojny światowej, np.: "Pierwsze dni wojny" - marszałka S. Biriuzowa, "Wspomnienia" - A.J. Jeremienki, "Żołnierski obowiązek" - K. Rokossowskiego, "Sztab generalny w latach wojny" - S.M. Sztmienki i innych autorów. Pamiętniki te zawierają wiele informacji i prawdziwych zdarzeń, które w ocenie autora, stanowią ciekawe przykłady do ilustrowania wniosków lub twierdzeń zawartych w niniejszym opracowaniu.

Trzecią i ostatnią grupę materiałów wykorzystanych w pracy były różne wojskowe opracowania publicystyczno-naukowe, a między innymi np.: "Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej" płk prof.dr K. NOŻKO, podręcznik ASG WP - "Operacja zaczepna armii", "Instrukcja o maskowaniu wojsk" część II, a także książki dawniej opublikowane jak np.: "Strategia wojenna" marszałka ZSRR Sokołowskiego, "Zamierzenia i plany" S. Sałowiewa, "Wojna mózgow" L. Farago, "Operatiwnaja maskirowka wojsk" A. Maculenki i inne.

Materiały te posłużyły autorowi jako źródła różnych faktów przytaczanych w pracy w formie ilustracji.

Dysponując skromnym materiałem naukowym /źródłowym/, a jednocześnie rozproszonym, lecz bogatym materiałem historycznym, a także pewnym doświadczeniem własnym, autor posłużył się w toku pracy metodą analizy i krytyki istniejącej literatury przedmiotu historycznej i współczesnej, analizy ćwiczeń, zwłaszcza pod kątem stosowania w nich przedsięwzięć maskowania operacyjnego oraz analizy logicznej w zakresie budowania hipotez i formułowania wniosków własnych.

Zarówno cele pracy, jak i problemy badawcze oraz świadome dążenie autora do nadania jej charakteru użytkowego spowodowało, że szereg zagadnień potraktowano w sposób syntetyczny. Niektóre zagadnienia natomiast, wynikające z tematu, zostały jedynie zasygnalizowane i mogą stanowić przedmiot dalszych badań naukowych lub stanowić tematy osobnych rozpraw doktorskich. W sumie praca niniejsza stanowi ekspozycję osobistych poglądów autora na problematykę maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii wyrażonych w postaci szeregu wniosków, hipotez i propozycji.

ROZDZIAŁ I. OGÓLNE ZAŁOŻENIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO W ŚWIETLE NOWYCH MOŻLIWOŚCI ROZPOZNANIA NIEPRZYJACIELA.

W sztuce wojennej powstawanie określonych zjawisk uwarunkowane jest konkretnymi przyczynami. Bezpośrednią przyczyną, która spowodowała zwiększenie roli i znaczenia maskowania operacyjnego, było wprowadzenie nowych broni, zwłaszcza zwiększenie ich donośności i celności oraz rozwój środków rozpoznania. W wyniku stosowania przez nieprzyjaciela coraz doskonalszych środków i systemów rozpoznania, należy się także liczyć z coraz trudniejszymi zadaniami, które stoją przed maskowaniem. O znaczeniu maskowania niejednokrotnie mówił Minister Obrony Narodowej między innymi w swoim podsumowaniu ćwiczenia "LATO-78". Stwierdził - "Maskowanie w związku z prowadzoną przez przeciwnika penetracją rozpoznawczą stało się już w okresie pokoju aktywnym elementem walki, to nie tylko przedsięwzięcia natury technicznej. To jak wiadomo, przede wszystkim zintegrowany i kompleksowy system mylenia przeciwnika, ukrywanie przed nim naszych zamiarów i działań"^{x/}. W wystąpieniu na odprawie szkoleniowej kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 5 listopada 1979 r. Minister Obrony Narodowej powiedział: "Pamiętajmy również, że nieodłącznym i nieodzownym towarzyszem zaskoczenia jest maskowanie. Wymaga to bardziej aktywnego, przy czym wyjątkowo twórczego podejścia do problemu maskowania operacyjnego oraz bezpośredniego...". Wypowiedzi te świadczą o wyjątkowej randze przydawanej maskowaniu.

Ilość, ważność oraz prawdziwość informacji o nieprzyjacielu na polu bitwy zawsze w zasadniczy sposób rzutowały na treść podejmowanej decyzji przez dowódcę i w następstwie tego na działania wojsk, a wzajemna zależność tych czynników /informacja - decyzja - działanie wojsk/ stała się przedmiotem licznych badań i uogólnień teoretyków i praktyków wojskowych. Między innymi C. Von Clausewitz w swoich rozważaniach nad "natu-

x/ Wystąpienie członka Biura Politycznego KC PZPR ministra Obrony Narodowej gen. armii Wojciecha JARUZELSKIEGO na podsumowaniu ćwiczenia "LATO-78". Warszawa 1978 r.

ra wojny" podkreślając kapitalne znaczenie informacji o nieprzyjacielu pisał, że brak pełnych danych, informacje niepewne lub wręcz fałszywe są jedną z cech stałych walki zbrojnej, są obiektywną prawidłowością, wywierającą stale wpływ na trafność decyzji i skuteczność działania wojsk^{x/}.

Zarówno doświadczenia minionych wojen, jak też hipotetyczna wizja charakteru przyszłych operacji upoważnia do stwierdzenia, że również na przyszłym polu bitwy dowódca i sztab będzie pozbawiony pełnych informacji o nieprzyjacielu. Badania operacji z okresu II wojny światowej oraz w konfliktach zbrojnych po II wojnie światowej upoważniają do sformułowania następującej prawidłowości: Jedną z cech stałych operacji zaczepnej armii, która wywiera wpływ na trafność decyzji i skuteczność działania wojsk są informacje niepewne lub wręcz fałszywe oraz brak pełnych danych.

Z uwagi jednak na to, że w przyszłych operacjach zaczepnych armii ze względu na ich wysoką dynamiczność i zmienność sytuacji informacje z pola bitwy będą jeszcze bardziej płynne i niepewne, walczące strony będą w większym stopniu niż np. w czasie II wojny światowej odczuwały brak dostatecznej ilości, na czas dostarczonych wiarygodnych informacji o nieprzyjacielu, mimo że zwiększać się będą możliwości ich zdobywania^{xx/}. Stąd też walczące strony będą z jednej strony obiektyw-

x/ C. Von Clausewitz - O wojnie, tom I, wyd. MON 1958 r., s. 28, 54, 74.

"...Každy wódz zna dokładnie jedynie położenie własne - pisał on - położenie zaś przeciwnika tylko na podstawie niepewnych wiadomości i może więc sobie urobić o nim sąd mylny i wskutek tego myśleć, że kolej działania, przypada na przeciwnika, wtedy gdy właśnie on powinien działać".

I dalej:

"...Wojna jest dziedziną niepewności, trzy czwarte tego na czym są oparte działania wojenne pokrywa mgła większej lub mniejszej niepewności. Tutaj więc przede wszystkim niezbędny jest subtelny i przenikliwy rozum, wyczuć prawdę i trafnie sądzić".

Oraz to, że:

"...Wiele wiadomości otrzymanych na wojnie jest sprzecznych, jeszcze więcej fałszywych, a najwięcej niepełnych. Wymaga to od oficera pewnej umiejętności ich odróżniania".

xx/ Jako przykład może posłużyć ofensywa Iranu przeciwko Irakowi 1 połowa 1982 r. Informacje o stratach własnych i przeciwnika, linii styczności wojsk, działaniach bojowych i opanowanych rejonach podawane przez źródła Iraku i Iranu były niezgodne, sprzeczne, a niekiedy wręcz przeciwstawne. Także w konflikcie zbrojnym między Wielką Brytanią i Argentyną /1982 r./ wiele informacji o stratach zadanych przeciwnikowi było niezgodnych lub niepełnych.

nie zmuszone do wyznaczania stosunkowo dużej ilości sił i środków dla zdobycia określonej ilości i jakości informacji o nieprzyjacielu, niezbędnych do podejmowania prawidłowych decyzji, a z drugiej będą dysponowały krótszym czasem na ich analizę oraz ocenę.

Jeżeli zatem uznać, że napływ niepełnych, sprzecznych i fałszywych informacji o nieprzyjacielu z pola bitwy był w przeszłości oraz nadal pozostaje jedną z obiektywnie istniejących prawidłowości walki i operacji, to z tego wynika, że każda działalność walczących stron zmierzająca do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd poprzez wykorzystanie wszystkich możliwych sposobów maskowania, mieści się w ramach wymienionej prawidłowości, jest więc nie tylko obiektywnie uzasadniona, lecz również konieczna.

Jednakże skuteczne wprowadzanie nieprzyjaciela w błąd nie może być realizowane automatycznie, jedynie w oparciu o przypuszczenie, że nieprzyjaciel posiada informacje niepełne lub fałszywe, w oderwaniu i bez dokładnej znajomości sił i środków, możliwości oraz sposobów zdobywania informacji przez organa rozpoznawcze nieprzyjaciela, a także bez głębokiej wiedzy dotyczącej współczesnych operacji zaczepnych na szczeblu armii. Znajomość słabych i silnych stron systemów rozpoznawczych nieprzyjaciela, a przede wszystkim ich możliwości i kierunków "zainteresowania", stanowi istotny warunek skutecznego maskowania własnych zamiarów, sił i możliwości oraz wprowadzania nieprzyjaciela w błąd. Zatem każda próba wykorzystania w/w obiektywnej prawidłowości powinna być zawsze oparta na głębokiej ocenie "zapotrzebowania" nieprzyjaciela na określone informacje, które są mu potrzebne do podjęcia decyzji w danej sytuacji a także na ocenie możliwości ich zdobycia przez jego rozpoznanie.

Równocześnie wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd powinno przede wszystkim wynikać z konkretnie sformułowanego i głęboko uzasadnionego zamiaru dowódcy, odpowiedzialnego za przygotowanie i przeprowadzenie operacji, a także z oceny możliwości wojsk własnych w zakresie wykorzystania popełnionych przez nieprzyjaciela błędów.

Dlatego też istota skutecznego maskowania operacyjnego polegać powinna na umiejętnym połączeniu oraz wykorzystaniu co naj-

mniej trzech czynników: obiektywnie istniejącej możliwości wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd w danej sytuacji; celowym udostępnianiu mu informacji silnie poszukiwanych, potrzebnych do podjęcia decyzji; możliwości natychmiastowego wykorzystania przez siły własne błędów popełnionych przez nieprzyjaciela. Wymaga to od dowódcy armii oraz jego sztabu głębokiej oceny w/w czynników, pełnego rozeznania w zakresie sił, możliwości i celów działań nieprzyjaciela jak też możliwości własnych i sąsiadów.

Ponadto należy podkreślić, że skuteczne wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd poprzez maskowanie i narzucenie mu wygodnego dla nas sposobu walki wymaga stosowania nie jednej, wybranej formy^{x/} maskowania, lecz że jest to przedsięwzięcie wielostronne i różnorodne, wymagające zespołowego wysiłku sztabów i rodzajów wojsk stosujących różne sposoby mylenia nieprzyjaciela, ciągle i systemowo.

Maskowanie operacyjne w przeszłości stanowiło najprostszy, a równocześnie najskuteczniejszy środek w uzyskaniu zaskoczenia nieprzyjaciela lub ochrony własnych wojsk i obiektów przed wykryciem, a w konsekwencji przed zniszczeniem. Podstawową bowiem przesłanką uzyskania zaskoczenia - na przestrzeni historii wojen i współcześnie - jest zachowanie w tajemnicy przygotowywanych działań i związanych z nimi zamierzeń oraz wprowadzenie w błąd rozpoznania nieprzyjaciela odnośnie podjętej decyzji do przyszłych działań. Maskowanie i rozpoznanie pozostają w ścisłym i nierozzerwalnym ze sobą związku, chociaż ich cele i zadania diametralnie się różnią. Należy obiektywnie uznać, że rozpoznanie przeważnie wyprzedza w swoim rozwoju środki i sposoby maskowania.

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną wyniki badań dotyczące ogromnych możliwości współczesnego rozpoznania i jego bezpośredni wpływ na sztukę maskowania operacyjnego.

x/ Formy i sposoby maskowania operacyjnego omówiono w dalszej części opracowania.

1. Możliwości rozpoznania nieprzyjaciela wywierające wpływ na przedsięwzięcia maskowania operacyjnego.

Możliwości rozpoznania nieprzyjaciela zawsze wywierały określony wpływ na treść, a zwłaszcza na formy organizowania i prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii. Przykłady i doświadczenia wojen ubiegłych uczą, że pomiędzy maskowaniem a rozpoznaniem istniało i istnieje obecnie ostre współzawodnictwo. Analizując współzawodnictwo pomiędzy maskowaniem a rozpoznaniem widzimy, że najczęściej następuje rozwój środków rozpoznania, a dopiero potem udoskonala się środki i sposoby maskowania. Rozpoznanie ma za zadanie zdobyć i ustalić jak największą ilość danych o nieprzyjacielu, maskowanie z kolei dąży do tego, aby nieprzyjaciel otrzymał tych danych jak najmniej lub w wypaczonej, nieprawdziwej formie. Z powyższego wynika wniosek, że możliwości środków rozpoznania wpływają na charakter maskowania i stanowią bezpośrednie bodźce do jego rozwoju i doskonalenia. Ażeby zatem przedsięwzięcia maskowania spełniały swoje zadanie, należy stale studiować i znać możliwości, charakterystykę oraz strony dodatnie i ujemne się i środków rozpoznania, które we współczesnych warunkach coraz bardziej się rozwijają wykorzystując najnowsze osiągnięcia nauki i techniki.

Według poglądów zachodnich, każdy dowódca powinien dysponować takimi siłami i środkami rozpoznania, których użycie zapewniłoby w krótkim czasie wykrycie, dokładne rozpoznanie oraz określenie położenia celów i pozwoliło na skuteczne ich zwalczanie z użyciem broni jądrowej włącznie^{x/}. Dąży się przy tym, aby dowódca dysponujący współczesnymi środkami rażenia, zdolnymi do wykonania uderzeń o dużej mocy niszczycielskiej, miał w jak najkrótszym czasie /rzędu sekund/ takie informacje rozpoznawcze, które zapewniłyby powzięcie właściwej decyzji, gwarantującej skuteczną niszczenie wykrytych celów w całym rejonie odpowiedzialności. Możliwości rozpoznania są więc systematycznie rozwijane, szczególnie przez sukcesywne doskonalenie sprzętu, zwłaszcza technicznego, zapewniającego ciągłość rozpoznania w różnych warunkach meteorologicznych

x/ Rozpoznanie taktyczne w siłach zbrojnych NATO. Wyd. Sztab Gen. - Zarząd II. Warszawa 1975 r.

i w różnych porach doby. W oparciu o doświadczenia z wojen bliskowschodnich i wietnamskiej, kierownictwo wojskowe NATO przewiduje użycie do realizacji zadań rozpoznawczych około 10 % stanu osobowego sił zbrojnych^{x/}. W składzie tych sił powinny znajdować się wysokowyspecjalizowane jednostki i pododdziały rozpoznawcze, których organizacja, sposób działania oraz sprzęt i wyposażenie zapewniałyby odpowiedni napływ informacji, konieczny do efektywnego wykonania zadań bojowych. W dzisiejszych warunkach z dużą pewnością można zakładać, że wykrycie i rozpoznanie celu na czas może być niejednokrotnie równoznaczne z jego zniszczeniem. Wypływa stąd praktyczny wniosek, że jedna ze stron będzie dążyła do tego, by możliwie wszelkimi sposobami i siłami rozpoznać swojego przeciwnika, ustalając opłacalne cele /obiekty/ do zniszczenia, druga zaś strona będzie zmuszona do skutecznego ukrycia wojsk własnych i różnych ważnych z punktu widzenia taktyczno-operacyjnego obiektów przed rozpoznaniem nieprzyjaciela, co w wielu wypadkach będzie się równało ich ochronie przed zniszczeniem. Przeciwnieństwem rozpoznania zatem będzie maskowanie.

Trzeba podkreślić, że już dziś ilość i różnorodność techniki stosowanej w rozpoznaniu przedstawia się imponująco i bez przesady można stwierdzić, że wykorzystuje się w jej opracowaniu najnowsze osiągnięcia nauki. Do najważniejszych środków, które nabierają szczególnego znaczenia w systemie rozpoznania, można zaliczyć następujące:

- środki rozpoznania radiowego;
- środki radiolokacji aktywnej i urządzenia radiolokacji pasywnej;
- środki optyczne indywidualne i zespołowe, przystosowane do obserwacji w warunkach ograniczonej widoczności - powietrznej i naziemnej;
- urządzenia telewizyjne;
- aparaturę fotograficzną do wykonywania zdjęć dziennych i nocnych, naziemnych i powietrznych /czarnobiałych i kolorowych/;
- aparaturę pracującą w podczerwieni;

x/ Według: Kołodziejczak B. Co będzie jutro? Wyd. MON. Warszawa 1980 r.

- urządzenia termopelengacyjne;
- urządzenia sejsmograficzne i detektory akustyczne;
- urządzenia laserowe.

Należy podkreślić, że niemal wszystkie środki i urządzenia techniki wykrywania mogą być przystosowane i wykorzystywane zarówno przez rozpoznawanie powietrzne /sputniki i różne rakie-
ty oraz samoloty pilotowane i bezpilotowe/, jak i naziemne^{x/}.
Obok technicznych środków rozpoznania, ujętych w pewien system organizacyjny, należy uwzględniać ogromny rozwój indywidual-
nych urządzeń ułatwiających prowadzenie rozpoznania, a zwłasz-
cza obserwacji w ograniczonych warunkach widoczności. Pomimo
bardzo dobrych charakterystyk taktyczno-technicznych poszcze-
gólnych środków i urządzeń rozpoznania, dotychczas nie ma
idealnie doskonałych urządzeń, które spełniałyby wszystkie wy-
magania i potrzeby współczesnego rozpoznania. Stąd też przy
wyposażaniu oddziałów, pododdziałów, związków taktycznych i
operacyjnych w technikę rozpoznania dąży się do tego, ażeby
poszczególne środki rozpoznania wzajemnie się uzupełniały.
Dlatego wojska armii w operacji zaczepnej narażone będą na
oddziaływanie różnorodnych sił i środków rozpoznania nieprzy-
jaciela, z rozpoznaniem kosmicznym włącznie. Działające w prze-
strzeni kosmicznej satelitarne systemy o przeznaczeniu wojsko-
wym, wywierają istotny wpływ na koncepcję przygotowania i pro-
wadzenia działań bojowych. Należy liczyć się z tym, że Stany
Zjednoczone i inne państwa bloku NATO będą rozszerzać formy
walki o uzyskanie panowania w kluczowych obszarach przestrze-
ni kosmicznej, w tym także w dziedzinie rozpoznania kosmicz-
nego^{xx/}. Już dzisiaj siły i środki rozpoznania kosmicznego
osiągnęły tak wysoki stopień rozwoju, że nie można ich pomi-
jać w planowaniu działań bojowych. Rozpoznanie kosmiczne, w po-
równaniu do lotniczego, posiada ogromną przewagę. Dominujące

x/ Według: Struktura organizacyjna, zasady działania oraz
środki rozpoznania wojskowego państw NATO /głównie USA i
RFN/ w zakresie prowadzenia rozpoznania wojsk lądowych ze
szczególnym uwzględnieniem wojsk inżynieryjnych. Wyd. ASG WP.
Warszawa 1981 r.

xx/ Charakterystyka wybranych środków przenoszenia i aparatury
możliwej do stosowania w rozpoznaniu kosmicznym - zał. nr 1.

położenie satelitów nad powierzchnią Ziemi, duża prędkość ruchu postępowego i możliwość pojawiania się nad dowolnym obszarem co pewien określony czas, umożliwiając im rozległy wgląd w śledzone obszary i zarejestrowaniu wielu obiektów, w tym i ugrupowania bojowego wojsk armii.

Trzeba mieć na uwadze to, że możliwości rozpoznania kosmicznego, w miarę wyposażania satelitów rozpoznawczych w coraz bardziej precyzyjne układy fotograficzne i elektroniczne^{x/}, jak również w rezultacie wzrostu liczby satelitów, w tym aparatów załogowych, będą sukcesywnie wzrastały.

Oceniając perspektywy rozwoju systemów rozpoznania satelitarne należy wnioskować, że do 1985 r. w Stanach Zjednoczonych uruchomiony zostanie globalny, zintegrowany system rozpoznania i wykrywania, oparty na satelitach rozpoznawczych, obejmujący wszystkie TDW i prawdopodobnie wszystkie przejawy działalności strategiczno-wojskowej na kuli ziemskiej.

Z punktu widzenia technicznych możliwości satelitów rozpoznawczych można obecnie zapewnić wysoką periodyczność i permanentność obserwacji wybranych rejonów działań zbrojnych. W miarę dalszego doskonalenia satelitów rozpoznawczych i wzrostu ich liczby w kosmosie, będzie także możliwe rozszerzenie zakresu rozpoznania i objęcia nim wszystkich kluczowych pod względem strategicznym obszarów na kuli ziemskiej. Równoległe z tym wzrośnie procent wykrytych obiektów i częstotliwość śledzenia celów ruchomych. Dysponując takimi możliwościami rozpoznania kosmicznego musi wywrzeć określony wpływ na koncepcję przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii. Wydaje się, że nie można już liczyć na zaskoczenie uderzeniem jądrowym, jeżeli będzie ono poprzedzone mobilizacyjnym i operacyjnym rozwinięciem wojsk. Wszelkie bowiem przegrupowania wojsk oraz ich koncentracja w rejonach wyjściowych mogą być stosunkowo szybko wykryte przez środki rozpoznania kosmicznego.

Przeciwdziałanie rozpoznaniu kosmicznemu poprzez maskowanie operacyjne wojsk armii jest zadaniem trudnym i złożonym.

Trudność polega głównie na tym, że niezmiernie trudno jest zamaskować obiekty ruchome jakimi są w jska armii w czasie przegrupowania lub prowadzenia działań zaczepnych. Ponieważ

x/ Podstawowa aparatura możliwa do stosowania w rozpoznaniu kosmicznym - zał. nr 2.

wojska armii zmieniają swoje położenie, zatem przedsięwzięcia maskowania muszą być dokładnie zsynchronizowane z czasem przelotu satelitów rozpoznawczych nieprzyjaciela, a jednocześnie tak prowadzone, aby nie utrudniały realizacji podstawowych zadań. Decydującą rolę odgrywać będzie czas przeznaczony na realizację przedsięwzięć maskowania operacyjnego przez armię. W warunkach przewidywanego pola walki, szybko zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej, dużego tempa działań, ciągłego zagrożenia bronią masowego rażenia, wystąpi bardzo ostro problem czasu; maskowanie operacyjne w operacji zaczepnej armii będzie wykonywane w ograniczonym czasie. Maskowanie przed rozpoznaniem kosmicznym nieprzyjaciela musi być prowadzone według jednolitej koncepcji dowódcy armii, ściśle podporządkowanej zamiarowi działań. W tym względzie należy bezwzględnie przestrzegać dyscypliny maskowania, tak w skali operacyjnej jak i taktycznej. Trudność polega na tym, aby umiejętnie, w sposób kompleksowy a jednocześnie nieszablonowy łączyć maskowanie operacyjne z maskowaniem bezpośrednim wojsk i obiektów i w ten sposób stwarzać pozory rzeczywistych działań wojsk.

Istotnym problemem w maskowaniu wojsk i obiektów armii przed rozpoznaniem kosmicznym jest określenie zamiaru maskowania operacyjnego. Winien on określać główny cel wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd.

Celem tym powinno być:

w okresie pokoju - przede wszystkim dezinformowanie co do charakteru przedsięwzięć wykonywanych przez wojska armii;
w okresie zagrożenia - dezinformowanie, pozorowanie i ukrywanie osiągnięcia WSGB, mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk armii i ich przegrupowania do rejonów ześrodkowania /wyjściowych/;
w operacji zaczepnej armii - mylenie nieprzyjaciela co do głównego kierunku uderzenia, czasu rozpoczęcia operacji, ilości sił i środków oraz stwarzanie pozorów przygotowania operacji na innym kierunku lub operacji obronnej.

W wojskach lądowych USA na ETDW planowaniem, organizacją, koordynacją i kontrolą rozpoznania w podległych armiach polowych zajmuje się zarząd rozpoznawczy. W armii polowej rozpoznaniem kieruje oddział rozpoznawczy sztabu armii, który posiada następujące wydziały: rozpoznawczy; rozpoznania powietrznego; kontrwywiadu; ogólny; administracyjny.

W skład organicznych oddziałów i pododdziałów rozpoznawczych armii polowej wchodzi: rozpoznawczy pułk pancerny, batalion wojny radioelektronicznej, kompania lotnicza sztabu AP^x/.

Rozpoznanie powietrzne na korzyść grupy armii prowadzą PTSP. Armia lotnicza - prowadzi rozpoznanie powietrzne na korzyść armii polowej i korpusu armijnego. Lotnictwo rozpoznawcze na ETDW jest zorganizowane w eskadry i skrzydła. Skrzydło lotnictwa rozpoznawczego posiada: 2-4 eskadry lotnicze, eskadrę opracowania danych z rozpoznania, eskadrę uzbrojenia, eskadrę zaopatrzenia oraz eskadrę remontu i obsługi technicznej. Skrzydło może liczyć 36-72 samolotów rozpoznawczych.

Eskadra lotnictwa rozpoznawczego, wyposażona w samoloty jednego typu, jest podstawową jednostką bojową, zdolną do prowadzenia samodzielnych działań rozpoznawczych. Skrzydła taktycznego lotnictwa rozpoznawczego Stanów Zjednoczonych i RFN wchodzi w skład połączonych taktycznych sił powietrznych /PTSP/. Podstawowymi taktycznymi samolotami rozpoznawczymi państw NATO na ETW są samoloty: RE-4C "Phantom", RF-4E, "Jaguar", RF-104G, Mirage 5BR. Zadania taktycznego rozpoznania powietrznego są ściśle związane z zadaniami lotnictwa taktycznego.

Mogą dostarczać dane do:

- walki o uzyskanie przewagi w powietrzu /wykrycie i rozpoznanie broni raketowej, lotnisk i lądowisk, raket plot, systemu radioelektronicznego/;

- izolacji rejonu działań bojowych /rozpoznaje się od wody, węzły komunikacyjne, SD, węzły łączności, składy i bazy zaopatrzenia/;

x/ Armii mogą być dodatkowo przydzielone: specjalny batalion rozpoznania i kontrwywiadu, batalion opracowania danych z rozpoznania powietrznego, grupa rozpoznania, kontroli i przeciwdziałania radiowego, grupa rozpoznania agenturalnego, kompania dalekiego rozpoznania, kompania lotnicza obserwacji pola walki, pododdziały rozpoznania technicznego.

Strategiczne rozpoznanie lotnicze na korzyść wojsk lądowych prowadzą Stany Zjednoczone i Wielka Brytania. W Stanach Zjednoczonych prowadzi je 14 dywizja lotnictwa rozpoznawczego wchodząca w skład 15 armii lotnictwa strategicznego. Dywizja składa się z 4 skrzydeł /po 1-3 eskadrze w skrzydle i po 8-15 samolotów w eskadrze/.

- wykrycia i rozpoznania środków przenoszenia i składów broni jądrowej;

- wsparcia sił lądowych /rozpoznaje się rakiety taktyczne i operacyjne, wojska w marszu i ześrodkowaniu, środki radioelektroniczne i SD/.

Rozpoznanie powietrzne może być prowadzone sposobem wzrokowym, fotograficznym i obrazowym /fotograficzne dzienne i nocne, spektrostrefowe i wielospektralne, termalne, radiolokacyjne i telewizyjne/ lub radioelektronicznym /wykrywanie i zakłócanie pracy obiektów radiolokacyjnych/.

Rozpoznanie powietrzne prowadzone jest na głębokość:

- na korzyść grupy armii - do 1200 km;

- na korzyść armii polowej i korpusu armijnego do 350 km;

Możliwości rozpoznawcze samolotu w jednym locie:

- wzrokowe rejonu w dzień od 1300 do 1600 km²;

- wzrokowe trasy w dzień - 650 km;

- fotograficzne w skali 1:10 000 - 500 km².

Na szczeblu korpusu armijnego rozpoznaniem zajmuje się oddział rozpoznawczy sztabu korpusu. Oddział ten planuje, organizuje i koordynuje działalność wszystkich organów rozpoznawczych w ramach korpusu oraz opracowuje i rozpowszechnia informacje rozpoznawcze do podległych jednostek i sztabów. Korpus armijny prowadzi rozpoznanie w całym pasie działania na głębokość 150 km i więcej. W korpusie armijnym występują następujące oddziały i pododdziały rozpoznawcze wojsk lądowych:

- Stany Zjednoczone: rozpoznawczy pułk pancerny, dywizjon rozpoznania pomiarowego, kompania lotnicza sztabu korpusu, kompania lotnicza sztabu artylerii korpusu. Ponadto na korzyść KA rozpoznanie mogą prowadzić następujące pododdziały przydzielone ze szczebla nadrzędnego: batalion zbierania i opracowywania danych rozpoznawczych, batalion rozpoznania i przeciwdziałania radiowego, batalion wojny radioelektronicznej grupy przeciwlotniczych pocisków raketowych, kompania dalekiego rozpoznania;

- Republika Federalna Niemiec: batalion rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego, kompania dalekiego rozpoznania, kompania rozpoznania frontowego, eskadra śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych, pododdział nadzoru przestrzeni powietrznej, pluton rozpoznania ABC, pluton meteorologiczny.

Ogólne zestawienie ilości sił i środków rozpoznania korpusu armijnego oraz ich możliwości przedstawiają załączniki nr 3 i 4. W załączniku nr 5 oceniono możliwości rozpoznania nieprzyjaciela w zakresie wykrywania i rozpoznawania wojsk i obiektów wojskowych.

Jeżeli uwzględnimy jeszcze siły i środki rozpoznania, którymi dysponują rodzaje wojsk i służb, a zwłaszcza wojska raketowe, artyleria, lotnictwo i wojska inżynieryjne, to łatwo dojdziemy do wniosku, że rozpoznanie nieprzyjaciela będzie niemal wszędzie i w kilku płaszczyznach może penetrować teren, w którym trzeba będzie prowadzić działania bojowe. Należy również mieć na uwadze, że efektywność i skuteczność rozpoznania środkami technicznymi zwiększa się wskutek możliwości szerokiego zastosowania maszyn matematycznych i elektronowych oraz specjalnych przeliczników automatycznych. System tych urządzeń niewątpliwie ułatwi szybkie kojarzenie przez dowódcę lub oficerów sztabu często oderwanych, rozpoznanych faktów w jakiś jeden obraz, który z dużym prawdopodobieństwem można będzie określić, czy jest prawdziwy, czy fałszywy. Przy rozpatrywaniu możliwości współczesnych środków rozpoznania należy uwzględnić to, że za nowoczesną techniką stosowaną w rozpoznaniu stoi człowiek, który ją wykorzystuje, a jego rola i znaczenie wcale się nie zmniejszyły. Przeciwnie obsługa skomplikowanych urządzeń technicznych, takich jak urządzenia telewizyjne, radarowe, akustyczne czy sejsmiczne wymaga również specjalistów, mających średnie i wyższe wykształcenie techniczne. Technikę tę wykorzystuje zatem człowiek o wysokim poziomie intelektualnym, z którym walka wymaga również wysokich kwalifikacji zarówno technicznych, jak i taktyczno-operacyjnych. Poszczególne ogniwa rozpoznania najczęściej dostarczają informacji o oderwanych faktach i zjawiskach, a dopiero dowódca /oficer sztabu/ łączy je w określoną całość, porównuje z sytuacją i przewiduje możliwość jej rozwoju przeważnie w sposób alternatywny. W wielu wypadkach do stworzenia pełnego obrazu realnej lub przewidywanej sytuacji zabraknie danych. Nieprzyjaciel może szukać potwierdzenia swoich wniosków lub spostrzeżeń przez powtórne lub kilkakrotne sprawdzenie interesujących go danych. W związku z tym należy dążyć do tego by poprzez maskowanie "poróżnić" nieprzyjacielskiego dowódcę z jego organami rozpoznania. Wywołać nie-

ufność dowódcy do organów rozpoznania będzie tym łatwiej, im częściej będą one wprowadzać w błąd. Jest to łatwe do osiągnięcia, gdyż rozpoznanie zawsze pracuje w atmosferze niepewności. Stosując wszelkie sposoby i środki maskowania dowódca armii powinien mieć na uwadze główny jego cel - zmuszenie nieprzyjaciela do przeciwdziałania nie odpowiadającego rzeczywistej sytuacji. Skuteczne maskowanie wpływa na nieprzyjaciela deprymująco. Jeśli bowiem nieprzyjaciel przekona się, że uderzenie ogniowe wykonał w próżnię lub został wprowadzony w błąd, to w przyszłych działaniach stanie się ostrożniejszy w podejmowaniu decyzji, co wpłynie na szybkość jego reakcji. Z powyższego wynika także to, że maskowanie nie może być realizowane według jednego stałego schematu, ponieważ rozpoznanie nieprzyjaciela szybko ustali formy i sposoby maskowania, a tym samym skróci się czas rozpoznania określonego obiektu. Również stosowanie mało skomplikowanych i prostych sposobów przeciwdziałania, wobec wysoko zorganizowanego rozpoznania /współczesna technika plus wysoce wykwalifikowany specjalista - człowiek/ jest niedopuszczalne. W tym zestawieniu do wykonania skutecznego maskowania dowódcy armii potrzebna jest również doskonała technika, za którą będzie stał człowiek o wysokich kwalifikacjach taktyczno-operacyjnych i technicznych. W przeciwnym bowiem wypadku operacja zaczepna armii skazana byłaby na niepowodzenie lub poniesienie przez wojska armii ogromnych strat.

2. Wymagania stawiane przed maskowaniem operacyjnym w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii.

Z krótkiej oceny możliwości współczesnego rozpoznania, zwłaszcza zaś prowadzonego środkami technicznymi - wynika, że istnieją poważne trudności w skutecznym wykonywaniu przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Coraz trudniej bowiem będzie coś ukryć na współczesnym polu działań bojowych i zmylić nieprzyjaciela uzbrojonego w najnowszą technikę rozpoznania i wykrywania. Oczywiście błędne i niesłuszne byłoby twierdzenie, iż możliwości rozpoznania przekreślają możliwości maskowania. Możliwość ukrycia istnieje, gdyż nie ma idealnych sił i środków rozpoznania, ponieważ obok zalet posiadają one cechy ujem-

ne, które należy wykorzystać. Warunkiem ukrycia zatem i wprowadzenia w błąd nawet tych doskonałych środków rozpoznania będzie konieczność poznania ich taktyczno-technicznych możliwości, dodatnich i ujemnych stron oraz zaostrzenia i zwiększenia wymagań stawianych przed maskowaniem operacyjnym. Przy precyzowaniu wymagań w stosunku do maskowania operacyjnego - oprócz wzięcia pod uwagę możliwości sił i środków rozpoznania nieprzyjaciela - należy uwzględniać takie czynniki jak:

- cel, zadania i zamiar przygotowywanej i prowadzonej operacji zaczepnej armii;

- konkretną sytuację taktyczno-operacyjną oraz warunki terenowe;

- możliwości wydzielenia określonej ilości sił i środków oraz czas przeznaczony na wykonanie poszczególnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego.

Pierwszym podstawowym i najważniejszym wymaganiem stawianym przed maskowaniem operacyjnym zawsze była i nadal pozostanie bezwarunkowa konieczność podporządkowania wszystkich jego przedsięwzięć i możliwości zamiarowi przeprowadzenia operacji zaczepnej przez dowódcę armii. Innymi słowy, jeżeli maskowanie operacyjne ma doprowadzić do osiągnięcia zakładanych dla niego celów operacyjnych, a głównie uzyskania zaskoczenia nieprzyjaciela, to przede wszystkim musi ono wynikać z celu, a w następstwie tego z planu przeprowadzenia operacji zaczepnej armii i być ściśle powiązane z całym systemem przygotowania tejże operacji. Właściwe sprecyzowanie celu maskowania operacyjnego powinno wynikać z zamiaru operacji zaczepnej armii. Jest to warunek fundamentalny, bez spełnienia którego maskowanie operacyjne nie może liczyć na pożyteczny sukces. Przeciwnie, w wypadku nieprzestrzegania tego wymagania może ono rozminąć się z celem operacji i przynieść wiele szkody własnym wojskom i sztabom. Zagadnienie to nie wymaga, wydaje się, dalszych uzasadnień.

Z przestrzeganiem pierwszego podstawowego wymagania wiąże się wymaganie drugie. Jeżeli maskowanie operacyjne ma osiągnąć swój cel, tzn. jeżeli w ostatecznym wyniku ma się przyczynić do narzucenia nieprzyjacielowi naszej woli i zaskoczenia go, to musi ono posiadać takie cechy wiarygodności, aby były przyjęte przez nieprzyjaciela za prawdę i bez zastrzeżeń.

W przeciwnym wypadku jego prowadzenie straci wszelki sens. Wszystkie zatem siły i środki maskowania operacyjnego, formy i sposoby realizacji poszczególnych zadań i inne zagadnienia z tym związane muszą być podporządkowane temu wymaganiu do najdrobniejszych szczegółów. Oznacza to, że sytuacja wytworzona przez maskowanie powinna posiadać wszelkie cechy realności. Dane o sytuacji uzyskane na skutek przedsięwzięć maskowania operacyjnego powinny być zgodne z danymi rzeczywistymi, którymi nieprzyjaciel może ewentualnie już dysponować, lub które może ustalić na podstawie aktualnie prowadzonych działań bojowych. Poza tym pożądanym byłoby ustalenie danych, których jednak nieprzyjaciel nie mógł zdobyć, które moglibyśmy mu "podsunąć", które najbardziej będą go w danej sytuacji interesować. "Podsuwając" nieprzyjacielowi brakujące mu informacje, należy je przedstawić w takiej formie, by mógł on na ich podstawie uzupełnić luki w swojej dotychczasowej ocenie, powziąć odpowiednią decyzję i zaplanować swoje działania. Wiarygodność maskowania operacyjnego uzyskuje się również poprzez jednoczesne oddziaływanie na szeroki i różnorodny wachlarz sił i środków rozpoznania nieprzyjaciela. Obraz położenia /sytuacji/ wywołany u nieprzyjaciela przez maskowanie, a osiągnięty przez informacje napływające z różnych źródeł /środków/ rozpoznania - powinien mu narzucić realne w jego pojęciu skojarzenia o stanie naszych wojsk i prowadzonych przez nie działań bojowych. Chcąc na przykład pokazać nie istniejący związek taktyczny tworzy się zwykle pozorny rejon ześrodkowania, pozoruje się marsz kolumn itp. Jeżeli chcemy upozorować związek taktyczny w rejonie ześrodkowania, aby "ściągnąć" nań np. uderzenie jądrowe, to nie wystarczy ustawienie w nim makiet sprzętu, gdyż będą one oddziaływały jedynie na rozpoznanie wzrokowe i fotograficzne. Jeżeli makiety nie odbijają fal elektromagnetycznych musimy również ustawić odbijacze katowe, ażeby także rozpoznanie radiolokacyjne sygnalizowało o obecności sprzętu bojowego w danym rejonie. Ponadto należy utworzyć pozorną sieć pracy radiostacji, oddziaływującej na rozpoznanie radioelektroniczne nieprzyjaciela. W sieci tej powinny być przekazywane rozkazy i zarządzenia dla nie istniejącego związku taktycznego. W ramach dezinformowania rozpowszechniać należy dane o obecności w danym rejonie wojsk lub o tym, że mają one w ten

rejon przybyć. Dla ożywienia pozornego rejonu rozmieścić należy w nim niezbędną ilość wojsk i techniki bojowej oraz przestrzegać odpowiedniego trybu postępowania i działania, a także systematycznego zaopatrywania materiałowo-technicznego. W tym wypadku wiarygodność i sugestywność maskowania operacyjnego osiąga się poprzez jednoczesne oddziaływanie w różnych kierunkach na różne siły i środki rozpoznania nieprzyjaciela. Jak dużą wagę nadawano wiarygodności maskowania operacyjnego może świadczyć przykład z przygotowania przez Armię Radziecką jassko-kiszyniewskiej operacji w sierpniu 1944 roku. W celu ukrycia przed nieprzyjacielem kierunku głównego uderzenia 3 Frontu Ukraińskiego, utworzono na jego prawym skrzydle, na pomocniczym kierunku, pozorny rejon ześrodkowania zgrupowania uderzeniowego w pasie działania 5 armii. Sztab frontu i sztab 5 armii wiele uwagi poświęcał na wykonanie tego ważnego zadania. W pozornym rejonie ześrodkowania wykonano 5305 różnego rodzaju pozornych ukryć dla ludzi i sprzętu, 104 pozorne składy materiałów, ustawiono 514 makiet czołgów, armat, moździerzy i samochodów.

Pozorne transzeje, rowy łączące, punkty ogniowe, punkty obserwacyjne, pozycje dla artylerii rozbudowywano według schematów faktycznych fortyfikacji, tylko prace ziemne prowadzone były na głębokość 15-20 cm. Okresowo na pozorną pozycję wysuwano działo, które oddawało kilka strzałów i przesuwało się na następną pozycję. W lasach i zagajnikach dymiły kuchnie polowe. Na skraju miejscowości pozorowano rozwijanie szpitali polowych, a specjalnie przygotowani żołnierze pozorowali chorych i rannych. Z faktycznego rejonu 5 armii w kierunku pozornego rejonu przegrupowywały się kolumny czołgów, artylerii, samochodów, piechoty. Przemarsze te wykonywano wieczorem, ażeby wywołać wrażenie, że gromadzenie tych sił wykonywane jest nocą. W nocy natomiast siły te wracały do swoich rejonów, a w pozornym rejonie pozostawiono niezbędne siły, które pozorowały działalność wojsk i ożywiały rejon. Wszystkim pododdziałom, które pozorowały działanie wojsk w rejonie, nadawano specjalne numery pozornych dywizji. Pozorowano także sztaby tych dywizji. Utworzono specjalną pozorną sieć łączności, w której przekazywano zakodowane /opracowano specjalny kod/ sygnały. Na wszystkich drogach prowadzących do określonych rejonów rozmieszczenia

wojsk ustawiono szlabany, a rejony te były patrolowane. Specjalnie wydzielona grupa oficerów rozpowszechniała dane o koncentracji wojsk w tym rejonie i o ich zadaniach bojowych. Cały pozorny rejon ześrodkowania wojsk był ochroniany przez artylerię przeciwlotniczą i lotnictwo. Przeciwlotnicy ostrzeliwali każdy samolot nieprzyjaciela, a lotnictwo atakowało go. Z jednej strony utrudniało to rozpoznanie nieprzyjacielowi tego rejonu, a z drugiej wywoływało u niego wrażenie, że jest to bardzo ważny rejon. Poza tym przebywanie i koncentracja wojsk w rejonach faktycznych były skutecznie maskowane, w związku z czym Niemcy uważali te rejony za pozorne. O sugestywności tych przedsięwzięć świadczy fakt, że Niemcy utrzymywali swoje główne siły na kierunku 5 armii, w rejonie Kiszyniowa. Umożliwiło to przerwać obronę nieprzyjaciela w rejonie Beuder, gdzie wykonano główne uderzenie frontu. Wspomina o tym były szef sztabu 3 Frontu Ukraińskiego generał S.S. Biriuzow, "...wszystko było wykonane nadzwyczaj wiarygodnie.... Mieliśmy możliwość przekonać się, że wszystkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego zdały egzamin. Przeciwnik, nie tylko w czasie przerwania jego obrony, lecz także na drugi dzień naszego natarcia oczekiwał głównego uderzenia na kiszyniowskim kierunku... Tylko pod koniec drugiego dnia zaciętych walk przeciwnik zrozumiał całą tragedię swojego położenia".^{x/}

Wiarygodność maskowania osiągnięto więc dzięki wykonaniu szeregu przedsięwzięć, które w sposób sugestywny oddziaływały na siły i środki rozpoznania nieprzyjaciela, na dowódców i oficerów sztabu armii hitlerowskiej, którzy oceniając zaistniałą sytuację faktyczną, wytworzoną przez maskowanie, dochodzili do mylnych wniosków co do przygotowywanych działań przez Armię Radziecką.

Zatem wiarygodność i skuteczność maskowania w operacji jassko-kiszyniewskiej zapewniono:

- dzięki ścisłemu związkowi przedsięwzięć maskowania z faktyczną sytuacją bojową i możliwością wykorzystania wojsk w pasie 5 armii;

x/ W.A. Maculenko "Operatiwnaja maskirowka wojsk". Wojennoje Izdatielstwo Ministerstwa Oborony SSSR. Moskwa - 1975 r. s. 130.

- dzięki skutecznemu oddziaływaniu możliwie na wszystkie siły i środki rozpoznania nieprzyjaciela.

Przestrzeganie zatem względnej wiarygodności maskowania operacyjnego, jego ścisłego związku z daną operacją jest głównym warunkiem powodzenia, potwierdzonym przez historię wojen.

Nie ma żadnych podstaw do przypuszczenia, aby w przyszłych operacjach wymagania te uległy zmianie. Odwrotnie, jeżeli maskowanie operacyjne zorganizowane przez dowódcę i sztab armii ma przynieść spodziewane efekty, to jego związek z planowaną lub prowadzoną operacją zaczepną pod względem "prawdziwości" musi być jeszcze bardziej wyważony i przestrzegany.

Przedsięwzięcia maskowania operacyjnego powinny być realizowane w zależności od zmian w sytuacji bojowej, a także w dzień i w nocy - zarówno w okresie przygotowania, jak i prowadzenia operacji zaczepnej armii. We współczesnych warunkach sytuacje bojowe mogą ulegać gwałtownym i zasadniczym zmianom, w związku z czym konieczne będzie szybkie wprowadzenie istotnych zmian do już wykonanych przedsięwzięć maskowania. Przedsięwzięcia maskowania powinny być kontynuowane odpowiednio do realiów zmieniającej się sytuacji taktyczno-operacyjnej. Zapewnia się to przez odpowiednie planowanie i scentralizowane kierowanie specjalnie w tym celu wydzielonym i dobrze przygotowanym zespołem ludzi doskonale orientujących się w całokształcie sytuacji taktyczno-operacyjnej. Jeżeli przedsięwzięcia będą planowane i realizowane tylko od przypadku do przypadku i przez przypadkowych /każdorazowo inny zespół/ ludzi, to należy wątpić w skuteczność takiego maskowania, a być może nawet, że taka praktyka spowoduje zdemaskowanie, a nie maskowanie działań bojowych i rozmieszczenia wojsk armii.

W związku z tym ważnym wymaganiem jakiemu powinno odpowiadać maskowanie operacyjne jest jego ciągłość. Ażeby zapewnić ciągłość i stworzyć pozory rzeczywistości w poczynaniach maskowania operacyjnego, należy dążyć do ciągłego doskonalenia jego form, sposobów i metod, pamiętać o tym, że nawet najdoskonalszy, lecz stale lub zbyt długo stosowany jeden i ten sam sposób maskowania może bardzo szybko zostać wykryty i doprowadzić do zdemaskowania całości zamiarów zarówno maskowania, jak i operacji zaczepnej armii. Świadczy o tym przykład z wojny na Bliskim Wschodzie w czerwcu 1967 r. Egipcjanie ustawili

na swoich lotniskach makiety samolotów bojowych i uważali, że sprawa maskowania lotnisk została zakończona. Makiety te cały czas stały w tych samych miejscach, innych przedsięwzięć maskowania nie prowadzono, nie zmieniano też ilości i położenia makiet. Przed rozpoczęciem agresji, na podstawie danych z rozpoznania, piloci izraelscy znali położenie lotnisk egipskich, a nawet rozmieszczenie na nich makiet samolotów bojowych, co ułatwiło atakowanie celów rzeczywistych już w pierwszym uderzeniu.

W maskowaniu, jak w żadnym innym przedsięwzięciu, nie można stosować szablonu. Szeroki i bogaty wachlarz różnorodnych przedsięwzięć stosowanych w maskowaniu poważnie utrudni nieprzyjacielowi wykrycie faktycznych zamiarów operacji, a także gromadzonych lub posiadanych sił i środków. Im więcej nieprzyjaciel będzie otrzymywał różnych mylnych, lecz sugestywnych wiadomości, zachowując logiczny ciąg poszczególnych sytuacji, tym więcej czasu straci na ich analizę, ocenę i ustalenie, co jest fałszywe, a co prawdziwe w danej sytuacji, a to we współczesnych warunkach może mieć ogromne znaczenie dla uchronienia wojsk i ważnych obiektów przed uderzeniami jądrowymi nieprzyjaciela i zachowania w tajemnicy zamiaru operacji zaczepnej armii. Ze względu na ogromną dynamiczność działań bojowych, przedsięwzięcia maskowania powinny być wykonywane w niezwykle ograniczonym czasie. Wymaga to posiadania lekkiego sprzętu maskowniczego i maksymalnego wykorzystania faktycznego działania wojsk do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd oraz odpowiednich sił i środków /przede wszystkim technicznych/ do szybkiego wykonywania przedsięwzięć maskowania. Przedsięwzięcia maskowania operacyjnego powinny być proste w wykonaniu. Stosowanie skomplikowanych sposobów maskowania, wymagających dużo czasu, sił i środków w obecnych warunkach jest niemożliwe. Przedsięwzięcia maskowania operacyjnego mogą być skomplikowane w swoim zakresie jakie one obejmują lecz nie w sposobach ich wykonania. Analizując przykład maskowania lotnisk przez Egipcjan możemy wyciągnąć wniosek, że maskowanie to było mało aktywne. Jeżeli tylko zmieniałoby się rozmieszczenie makiet oraz ich ilość na lotniskach, to izraelskie rozpoznanie nie byłoby w stanie ustalić na dany dzień faktycznego stanu. Nie mówiąc, że można było wykorzystać kompleksowo inne przedsię-

wzięcia maskowania. Jednym z wymagań współczesnego maskowania operacyjnego jest szerokie stosowanie aktywnych przedsięwzięć mających na celu wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd i narzucenie mu mylnego pojęcia o właściwym zamiarze przygotowanej lub prowadzonej operacji zaczepnej armii.

W im większym stopniu zastosujemy mylenie na polu walki, tym więcej nieprzyjaciel popełni błędów natury taktyczno-operacyjnej, tym większą przewagę uzyskamy nad jego siłami i tym skuteczniejsze będą nasze działania. We współczesnej walce oczekiwanie na popełnienie błędów przez nieprzyjaciela byłoby bardzo niesłuszne. Wobec tego aktywność powinna być jednym z wymagań maskowania operacyjnego.

Z drugiej strony przedsięwzięcia maskowania operacyjnego nie powinny być realizowane za wszelką cenę, nawet tam gdzie one są niemożliwe lub niecelowe. Jeżeli mamy wychodzić z założenia, że musimy realizować przedsięwzięcia maskowania operacyjnego ponieważ mamy do tego siły i środki i należy je wykorzystać, a nie żeby osiągnąć konkretny cel, to lepiej zaniechać takich przedsięwzięć, ponieważ mogą one obrócić się przeciwko nam samym. Dlatego jednym z ważnych wymagań maskowania operacyjnego powinna być jego celowość w danej konkretnej sytuacji.

Doświadczenia wojen ubiegłych, a zwłaszcza drugiej wojny światowej i wojen na Bliskim Wschodzie uczą, że maskowanie osiągało swój cel przede wszystkim wtedy, gdy związane było z całokształtem sytuacji taktyczno-operacyjnej, z zamiarem organizacji, przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej i w sposób celowy wykorzystywało konkretne warunki terenowe. We współczesnych warunkach maskowanie operacyjne również powinno mieć ścisły związek z konkretnymi warunkami pola bitwy oraz terenem działań bojowych. Przedsięwzięcia maskowania powinny być na tyle prawdopodobne, ażeby nieprzyjaciel nie mógł odróżnić fikcji od rzeczywistości. We współczesnych operacjach zaczepnych armii, kiedy metody przewidywania operacyjnego również po stronie nieprzyjaciela nabierają coraz większego znaczenia praktycznego, stworzenie "realnej fikcji" stanowiącej podstawę maskowania operacyjnego staje się coraz trudniejsze. Obecnie, bardziej niż kiedykolwiek przedtem, należy pamiętać, aby fikcja nie przerosła rzeczywistości, lecz z niej wyrastała,

bo tylko pod takim warunkiem może być przyjęta przez nieprzyjaciela za prawdę. W związku z tym ścisłe powiązanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego z konkretną sytuacją taktyczno-operacyjną, rzeczywistymi działaniami i konkretnymi warunkami terenowymi należy uważać za ważne wymaganie jakie stoi przed maskowaniem operacyjnym.

Z badań wynika, że skuteczność przedsięwzięć maskowania operacyjnego i wyniki jakie ono dawało w II wojnie światowej, a także w konfliktach zbrojnych po II wojnie światowej oraz potrzeby w zakresie maskowania operacyjnego które wynikną na przyszłym polu walki doprowadzi do tego, że zapotrzebowanie na realizację różnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego na przyszłym polu walki będzie bardzo duże.

Przecież nie ulega wątpliwości, że będziemy dążyć do tego, ażeby wszystko ukryć przed nieprzyjacielem i dodatkowo wprowadzić go w błąd odnośnie naszych zamierzeń. Lecz z drugiej strony, ograniczony czas realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego oraz najczęściej ograniczone siły i środki będą zmuszały nas do skupienia głównego wysiłku na wykonaniu decydujących zadań. Umiejętny wybór zadań najważniejszych, które doprowadzą do osiągnięcia celu operacji zaczepnej armii ma duże znaczenie w okresie planowania maskowania operacyjnego. Pomyślne wykonanie zadań maskowania, decydujących o zrealizowaniu celu i powodzeniu operacji zaczepnej, zrekompensuje chwilowe niepowodzenia na kierunku drugorzędnym, spowodowane brakiem przedsięwzięć maskowania. W związku z tym ważnym wymaganiem stawianym przed maskowaniem operacyjnym będzie ześrodkowanie sił i środków maskowania do wykonania najważniejszych zadań lub przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Zadania maskowania operacyjnego wykonywane na głównym kierunku będą wymagały wyspecjalizowanych sił i środków oraz określonego czasu na ich realizację. Nie oznacza to, że na drugorzędnych kierunkach nie będziemy realizowali żadnych przedsięwzięć maskowania. Mimo iż naturalne warunki maskowania /lasy i warunki ograniczonej widoczności/ poważnie straciły na znaczeniu w świetle możliwości współczesnej techniki rozpoznania, to jednak nie tylko nie można ich lekceważyć, lecz przeciwnie - należy szeroko je wykorzystywać i poprzez odpowiednie przygotowanie zwiększać walory maskownicze lasów, nierówności terenowych i warunków ograniczonej widoczności.

Stopień trudności maskowania operacyjnego niewątpliwie wzrasta. Ze względu bowiem na charakter działań bojowych i wyposażenie współczesnych wojsk armii, maskowanie będzie coraz trudniejsze i skomplikowane. Wobec tego sposób jego wykonania musi być o wiele doskonalszy niż w przeszłości. W tym celu niezbędne jest między innymi poznanie psychologicznego wpływu maskowania na dowódców i oficerów sztabu oraz organów rozpoznawczych nieprzyjaciela. Stąd też problematykę współczesnego maskowania należy konfrontować z wynikami badań psychologicznych. Jest to podyktowane koniecznością lepszego i skuteczniejszego stosowania przedsięwzięć maskowania, które ma zapewnić ukrycie stanu faktycznego lub wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela co do rzeczywistych zamiarów poprzez bezpośrednie i pośrednie oddziaływanie na jego psychikę. Chcąc sugestywnie oddziaływać na psychikę nieprzyjaciela, należy znać prawa tego oddziaływania oraz specyfikę procesów psychicznych właściwych zwiadowcom nieprzyjaciela lub osobom gromadzącym /oceniającym/ i przekazującym dane z pola walki, a także dowódcom i oficerom sztabu, którzy w oparciu o zebrane dane podejmują odpowiednie decyzje.

Z tej właśnie przyczyny potrzebna jest znajomość psychiki ludzi - zarówno tych, którzy zajmują się dostarczaniem informacji z pola walki, jak i oficerów sztabu, dowódców, którzy łączą je w całość, śledzą zmiany sytuacji i dokonują odpowiednich pociągnięć o charakterze taktycznym i operacyjnym.

Dlatego oparcie przedsięwzięć maskowania operacyjnego na znajomości podstawowych założeń psychologii i znajomości psychicznych właściwości konkretnego nieprzyjaciela jest także ważnym wymaganiem stawianym przed maskowaniem operacyjnym. Chcąc orientować się w skutkach i wpływie na nieprzyjaciela własnych przedsięwzięć maskowania, należy je systematycznie kontrolować /rozpoznawać/ środkami podobnymi do tych, którymi nieprzyjaciel może prowadzić rozpoznanie. Poza tym przedsięwzięcia maskowania operacyjnego należy ciągle poddawać gruntownej ocenie w celu ustalenia:

- czy wykonywane przedsięwzięcia maskowania odpowiadają rzeczywistej sytuacji;
- jak przedsięwzięcia maskowania przyjmowane są przez

rozpoznanie i dowództwo nieprzyjaciela;

- czy pod wpływem naszego maskowania następują zmiany w ugrupowaniu i działaniu nieprzyjaciela;

- jakie poprawki i uzupełnienia należy wprowadzić do planu maskowania, a nawet do planu operacji zaczepnej armii;

- co zaleca się wojskom armii z punktu widzenia wymagań maskowania.

Dlatego kontrola przedsięwzięć maskowania operacyjnego była i nadal pozostaje ważnym wymaganiem stawianym przed maskowaniem operacyjnym.

We wszystkich wypadkach powinna być bardzo konsekwentnie przestrzegana dyscyplina maskowania operacyjnego. We współczesnych warunkach na szczeblu armii niemal każdy szczegół dotyczący organizacji, przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej, przedwcześnie ujawniony nieprzyjacielowi, może doprowadzić do przykrych następstw i spowodować ogromne, niepowetowane straty. Stąd też dyscyplina maskowania operacyjnego i przestrzegania jego wymagań obowiązuje wszystkie rodzaje wojsk i służb. Wymagania jakie stoją przed maskowaniem operacyjnym wymagają ciągłego doskonalenia form i sposobów oraz sił i środków maskowania. Ponieważ wymagania stawiane przed maskowaniem operacyjnym należy traktować w sposób kompleksowy i nierozłączny, dlatego muszą być one przestrzegane w okresie przygotowania, jak i prowadzenia operacji zaczepnej armii.

3. Formy maskowania operacyjnego i ich charakterystyka.

Dotychczasowe doświadczenia, zwłaszcza drugiej wojny światowej, w zakresie maskowania operacyjnego, a także wymagania stawiane przed maskowaniem operacyjnym w warunkach współczesnych wywierają istotny wpływ na kształtowanie się form maskowania operacyjnego w przyszłej wojnie, chociaż zdajemy sobie sprawę, iż obraz przyszłej wojny będzie się różnił zasadniczo od obrazu wojen ubiegłych /z uwagi na zastosowanie w niej współczesnych środków masowego rażenia/. Badając przedsięwzięcia maskowania operacyjnego realizowane w operacjach zaczepnych armii w czasie II wojny światowej i konfliktach zbrojnych po II wojnie światowej i mając na uwadze charakter przyszłej wojny, maskowanie operacyjne, ze

względu na charakterystyczne cechy realizacji, możemy podzielić na następujące formy /zał. nr 6/:

- 1/ Działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste wykorzystane do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd;
- 2/ Dezinformacja;
- 3/ Pozorowanie;
- 4/ Ukrywanie.

Sposób wykonania poszczególnych form maskowania operacyjnego może być różny. Stąd też celowe będzie podanie ich krótkiej charakterystyki.

1/ Działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste wykorzystane do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd mogą objąć następujące sposoby maskowania operacyjnego:

a/ organizację i prowadzenie działań bojowych skierowanych na wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd /np.: wykonanie uderzenia w nieoczekiwanym przez nieprzyjaciela czasie lub kierunku, zastosowanie nowych form i sposobów prowadzenia działań bojowych, szybsze osiągnięcie gotowości wojsk armii do działań itp./;

b/ wykorzystanie manewru rzeczywistego do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd;

c/ okresowa zmiana rejonów rozmieszczenia wojsk armii dla wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd;

d/ przegrupowania /marsze/ wykorzystane do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd;

e/ użycie nowych środków walki i nowego sprzętu technicznego lub wykorzystanie znanych środków walki i sprzętu w nowy sposób.

Ciekawym przykładem ilustrującym wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd poprzez działanie taktyczno-operacyjne wojsk jest maskowanie operacyjne wykonane przez 1 Front Białoruski latem 1944 roku w czasie operacji białoruskiej.

W celu uzyskania pełnego zaskoczenia, uderzenie frontu głównymi siłami postanowiono przygotować w lesisto-bagiennym terenie. Wojska 65 armii radzieckiej powinny nacierać przez rejon bagien obchodząc Bobrujsk z południa. W związku z tym, że teren na tym kierunku był trudny do pokonania, nieprzyjaciel nie podejrzewał, że dowództwo radzieckie zaryzykuje przeprowadzenie silnego uderzenia przez rejon gęsto pokryty

lasami z dużą ilością małych rzeczek, kanałów i grząskich bagien i dlatego zorganizował tu obronę stosunkowo płytką, w formie oddzielnych punktów oporu, rozmieszczonych na suchszych odcinkach, powiązanych ze sobą ogniem. Nie prowadzono tutaj także aktywnego i ciągłego rozpoznania^{x/}. Żmudne, długotrwałe przygotowania do uderzenia przez bagna nie były nadarłame. Przewidywania dowództwa radzieckiego dotyczące możliwości absolutnego zmylenia i zaskoczenia Niemców kierunkiem uderzenia okazały się realne. Już po trzech godzinach siły główne armii wdarły się 10 km w głąb obrony nieprzyjaciela. Gdy dowództwo niemieckie zorientowało się, że stoi w obliczu katastrofy, było za późno nie tylko na poczynienie jakichkolwiek zmian w obronie, lecz nawet na skuteczne użycie odwodów trzymany dotąd na kierunku Paricze. W operacji tej uzyskano pełne zaskoczenie nieprzyjaciela. Widzimy więc, że zamiar operacji zaczepnej 1 Frontu Białoruskiego zawierał w swojej istocie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego, które realizowane były poprzez faktyczne działania bojowe wojsk, mające na celu wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd, poprzez wykorzystanie warunków terenowych.

Przytoczony epizod z działań 65 armii zasługuje na uwagę głównie z tego względu, że wskazuje nie tylko na ogrom przedsięwzięć, jakich trzeba z reguły dokonać, aby wprowadzić nieprzyjaciela w błąd i zaskoczyć go sposobem prowadzenia działań bojowych. Dowodzi on również, że każdy podjęty w związku z tym wysiłek jest opłacalny, jeżeli stanowi skuteczny środek prowadzący do osiągnięcia zamierzonego celu działań. W celu zaskoczenia nieprzyjaciela sposobem prowadzenia działań bojowych trzeba stworzyć mu fałszywy obraz możliwości bojowych, wybrać niespodziewany dla niego moment i kierunek uderzenia i zapewnić realizację wszystkich przedsięwzięć przygotowawczych.

W taki właśnie sposób zaplanowało dowództwo Armii Radzieckiej operację rozbicia Armii Kwantuńskiej. Chcąc zaskoczyć Japończyków, zdecydowano wykonać uderzenie na kierunku najmniej

x/ W.A. Maculenko "Operatiwnaja maskirowka wojsk". Wojennoje Izdatielstwo Ministerstwa Oborony SSSR. Moskwa 1975 r. s. 99.

spodziewanym /przez góry, tajgę i pustynię/, bez przygotowania artyleryjskiego i przy nie sprzyjającej pogodzie. Przykłady z tej dziedziny mamy także w wojnie na Bliskim Wschodzie. W 1973 roku dowództwo arabskie zaplanowało operację na dzień świąteczny. Do uderzenia wybrano dogodny moment /święto Kippur/, kiedy część żołnierzy otrzymała urlopy i gotowość bojowa wojsk izraelskich była osłabiona. Zapewniono tym sobie zdecydowaną, kilkakrotną przewagę w siłach i środkach na kierunkach wykonywanych uderzeń. Dzięki zaskoczeniu uzyskanemu przez stronę arabską, wojskom izraelskim nie udało się wylać na wody Kanału Sueskiego przygotowanej mieszanki zapalającej. Zaskoczone skalą, sposobem i czasem pierwszego uderzenia nie były one zdolne stawić większego oporu. Słabe, nie w pełni skoordynowane uderzenie lotnicze na przeprawy wykonano dopiero po trzech godzinach od chwili rozpoczęcia przez Egipcjan artyleryjsko-lotniczego przygotowania forsowania. Jednak zamiar działania wojsk egipsko-syryjskich był pasywny, ograniczony, co pozwoliło nieprzyjacielowi na czas zebrać siły i przechwycić inicjatywę oraz kolejno uderzać na wojska syryjskie i egipskie.

Wiemy jak dużą uwagę w przeszłości i obecnie udziela się stosowaniu nowych nie znanych nieprzyjacielowi środków walki. Każda nowa broń użyta w walce, działająca w sposób niekonwencjonalny, sieje postrach w szeregach nieprzyjaciela, wpływa ujemnie na jego morale. Wojska, które zetknęły się z nową bronią, przez pewien czas nie potrafią się jej przeciwstawić, są po prostu bezradne do czasu, dopóki nie poznają bliżej istoty jej działania. Na tym polega właśnie sens zaskoczenia nowymi środkami walki. Użycie przez Armię Radziecką w czasie II wojny światowej czołgów T-34, a szczególnie niekierowanych pocisków rakietowych artylerii polowej "Katusza", które po raz pierwszy użyto 15.07.1941 roku do ostrzeliwania wojsk niemieckich w rejonie Orszy, było dla nieprzyjaciela kompletnym zaskoczeniem. Także zrzucenie przez Amerykanów bomb atomowych na japońskie miasta Hiroszimę i Nagasaki było zaskoczeniem nie tylko dla Japończyków, ale i dla całego świata.

Gdy nowe środki walki przestaną stanowić tajemnicę dla nieprzyjaciela, który pozna ich działanie i nauczy się im sku-

tecznie przeciwstawić, można uzyskać jeszcze zaskoczenie oryginalnością ich użycia. Doskonałą ilustracją tego rodzaju zaskoczenia jest wykorzystanie /w październiku 1941 r./ przez oddziały radzieckie, broniące Tuły, artylerii przeciwlotniczej do zwalczania nacierających czołgów niemieckich. Niemcy przystępując do ataku na Tułę wiedzieli dokładnie, że w mieście nie ma artylerii polowej ani czołgów i dział przeciwpancernych. Dlatego śmiało wprowadzili do akcji swoje czołgi. Jakież było ich zdumienie, gdy ich pierwszy i drugi atak się załamał. Stracili ponad 130 czołgów. Okazało się, że wojska radzieckie znajdujące się w mieście użyły dział przeciwlotniczych, które ogniem na wprost z dużą skutecznością paraliżowały ataki czołgów wroga^{x/}. Podobny efekt można uzyskać niemal każdą bronią, jeśli zostanie wykorzystana w sposób odmienny, niekonwencjonalny, inny lecz celowy.

Nadal aktualne jest zaskoczenie techniczne. Na ten rodzaj zaskoczenia bardzo liczą państwa NATO rozwijające techniczny wyścig zbrojeń. Stąd coraz większy nacisk na znajomość techniki nieprzyjaciela. Chodzi o to, aby nie dać się zaskoczyć ani nową bronią, ani nowym sposobem działań bojowych. Z kolei znajomość własnej techniki, jej walorów, tkwiących w niej możliwości, a także rozwijanie jej, wypracowywanie nowego rodzaju techniki i nieoczekiwane użycie jej w czasie działań bojowych daje duże szanse na zaskoczenie nieprzyjaciela.

We współczesnych warunkach, ze względu na dużą manewrowość wojsk armii, działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste mogą być częściej niż w wojnach ubiegłych wykorzystywane dla wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd. Oczywiście ta forma maskowania operacyjnego powinna być realizowana w ścisłym powiązaniu z innymi formami i sposobami maskowania, a przede wszystkim maskowania bezpośredniego.

2/ Dezinformacja jest specyficzną formą maskowania operacyjnego oraz aktywnego sterowania działaniami nieprzyjaciela, polegającą na celowym przekazywaniu mu określonych informacji, które zawierając w sobie dane mylące, zmuszają go do podejmo-

x/ H. Guderian, "Wspomnienia żołnierza". Warszawa 1958, s. 202.

wania przedsięwzięć niezgodnych z rzeczywistą sytuacją i stwarzają przez to możliwość do uzyskania zaskoczenia.

Ze względu na rodzaj kanału dezinformacyjnego rozróżnia się następujące sposoby dezinformowania:

- agenturalne;
- radioelektroniczne;
- prasowe;
- przez inspirację otoczenia.

Ze względu na posiadane siły i środki oraz możliwości, armia w operacji zaczepnej może prowadzić dezinformowanie nieprzyjaciela wykorzystując środki radioelektroniczne oraz poprzez inspirację otoczenia.

Doświadczenia II wojny światowej dowodzą, że żadna inna forma oddziaływania na nieprzyjaciela nie odniosła tak dużych sukcesów, jak dobrze obmyślana i zręcznie przeprowadzona dezinformacja. Znany, a równocześnie ciekawym przykładem ilustrującym powyższe stwierdzenie może być sposób oraz skutki jednej z akcji dezinformacyjnych przeprowadzonych przed operacją na Sycylię w 1943 r. przez brytyjski sztab imperialny^{x/}, której celem było zmuszenie Niemców do przesunięcia części sił z tej wyspy do Grecji. Wskutek przeprowadzonych przedsięwzięć z zakresu dezinformacji hitlerowcy uwierzyli, iż alianci po Afryce północnej, jako kolejny rejon lądowania wybiorą Grecję. Pociągnęło to za sobą przesunięcie poważnej części wojsk niemieckich do Grecji i osłabienie ich obrony na Sycylii. Sukces dezinformacji był pełny, bowiem Niemcy postąpili tak jak oczekiwali tego alianci. W czasie II wojny światowej wojska radzieckie, a także niemieckie bardzo często wykorzystywały podrzucanie fałszywych dokumentów nieprzyjacielowi do dezinformowania go odnośnie swoich prawdziwych zamierzeń.

Przytoczony przykład przeprowadzonej akcji dezinformacji jest, wydaje się, nie tylko ilustracją sposobu organizowania oraz

x/ Zadaniem aliantów było wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do miejsca lądowania. Podstęp polegał na podrzuceniu na jedną z hiszpańskich plaż zwłok rzekomego oficera brytyjskiego na pozór ofiary wypadku lotniczego. Oficer ten miał przy sobie fałszywe dokumenty i plany inwazji aliantów na Grecję. Niemcy uwierzyli, że plany te są prawdziwe. Wg.: J. Backer White - La Guerre des Bluffes, wyd. Paryż 1964 r., s. 37.

realizowania tego rodzaju oddziaływania na nieprzyjaciela w określonej sytuacji operacyjnej. Jest on również ilustracją samodzielnego jej stosowania jako sposobu sterowania nieprzyjacielem oraz roli, jaką może ona odegrać, zwłaszcza w takim wypadku, gdy inne formy maskowania czy oddziaływania na decyzje nieprzyjaciela mają ograniczone zastosowanie.

Innym, klasycznym przykładem dezinformowania nieprzyjaciela, stosowanym jednak równoległe z innymi formami maskowania operacyjnego, był okres poprzedzający partyzancką ofensywę "Tet" w Wietnamie Południowym. Na trzy miesiące przed jej rozpoczęciem działania partyzantów pozorowały pogłębiającą się słabość jednostek partyzanckich. Celowo zmniejszono aktywność bojową partyzantów. Podrzucano Amerykanom dokumenty, z których wynikało, że partyzanci są słabi, odczuwają trudności w zaopatrzeniu. Wszystko to nastrajało amerykańskie dowództwo bardzo optymistycznie. Tymczasem uderzenie nastąpiło nagle, w najmniej oczekiwanym przez Amerykanów momencie. Dezinformacja wymaga rozsądnego doboru sfalszowanych informacji, często opartych na znanych nieprzyjacielowi faktach. Nieprzyjaciel liczy się zawsze z taką możliwością i dlatego dezinformacja powinna być prowadzona w ścisłym powiązaniu z innymi formami maskowania operacyjnego i na podstawie realnej sytuacji bojowej.

Armia w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej powinna w jak największym zakresie wykorzystać dezinformowanie nieprzyjaciela poprzez tworzenie specjalnych sieci radiowych, w których przekazywane będą fałszywe informacje. Informacje te mogą być przekazywane także w sieciach radiowych faktycznych lub pozornych. Tworzenie specjalnych grup, przeznaczonych do rozpowszechniania fałszywych informacji wśród miejscowej ludności, szczególnie wokół rejonów pozornych jest także skutecznym sposobem dezinformowania nieprzyjaciela możliwym do zastosowania na szczeblu armii. Dezinformacja powinna służyć celowi maskowania operacyjnego, a tym samym celowi prowadzonej, operacji zaczepnej armii.

3/ Pozorowanie są to imitujące, celowe i zorganizowane działania, manewr i inne przedsięwzięcia o charakterze statycznym lub ruchomym, zbliżone do rzeczywistych mające na celu wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela.

Rozróżnia się następujące sposoby pozorowania:

- organizacja i prowadzenie działań bojowych pozornych /demonstracyjnych/;
- pozorowanie radioelektroniczne;
- tworzenie obiektów i rejonów pozornych.

W okresie II wojny światowej pozorowanie było częstą formą maskowania operacyjnego stosowaną przez wojska. Przytoczony wcześniej przykład utworzenia pozornego rejonu ześrodkowania zgrupowania uderzeniowego w pasie działania 5 armii 3 Frontu Ukraińskiego w jassko-kiszyniewskiej operacji w sierpniu 1944r. w celu ukrycia kierunku głównego uderzenia świadczy, że mimo dużego nakładu sił i środków oraz czasu, tworzenie takiego rejonu było celowe, ponieważ uzyskano pełne zaskoczenie nieprzyjaciela i pokonano go mniejszymi siłami. W celu zmylenia nieprzyjaciela co do kierunku głównego uderzenia, rejonny pozorne tworzone przeważnie na kierunkach drugorzędnych. Na kierunkach tych prowadzono także działania pozorne takie jak pozorowanie innych form działań niż faktycznie są prowadzone /np. pozoracja przejścia do obrony, gdy faktycznie prowadzono działania zaczepne/, wzmożone działania rozpoznania na tych kierunkach, pozorne przemarsze, przewozy wojsk, pozorny manewr, tworzenie dowództw /wyposażonych w radiowe środki łączności/ dla pozorowania oddziałów i związków taktycznych /nieistniejących/, urządzenie pozornych przepraw przez przeszkody wodne itd.

Także w czasie wojny na Bliskim Wschodzie często stosowano pozorowanie w celu zmylenia przeciwnika. W czerwcu 1967 r., na kilka dni przed planowanym od strony Morza Śródziemnego uderzeniem, lotnictwo izraelskie wykonało demonstracyjne loty rozpoznawcze nad południowym obszarem Egiptu, aby "zasugerować" możliwość wykonania uderzenia na tym właśnie kierunku. W wyniku powyższego Egipcjanie na ten kierunek przebazowali /do bazy Hurghada/ z kierunku głównego określoną liczbę samolotów myśliwskich /które skierowane potem na północ kraju miały trudności z wylądowaniem ponieważ wskutek nalotów lotnictwa izraelskiego zniszczone były pasy startowe/. Wprowadzeniu strony egipskiej w błąd co do czasu i kierunku pierwszego uderzenia lotniczego służyły również codzienne, systematyczne loty grupowe nad półwyspem Synaj w kierunku granicy z Egiptem. Wykonywano je o świcie na tydzień przed planowaną agresją. "Sugerowano" więc uderzenie i na tym kie-

runku. Loty te były jednocześnie treningiem w przyjmowaniu odpowiedniego ugrupowania bojowego w powietrzu oraz rozpoznania sposobu reagowania systemu obrony przeciwlotniczej Egiptu. Po ich zakończeniu stwierdzono zmniejszenie czujności w egipskiej OPL. Również w dniu agresji 5 czerwca 1967 r. o świcie część lotnictwa izraelskiego wykonała tego typu lot w kierunku półwyspu Synaj i powróciła na macierzyste lotniska, by o 8.30 wystartować już do ataku na Egipt z kierunku Morza Śródziemnego. W ciągu 2 godzin i 50 minut wyeliminowano 2/3 stanu lotnictwa egipskiego /w tym 90 % na lotniskach/. Działania pozorne, a szczególnie demonstracyjne osiągnęły zakładany cel.

Pozorowanie na polu walki nabrało wyjątkowo dużego znaczenia w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii. Posiadane siły i środki przez armię pozwalają skutecznie realizować wszystkie sposoby pozorowania, a więc prowadzenie działań pozornych, pozorowanie radioelektroniczne, tworzenie obiektów i rejonów pozornych. W operacji zaczepnej armii obecnie i w przyszłości, w wyniku prowadzenia dynamicznych, manewrowych działań, częstej zmiany sytuacji na polu bitwy dużego znaczenia nabiera prowadzenie działań pozornych i pozorowanie radioelektroniczne.

Właściwe zastosowanie pozoracji w operacji zaczepnej armii zmusi nieprzyjaciela do rozproszenia wysiłku ogniowego, być może nawet do podjęcia błędnej decyzji. Załóżmy nawet, że w ostatecznej chwili zorientuje się on co do rozmiaru naszej pozoracji. Ale czy nawet wówczas przedsięwzięcia nasze nie okazały się opłacalne? Przecież, aby to stwierdzić, nieprzyjaciel musiał skierować poważny wysiłek swojego rozpoznania w rejon czy na obiekty nic dla nas nie znaczące. Tym samym nie dowiedział się wszystkiego o tym, co ważne. Jednak należy pamiętać, że pozoracja nie może służyć samej sobie. Powinna ona wynikać z celu operacji, uwzględniać zaistniałą sytuację bojową i być ściśle związana z istniejącymi warunkami terenowymi. Pozoracja musi posiadać cechy rzeczywistości. Do czego może doprowadzić nie przestrzeganie tych zasad świadczy przykład maskowania operacyjnego przeprowadzonego przez 3 Front Białoruski w czasie wschodnio-pruskiej operacji w kwietniu 1945 r. W okresie przygotowania operacji dowództwa 2 i 3 Fron-

tu Białoruskiego pozorowały utworzenie zgrupowania uderzeniowego wojsk na wewnętrznych skrzydłach frontów w rejonie Augustowa. Był to rejon jezior i błot, wcześniej przygotowany przez Niemców do zatopienia. Mimo ogromnego wysiłku włożonego w utworzenie pozornego rejonu, od razu wydał się on Niemcom mało prawdopodobnym. Makiety czołgów ustawiono na błotach, nie było tam dogodnych przejść, a już sam fakt, że teren ten był przygotowany do zatopienia /o czym wiedziały obydwie strony/ spowodował to, że Niemcy przeprowadzili rozpoznanie walką i przechwycili makiety czołgów i dział i tym samym wykryli rzeczywisty kierunek głównego uderzenia 3 Frontu Białoruskiego^{x/}. Przykład ten pokazuje, że pozoracja nie powinna wywoływać podejrzeń u nieprzyjaciela co do jej prawdziwości. Powinny być tutaj przestrzegane wszystkie wymagania stawiane przed maskowaniem operacyjnym, o których była już mowa wcześniej.

4/ Ukrywanie jest to zespół przedsięwzięć i czynności organizacyjnych i wykonawczych, polegających na dążeniu do całkowitego wyeliminowania możliwości wykrycia przez rozpoznanie nieprzyjaciela naszego zamiaru działania, rejonów rozmieszczenia i ruchu wojsk i obiektów, a także zasad pracy systemów promieniujących energią elektromagnetyczną.

Występują następujące sposoby ukrywania:

- utrzymanie w ścisłej tajemnicy zamiaru i planu podejmowanych działań;
- skryte organizowanie i prowadzenie działań bojowych;
- skryte rozmieszczenie wojsk i obiektów;
- zakłócenie radioelektroniczne.

Prowadząc badania w zakresie możliwości ukrywania realizowane w ubiegłych wojnach widzimy, że towarzyszyły one każdej prowadzonej operacji zaczepnej. Realizowano je poprzez wykorzystywanie nocy i ograniczonej widoczności w celu przeprowadzenia manewrów i przesunięć wojsk, wykorzystanie warunków terenowych /szczególnie lasów/ dla wyboru rejonów rozmieszczenia wojsk, utrzymywanie w ścisłej tajemnicy planu i zamiaru operacji,

x/ K.N. Galicki, "W bojach za wostocznuju Prussiju". Moskwa 1970 r., s. 235.

przestrzeganie zasad tajnego dowodzenia i skrytości pracy środków łączności oraz przestrzeganie zasad maskowania bezpośredniego. Współcześnie rola ukrywania niebywale wzrosła ze względu na olbrzymie możliwości rozpoznania. Podczas październikowej wojny na Bliskim Wschodzie /1973 r./ przebieg działań wojennych na frontach był dokładnie obserwowany przez satelity rozpoznawcze. Coraz trudniej cokolwiek ukryć przed nieprzyjacielem, a jednocześnie - ze względu na siłę niszcząca współczesnej broni - potrzeba ukrycia jest koniecznością. Dobrze ukryte elementy ugrupowania bojowego wojsk armii to zdecydowane zmniejszenie strat i szansa istotnej poprawy stosunku sił, a tym samym zapewnienie żywotności wojsk własnych na polu walki. Należałoby zastanowić się, czy sposoby ukrywania realizowane w ubiegłych wojnach będą możliwe w przyszłych operacjach zaczepnych armii. Najwięcej kontrowersji budzi tutaj wykorzystywanie warunków terenowych, szczególnie lasów do ukrycia wojsk armii. Broń jądrowa wprowadziła do oceny terenu wiele zamieszania. Dawniej lasy były rejonami ukryć chętnie wykorzystywanymi przez wojska. Czy w przyszłości niebezpieczeństwo pożarów i burz ogniowych w obszarach leśnych nie zniweluje ich właściwości maskowniczych? Nie należy jednak zapominać, że w czasie np. II wojny światowej czas na przygotowanie kolejnych operacji zaczepnych był stosunkowo długi /nawet kilka miesięcy/ i wymagało to przebywania wojsk przez dłuższy okres czasu w ukryciu /przeważnie w lasach/. Przyszła operacja zaczepna armii, to działania bojowe prowadzone na polu bitwy nasyconym uzbrojeniem i sprzętem o wysokiej jakości, a więc operacja zaczepna prowadzona będzie w wysokim tempie, na rozleglejszych niż dotychczas obszarach, przy większych głębokościach zadań bojowych i założeniu, że często związki taktyczne i oddziały będą walczyły na izolowanych kierunkach, przy braku styczności z sąsiadami i w stałym dążeniu do wykonania manewru. Dlatego wykorzystanie terenu, w tym i lasów do ukrycia będzie możliwe. Nie musimy przecież rozmieszczać wojsk w centrum masywu leśnego, lecz w określonej odległości od jego skraju, zabezpieczającej szybkie wyjście wojsk z obszaru leśnego. Jednak, mimo największego z naszej strony wysiłku, nie będziemy w stanie ukryć wszystkich

elementów ugrupowania bojowego wojsk armii. Dlatego, bardzo ważnym będzie, określenie co chcemy ukryć, które elementy ugrupowania bojowego wojsk armii w danej chwili są dla nas najważniejsze. Należy także pamiętać, że ukrywanie nie występuje jako jedyny element maskowania operacyjnego, ale powinno być realizowane równoległe ze wszystkimi formami maskowania operacyjnego. Także same sposoby ukrywania są różne. Surowo przestrzeganie dyscypliny łączności, posługiwanie się kodami i znakami w korespondencjach radiowych, bezbłędne przestrzeganie ciszy radiowej, umiejętne posługiwanie się systemem łączności, znajomość zamiaru i planu operacji przez ograniczoną ilość osób, przestrzeganie tajemnicy w pracy na mapach /osoby funkcyjne na mapę nanoszą tylko te elementy, które ich bezpośrednio interesują, a nie całą decyzję/, ograniczenie kontaktów z ludnością cywilną, pozwoli ukryć zamiar dowódcy armii. Te sposoby ukrywania mogą być wykorzystane w operacji zaczepnej armii.

Skryte wykonanie marszu przez wojska armii nie polega tylko na tym, żeby trasa marszu przebiegała w terenie zakrytym. Bardzo efektywnymi tutaj mogą być przedsięwzięcia w zakresie dowodzenia, jak np.: właściwy wybór drogi /trasy marszu /omijając duże miejscowości, węzły kolejowe i drogowe itp./, sposobu wykonania marszu, czasu rozpoczęcia marszu /pora doby/ oraz rejonów postoju. W obecnych warunkach nastąpił swego rodzaju renesans metody ukrywania za pomocą zasłon dymnych. Nie chodzi w tym wypadku o tradycyjne stawianie zasłon dymnych dla ukrycia np. ruchu wojsk, lecz o nowy rodzaj zasłon tworzonych za pomocą specjalnych środków dymotwórczych mających właściwości zakłócania systemów radiolokacyjnych /np. z dymów wytwarzanych z substancji zawierających cząsteczki metalizowane/. Że ukrywanie jest obecnie aktualne może świadczyć fakt, że przygotowując się do wojny w 1973 r., Izrael dużo uwagi poświęcał dążeniu do przeprowadzenia skrytej mobilizacji. Udało mu się skrycie zgromadzić 2-3 miesięczne zapasy mps i żywności. Natomiast w państwach arabskich, w ramach ćwiczeń, przeprowadzono częściową, skrytą mobilizację, stopniowo rozwijając siły zbrojne i ukrywając charakter przygotowań obronnych. Dzięki temu wyprzedzono Izraelczyków w osiągnięciu pełnej gotowości do działań.

Doświadczenia wojenne z dziedziny ukrywania pod wieloma względami nadal są aktualne. Nie można oczywiście zawczasu zalecić jakichś nowych i nieoczekiwanych dla nieprzyjaciela sposobów działania, przydatnych w każdej operacji zaczepnej armii, w każdej sytuacji. Ale generalne zasady w swej istocie pozostają nie zmienione.

Osiągnięcie ogólnego celu maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii będzie uwarunkowane ścisłym przestrzeganiem zasad wynikających ze współzależności między poszczególnymi formami maskowania operacyjnego.

Główną zasadą współzależności jest dążenie do kompleksowego wykorzystania wszystkich form maskowania operacyjnego, co można osiągnąć tylko przez uzupełnianie podstawowej formy czynnościami z innych form lub sposobów maskowania operacyjnego. Współzależność między formami maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii wynika z:

- ograniczonej możliwości oddziaływania na kompleksowy system rozpoznania nieprzyjaciela w wypadku stosowania czynności z zakresu jednej formy maskowania operacyjnego;

- konieczności wyeliminowania możliwości rozpoznania faktycznego ugrupowania lub rozmieszczenia wojsk armii istniejącego zawsze równolegle z ugrupowaniem lub rozmieszczeniem realizowanym na podstawie zamiaru maskowania operacyjnego;

- konieczności utwierdzenia rozpoznania nieprzyjaciela w przekonaniu o wiarygodności uzyskanych przez niego informacji;

- konieczności synchronizowania czynności w ramach maskowania operacyjnego i bezpośredniego w jednolity system, uwzględniający faktyczne działanie i rozmieszczenie wojsk i obiektów.

Uwzględnienie zasad współzależności między formami maskowania operacyjnego polega na:

- ustaleniu formy maskowania operacyjnego spełniającej zasadnicze zadanie w zabezpieczeniu planowanej operacji lub działania;

- zaplanowaniu czynności uzupełniających z zakresu innych form maskowania operacyjnego;

- zapewnieniu jak największego stopnia realizacji wszystkim czynnościom zmierzającym do zrealizowania zamiaru maskowania operacyjnego;

- uwzględnianiu w planowaniu cech charakterystycznych poszczególnych form maskowania operacyjnego i sposobu ich oddziaływania na rozpoznanie nieprzyjaciela.

W związku, że ciągle udoskonalane są wszystkie rodzaje broni, a także zwiększają się możliwości rozpoznania, muszą być doskonalone także formy maskowania operacyjnego stosowane w operacji zaczepnej armii. Mało tego, należy szukać nowych form i sposobów maskowania operacyjnego, które w pełni zabezpieczyłyby osiągnięcie celu maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii. Analizując poszczególne formy maskowania operacyjnego, można wysnuć wniosek, że w odróżnieniu od doświadczeń z okresu II wojny światowej, w operacjach zaczepnych armii prowadzonych we współczesnych warunkach punkt ciężkości przedsięwzięć maskowania operacyjnego przesuwać się będzie ze sfery ukrywania, pozorowania i dezinformowania do sfery myślenia nieprzyjaciela sposobem prowadzenia rzeczywistych działań bojowych.

ROZDZIAŁ II: PODSTAWOWE CZYNNIKI WARUNKUJĄCE TREŚĆ I ZAKRES
MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OKRESIE PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Badanie wielu ćwiczeń^{x/} i doświadczeń historycznych, zwłaszcza z okresu II wojny światowej^{xx/} wynika, że w każdej operacji, która zakończyła się osiągnięciem jej celu szeroko były stosowane przedsięwzięcia maskowania operacyjnego. Z tym, że organizacja i prowadzenie maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii musiało być ściśle związane z konkretnym celem i zadaniami operacji oraz czynnikami, które wywierały wpływ na organizację i prowadzenie tejże operacji. Wszystkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego muszą być ściśle podporządkowane celom i zadaniam operacji zaczepnej armii oraz powiązane z nią w czasie i przestrzeni.

Dlatego proces organizacji i realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii wymaga analizy nie tylko czynników specyficznych, warunkujących treść, zakres i formy jego oddziaływania na nieprzyjaciela lecz również prawdopodobnego sposobu działania wojsk armii w konkretnych sytuacjach. Z uwagi więc na to, konieczne wydaje się rozpatrzenie tych właśnie podstawowych czynników w kontekście maskowania operacyjnego w pierwszej kolejności.

Mając powyższe na uwadze wydaje się, że z punktu widzenia organizacji i prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii, do najważniejszych czynników warunkujących treść i zakres tych przedsięwzięć należy zaliczyć:

- cel, zadania i zamiar operacji zaczepnej armii;
- warunki i sposoby przejścia armii do operacji zaczepnej;
- warunki terenowe;
- możliwości rozpoznania nieprzyjaciela i wynikające stąd wymagania w zakresie maskowania operacyjnego /omówione wyżej/;

x/ Ćwiczenia: TARCZA-76, WIOSNA-80, WRZESIEŃ-80, ZACHÓD-81;
ćwiczenia w ASG WP.

xx/ Natarcie 2 armii uderzeniowej pod Leningradem w styczniu 1944 r., operacje: Białoruska, Lwowsko-Sandomierska, Jassko-Kiszyniowska; operacja zaczepna 60 armii grudzień 1944 - styczeń 1945 r. Operacja Berlińska; operacja zaczepna 8 armii brytyjskiej pod El Aldmejn w Afryce itd.

- siły i środki maskowania operacyjnego będące w dyspozycji dowódcy armii /rozpatrzone będą osobno/.

Są to, zdaniem autora, tylko podstawowe, a nie wszystkie czynniki, które wywierają wpływ na treść i zakres organizowania maskowania operacyjnego na szczeblu armii zwłaszcza w operacji zaczepnej.

1. Wpływ celu, zadań i zamiaru operacji zaczepnej armii na zakres i możliwości realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego.

Rola i miejsce armii w ramach pierwszej operacji zaczepnej frontu uzależnione będą od celu i zadania, które on realizuje. Armia może być w składzie pierwszego rzutu operacyjnego frontu i rozwijać operację zaczepną na głównym lub innym kierunku w pasie operacji zaczepnej frontu. Może też tworzyć drugi rzut frontu. W toku operacji zaczepnej rola i miejsce armii w operacji frontowej mogą ulegać zmianom. Działając na samodzielnym kierunku armia może prowadzić operację zaczepną we współdziałaniu z sąsiednią armią, desantem operacyjnym lub tylko marynarką wojenną.

Rolę i miejsce armii określa dowódca frontu w swoim zamiarze. On bowiem określa cel i zadania armii oraz ustala jej skład i miejsce w operacji frontowej.

Ogólnym celem operacji zaczepnej armii może być rozgromienie /rozbicie/ - we współdziałaniu z sąsiednimi armiami i lotnictwem - głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela na całą głębokość operacyjnego ugrupowania grupy armii oraz opanowanie tych obiektów i rejonów, które pozbawią nieprzyjaciela możliwości bazowania lotnictwa i wojsk raketowych oraz naruszą operacyjną trwałość jego obrony, a także zapewniają dogodne warunki przejścia do kolejnej operacji armijnej.

Cel operacji armia osiąga stopniowo, zależnie od możliwości wojsk armii, to znaczy według ustalonej kolejności i terminów rozbicia zgrupowań nieprzyjaciela oraz opanowania jego ważnych rejonów i obiektów na całą głębokość operacji. Stąd też z celu operacji wynikają konkretne zadania, które określa się jako zadanie bliższe i zadanie dalsze. Niezależnie od wymienionych zadań armia otrzymuje zadanie udziału w pierwszym uderzeniu jądrowym.

wym, którego treścią może być zniszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, systemu dowodzenia, zadanie maksymalnych strat jego związkom taktycznym i oddziałom, zwłaszcza pancernym, zniszczenie środków walki radioelektronicznej, środków OPL i elementów tyłowych.

Treścią zadania bliższego może być zniszczenie środków napadu jądrowego, rozgromienie - broniących się w pasie armii - wojsk korpusów pierwszego rzutu armii i bliższych odwodów operacyjnych oraz opanowanie ważnych rejonów i rubieży na głębokość operacyjnego ugrupowania armii polowej. Głębokość tego zadania może być bardzo różna. Przeciętnie wynosi ona 100-150 km.

Treścią zadania dalszego armii może być zniszczenie wykrytych w toku operacji środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, ostateczne rozbitcie jego zgrupowań obronnych i podchodzących odwodów operacyjnych /niekiedy strategicznych/, opanowanie ważnych rejonów i obiektów oraz rubieży określającej zwykle zadanie bliższe frontu. Głębokość zadania dalszego armii może wynosić około 150-200 km^x. Podczas rozwijania operacji zaczepnej na kierunku nadmorskim w treści zadań uwzględnia się, a niekiedy szczególnie mocno eksponuje, opanowanie wysp, półwyspów, stref cieśnin, portów i baz morskich, a także zorganizowanie obrony wybrzeża morskiego po jego opanowaniu.

Armia stanowiąca drugi rzut frontu w wypadku wprowadzenia jej do bitwy również otrzymuje zadanie bliższe i dalsze, których treść w swojej istocie będzie podobna do treści zadań armii pierwszego rzutu. Wprowadzenie armii drugiego rzutu frontu do bitwy może nastąpić w toku wykonywania zadania bliższego frontu lub bezpośrednio po jego wykonaniu. Niekiedy armia drugiego rzutu może być wprowadzona do bitwy przed wykonaniem zadania bliższego frontu.

Po osiągnięciu celu pierwszej operacji zaczepnej armia pierwszego rzutu frontu może otrzymać zadanie przejścia do kolejnej operacji - zwykle bez przerwy operacyjnej; niekiedy może otrzymać zadanie zabezpieczenia wejścia do bitwy drugiego rzutu frontu, a częścią sił przejścia do obrony, np. obrony wybrzeża morskiego, lub zlikwidowanie okrążonego i pozostającego na tyłach zgru-

x/ Według: NOŻKO K. Podręcznik. Operacja zaczepna armii. Warszawa 1978 r. Wyd. ASG WP.

powania wojsk nieprzyjaciela.

Formułując zamiar rozbicia nieprzyjaciela /koncepcję osiągnięcia celu operacji/ dowódca armii w zależności od sytuacji - określa: w jaki sposób niszczy się główne zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela w pierwszym uderzeniu jądrowym, a w wypadku trwania działań z użyciem broni jądrowej - wykonanie uderzeń jądrowych przed wejściem armii do bitwy i wykorzystanie broni jądrowej w toku operacji; skład głównego zgrupowania uderzeniowego armii i wykorzystanie lotnictwa; kierunek głównego uderzenia oraz kierunki innych uderzeń; odcinek /odcinki/ przełamania; stosowany manewr z chwilą wejścia do bitwy i w toku operacji /np. rozcięcie ugrupowania nieprzyjaciela, wspólnie z sąsiadem oskrzydlenie i okrążenie określonego zgrupowania, rozbicie w bitwie spotkaniowej itp./; kolejność i sposoby rozbicia wojsk nieprzyjaciela podczas wykonywania zadań pośrednich oraz sposób potęgowania siły uderzenia /poprzez wykonanie uderzeń bronią jądrową, lotnictwem oraz wprowadzenie do bitwy kolejnych ZT/; czas wykonania poszczególnych zadań; kolejność i sposób wykonania zadania dalszego armii /liczba uderzeń jądrowych dla zniszczenia środków napadu jądrowego nieprzyjaciela i podchodzących odwodów, kierunki uderzeń i czas wykonania zadania dalszego/; ugrupowanie operacyjne wojsk armii. W zamiarze dowódca armii powinien sprecyzować również ogólną koncepcję wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd i ustalić z kim szczególnie wojska armii powinny współdziałać w czasie wykonywania poszczególnych zadań. Przy formułowaniu zamiaru powinna być określona główna idea narzucenia przeciwnikowi swojej woli, swoich sposobów i form działania. Wydaje się, że wyjątkowo celnie problem ten został sprecyzowany przez M.T. Tuchaczewskiego, który na ten temat pisał m.in.: "... w rzeczywistości tylko ta strona kieruje swoimi działaniami, która dąży do ich rozwoju zgodnie z własnym planem, a to oznacza, że rzeczywiste kierowanie walką powinno być kierowaniem całym procesem walki, czyli nie tylko własnymi działaniami, ale w jakimś stopniu również działaniami przeciwnika narzuconymi mu przez nasze działania"x/.

Celowi temu, jak już wcześniej wspomniano, służy między innymi maskowanie operacyjne. Maskowanie operacyjne stało się specyficz-

x/ Według: Przegląd Informacyjny, ASG WP nr 1 z 1973 r. s. 19.

nym sposobem oddziaływania na nieprzyjaciela, stało się jednym ze skutecznych instrumentów aktywnego wpływu na decyzje i działania nieprzyjaciela, narzucania niedogodnej dla niego koncepcji /planu/ działania, stało się swoistym sposobem "sterowania jego działaniami".

Ogólnym celem maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii jest uzyskanie zaskoczenia i ochrona ważnych, z punktu widzenia taktyczno-operacyjnego, obiektów przed ogniem nieprzyjaciela, zwłaszcza jądrowym i zapewnienie warunków osiągnięcia celu operacji w najkrótszym czasie i przy minimalnych stratach własnych. Cel i zadania maskowania operacyjnego powinny być podporządkowane celowi operacji zaczepnej armii. Analizując cel, zadania i zamiar operacji zaczepnej armii można wyodrębnić główne zadania maskowania operacyjnego, jakie powinny być zrealizowane w okresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej armii. Do zadań tych przykładowo możemy zaliczyć:

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do ilości, miejsca /rejonów/ rozmieszczenia i działania elementów ugrupowania operacyjnego armii, SD, obiektów tyłowych lub innych, ważnych z punktu widzenia operacyjnego, sił i środków oraz urządzeń;

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do ilości sił i kierunku przegrupowujących się wojsk armii, rejonów ich rozmieszczenia, rubieży, kierunku oraz czasu wejścia zgrupowań uderzeniowych do bitwy, kierunku głównego uderzenia i odcinka /odcinków/ przełamania;

- wykorzystanie wojsk prowadzących działania bojowe rzeczywiste do wprowadzenia w błąd co do kierunku uderzenia, pozorując tak działania na kierunku pomocniczym, jak gdyby był on głównym;

- przeprowadzenie demonstracyjnych i pozornych przegrupowań wojsk oraz przedsięwzięć organizacyjnych sugerujących przygotowanie operacji zaczepnej armii na innym - niż planuje się kierunku;

- ukrycie rozmieszczenia SD, ABROT i drugiego rzutu armii;

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do siły i składu taktycznego desantu powietrznego, kierunku jego przelotu, rejonu lądowania i charakteru działania;

- ukrycie lub wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do czasu i sposobu przeniesienia kierunku głównego uderzenia w toku rozwijania operacji zaczepnej armii.

Wymienione zostały tylko zasadnicze zadania maskowania operacyjnego występujące w operacji zaczepnej armii. Nie oznacza to wcale, że wymienione zadania maskowania powinny być realizowane jednocześnie i w całości w każdej operacji. W zależności od konkretnej sytuacji, potrzeb i istniejących możliwości mogą być wykonane tylko niektóre zadania, a nawet jedno lub dwa - szczególnie te, które w danej operacji zaczepnej są niezbędne dla osiągnięcia jej celów. Nie od ilości bowiem wykonanych zadań maskowania zależy jego skuteczność, lecz od ich jakości i wiarygodności. Cele i zadania maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii powinny wynikać przede wszystkim z konkretnych zadań operacyjnych. Ścisły zatem związek celów i zadań maskowania operacyjnego z konkretnymi zadaniami taktyczno-operacyjnymi jest konieczny w imię pełnego osiągnięcia celów operacyjnych w danej operacji zaczepnej armii.

W każdej operacji zaczepnej armii należy dążyć do ukrycia lub wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd przede wszystkim co do rzeczywistego rozmieszczenia lub działania tych sił i środków, które w danym zamiarze operacyjnym decydują o jego pełnym wykonaniu. Zakres przedsięwzięć maskowania operacyjnego, a zwłaszcza siły i środki zaangażowane do jego wykonywania, nie powinny w żadnym wypadku obniżać wartości i zdolności bojowej wojsk armii oraz być powodem opóźnienia lub hamowania /ograniczania/ realizacji celów i zadań taktyczno-operacyjnych.

Przeciwnie, przedsięwzięcia maskowania powinny zapewniać skuteczne, jak najpomyślniejsze osiągnięcie celu operacji zaczepnej armii. Wobec tego każda operacja zaczepna armii i konkretne warunki, w których będzie ona organizowana i prowadzona, wywrą bezpośredni wpływ na ustalenie zakresu przedsięwzięć maskowania oraz określenie sił potrzebnych do ich wykonania. Mimo że nie może być dwóch podobnych operacji, to jednak dla każdej z nich można określić pewien typowy zakres przedsięwzięć maskowania operacyjnego, występujący bez względu na charakter działań i zaistniałe warunki.

Z badań wielu ćwiczeń^{x/} wynika, że do przedsięwzięć takich należy zaliczyć:

x/ Ćwiczenia: TARCZA-76, WIOSNA-80, ZACHÓD-81, ćwiczenia w ASG WP.

- maskowanie jednostek raketowych;
- maskowanie zgrupowań uderzeniowych wojsk przeznaczonych do prowadzenia operacji zaczepnej armii;
- maskowanie SD, sztabów i składów /baz/ materiałowego i technicznego zaopatrzenia;
- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do czasu rozpoczęcia operacji i kierunku wykonania głównego uderzenia;
- kontrolę maskowania operacyjnego.

Szczególnie częstym przedsięwzięciem maskowania operacyjnego będzie ukrycie i wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd odnośnie odcinków przełamania obrony nieprzyjaciela, wprowadzenia do bitwy II rzutu, wprowadzenia do działań Operacyjnej Grupy Manewrowej /OGM/ itp.

2. Wpływ warunków i sposobów przejścia armii do operacji zaczepnej na zakres maskowania operacyjnego.

Siły zbrojne NATO i Układu Warszawskiego na ZTDW, dysponują zarówno nowoczesnym uzbrojeniem klasycznym, jak też jądrowo-raketowym. W wypadku wojny w Europie fakt ten stwarza potencjalne możliwości nadania jej różnorodnego charakteru w sensie różnego czasu, miejsca i sposobu użycia sił zbrojnych, a w tym wojsk operacyjnych już od początku.

W konsekwencji tego maskowanie operacyjne, jako specyficzny sposób oddziaływania na nieprzyjaciela, prowadzone na szczeblu armii powinno być również wielowariantowe, dostosowane do zmiennych sytuacji operacyjnych, w jakich mogą działać wojska armii z użyciem i bez użycia BMR.

Mimo że maskowanie operacyjne w okresie pokoju i w okresie zagrożenia prowadzone będzie przez Sztab Generalny, to jednak dowództwo frontu i armii, okręgów wojskowych, marynarki wojennej i obrony powietrznej kraju mogą i powinny realizować pewną część tych zadań, przynajmniej w zakresie ukrywania przed nieprzyjacielem stanu wojsk i obiektów przy pomocy własnych, posiadanych obecnie sił i środków. Chodzi o to, aby maskowanie operacyjne w czasie pokoju uczynić stałym elementem systemu przeciwdziałania rozpoznaniu nieprzyjaciela i aby mogło ono być kontynuowane w toku działań bojowych zarówno przez wojska operacyjne na zewnętrznym froncie walki, jak i przez wojska OT wewnątrz kraju bez wyraźnych

przerw. Cel taki można osiągnąć tylko wspólnym wysiłkiem dowództw i sztabów związków operacyjnych, wszystkich rodzajów sił zbrojnych, koordynowanym przez Sztab Generalny na podstawie jednolitego planu. Należy tutaj zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć maskowania operacyjnego w okresie pokoju może być realizowane przez wojska operacyjne jako normalne czynności szkoleniowe, bez wtajemniczenia ich w cel tych przedsięwzięć. Konieczność taka wydaje się wynikać również z tego, że zarówno czas rozpoczęcia ewentualnej wojny przez nieprzyjaciela, a zwłaszcza sposób prowadzenia przez niego działań bojowych nie będzie zależał wyłącznie od jego woli. Wszystkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego realizowane w okresie pokoju powinny zmierzać do ukrycia i wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd na okres wojny.

I tak, jeśli wybuch wojny poprzedzi okres zagrożenia, wszystkie przedsięwzięcia związane z maskowaniem operacyjnym będą w zasadzie realizowane według planów opracowanych w okresie pokoju. Wydaje się, że realizacja tych planów nie napotka większych trudności, jednak mogą powstać okoliczności zmuszające do dokonywania korekt w planach oraz sposobach realizowania przedsięwzięć maskowania operacyjnego. W tych warunkach maskowanie operacyjne będzie organizowane i kierowane przez sztab frontu, zaś zasadniczymi celami tych przedsięwzięć będą:

- ukrycie postawienia w stan pełnej gotowości bojowej wojsk armii oraz przegrupowań do rejonu wyjściowego;
- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do rozmieszczenia wojsk armii w rejonie wyjściowym, przypuszczalnych kierunków działania i stopnia osiągniętej gotowości bojowej;
- wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela co do czasu i miejsca rozpoczęcia działań zaczepnych oraz rozmieszczenia zasadniczych elementów ugrupowania operacyjnego armii przed i w toku trwania operacji.

W wypadku wybuchu konfliktu zbrojnego nagle realizacja maskowania operacyjnego będzie przebiegać w odmiennej i znacznie utrudnionej sytuacji. Może również zajść konieczność wprowadzenia zasadniczych zmian w planach maskowania operacyjnego. Do charakterystycznych cech realizacji maskowania operacyjnego w tych warunkach należy zaliczyć:

- możliwość zdecentralizowania kierowania przedsięwzięciami maskowania operacyjnego do szczebla armii;

- zwiększenie znaczenia pozorowania szczególnie środkami radioelektronicznymi i dezinformacji;

- ściślejsze powiązanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego z innymi rodzajami operacyjnego zabezpieczenia działań lub ich wykorzystanie dla wprowadzenia w błąd nieprzyjaciela, jak na przykład wyprowadzenie związków taktycznych spod prawdopodobnych uderzeń nieprzyjaciela z jednoczesnym wykorzystaniem tych ruchów jako działań pozornych;

- użycie do wykonania większości zadań maskowania operacyjnego wojsk obrony terytorialnej;

- dążność do aktywnego przeciwdziałania radioelektronicznego w celu utrudnienia lub uniemożliwienia przekazywania danych z rozpoznania prowadzonego przez nieprzyjaciela;

- zmiany form i sposobów realizacji zadań maskowania operacyjnego w zależności od sytuacji w czasie przegrupowania i osiągnięcia rejonów wyjściowych lub wchodzenia do bitwy z marszu przez wojska armii;

- skupienie głównego wysiłku do realizacji zasadniczych zadań maskowania operacyjnego, wynikających ze zmian w zaplanowanym działaniu armii.

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego w tych warunkach może ulec znacznym ograniczeniom, szczególnie do zaplanowanych w okresie pokojowym ruchów i przegrupowań pozornych, które w warunkach rozpoczęcia działań z jednej strony będą miały mniejsze znaczenie, a z drugiej strony szybko zmieniająca się sytuacja nie pozwoli na wydzielenie większych sił i środków do tych zadań. Główny wysiłek maskowania operacyjnego w tej sytuacji będzie skupiony na wprowadzeniu w błąd nieprzyjaciela co do rozmieszczenia organów dowodzenia oraz zasadniczych elementów ugrupowania wojsk armii w pasie przegrupowania i w rejonach wyjściowych. Większy nacisk położony zostanie na wykorzystanie wojsk OTK do prowadzenia maskowania operacyjnego na korzyść wojsk armii. Dużego znaczenia nabierze organizacja współdziałania w zakresie realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego między wojskami operacyjnymi i wojskami OTK.

Wybuch konfliktu zbrojnego może zastać oddziały i związki taktyczne armii w głębi operacyjnej, np. w stanie stałej gotowości bojowej i wtedy celem maskowania prowadzonego na ich korzyść powinno być zapewnienie warunków bezpiecznego osiągnięcia

pełnej gotowości bojowej, niezakończonego przegrupowania do rejonów wyjściowych lub wejścia armii do bitwy. W takich warunkach dużego znaczenia nabierają następujące zadania maskowania operacyjnego:

- intensywne dezorientowanie nieprzyjaciela co do rzeczywistej dyslokacji związków taktycznych i oddziałów wchodzących w skład armii;

- ukrywanie czynności mobilizacyjnych, rejonów alarmowych i innych obiektów związanych z operacyjnym rozwinięciem;

- ukrywanie rzeczywistych stanów ilościowych i jakościowych wojsk;

- ukrywanie i fałszowanie celu i kierunków przegrupowań wojsk armii itp. zadań, wynikających bezpośrednio właśnie z odmiennego położenia wojsk armii oraz ich stopnia gotowości bojowej oraz warunków i sposobów przejścia armii do operacji zaczepnej. Oddziaływanie nieprzyjaciela na przegrupowujące i ześrodkowujące się wojska armii oraz dążność do szybkiego stworzenia zgrupowania uderzeniowego determinować będą rodzaj użytych do maskowania operacyjnego takich sił i środków, które gwarantują szybkość i skuteczność realizacji zamierzonych zadań. Stąd też na czołowe miejsce wysuwa się pozorowanie i dezinformowanie radioelektroniczne, za pomocą którego można: wprowadzić w błąd nieprzyjaciela odnośnie do rozmieszczenia organów dowodzenia i działania systemu łączności na ich potrzeby; sugerować odmienne kierunki i sposoby działania armii; wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do własnych strat po pierwszym uderzeniu, szczególnie w zakresie zasadniczych sił armii itp.

Jeżeli na przykład założyć, że oddziały i związki taktyczne armii znajdują się w styczności z nieprzyjacielem, nacierając lub odpierając jego uderzenia w bitwie granicznej początkowego okresu wojny, to głównym celem maskowania operacyjnego powinno być stworzenie korzystnych warunków do wykonania na niego zaskakujących uderzeń, przechwycenia inicjatywy operacyjnej przez dowódcę armii i zrealizowania podstawowych zadań operacji w formie działań zaczepnych. Dotyczy to zarówno operacji zaczepnej armii w warunkach stosowania BMR, jak i bez jej stosowania. Wynikającą z powyższego celu treść i zakres zadań dla prowadzenia maskowania operacyjnego można sprowadzić do następujących:

- utrzymania rozpoznania nieprzyjaciela w błędzie co do ilości oraz rzeczywistego położenia naszych środków przenoszenia broni

jądrowej, składów amunicji specjalnej, stanowisk dowodzenia i odwodów, a więc obiektów, które mogą w każdej chwili stać się celami uderzeń jądrowych lub lotniczych nieprzyjaciela.

Zadanie to powinno być realizowane przy pomocy wszystkich form maskowania operacyjnego;

- zmuszenia nieprzyjaciela do działania ogniem lub odwodami w czasie, miejscu lub na kierunku nie odpowiadającym rzeczywistemu położeniu operacyjnemu wojsk armii i podstawienia jego głównego zgrupowania pod zaskakujące uderzenia armii;

- rozpraszania wysiłku rozpoznania nieprzyjaciela i kierowania go na drugorzędne kierunki działania celem utrudnienia mu ustalenia rzeczywistego położenia i możliwości wojsk armii i inne. Innymi słowy, cele i zadania maskowania operacyjnego prowadzonego na korzyść armii będącej w styczności z nieprzyjacielem będą wynikały w sposób bezpośredni z realizowanych zadań armii, konkretnego nieprzyjaciela oraz zamiaru dowódcy armii rozegrania bitwy czy też przeprowadzenia całej operacji zaczepnej.

Ponadto należy nadmienić, że realizacja maskowania operacyjnego w początkowym okresie wojny wymaga często dużej samodzielności poszczególnych wykonawców. Wynika to z następujących czynników: ograniczenia w systemie łączności - własne i wymuszone - /jonizacja atmosfery po uderzeniach jądrowych/, zniszczenia pośrednich ogniw dowodzenia, częste i ciągłe zmiany sytuacji itp. Zasluguje tutaj także na podkreślenie fakt, że o ile będące w styczności z nieprzyjacielem wojska armii wykorzystują równocześnie wiele form i sposobów maskowania operacyjnego np. mylenie nieprzyjaciela sposobem prowadzenia rzeczywistych działań bojowych, pozorowanie, dezinformacja, ukrywanie, zależnie od konkretnej sytuacji i zamiaru dowódcy, to w sytuacji gdy oddziały i związki taktyczne armii znajdują się w głębi, np. w toku osiągnięcia pełnej gotowości bojowej lub przegrupowania i wejścia do bitwy z marszu i gdy na "uruchomienie" wszystkich form maskowania operacyjnego brak jest dostatecznej ilości czasu lub możliwości, można wykorzystać te formy maskowania operacyjnego, które dają się "uruchomić" w krótkim czasie np. dezinformacja i pozorowanie radioelektroniczne, które mogą stać się głównym sposobem wprowadzania nieprzyjaciela w błąd i wpływania na podejmowanie przez niego mylnych decyzji.

Wynika z tego, że jakkolwiek maskowanie operacyjne powinno znaleźć pełne zastosowanie w każdych warunkach i sposobach przejścia armii do operacji zaczepnej, to z drugiej strony te warunki i sposoby będą zawsze wywierały istotny wpływ zarówno na różnice stosowanych form, zakresu, jak i odmienną treść zadań maskowania operacyjnego. Czynniki ten nie może być zatem pominięty w procesie organizacji i prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii.

3. Wpływ warunków terenowych na treść i zakres maskowania operacyjnego.

We współczesnych działaniach bojowych, gdy groźba zastosowania broni masowego rażenia determinuje sposób prowadzenia walki i operacji, gdy dowódcy przy planowaniu i organizacji walki i operacji korzystają z najnowszych osiągnięć elektroniki i cybernetyki, gdy analizują pole walki nie tylko na podstawie meldunków, ale również i z jego obrazu na ekranie monitora, rola terenu jako podstawowego elementu sytuacji bojowej wcale się nie zmniejszyła, lecz odwrotnie - wzrosła.

Współczesne działania bojowe charakteryzują się dużą dynamiką spowodowaną wprowadzeniem do walki ogromnej ilości środków technicznych, a stąd ciągłą zmiennością sytuacji bojowej. Prowadzenie walki na dużych obszarach poszczególnych teatrów działań wojennych stwarza konieczność stosowania szerokiego manewru wojsk. Wszystkie te czynniki zwiększają wymagania każdego dowódcy w zakresie znajomości terenu w celu wykorzystania jego właściwości w konkretnej sytuacji bojowej.

Ten kto bierze teren pod uwagę, przed podjęciem decyzji wnikliwie go studiuje, odczytuje w nim bojowe korzyści, ten ma w ręku dodatkową groźną broń.

Przykłady z operacji zaczepnych prowadzonych w czasie II wojny światowej i konfliktach zbrojnych na Bliskim Wschodzie oraz w Wietnamie świadczą, że teren stanowił zawsze jeden z podstawowych elementów branych pod uwagę w maskowaniu operacyjnym. W zależności od warunków terenowych dobierano sposoby i formy prowadzenia maskowania operacyjnego. Warunki terenowe miały duży wpływ na treść i zakres maskowania operacyjnego. Np. w czasie białoruskiej operacji latem 1944 r., wykorzystując warunki te-

renowe wprowadzono nieprzyjaciela w błąd poprzez działanie taktyczno-operacyjne wojsk w terenie bagienno-lesistym.

W okresie przygotowywania przeciwnatarcia pod Stalingradem, zimą 1942 r., w celu zgromadzenia niezbędnych sił i środków stosowano na szeroką skalę ukrywanie i dezinformację nieprzyjaciela wykorzystując warunki terenowe. Należy jednak podkreślić, że zawsze starano się wykorzystać wszystkie formy i sposoby maskowania operacyjnego. W zależności od warunków terenowych określano zasadniczą formę maskowania operacyjnego, która uzupełniana była innymi formami i sposobami maskowania operacyjnego.

Wydaje się, że w przyszłych operacjach zaczepnych armii wykorzystanie warunków terenowych do maskowania operacyjnego będzie miało duże znaczenie. Szybki, manewrowy charakter działań, a także ciągła penetracja pola walki przez rozpoznanie nieprzyjaciela, zmusi wojska do wykorzystywania najprostszych, nie wymagających dużego nakładu sił, środków oraz czasu form maskowania operacyjnego.

Taką formą, bezpośrednio zależną od terenu jest ukrywanie.

Wykorzystanie maskujących właściwości terenu i innych czynników maskowania naturalnego daje dobre wyniki przy stosunkowo małym nakładzie sił i środków. Ponadto ukrywanie z wykorzystaniem maskujących właściwości terenu ma często zasadnicze znaczenie, jeśli chodzi o zmniejszenie widzialności poszczególnych elementów ugrupowania. Warunki obserwacji ściśle wiążą się z właściwościami terenu, które umożliwiają tę obserwację, czyli z ukrywaniem. Szczególnie ważne znaczenie maskujące posiadają te elementy terenu, które zabezpieczają wojska zarówno przed obserwacją naziemną, jak i obserwacją z powietrza. Określa się je występowaniem naturalnych ukryć, formami rzeźby terenu i przedmiotami terenowymi, a także ogólnym charakterem terenu, zwłaszcza barwa jego zewnętrznej pokrywy.

Ponieważ, jak wynika z przeprowadzonych badań, ściśle powiązanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego z konkretną sytuacją taktyczno-operacyjną, rzeczywistymi działaniami i konkretnymi warunkami terenowymi należy uważać za ważne wymaganie jakie stoi przed maskowaniem operacyjnym, dlatego też warunki terenowe mają wpływ na treść i zakres maskowania operacyjnego.

Oceniając teren należy więc brać pod uwagę przede wszystkim te jego właściwości, które bezpośrednio rzutują na treść i zakres maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii, a do których

możemy zaliczyć:

- w jaki sposób konkretne warunki terenowe ułatwiają lub utrudniają realizację przedsięwzięć maskowania operacyjnego, zwłaszcza ze względu na możliwość działania rozpoznania nieprzyjaciela, a szczególnie jego środków technicznych;

- jak należy rozmieszczać w terenie poszczególne elementy ugrupowania operacyjnego, zapewniając dogodne warunki maskowania i ich skuteczne wykorzystanie zgodnie z decyzją dowódcy armii;

- wpływ warunków terenowych i dotychczasowego rozmieszczenia wojsk armii na skryte przegrupowanie i przyjęcie ugrupowania operacyjnego w rejonie wyjściowym;

- możliwości wykorzystania zasobów miejscowych do wykonania przedsięwzięć maskowania operacyjnego;

- w jaki sposób wykorzystać ludność miejscową do realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego /np. do rozpowszechniania mylnych informacji, wiadomości o własnych wojskach i do wykonania przedsięwzięć maskowania/;

- wpływ warunków atmosferycznych i pory roku na realizację maskowania operacyjnego.

Podobnie jak warunki terenowe, tak i warunki klimatyczne oraz zjawiska atmosferyczne mają decydujący wpływ na działania bojowe, a tym samym na maskowanie operacyjne w operacji zaczepnej armii. Wszystkie rozważania w zakresie terenu, jako podstawowego elementu sytuacji bojowej winny uwzględniać ścisłą zależność z warunkami klimatycznymi oraz zjawiskami atmosferycznymi.

Jakkolwiek maskowanie operacyjne powinno znaleźć pełne zastosowanie w każdych warunkach terenowych, to z drugiej strony te warunki będą zawsze wywierały istotny wpływ zarówno na różnice stosowanych form, zakres, jak i odmienną treść maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii. Czynniki te nie mogą być zatem pominięte w procesie organizacji i prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii.

ROZDZIAŁ III: SIŁY I ŚRODKI NIEZBĘDNE DO ORGANIZACJI
I PROWADZENIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO
W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Badania wykazały, że ustalenie ilości oraz rodzajów sił i środków^{x/} przeznaczonych do przygotowania oraz prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii jest problemem złożonym.

Do najważniejszych czynników wpływających na określenie niezbędnych sił i środków maskowania operacyjnego dla potrzeb armii można zaliczyć następujące:

- zasadnicze przedsięwzięcia armii w zakresie przygotowania operacji zaczepnej i wynikające z tego potrzeby sił i środków maskowania operacyjnego;
- siły i środki oraz możliwości prowadzenia działań rozpoznawczych przez nieprzyjaciela, a także potrzeby w zakresie sił i środków maskowania operacyjnego na szczeblu armii dla skutecznego przeciwdziałania rozpoznaniu;
- przewidywane działania maskowania operacyjnego położonego i sąsiadów na korzyść armii;
- warunki w jakich przygotowuje się prowadzenie operacji zaczepnej armii;
- czas przewidziany na realizację przedsięwzięć maskowania operacyjnego;
- właściwości terenu.

Ocena wymienionych czynników daje podstawę do określenia optymalnych potrzeb armii w tej dziedzinie, a zwłaszcza do określenia jakości /rodzajów/ niezbędnych sił i środków maskowania operacyjnego.

1. Zasadnicze przedsięwzięcia armii w zakresie przygotowania operacji zaczepnej i wynikające z tego potrzeby sił i środków maskowania operacyjnego.

Opierając się na istniejących zasadach organizacji i prowadze-

x/ Przez siły i środki maskowania operacyjnego rozumie się przede wszystkim odpowiednio zorganizowane i wyszkolone zespoły ludzkie, działające w ramach sztabu armii i w wojskach zdolne do prowadzenia przedsięwzięć maskowania operacyjnego przy wykorzystaniu współczesnych środków technicznych będących w wyposażeniu sił zbrojnych. Będą to zatem zarówno zespoły kierownicze, jak i wykonawcze.

nia operacji zaczepnej armii^{x/}, na ocenie właściwości prawdopodobnego kierunku operacyjnego i możliwych zadaniach armii, a także w rezultacie analizy przewidywanego /możliwego/ działania sił zbrojnych NATO na zachodnim TDW można założyć, że w wypadku zagrożenia i wybuchu wojny mogą być realizowane przez dowództwo i wojska armii następujące przedsięwzięcia zasadnicze, wymagające szczególnych zabiegów maskowania operacyjnego.

Pierwsze przedsięwzięcie - operacyjne rozwijanie wojsk oraz odparcie możliwego /w tym czasie/ uderzenia nieprzyjaciela z powietrza.

Zakładając, że czynności z zakresu operacyjnego rozwijania wojsk będą realizowane w okresie zagrożenia, zagadnienia prowadzenia maskowania operacyjnego nabierają wyjątkowego znaczenia i finezji organizacyjnej. Każda bowiem nieostrożność w tej dziedzinie może zdradzić sens naszych przygotowań obronnych i przyspieszyć uderzenia nieprzyjaciela. Dlatego wydaje się, że w tym okresie zadania prowadzenia maskowania operacyjnego będą realizowane przez Sztab Generalny własnymi siłami i środkami według jednolitego planu dla całości sił zbrojnych, wykorzystując również przewidziane do tego siły i środki frontu i armii. Zadania armii w tej dziedzinie, z uwagi na sytuację, będą ograniczone przede wszystkim do opracowania planu, a także utrzymania w ścisłej tajemnicy zamiaru i planu podejmowanych działań, skrytego organizowania działań, skrytego rozmieszczenia wojsk i urządzeń tyłowych, prowadzenia dezinformacji radiowej w ramach rzeczywistych czy pozornych sieci łączności radiowej, inspirowanie otoczenia jednak według ścisłych wytycznych Sztabu Generalnego i frontu. Innych sił i środków maskowania operacyjnego dowódca armii nie będzie mógł wykorzystać, zwłaszcza we własnym zakresie. Wynika z tego, że najbardziej niezbędnymi siłami i środkami maskowania operacyjnego na szczeblu armii już od początku przygotowania operacji są środki ukrywania i dezinformacji, szczególnie radiowej oraz pozorowania ra-

x/ Operacja zaczepna armii. Podręcznik. Wyd. ASG WP. Warszawa 1978 r.

dioelektronicznego.

Drugie przedsięwzięcie - likwidacja skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, stanowiąca część składową operacji przeciwnuklearnej^{x/} lub likwidacja skutków tylko uderzeń lotniczych wykonanych przez nieprzyjaciela w czasie osiągnięcia przez wojska armii pełnej gotowości bojowej.

Ponieważ nieprzyjaciel po pierwszym uderzeniu będzie dążył zwykle do wykonania kolejnych uderzeń na cele nowo powstające lub ocalałe, to aby wprowadzić go w tym czasie skutecznie w błąd co do rzeczywistego stanu i położenia tych obiektów, a tym samym uchronić wojska armii przed kolejnymi możliwymi stratami, działania maskowania operacyjnego powinny być rozpoczęte przed możliwym czasem podjęcia decyzji przez nieprzyjaciela do tych uderzeń. Chodzi o to, że jeżeli maskowanie operacyjne ma wprowadzić nieprzyjaciela w błąd i przyczynić się do podjęcia przez niego fałszywej decyzji do kolejnego uderzenia, to musi być ono zrealizowane w jak najkrótszym czasie tak, aby mogło stanowić "informację" niezbędną do oceny położenia i podjęcia tejże decyzji. Fakt ten, oraz jak już było wspomniane, ograniczenia w systemie łączności - własne i wymuszone - /jonizacja atmosfery po uderzeniach jądrowych/, zniszczenia pośrednich ogniw dowodzenia, częste i ciągłe zmiany sytuacji itp. wpłynę na konieczność dużej samodzielności poszczególnych wykonawców, w tym i armii, w zakresie organizowania i prowadzenia maskowania operacyjnego.

Okres czasu między pierwszym, a kolejnym uderzeniem nieprzyjaciel najprawdopodobniej wykorzysta na intensywne prowadzenie rozpoznania powstałej sytuacji w wyniku pierwszego uderzenia, a zwłaszcza na rozpoznanie /wykrycie/ nowych celów. Czas potrzebny na zdobycie i ocenę nowych danych wyniesie prawdopodobnie około 2-2,5 godziny, natomiast około 30 minut potrzebne będzie nieprzyjacielowi na podjęcie ostatecznej decyzji, przygotowanie danych ogniowych oraz odpalenie rakiet /wystartowanie lotnictwa/. Wynika z tego, że efektywny czas

x/ Kazimierz NOŻKO - Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej
Warszawa 1973 r. Wyd. MON. s. 317.

maskowania operacyjnego powinien się zamykać w przedziale 1,5-2 godziny po pierwszym uderzeniu^{x/}.

Jak już zaznaczono wyżej, najbardziej odpowiednimi środkami i siłami zdolnymi do rozpoczęcia maskowania operacyjnego w tak ograniczonym czasie są środki radiowe, które mogą być wykorzystywane do prowadzenia dezinformacji i pozorowania. Ponieważ jednak środki radiowe KF /w wypadku uderzeń jądrowych/ mogą być efektywnie wykorzystane dopiero po 3-4 godzinach, to użycie ich do przekazywania dezinformacji przed upływem tego czasu jest mało prawdopodobne, chociaż nie należy ich całkowicie wykluczać. Większe możliwości pracy mają natomiast środki radiowe UKF, które w takich warunkach mogą rozpocząć efektywne przekazywanie dezinformacji już po 40-45 minutach od momentu zakończenia uderzeń. Te jednak, z uwagi na stosunkowo mały zasięg, wymagałyby "wyniesienia" ich w powietrze, aby w ten sposób zwiększyć zasięg. Ponadto sytuacja taka wymagałaby posiadania w sztabie armii gotowych lub opracowania w czasie 0,5-1 godziny meldunków, rozkazów, zarządzeń itp. o treści dezinformacyjnej, które byłyby emitowane przez w.w. środki pod pozorem dowodzenia^{xx/} wojskami.

Środki radiowe mogą być także wykorzystywane do prowadzenia pozorowania radioelektronicznego. Sposobem tym można zasugerować nieprzyjacielowi rozmieszczenie i pracę pozornych SD, pozornych rejonów odtwarzania zdolności bojowej itp. W okresie tym powinny być wykorzystywane wszystkie sposoby ukrywania, a więc utrzymywanie w ścisłej tajemnicy zamiaru i planu podejmowanych działań, skryte organizowanie i prowadzenie działań, zakłócenie radioelektroniczne, skryte rozmieszczenie wojsk i obiektów. Jest to szczególnie ważne w okresie, kiedy głównym zadaniem będzie odtworzenie zdolności bojowej wojsk armii po uderzeniach jądrowych /lotniczych/ nieprzyjaciela

x/ Wymienione dane liczbowe mają charakter względny, gdyż zależą będą każdorazowo od aktualnych środków walki - rakiet, samolotów - oraz ich charakterystyk taktyczno-technicznych, a także rozwoju sił i środków rozpoznania.

xx/ Śmigłowce wyposażone w nadajniki KF i UKF dużej mocy mogą być uważane w takiej sytuacji przez nieprzyjaciela za powietrzne SD, a przekazywane rozkazy i zarządzenia dezinformacyjne za prawdziwe. Potencjalne możliwości dezinformowania są zatem znaczne.

i przyjęcie ugrupowania bojowego do operacji zaczepnej. Wynika z tego, że dla organizacji i prowadzenia maskowania operacyjnego w okresie likwidacji skutków pierwszego uderzenia nieprzyjaciela, ważnym elementem maskowania operacyjnego powinna być dezinformacja radiowa, pozorowanie radioelektroniczne i ukrywanie. Wydaje się, że innych form i sposobów maskowania operacyjnego dowódca armii w tym okresie nie będzie mógł wykorzystać. Jeżeli jednak dowódca armii ma w tym okresie kontynuować lub samodzielnie organizować maskowanie operacyjne, powinien znać zamiar i przedsięwzięcia maskowania operacyjnego jakie były organizowane i realizowane przez Sztab Generalny i front do momentu wykonania przez nieprzyjaciela pierwszego uderzenia.

W wypadku likwidacji tylko skutków zmasowanych uderzeń lotniczych /konwencjonalnych/ wykonanych na wojska armii czas na "uruchomienie" maskowania operacyjnego nie uległby istotnym zmianom, natomiast jako podstawowe środki radiowe przeznaczone do dezinformowania i pozorowania można by wykorzystać nadajniki KF oraz radiostacje pracujące na falach średnich.

Wynika z tego, że również w skrajnie niekorzystnej sytuacji dla wojsk armii, podstawowymi siłami i środkami maskowania operacyjnego powinny być przede wszystkim siły i środki dezinformacji radiowej, pozorowania radioelektronicznego i ukrywania, które powinny być niezależne od sił i środków wykorzystywanych w tym okresie przez Sztab Generalny na korzyść całości sił zbrojnych.

Trzecie przedsięwzięcie - przegrupowanie wojsk armii do rejonów wyjściowych w warunkach stałego oddziaływania /zagrożenia" z powietrza oraz dywersji nieprzyjaciela. Skład, kierunki przegrupowania, a zwłaszcza cele i zadania związków taktycznych armii, będą przedmiotem szczególnego zainteresowania organów rozpoznania /wywiadu/ nieprzyjaciela. Jeżeli jednak skład i kierunki przegrupowania wojsk w toku operacji będą trudne do ukrycia przed rozpoznaniem nieprzyjaciela, zwłaszcza powietrzno-kosmicznym, to rzeczywisty cel i zadania wojsk mogą i powinny być ukrywane, a rozpoznanie nieprzyjaciela wprowadzane w błąd przez dalsze prowadzenie maskowania operacyjnego. Możliwość prowadzenia maskowania operacyjnego w tym etapie przygotowań do operacji zaczepnej armii zwiększa ta okolicz-

ność, że na przegrupowanie wojsk do rejonów wyjściowych lub rubieży wejścia do bitwy w przyjętym wariantcie potrzebne będą co najmniej 1-2 doby. Ponieważ informacje o celach i zadaniach armii będącej w toku przegrupowania nieprzyjaciel będzie usiłował zdobyć, przede wszystkim za pomocą rozpoznania agenturalnego i specjalnego, a także radioelektronicznego oraz systemów wczesnego ostrzegania /np. AWACS/, to aby wprowadzić go w błąd poprzez te kanały, w dyspozycji dowódcy armii powinny się znajdować odpowiednie do tego przystosowane siły i środki maskowania operacyjnego. Oznacza to z kolei, konieczność posiadania specjalistycznych sił i środków maskowania operacyjnego będących w stanie realizować zadania z zakresu dezinformacji i ukrywania. W okresie tym mogą być efektywnie wykorzystane wszystkie formy i sposoby maskowania operacyjnego /zał. nr 6/. Wprowadzie w tym etapie operacji zaczepnej dowództwo armii może liczyć jeszcze na pomoc przełożonych, frontu, a zwłaszcza Sztabu Generalnego, który będzie zabezpieczał przegrupowanie wojsk w granicach państwa, jednakże niezwłoczne wchodzenie wojsk w rejony wyjściowe do operacji lub wchodzenie do bitwy z marszu np. pierwszego rzutu armii oraz inne przedsięwzięcia realizowane poza "zasięgiem" systemu OPK wymagać będą również samodzielnego organizowania zabezpieczenia operacyjnego, w tym również maskowania operacyjnego, a zatem posiadania odpowiednich sił i środków "własnych" armii, przeznaczonych do realizacji tego rodzaju zadań.

Kolejnym niezmiernie ważnym przedsięwzięciem organizacji operacji zaczepnej armii będzie zajmowanie rejonów wyjściowych przez związki taktyczne i oddziały.

Podstawowym zadaniem maskowania operacyjnego w tym etapie będzie:

- wprowadzenie w błąd rozpoznania nieprzyjaciela co do rzeczywistych rejonów wyjściowych i wyeksponowanie rejonów pozornych;

- "podrzucenie" mu mylnych informacji dotyczących stanu, stopnia gotowości, a także zamiaru użycia wojsk armii w bitwie;

- rozpraszenie wysiłku rozpoznania nieprzyjaciela na kierunki drugorzędne.

Głównym celem przedsięwzięć maskowania operacyjnego w tym etapie operacji będzie przeciwdziałanie zaskakującym ude-

rzeniom nieprzyjaciela oraz stworzenie warunków własnym wojskom do wykonania niespodziewanego, zaskakującego uderzenia na nieprzyjaciela.

Siły i środki niezbędne do realizacji tego rodzaju zadań będą różnorodne. Dowódca i sztab armii będzie w tym etapie wykorzystywał działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, dezinformację, pozorowanie, szczególnie organizację i prowadzenie działań pozornych /demonstracyjnych/, pozorowanie radioelektroniczne, tworzenie obiektów i rejonów pozornych, a także wszystkie sposoby ukrywania. Wynika z tego, że dowódca i sztab armii w tym etapie operacji zaczepnej powinien mieć do swojej dyspozycji siły i środki gwarantujące w pełni możliwość prowadzenia maskowania operacyjnego poprzez skuteczne wykorzystanie wszystkich jego form i sposobów.

Udział wojsk raketowych armii w pierwszym zmasowanym uderzeniu jądrowym frontu i wprowadzenie w ślad za tym do bitwy pierwszego rzutu armii na wybranym kierunku wymagać będzie także szczególnych zabiegów maskowania operacyjnego.

Podstawowy cel maskowania operacyjnego w tym tak ważnym etapie operacji zaczepnej armii polegać będzie na przygotowaniu warunków do osiągnięcia zaskoczenia nieprzyjaciela i zadania mu maksymalnych strat. Aby maskowanie operacyjne mogło przyczynić się do osiągnięcia tego celu, jego zadania oraz wysiłki powinny być skupione w dwóch głównych /podstawowych/ kierunkach.

Po pierwsze, starannego ukrywania rzeczywistego zamiaru dowódcy armii oraz jakichkolwiek oznak przygotowań do takiego uderzenia, absorbując uwagę nieprzyjaciela innymi przedsięwzięciami.

Po drugie, aktywnego narzucania nieprzyjacielowi sposobu jego działania, który byłby dla nas najkorzystniejszy. Zmuszenie go np. do uderzenia na drugorzędny kierunek lub w nieodpowiednim czasie.

W procesie zdobywania podstawowych informacji potrzebnych nieprzyjacielowi do podjęcia decyzji, będzie on włączał wszystkie swoje systemy rozpoznawcze. Niezmiernie ważnym zadaniem będzie problem maskowania jednostek raketowych, a to z uwagi na największe zainteresowanie rozpoznania nieprzyjaciela ich

wykryciem. Siły i środki rozpoznania nieprzyjaciela zmierzać będą przede wszystkim do wykrycia dywizjonów rakiet taktycznych wchodzących w skład dywizji i brygad rakiet operacyjno-taktycznych występujących na szczeblu armii i frontu.

Sprawa skutecznego wykonania przedsięwzięć maskowania komplikuje się o tyle, że maskowanie wojsk rakietowych w porównaniu z maskowaniem innych rodzajów wojsk - poważnie utrudniają swoiste cechy broni rakietowej, a szczególnie: właściwości zewnętrzne środków rakietowych /duży ich wymiar/ i cechy charakterystyczne użycia wojsk rakietowych. Mała zaś ilość rakiet w stosunku do stanu ilościowego wojsk ułatwia ich rozpoznanie. Nawet prostymi sposobami rozpoznania /np. obserwacja/ łatwo jest wykryć pododdziały rakiet w marszu, a szczególnie przy zajmowaniu stanowisk startowych i odpalaniu.

Siły i środki maskowania rakiet powinny być dwojakiego rodzaju: po pierwsze - do maskowania pododdziałów rakiet /poprzez ukrycie/ i po drugie - do tworzenia obiektów pozornych.

Pierwsza grupa przedsięwzięć maskowania powinna być w pełni wykonana przez pododdziały rakiet we własnym zakresie i przez pododdziały im przydzielone do ubezpieczenia i zapewnienia swobody działania, a więc pododdziały piechoty zmechanizowanej, niekiedy czołgów i pododdziały wojsk inżynierskich.

Odpowiedzialność za bezpośrednie maskowanie rakiet ponosi dowódca jednostki rakietowej, wykonujący je według ogólnego planu maskowania operacyjnego /lub wytycznych/ związku ogólnowojskowego.

Druga grupa przedsięwzięć maskowania należy do bardziej skomplikowanych, gdyż potrzebne są dodatkowe siły i środki, których nie ma w pododdziałach rakiet /zał.nr 7/. Należy do nich zaliczyć makiety wyrzutni i rakiet, pododdziały i urządzenia obsługi oraz pododdziały przeznaczone do wykonania określonych czynności związanych z organizacją pozornego marszu /przegrupowania/ lub pozornych rejonów rozmieszczenia dywizjonów i brygad rakietowych. Ponadto oprócz makiety wyrzutni i rakiet, potrzebne będą makiety wózków podwożących rakiety, pododdziały baterii technicznej, pododdziały tyłowe, makiety stacji meteorologicznych i innego sprzętu. Z ograniczonego składu poszczególnych pododdziałów rakiet nie ma możliwości wydzielenia dodatkowych sił i środków do wykonania przedsię-

wzięć maskowania w zakresie pozorowania.

Do praktycznego zatem rozwiązania tego problemu konieczne jest utworzenie specjalnych pododdziałów pozorujących wojska rakietowe. Na każdą wyrzutnię i związany z nią charakterystyczny sprzęt powinna przypadać przynajmniej jedna makieta i odpowiedni sprzęt pozorny. Pododdziały pozornych rakiet mogłyby wejść w skład jednostek rakietowych lub batalionów i brygad inżynieryjnych, bądź w skład pododdziałów maskowniczych z tym, że pododdziały rakiet pozornych można byłoby skutecznie wykorzystywać - poza ich przeznaczeniem głównym - do zabezpieczenia przegrupowania i przygotowania rejonów rozmieszczenia dla pododdziałów wojsk rakietowych faktycznych, a niekiedy zaś do zwalczania desantów nieprzyjaciela, zwłaszcza o charakterze dywersyjno-rozpoznawczym, a także do wykonania niektórych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego manewru rakiet. Korzyści z utworzenia pododdziałów specjalnych do pozorowania dywizjonów lub brygad rakiet byłyby ogromne. W wielu bowiem wypadkach pododdziały te mogłyby spełniać rolę pododdziałów, które normalnie powinny być wyznaczone ze składu związków taktycznych liniowych. Poza tym mogą one być wykorzystywane do szkolenia załóg pododdziałów rakiet.

Najważniejszą zatem ich zaletą jest to, że nie będą one balastem obniżającym tempo działania wojsk. Ponadto już sam fakt istnienia "pozornych pododdziałów rakiet" wprowadzałby element niepewności do pracy organów rozpoznania nieprzyjaciela.

Drugim niezmiernie ważnym problemem z zakresu maskowania jest maskowanie lub wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do zamiaru i rejonu /kierunku/ wykonania uderzenia jądrowego w operacji zaczepnej. Wymieniony problem jest bardzo istotny, ponieważ obecnie uderzenie jądrowe posiada decydujące znaczenie dla osiągnięcia głównych celów operacji zaczepnej. Poza tym konieczne jest maskowanie przewidywanych rejonów uderzeń bronią jądrową z tego względu, że w ślad za nimi zostanie wykonane uderzenie związków ogólnowojskowych lub działanie wojsk powietrzno-desantowych.

Nasze przygotowania do wykonania uderzeń rakietowo-jądrowych nieprzyjaciel może określić według takich oznak, jak:

- zbyt wielkie zainteresowanie naszego rozpoznania

określonymi rejonami w jego ugrupowaniu;

- przygotowanie wojsk do wykorzystania skutków uderzeń raketowo-jądrowych.

Ponadto może wykorzystać do tego celu rozpoznanie agentualne. Także na podstawie ugrupowania operacyjnego wojsk, nieprzyjaciel może wnioskować o kierunku głównego uderzenia, a tym samym o możliwym rejonie wykonania uderzenia jądrowego.

Na podstawie szeregu wniosków z realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego z okresu drugiej wojny światowej, wykonywanych w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do odcinka przekłamania i kierunku głównego uderzenia, można sądzić, że poważną rolę w odwróceniu uwagi nieprzyjaciela od rejonów /obiektów/ uderzeń jądrowych mogą odegrać zamierzone działania organów rozpoznania oraz właściwie prowadzona dezinformacja. Na szczeblu armii istnieją duże możliwości wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do rejonów i kierunków planowanych uderzeń jądrowych. Jeśli bowiem rozpoznanie lotnicze, a także inne siły i środki rozpoznania zbyt wyraźnie zainteresują się danym rejonem /obiektem/, na którym znajdują się pewne siły nieprzyjaciela, to będzie wskazywało, że przewiduje się skierowanie na ten rejon określonego działania, nie wykluczając możliwości uderzeń jądrowych. Aby zatem wprowadzić nieprzyjaciela w błąd, należy celowo skierować wysiłek rozpoznania na inny niż rzeczywisty kierunek lub rejon przewidywanych uderzeń raketowo-jądrowych. Będzie to polegało na wysłaniu w rejon lub na obiekty o mniejszym dla nas znaczeniu sił i środków rozpoznania, które swoim działaniem powinny zasugerować, że rejon ten lub obiekt bardzo nas interesuje. Ponadto ten sposób działania powinien być jak najściślej powiązany z innymi formami i sposobami maskowania operacyjnego, a zwłaszcza z dezinformacją, pozorowaniem i taktyczno-operacyjnym działaniem wojsk oraz ukrywaniem. W tym celu niezbędnym jest posiadanie takich sił i środków maskowania operacyjnego, które byłyby w stanie, realizując zadania maskowania operacyjnego, wprowadzić skutecznie nieprzyjaciela w błąd co do zamiaru i rejonu /kierunku/ wykonania uderzenia jądrowego.

Następnym przedsięwzięciem maskowania operacyjnego, które się bardzo ściśle łączy z przedsięwzięciami już rozpatrywanymi i uzupełniającymi je, jest maskowanie wojsk przeznaczonych

do wykorzystania skutków uderzeń jądrowych. Najistotniejszym problemem w tym zakresie będzie ukrycie lub wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do siły i składu zgrupowań uderzeniowych lub czasu i miejsca wysadzenia desantu powietrznego /morskiego/. Ze względu na to, że rejony wyjściowe zajmowane będą na bardzo krótki okres, przedsięwzięcia maskowania powinny być jak najprostsze i nie wymagające zużycia dużej ilości sił i środków oraz czasu. Przede wszystkim należy umiejętnie łączyć przedsięwzięcia maskowania bezpośredniego z przedsięwzięciami maskowania operacyjnego. Wobec tego w miarę możliwości i warunków należy do maksimum wykorzystać faktyczne działanie wojsk do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd oraz maksujące warunki naturalne konkretnego terenu i ograniczonej widoczności. Dużą rolę odegra tutaj rozbudowa pozornych rejonów na drugorzędnych kierunkach oraz ukrywanie wojsk na głównym kierunku. Potrzebne będą tutaj siły i środki do rozbudowy pozornych rejonów, demonstrowania działalności wojsk w tych rejonach, pozorowania działań wojsk na drugorzędnych kierunkach, prowadzenia dezinformacji i siły i środki ukrywania /zał. 7, 8, 9/.

Kolejnymi przedsięwzięciami realizowanymi przez armię w operacji zaczepnej mogą być: użycie desantu taktycznego, forsowanie przeszkód wodnych, wprowadzenie do bitwy drugich rzutów i odwodów lub inne przedsięwzięcia wynikające z rozwoju działań. Każde z tych przedsięwzięć na pewno wymagać będzie realizacji odmiennych zadań operacyjnych, a w związku z tym wykorzystania różnych sił i środków maskowania operacyjnego, odmiennych treści zadań i sposobów ich realizacji oraz jakościowo różnych sił i środków maskowania operacyjnego.

Pociąga to za sobą konieczność posiadania na szczeblu armii stale gotowych, wysoce wyspecjalizowanych i różnorodnych sił ludzkich oraz technicznych środków maskowania operacyjnego, zdolnych do działań w każdym etapie i warunkach operacji, zaczepnej.

2. Wpływ systemów rozpoznania nieprzyjaciela na potrzeby w zakresie sił i środków maskowania operacyjnego na szczeblu armii.

Ocena organizacji oraz możliwości prowadzenia rozpoznania przez siły zbrojne NATO na ZTDW wskazuje, że przed podej-

owaniem zasadniczych decyzji i w następstwie tego działań bojowych, np. na szczeblu grupy armii, a także korpusów armijnych, nieprzyjaciel będzie aktywizował wszystkie przedstawione już wyżej systemy rozpoznawcze celem zdobycia na czas potrzebnych mu informacji lub potwierdzenia posiadanych informacji o położeniu naszych wojsk, ich możliwościach oraz zamiarach dowódcy frontu i armii. Potwierdzają to liczne ćwiczenia sił zbrojnych NATO.

Rozpoznanie będzie więc prowadzone stale i różnymi sposobami zarówno w toku całego okresu przygotowania operacji, jak również bezpośrednio przed wykonaniem uderzenia. Z uwagi jednak na konieczność ukrywania przygotowań do niespodziewanego uderzenia, nieprzyjaciel będzie wykorzystywał różne systemy rozpoznania w różnym czasie, nasilając swoją działalność do pełnej skali dopiero w toku wojny.

Do najważniejszych /głównych/ sposobów prowadzenia rozpoznania przez nieprzyjaciela można, wydaje się, zaliczyć następujące:

- rozpoznanie powietrzne^{x/} prowadzone sposobem obserwacji wzrokowej, fotografowania oraz wykrywania urządzeń radioelektronicznych w ugrupowaniu wojsk operacyjnych oraz na tyłach armii, jednak dopiero w toku prowadzenia działań wojennych;

- rozpoznanie radioelektroniczne prowadzone sposobem wykrywania urządzeń radioelektronicznych w ugrupowaniu wojsk armii oraz przechwytywania rozmów i korespondencji radiowej, prowadzonej w sieciach radiowych wojsk operacyjnych;

- rozpoznanie specjalne prowadzone w ugrupowaniu wojsk operacyjnych i na tyłach armii, sposobem obserwacji, zdobywania dokumentów bojowych, organizowania podsłuchu środków łączności itd., prowadzonych w toku operacji;

- rozpoznanie /wywiad/ agenturalne oparte o zorganizowaną sieć lub szereg pojedynczych agentów, usytuowanych w jednostkach, sztabach, względnie wśród ludności. Rozpoznanie to prowadzone będzie w toku przygotowania, jak i prowadzenia operacji zaczepnej armii.

x/ Pod pojęciem rozpoznania powietrznego rozumiemy zarówno rozpoznanie lotnicze, bezpilotowe środki rozpoznania, jak też rozpoznanie kosmiczne.

W zależności od okresu wojny, konkretnej sytuacji operacyjnej i innych czynników, efektywność oraz celowość wykorzystywania każdego z w/w systemów rozpoznania będzie różna. Aktywne wprowadzenie ich w błąd wymaga również zróżnicowanych sił i środków maskowania operacyjnego.

Np. przed podjęciem przez nieprzyjaciela decyzji do wykonania pierwszego uderzenia z powietrza, główne źródło informacji o naszych obiektach stanowić będzie przede wszystkim rozpoznanie radioelektroniczne, agentualne i kosmiczne, a w małym tylko zakresie rozpoznanie lotnicze. Zresztą podstawowa ilość informacji dotyczących tych obiektów, zwłaszcza stacjonarnych, zdobywana jest w czasie pokoju. Bezpośrednio przed wykonaniem uderzenia, informacje te będą tylko udokładnione, uzupełniane itd. Natomiast przed podjęciem decyzji do natarcia jądrowego w toku działań wojennych, informacje o obiektach uderzeń dostarczane będą przede wszystkim przez rozpoznanie powietrzne, uzupełniane rozpoznaniami radioelektronicznym, specjalnym i innym, którego działalność w toku trwania wojny nie będzie przez nieprzyjaciela ograniczana. Odpowiednio zatem do sposobów prowadzenia rozpoznania przez nieprzyjaciela realizowane muszą być zadania maskowania operacyjnego.

Ponieważ wiadomo jest, że w toku operacji zaczepnej armii nieprzyjaciel będzie wykorzystywał na przemian lub równocześnie wszystkie w/w systemy rozpoznawcze, które w zależności od konkretnej sytuacji będą stanowiły dla niego główne lub uzupełniające źródło dostarczania informacji niezbędnych do podejmowania decyzji, to dla skutecznego wprowadzenia w błąd każdego z nich osobno wymagane są również różnorodne wyspecjalizowane siły oraz środki maskowania operacyjnego. Wynika z tego, że konieczność wprowadzania w błąd jakościowo różnych systemów rozpoznawczych nieprzyjaciela w toku prowadzenia operacji zaczepnej armii wymaga nie jednego określonego systemu mylenia lecz posiadania różnorodnych sił i środków maskowania operacyjnego, dostosowanych do podjęcia realizacji zadań maskowania operacyjnego takimi metodami, jakie wynikają również ze sposobów prowadzenia rozpoznania przez nieprzyjaciela.

3. Przewidywane działania maskowania operacyjnego przełożonego i sąsiadów na korzyść armii i ich wpływ na potrzeby sił i środków maskowania operacyjnego.

Przewidywane działania maskowania operacyjnego przełożonych i sąsiadów na korzyść armii wywrą także istotny wpływ na ilość i rodzaje sił i środków maskowania operacyjnego niezbędnych do zabezpieczenia operacji zaczepnej. Np. jeżeli w okresie zagrożenia, maskowanie przedsięwzięć dotyczących osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przez wojska operacyjne realizowane będą przez Sztab Generalny w ramach systemu OTK, zwłaszcza jeżeli np. dezinformowanie radioelektroniczne i agenturalne prowadzone będzie siłami Sztabu Generalnego, to oczywiste jest, że siły i środki dezinformacji armii mogą być ograniczone np. tylko do środków radioelektronicznych. W okresie tym szczególnego znaczenia nabiera współdziałanie organizowane w zakresie maskowania operacyjnego wojsk OTK i wojsk operacyjnych, a także współdziałanie w ramach wojsk sojuszniczych. Jeżeli natomiast zagadnienia organizacji operacyjnego zabezpieczenia, w tej liczbie maskowania operacyjnego będzie realizował front we własnym zakresie już od chwili otrzymania dyrektywy operacyjnej i odpowiedzialny będzie za zabezpieczenie rozwinięcia wojsk, wówczas do dyspozycji dowództwa frontu mogą być oddane niezbędne mu siły i środki maskowania operacyjnego, dla których zadania będą postawione przez dowódcę frontu we własnym zakresie. Szczególnie dotyczy to sił i środków dezinformacji i pozorowania radioelektronicznego. Armia, może zgodnie z planem maskowania operacyjnego frontu, wydzielić odpowiednie siły i środki /np. środki łączności radiowej, środki radiolokacyjne itp./, które będą brały udział w działaniach dezinformacyjnych lub pozorowaniu elektronicznym według jednolitego planu frontu. Jeżeli armia będzie działała na samodzielnym kierunku operacyjnym, np. Jutlandzkim i dowództwo armii będzie samodzielnie planowało i realizowało zadania maskowania operacyjnego, to musi ono wziąć pod uwagę nie tylko zabezpieczenie przewidywanych zadań własnych armii lecz również realizowane siłami marynarki wojennej, z którą armia będzie ściśle współdziałała. Będzie zatem zgrywała przewidywane przedsięwzięcia /zadania/

maskowania operacyjnego armii z zadaniami maskowania operacyjnego marynarki wojennej co do czasu i miejsca ich realizacji, a także zakresu współdziałania. Wywrze to istotny wpływ na ilość i jakość niezbędnych sił oraz środków maskowania operacyjnego na szczeblu armii. Zasada ta dotyczyć będzie również innych sąsiadów, np. sąsiednich armii.

Najczęściej armia działać będzie w składzie frontu i organizacja maskowania operacyjnego należeć będzie do dowództwa frontu, armia będzie wykonywać określone zadania maskowania operacyjnego postawione przez dowódcę frontu. Sposób wykonania tych zadań, rodzaj użytych sił i środków, zależeć będzie od decyzji dowódcy armii. Z przeprowadzonej wyżej krótkiej analizy tylko trzech czynników wpływających na potrzebę sił i środków maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii wynika, że zabezpieczenie każdego jej etapu, wprowadzenie w błąd każdego rodzaju rozpoznania nieprzyjaciela, a także skala pomocy przełożonego lub sąsiadów, sugeruje odmienne potrzeby w tym zakresie. Ponieważ jednak maskowanie operacyjne w operacji zaczepnej armii wymagać będzie ciągłego i kompleksowego oddziaływania na nieprzyjaciela, przy zastosowaniu różnorodnych metod i sposobów oraz w różnym miejscu i czasie, to stwarza to konieczność posiadania na szczeblu armii wszystkich w/w sił i środków maskowania operacyjnego od początku do końca operacji zaczepnej.

Ze względu na ogromny zakres przedsięwzięć maskowania należy wykorzystać do rozwoju jego sił i środków najnowsze osiągnięcia współczesnej nauki i techniki, mając przy tym na uwadze, że problematyka maskowania wiąże się ściśle z każdą niemal dziedziną nauki i sztuki - od nauk ścisłych, technicznych począwszy, poprzez wszystkie inne gałęzie wiedzy, aż do sztuk plastycznych włącznie^{x/}.

x/ Z uwagi na niedostateczną ilość pododdziałów maskowniczych i środków technicznych maskowania, w 1941 r. po zdradzieckiej napaści Hitlera, w Związku Radzieckim do rozpracowania problemów maskowania powołano pracowników nauki z Akademii Nauk, Akademii Leśnictwa, z Instytutu Optyki, z Państwowego Instytutu Psychologii itp. Poza tym do niektórych wielkich przedsięwzięć maskowania zostały zaangażowane na przykład dekoracyjne zespoły teatrów leningradzkich. Aktywny udział w pracach maskowniczych wziął Urząd Urbanistyki Leningradu. Teatr Mariński udzielił ogromnej pomocy w szybkim przygotowaniu dużej ilości makiet czołgów. Wg książki: "Inżynieryjne wojska Sowietsoj Armii w ważniejszych operacjach Wielkiej Ojczyźnianej Wojny". Wyd. WIMO SSSR, Moskwa 1958; s. 28 i 33.

Takie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego, jak pozorowanie, ukrywanie wymagają użycia wysoce wyspecjalizowanych i dobrze przygotowanych sił i środków. Należać do nich będą siły i środki do pozorowania wojsk rakietowych, tworzenia obiektów i rejonów pozornych, przygotowania makiet sprzętu technicznego, środki do ukrywania itp. Do niektórych natomiast zadań maskowania operacyjnego mogą być użyte siły i środki wykorzystane doraźnie, np. do organizacji i prowadzenia działań pozornych /demonstracyjnych/, pozorowania radioelektronicznego, niektórych działań dezinformacyjnych /prasa, inspirowanie otoczenia/ itp. Jeżeli przedstawione uzasadnienia, dotyczące celowości posiadania w/w kilku rodzajów sił i środków maskowania operacyjnego, uznać mamy za wystarczające do zabezpieczenia operacji zaczepnej armii na różnych etapach jej prowadzenia, to należy również rozpatrzyć ich organizację, a więc ilość, wielkość komórek i pododdziałów przeznaczonych do tych zadań itp.

4. Propozycje organizacji niezbędnych sił i środków maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w operacji zaczepnej armii postulowany jest taki zakres i takie sposoby maskowania operacyjnego, które zostaną zrealizowane przy najmniejszym zaangażowaniu sił i środków, zwłaszcza tych, które nie są lub nie mogą być wykorzystywane bezpośrednio do zadań operacyjnych. Szczególny akcent powinien być położony na te przedsięwzięcia maskowania operacyjnego, które mogą być wykonane przez wojska jednocześnie z wykonaniem określonych zadań taktyczno-operacyjnych - z tym jednak, że działania takie zostaną najczęściej uzupełnione dodatkowymi formami maskowania operacyjnego /pozorowanie, dezinformacja, ukrywanie/, wymagającymi nielicznych sił, środków i czasu. Postępowanie tego rodzaju spowodowane jest konkretnymi warunkami współczesnego pola bitwy, do którego powinny być w pełni przystosowane zakres i sposoby wykonywanych przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Niemniej, jak już było wspomniane, należy przyjąć, że do realizacji niektórych przedsięwzięć maskowania operacyjnego potrzebne będą określone siły i środ-

ki "specjalistyczne". Dlatego też w czasie drugiej wojny światowej na przykład w Armii Radzieckiej na szczeblu frontu i armii występowały samodzielne kompanie^{x/} i bataliony maskownicze z tym, że w armii nie było etatowych pododdziałów maskowania, chociaż często przydzielano jej potrzebne siły i środki ze szczebla frontu.

Najczęściej pododdziały maskownicze wykorzystywano do prac specjalistycznych i do fachowego kierowania całością prac maskowniczych. Na przykład 38 armia w operacji woroneskiej /czerwiec-sierpień 1943 r./ do zadań maskowania operacyjnego wydzieliła jedną dywizję piechoty, dwa bataliony saperów, 30 czołgów, 20 samochodów ciężarowych oraz 7 radiostacji. Ponadto front przydzielił 38 armii: jeden pluton z kompanii maskowniczej, 20 wagonów kolejowych i jeden parowóz, klucz samolotów szturmowych i 1 samolot rozpoznawczy. Zadaniem 38 armii było zapozorować w pasie swojego działania ześrodkowanie armii ogólnowojskowej i pancernej. Pododdziały saperów wykonały z podręcznych materiałów 215 składanych makiet dział artyleryjskich /80 szt - 76 mm; 88 szt - 122 mm; 44 szt - 152 mm; 3 szt - 203 mm/; 250 makiet czołgów /130 szt - T-34 i 120 szt - T-70/^{xx/}.

W wielu sytuacjach specjalistyczne prace maskownicze powierzano pododdziałom saperów^{xxx/}.

-
- x/ Skład i stan osobowy kompanii maskowniczej w Armii Radzieckiej był różny. Najczęściej kompanie maskowania liczyły 160-200 ludzi, zgrupowanych w czterech plutonach maskowniczych:
- jeden pluton przeznaczony był do maskowania wielkich obiektów;
 - dwa plutony do maskowania działań bojowych;
 - jeden pluton techniczny.
- Kompania wyposażona była najczęściej w następujący sprzęt:
- w elektrownię siłową AS-15 z kompletem sprzętu motorowego i oświetleniowego;
 - piły mechaniczne;
 - rozpylacze do farby;
 - kafar;
 - specjalne maszyny i urządzenia do wykonywania sztucznych zjawisk akustycznych itp.;
 - etatowy sprzęt do maskowania.
- Poza tym kompania posiadała niezbędną ilość samochodów do przewożenia stanu osobowego, sprzętu oraz najważniejszych materiałów - wg. B.I. nr 5 z 1951 r.
- xx/ W.A. Maculenko "Operatiwnaja maskirowka wojsk" - Moskwa 1975 r. s. 63.
- xxx/ Na przykład na Łuku Kurskim jedna tylko brygada saperów wykonała 880 makiet czołgów, 200 makiet samolotów oraz zapozorowała 13 lotnisk i jeden punkt zaopatrywania w materiały pędne.

W latach 1944-1945, kiedy wzrosła niezmiernie dynamiczność działań bojowych zwiększył się również zakres prac maskowniczych. Zmuszało to niejednokrotnie do tworzenia nieetatowych sił i środków /pododdziałów maskowania/. Na przykład "...w Armii Radzieckiej niektóre dowództwa frontów tworzyły stałe zespoły do pozorowania dywizji piechoty, brygad /pułków/ czołgów, pułków artylerii i innych jednostek. Składały się one z minimalnego stanu osobowego i były wyposażone w niezbędny zapas gotowych makiet oraz w środki transportowe. Zespoły te kierowane były przez specjalistów, posiadających duże doświadczenie w precyzyjnym wykonaniu pozornych działań, jak również w samym przygotowaniu makiet"^{x/}. Warto również podkreślić, że Amerykanie po wylądowaniu w Normandii w celu zmylenia Niemców co do kierunku przesuwania odwodów tworzyli tak zwane "dywizje kauczukowe"^{xx/}, które najczęściej przerzucano na kierunki drugorzędne. Postępowanie takie spowodowane było koniecznością zachowania w ściślejszej tajemnicy przedsięwzięć maskowania operacyjnego, nieodrywania jednostek liniowych od wykonywania zadań bojowych oraz zwiększenia tempa i szybkości realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Poza tym następowała pewna specjalizacja, a więc większa precyzja i doskonałość wykonania przedsięwzięć maskowania operacyjnego.

Wydaje się, że istota i charakter współczesnych działań bojowych wymagają jeszcze bardziej niż w okresie drugiej wojny światowej, aby na szczeblu operacyjnym znajdowały się organizacyjne, wysoko wyspecjalizowane pododdziały maskowania. Posiadanie etatowych pododdziałów maskowania, a także odpowiednich sił i środków, zwłaszcza do maskowania radioelektronicznego, wykluczałoby konieczność odrywania ludzi i sprzętu bojowego od wykonywania zadań taktyczno-operacyjnych. Eliminowałoby przypadkowość w realizacji poszczególnych przedsięwzięć maskowania i prymitywizm w ich wykonaniu. Niektórzy jednak

x/ B.I. nr 5. Wyd. MON, Warszawa 1951 r., s. 92.

xx/"Dywizje kauczukowe" - pododdziały maskownicze mające w swoim wyposażeniu gumowe czołgi nadmuchiwane powietrzem.

dostrzegają słabą stronę takiego rozwiązania, gdyż obawiają się, że może nastąpić obniżenie "manewrowości" związku operacyjnego, wynikające z powiększenia jednostek nie biorących bezpośrednio udziału w walce. Wydaje się, że "balast" ten jest tylko pozorny. Przy braku bowiem ciągłych frontów, prowadzeniu działań na kierunkach, wybitnie nierównomiernym zarysie "linii" frontu i szerokim stosowaniu desantów o charakterze dywersyjno-rozpoznawczym i taktyczno-operacyjnym, pododdziały maskownicze pomimo wyraźnej specyfiki i specjalizacji - mogą i powinny powiększać front walki w głąb. Pododdziały maskownicze zatem nie będą żadnym balastem, a wręcz odwrotnie - mogą one poważnie przyczynić się do pomyślnego zrealizowania celów taktyczno-operacyjnych i co najważniejsze - uchronić wojska od śmiertelnych skutków broni masowego rażenia.

Armia Radziecka wykorzystując bogate doświadczenia z okresu drugiej wojny światowej, w dalszym ciągu rozwija sztukę maskowania przygotowując wysoko wyspecjalizowane pododdziały maskownicze.

Na szczeblu armii w pułku inżynieryjno-saperskim występuje kompania maskowania /zał. nr 10/, która przeznaczona jest do wykonywania specjalistycznych prac z zakresu pozoracji wojsk i obiektów. Jej wyposażenie, w szczególności komplety do pozoracji dywizjonów rakiet, nadmuchiwane gumowe makiety sprzętu, odbijacze katowe i inny sprzęt pozwala jej w stosunkowo krótkim okresie czasu /10-12 godz./ urządzić różne pozorne obiekty jak pozorny rejon rozmieszczenia BROT, mosty pozorne przez średnie przeszkody wodne, pozorne stanowiska dowodzenia armii, pozorne rejony rozmieszczenia oddziałów itp.

W armii Stanów Zjednoczonych na szczeblu korpusu armijnego występuje w brygadzie inżynieryjno-saperskiej kompania inżynieryjno-maskownicza /zał. nr 10/. Przeznaczona jest do planowania, nadzorowania i kontroli przedsięwzięć maskowania włącznie z instalowaniem urządzeń wprowadzających nieprzyjaciela w błąd. Ponadto wykorzystuje się pododdziały kompanii do nadzorowania i kontroli dyscypliny maskowania oraz szkolenia maskowniczego jednostek organizacyjnych korpusu. W Wojsku Polskim na szczeblu armii występuje w brygadzie saperów kompania maskowania /zał. nr 10/. Przeznaczona do wykonania

przedsięwzięć inżynierskich maskowania operacyjnego armii. Na wyposażeniu kompanii maskowania znajdują się aktualnie odbijacze katowe, sieci maskujące oraz sprzęt umożliwiający wykonanie różnorodnych makiet i obiektów pozornych w terenie. Bliższa analiza struktury organizacyjnej i wyposażenia kompanii maskowania pozwala stwierdzić, że nie jest ona w stanie zrealizować podstawowych prac z zakresu maskowania operacyjnego na szczeblu armii, zwłaszcza w krótkim czasie i w przyszłych dynamicznych działaniach bojowych.

Etatowy pododdział maskowania występujący na szczeblu armii powinien być przygotowany do wykonania następujących zadań:

- techniczne kierowanie pracami związanymi z ukryciem i wprowadzeniem nieprzyjaciela w błąd;
- wykonanie skomplikowanych prac maskowania operacyjnego, zwłaszcza z zakresu pozorowania wojsk i obiektów;
- udział w kontroli przestrzegania zasad i dyscypliny maskowania;
- szkolenie maskownicze wojsk armii.

Pragnąc zapoczątkować prace nad doskonaleniem struktury etatowo-organizacyjnej kompanii maskowania autor podjął próbę opracowania takiej struktury /zał. nr 11/.

Struktura organizacyjna takiej kompanii opracowana została na podstawie:

- celów, zadań i potrzeb maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii;
- możliwości sił i środków rozpoznania nieprzyjaciela, zwłaszcza zaś technicznych;
- organizacji pododdziałów maskowania Armii Radzieckiej;
- organizacji pododdziałów maskowania armii USA;
- charakteru przyszłych działań bojowych.

Kompania maskowania powinna być wyposażona przede wszystkim w najniezbędniejszy sprzęt, który pozwalałby jej w krótkim czasie wykonać postawione przed nią zadania. Do sprzętu takiego należałoby zaliczyć: zestawy do malowania, zestawy fotograficzne i rozpoznania, komplety makiet sprzętu i uzbrojenia /pneumatyczne/, lekkie odbijacze katowe /na wzór radzieckiego odbijacza pneumatycznego/, środki do pozoracji cieplnej i inny sprzęt pomocniczy. Należy także podkreślić, że sprzęt i środki maskownicze powinny być ciągle udoskonalane.

lane. W zakresie rozwoju sprzętu i środków maskowniczych należy zwrócić szczególną uwagę na:

- w dziedzinie malowania kamuflażowego - udoskonalanie właściwości maskujących farb stosownie do rozwoju środków rozpoznawczych jednocześnie z uwzględnieniem aktualnych możliwości przemysłu krajowego;

- w dziedzinie produkcji siatek maskujących - polepszenie ich właściwości maskowniczych zarówno w świetle widzialnym, jak też strefowo-spektralnym, w bliższej podczerwieni i w rozpoznaniu termalnym, a także poprawienie ich właściwości fizycznych, szczególnie zmniejszenie ciężaru własnego, zwiększenie odporności oraz uczynienia ich uniwersalnymi /dwustronne/;

- w dziedzinie maskowania radioelektronicznego - doskonalenie odbijaczy kątowych, zmniejszenie ich ciężaru poprzez wykorzystanie mas plastycznych i pneumatycznych odbijaczy, opracowanie powłok, siatek i farb posiadających właściwości tłumienia fal elektromagnetycznych;

- w pracach nad makietami - opracowanie lekkich, składanych makiet sprzętu i uzbrojenia pokrytych farbami zdolnymi odbijać fale elektromagnetyczne. Makiety takie powinny być przystosowane do przemieszczania ich w terenie w stanie rozłożonym; wyposażenie pododdziałów maskowniczych i pododdziałów pontonowych w etatowe mosty pozorne; opracowanie lekkich, przenośnych wytworników ciepła.

Zadania maskowania operacyjnego będą zawsze wynikały z celu i zadań operacji zaczepnej armii lub celów i zadań określonego jej etapu, wyrażonego w zamiarze dowódcy. Wynika stąd, że dla racjonalnego organizowania i prowadzenia działań maskowania operacyjnego powinna istnieć stale jak najściślejsza współpraca między oddziałem operacyjnym armii a "komórką" maskowania operacyjnego. Wydaje się nie celowym tworzenie specjalnego organu zajmującego się maskowaniem operacyjnym. Powinien zajmować się tym specjalnie wyznaczony i dobrze przygotowany do tego celu zespół oficerów z oddziału operacyjnego. Problematyka operacyjna oraz maskowania operacyjnego powinna być planowana i realizowana w ramach jednego organu w sztabie armii i pod jednym bezpośrednim kierownictwem. Za takim usytuowaniem zagadnień maskowania operacyjnego

w sztabie armii przemawia również i to, że do realizacji jego zadań wykorzystywane będą także różnorodne, nieetatowe siły i środki, wchodzące normalnie w skład innych organów dowodzenia armii, związków taktycznych, rodzajów wojsk i służb, których praca w zakresie maskowania operacyjnego musi być skoordynowana za pośrednictwem oddziału operacyjnego.

Celem ciągłego wprowadzania nieprzyjaciela w błąd i narzucania mu przez dowódcę armii dogodnego dla nas sposobu walki we wszystkich etapach operacji oraz sytuacjach, niezbędne do tego siły i środki maskowania operacyjnego powinny obejmować:

- wyspecjalizowany zespół oficerów ds. maskowania operacyjnego, stanowiący najważniejszy element całego "aparatu" maskowania operacyjnego oraz podporządkowaną mu etatową komendę maskowania;

- przydzielone ze szczebla wyższego lub wytypowane w ramach sztabów i wojsk armii siły i środki przeznaczone do realizacji zadań maskowania operacyjnego doraźnie;

- "przypadkowe" siły i środki wykorzystywane do maskowania operacyjnego, a głównie wroga agentura, grupy dywersyjno-rozpoznawcze, jeńcy wojenni wykorzystywani np. do dezinformowania, a także miejscowa ludność, uszkodzony i niesprawny sprzęt itp.

Posiadanie w/w sił oraz środków, względnie możliwość ich wykorzystania w toku operacji zaczepnej armii jest jednym z podstawowych warunków skutecznego realizowania głównego celu maskowania operacyjnego, stworzenia warunków do zaskoczenia nieprzyjaciela w każdej sytuacji.

Wymienione wyżej /proponowane/ siły i środki maskowania operacyjnego powinny wchodzić w zakres odpowiedzialności oddziału operacyjnego sztabu armii jako organu planującego operację zaczepną armii oraz koordynującego wysiłek wszystkich sztabów i wojsk zgodnie z wolą dowódcy armii.

ROZDZIAŁ IV: GŁÓWNE PROBLEMY ORGANIZACYJNE PRZEDSIĘWZIĘĆ
MASKOWANIA OPERACYJNEGO W OPERACJI ZACZEPNEJ
ARMII

Podczas organizacji i wykonania przedsięwzięć maskowania operacyjnego występują różne problemy organizacyjne wymagające rozstrzygnięcia przez różne szczeble dowodzenia.

Do najbardziej typowych problemów organizacyjnych, które mogą wystąpić w większości operacji zaczepnych armii, można zaliczyć:

- sprecyzowanie celu i zadań maskowania operacyjnego;
- wypracowanie zamiaru i decyzji o maskowaniu operacyjnym;
- wyznaczenie sił i środków przeznaczonych do wykonania przedsięwzięć maskowania;
- określenie sposobu wykonania /realizacji/ przedsięwzięć maskowania operacyjnego;
- doprowadzenie zadań do wykonawców i uzgodnienie współdziałania z sąsiadami;
- zapewnienie ciągłości przedsięwzięć maskowania operacyjnego i zachowanie jego podstawowych wymagań;
- ustalenie sił i środków oraz sposobów kontroli przedsięwzięć maskowania.

Z uwagi na istnienie różnych poglądów^{x/} co do szczebla, który powinien rozstrzygać wyżej wymienione problemy, należy rozważyć je w świetle praktyki, zwłaszcza z okresu drugiej wojny światowej oraz dotychczasowych ćwiczeń, a przede wszystkim uwzględniając charakter i właściwości współczesnych działań bojowych.

Praktycznie zaś problematyka organizacyjna maskowania operacyjnego może być rozstrzygana w następujący sposób:

- cel i zadania maskowania powinny być ustalone przez dowództwa planujące daną operację - zwykle przez front;
- zamiar i decyzja o maskowaniu oraz sposób jego wykonania

x/ Pierwszy pogląd głosi, że problematyka maskowania operacyjnego należy do kompetencji wyłącznie frontu i Naczelnego Dowództwa, a szczebel armii może być tylko - i raczej wyjątkowo - wykonawcą niektórych przedsięwzięć maskowania operacyjnego; według poglądu drugiego, maskowanie operacyjne powinno leżeć w gestii armii, rzadziej frontu i Naczelnego Dowództwa.

zwykle będą należały do wykonawcy zamiaru, a więc armii i frontu. Ponadto w wielu wypadkach front powinien wyznaczyć siły i środki niezbędne do wykonania przedsięwzięć maskowania operacyjnego lub wskazać, które /ile/ armia może wykorzystać, aby nie osłabić swych zdolności bojowych /siły uderzeniowej/. Szczegółowe zatem rozpracowanie zamiaru maskowania operacyjnego powinno należeć do tego szczebla dowodzenia, który będzie je wykonywał /realizował/. W celu pełnego rozpatrzenia tego problemu, w tej części opracowania autor przyjął, że armia prowadząc operację zaczepną na samodzielnym kierunku operacyjnym, realizuje maskowanie operacyjne we własnym zakresie.

Jedną z ważnych początkowych czynności dowódcy i szefa sztabu armii /oddziału operacyjnego sztabu armii/ w zakresie przygotowania maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej jest opracowanie planu maskowania operacyjnego. Istotą planowania działań maskowania operacyjnego polega na wyborze najbardziej racjonalnego wariantu wykorzystania posiadanych sił i środków, określenia dla nich właściwych zadań w czasie i przestrzeni zgodnie z zamiarem operacyjnym dowódcy oraz ujęcia wszystkich tych przedsięwzięć w odpowiedni dokument bojowy - plan maskowania operacyjnego.

W odróżnieniu od innych rodzajów operacyjnego zabezpieczenia działań planowanie maskowania operacyjnego należy do czynności zarówno złożonych, jak i specyficznych. Specyfika planowania maskowania operacyjnego wynika z jego istoty. Aby wprowadzić nieprzyjaciela w błąd i zmusić go do działania niezgodnego z rzeczywistą sytuacją, większość podstawowych zadań maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii musi wyprzedzać w czasie zarówno działania wojsk własnych jak i nieprzyjaciela. W przeciwnym wypadku maskowanie operacyjne nie spełni swojej roli. Oznacza to, że proces organizacji i planowania przedsięwzięć maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii w stosunku do innych przedsięwzięć powinien się rozpocząć jak najwcześniej, tak aby można było również jak najszybciej "uruchomić" siły i środki wykonawcze i rozpocząć mylenie nieprzyjaciela, stosownie do zamiaru /decyzji/ dowódcy armii. Konsekwencją tego wymagania jest to, że zarówno planowanie jak i realizacja przedsięwzięć maskowania operacyjnego będzie

się rozpocząć już w toku wypracowania decyzji przez dowódcę armii, równoległe z opracowywaniem planu operacji. Wynika z tego, że aby maskowanie operacyjne mogło odegrać swoją rolę w operacji zaczepnej armii, to podstawą do planowania i realizacji jego zadań musi być zamiar dowódcy^{x/} i jego wytyczne do maskowania operacyjnego, a nie pełna decyzja, która normalnie jest podstawą do planowania działań wszystkich rodzajów wojsk i służb armii.

Badania wykazują, że obok zamiaru dowódcy armii, w procesie planowania maskowania operacyjnego będą brane pod uwagę również następujące dodatkowe czynniki:

- ilość i jakość /rodzaje/ posiadanych i możliwych do wydzielenia sił i środków maskowania operacyjnego;

- przewidywane działania rozpoznawcze nieprzyjaciela, ich charakter, czas, miejsce i sposoby prowadzenia w toku operacji zaczepnej armii;

- realizacja przedsięwzięć maskowania operacyjnego przez przełożonego, sąsiadów i inne czynniki, jeżeli będą podane do wiadomości dowódcy armii w dyrektywie operacyjnej lub specjalnych wytycznych do operacyjnego zabezpieczenia działań, w tym również maskowania operacyjnego.

Konieczność rozpoczęcia maskowania operacyjnego jeszcze w toku wypracowania decyzji przez dowódcę armii a z drugiej strony potrzeba ukończenia planu maskowania operacyjnego /dokumentu/ równocześnie z innymi planami, stanowiącymi załączniki /części składowe/ do planu operacji zaczepnej armii sprawia, że cały proces planowania maskowania operacyjnego powinien przebiegać w dwóch następujących etapach^{xx/}:

x/ Dotyczy to planowania maskowania operacyjnego w toku wojny, gdyż planowanie pierwszej operacji, zwłaszcza w czasie pokoju, oparte może być o pełną decyzję dowódcy armii.

xx/ Wyodrębnienie w/w dwóch etapów w procesie planowania ma jedynie znaczenie teoretyczne. W praktycznej działalności będzie to nieprzerwany proces, przechodzenia od jednego etapu do drugiego bez widocznych przerw.

- wypracowania "zamiaru" maskowania operacyjnego i na tej podstawie rozpoczęcia realizacji głównych zadań w tym zakresie;
- opracowania dokumentacji /planu/ maskowania operacyjnego z równoczesnym kierowaniem działaniami maskowania operacyjnego.

Nie wyklucza to oczywiście również innych rozwiązań, które może podyktować konkretna sytuacja. Z uwagi jednak na to, że ten sposób planowania maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii wydaje się typowy w warunkach skróconego czasu na planowanie działań z ogóle, to z tego względu zagadnieniu temu warto poświęcić więcej miejsca w dalszej części niniejszych rozważań.

1. Wypracowanie zamiaru o maskowaniu operacyjnym.

Przez pojęcie "zamiar" maskowania operacyjnego rozumiemy sprecyzowane wnioski wynikające z analizy zamiaru dowódcy armii i jego wytycznych do zabezpieczenia operacji, oceny możliwych działań sił i środków rozpoznania nieprzyjaciela oraz analizy przedsięwzięć maskowania operacyjnego przełożonego i sąsiadów itp., a dotyczących miejsca, czasu i sposobów oddziaływania na nieprzyjaciela celem narzucenia mu fałszywego obrazu sytuacji. Zamiar maskowania operacyjnego precyzuje w ogólnych założeniach osobiście dowódca armii^{x/} na podstawie propozycji rozpracowanych i przedstawionych przez oddział operacyjny sztabu armii /wytypowany zespół ludzi/.

Wypracowując propozycje do zamiaru maskowania operacyjnego, oddział operacyjny sztabu armii powinien znaleźć odpowiedzi na następujące podstawowe pytania:

- jaki jest cel maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii jako całości oraz jaką rolę spełnia maskowanie operacyjne w systemie środków i sposobów oddziaływania na nieprzyjaciela na określonym jej etapie?

- na wywołanie jakich reakcji nieprzyjaciela liczy dowódca armii w swoim zamiarze, gdzie zatem i kiedy należy skupić główny wysiłek maskowania operacyjnego?

x/ Dowódca armii ustala co, kiedy i jak zamaskować lub w odniesieniu do czego wprowadzić nieprzyjaciela w błąd.

- jakim dysponujemy czasem realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego?

- kiedy, jakimi formami i sposobami i przy wykorzystaniu jakich sił i środków maskowania operacyjnego można najszybciej osiągnąć założony cel?

- kiedy, komu i jakiej treści zadania należy postawić aby skutecznie zabezpieczyć realizację zamiaru dowódcy armii?

- z kim, gdzie i w jaki sposób /w jakim zakresie/ należy współdziałać aby zwiększyć wiarygodność przedsięwzięć maskowania operacyjnego?

- kiedy, gdzie i jakie przedsięwzięcia dodatkowe /wyprzedzające/ należy zorganizować lub zrealizować dla pełnego zabezpieczenia wykonania zadań maskowania operacyjnego postawionych przez dowódcę armii?

Suma uzasadnionych odpowiedzi na tego rodzaju pytania stanowić będzie treść zamiaru maskowania operacyjnego, która w postaci propozycji powinna być przedstawiona dowódcy armii do akceptacji w możliwie najkrótszym czasie tzn. po ogłoszeniu przez niego zamiaru operacyjnego. Chodzi o to, że zaakceptowany zamiar maskowania operacyjnego powinien stać się nie tylko podstawą do opracowania planu maskowania operacyjnego, lecz przede wszystkim do wydania wstępnych zarządzeń wykonawczych oraz rozpoczęcia realizacji głównych zadań. Dotyczyć to będzie przede wszystkim zadań, realizacja których powinna być ukończona w okresie przygotowania operacji /jej określonego etapu/ tak, aby przewidywana reakcja nieprzyjaciela nastąpiła w stosunku do określonego zgrupowania wojsk przeznaczonego do wykonania zadań w operacji zaczepnej armii.

Kolejną cechą specyficzną planowania działań maskowania operacyjnego będzie konieczność wypracowania zadań dla wykonawców, a zwłaszcza form i sposobów wykonania tych zadań w tym samym czasie /równolegle/, w którym wypracowany będzie sam zamiar maskowania operacyjnego i na podstawie tych samych danych wyjściowych, a więc zamiaru dowódcy armii, wytycznych do maskowania operacyjnego itd.

Inną właściwością planowania przedsięwzięć maskowania operacyjnego w sztabie armii będzie to, że wszystkie przedsięwzięcia a także treść zadań, formy i sposoby ich realizacji powinny być wykonane /opracowane/ od początku do końca i we wszystkich

niezbędnych szczegółach w oddziale operacyjnym, bez wtajemniczenia podwładnych, np. na szczeblu związku taktycznego, których rola w większości wypadków może się ograniczać do nieświadomych wykonawców.

Z uwagi na to, że operację zaczepną armii planuje się według zadań stąd też zamiar maskowania operacyjnego powinien zawierać tak sprecyzowane zadania dla swoich sił i środków, aby odpowiadały one zadaniom operacji, zapewniając w ten sposób zgodność wysiłków dla osiągnięcia jednego podstawowego celu - zaskoczenia i rozbicia nieprzyjaciela.

Wychodząc z analizy zamiaru dowódcy armii, zadań lub wytycznych do maskowania operacyjnego, a także biorąc pod uwagę inne czynniki, szef oddziału operacyjnego samodzielnie lub wspólnie z szefem sztabu armii ustala a poszczególne wydziały /zespoły/ opracowują zadania dla wykonawców, a zwłaszcza konkretyzują treść oraz sposoby ich realizacji.

Wszystkie wymienione wyżej zagadnienia stanowiące treść zamiaru maskowania operacyjnego, oddział operacyjny /wytypowany zespół/ ujmuje w formę dokumentu, który przedstawiony jest dowódcy armii do zatwierdzenia. Dokument ten - plan maskowania operacyjnego, stanowi załącznik do planu operacji zaczepnej armii.

2. Opracowanie planu maskowania operacyjnego.

Do kolejnych ważnych czynności wykonywanych przez oddział operacyjny w toku planowania operacji zaczepnej armii jest opracowanie odpowiedniej dokumentacji odzwierciedlającej zarówno zaakceptowany zamiar maskowania operacyjnego, przedsięwzięcia organizacyjne będące już w toku realizacji jak również czas, miejsce i sposoby realizacji zadań przewidzianych do wykonania w toku operacji zaczepnej armii. Na podkreślenie zasługuje w tym miejscu fakt, że równoległe z opracowywaniem dokumentacji, oddział operacyjny będzie już kierował realizacją tych zadań, których ukończenie powinno nastąpić w okresie przygotowania operacji. Analiza potrzeb w zakresie dokumentów, a zwłaszcza konieczność szybkiego ich wykonania równoległe z kierowaniem i kontrolą realizacji zadań maskowania operacyjnego wskazuje, że oddział operacyjny /wytypowany zespół/ powinien opracować dwie osobne

kategorii dokumentów:

- dokumenty podstawowe, stanowiące załącznik do planu operacji zaczepnej i podlegające zatwierdzeniu przez dowódcę armii;
- dokumenty pomocnicze /robocze/ przeznaczone do użytku wewnętrznego oddziału, mające na celu ułatwienie kierowania przedsięwzięciami maskowania operacyjnego.

Dokumenty podstawowe, to przede wszystkim plan maskowania operacyjnego, a także w razie konieczności plany poszczególnych form maskowania operacyjnego /np. plan dezinformacji, plan pozowania itp./.

Plan maskowania jest dokumentem bojowym. Podobnie jak inne dokumenty może być wykonany w różnych postaciach np. graficznej, opisowej lub tabelarycznej. Wydaje się jednak, że z uwagi na potrzebę ciągłego praktycznego posługiwania się nim w toku prowadzenia działań maskowania operacyjnego, bieżącego korygowania zadań już realizowanych, stawiania zadań kolejnych itd. za użyteczną należałoby uznać formę tabelaryczno-opisową, która pozwala na dość szczegółowe ujęcie, zarówno wszystkich zadań, przedsięwzięć organizacyjnych jak i czynności wykonywanych z rozbiorem na zadania armii w operacji zaczepnej. /zał. nr 14 i 15/.

Nie oznacza to oczywiście negowania celowości opracowywania planu maskowania operacyjnego również w innych postaciach, np. na mapie z odpowiednią legendą. W niektórych wypadkach zagadnienia maskowania operacyjnego mogą być włączone do planu operacji. Zaletą takiego połączenia jest to, że zmniejsza się ilość dokumentów opracowywanych przez sztab, a każda zmiana planu operacji niejako zmusza do korekty przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Wadą zaś jest to, że często plan operacji staje się mniej przejrzysty i trudno w nim wyrazić wszystkie przedsięwzięcia, zwłaszcza szczegóły dotyczące realizacji maskowania operacyjnego.

Niezależnie jednak od postaci opracowanego planu maskowania operacyjnego, treść jego powinna być przedstawiona czytelnie i jednoznacznie oraz odzwierciedlać następujące zagadnienia:

- cel maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii z podziałem na zadania zgodnie z operacyjnym zamiarem /decyzją/ dowódcy armii;
- zadania maskowania operacyjnego na okres przygotowawczy oraz na okres realizacji zadania bliższego i dalszego armii

dla wszystkich posiadanych sił i środków. Szczególnie dokładnie powinny być zaplanowane zadania mające na celu zabezpieczenie operacyjnego rozwinięcia i przegrupowania wojsk, a także wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego i przejścia wojsk do operacji zaczepnej;

- sposoby realizacji planowanych zadań maskowania operacyjnego dla poszczególnych wykonawców z uwzględnieniem możliwości i specyfiki każdego z nich;

- terminy rozpoczęcia oraz zakończenia realizacji każdego przedsięwzięcia osobno przez poszczególnych wykonawców;

- czas, miejsce, zakres oraz sposoby współdziałania z sąsiadami;

- kontrolę realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego;

- uwagi dotyczące rezultatów prowadzonych działań maskowania operacyjnego.

Plan maskowania operacyjnego powinien być szczególnie dokładnie uzgodniony z planem przeciwdziałania radioelektronicznego. Należy podkreślić, że problematyka walki radioelektronicznej bardzo ściśle się wiąże z problematyką maskowania operacyjnego. Stąd też konieczne jest ściśle współdziałanie pomiędzy maskowaniem operacyjnym a przeciwdziałaniem radioelektronicznym.

Dokumenty pomocnicze powinny być opracowane i prowadzone przez oddział operacyjny /wytypowany zespół/ sztabu armii, zgodnie z potrzebami. Mogą to być np. mapa sytuacyjna, schematy organizacyjne i funkcjonowania łączności oraz kanałów dezinformowania, dodatkowe wiadomości o systemach rozpoznania nieprzyjaciela itp.

Prowadząc mapę sytuacyjną /roboczą/, oddział operacyjny /wytypowany zespół/ powinien na niej odzwierciedlić:

- aktualne położenie stron z wyeksponowaniem następujących ważnych informacji: zamiar dowódcy armii i na tym tle rozmieszczenie własnych sił i środków maskowania operacyjnego zarówno etatowych jak i wykorzystywanych doraźnie; rozmieszczenie wojsk nieprzyjaciela do związku taktycznego włącznie a szczególnie jego dowództw, węzłów łączności i innych obiektów ważnych z punktu widzenia maskowania operacyjnego;

- działania organów rozpoznania /wywiadu/ nieprzyjaciela na obszarze operacyjnym armii z wyeksponowaniem dokładnych rejonów rozmieszczenia wszystkich wykrytych systemów /elementów/ rozpo-

znania nieprzyjaciela po obydwóch stronach "linii frontu", rejonów nasilenia działań rozpoznawczych według ich rodzajów, miejsca i czasu usiłowania nawiązania kontaktów z żołnierzami lub ludnością przez wrogi wywiad oraz inne niezbędne dane. W toku opracowywania dokumentacji maskowania operacyjnego należy zawsze mieć na uwadze celowość i użyteczność danego dokumentu, a przede wszystkim bezwzględną konieczność zachowania planowanych przedsięwzięć w głębokiej tajemnicy.

3. Doprowadzenie zadań do wykonawców i uzgodnienie współdziałania z sąsiadami.

Przekazywanie zadań maskowania operacyjnego ujętych w planie odbywa się za pomocą zarządzeń. W zarządzeniach tych nie powinno się podawać całego planu maskowania operacyjnego. We wszystkich wypadkach musi obowiązywać zasada przekazywania tylko tych zadań, które są przewidziane do wykonania przez otrzymującego zarządzenie.

Zarządzenia maskowania operacyjnego powinny zawierać:

- niezbędne dane o działaniach z zakresu maskowania operacyjnego sąsiadów i przełożonego;
- wiadomości o nieprzyjacielu i jego środkach rozpoznania;
- zadania do wykonania w ramach maskowania operacyjnego;
- sposoby realizacji poszczególnych zadań maskowania operacyjnego;
- siły i środki wydzielone do maskowania operacyjnego;
- terminy wykonania zadań;
- odpowiedzialnych za wykonanie nakazanych prac;
- sposoby kontroli stanu maskowania;
- terminy złożenia meldunków.

Zarządzenie podpisuje szef sztabu armii. Do zarządzenia maskowania operacyjnego w razie konieczności załącza się mapę /kalkę/ z wrysowanymi zasadniczymi zadaniami.

W koniecznych wypadkach zarządzenie maskowania operacyjnego może zawierać dodatkowe zadania maskowania bezpośredniego o szczególnym charakterze. Będą to zazwyczaj zadania mające ścisły związek z planowanymi przedsięwzięciami z zakresu maskowania operacyjnego. Szczególne ważne przedsięwzięcia maskowania operacyjnego mogą być realizowane według oddzielnego planu i specjalnie w tym

celu wyznaczonymi siłami i środkami. Poza tym - ze względu na konieczność zachowania w tajemnicy tych przedsięwzięć lub potrzebę szybszego ich zrealizowania - niektóre zadania maskowania operacyjnego /np. działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste wykorzystane do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, działania demonstracyjne itd./, zwłaszcza podczas działań na drugorzędnych kierunkach^{x/}, mogą być postawione bezpośrednio poszczególnym wykonawcom /w formie rozkazu bojowego/, często bez ujawniania im istoty i celu takiego lub innego działania. Oznacza to, że wykonawcy mogą wykonywać zadania maskowania operacyjnego nie wiedząc, że realizują przedsięwzięcia maskowania operacyjnego. Moment ten jest szczególnie istotny ze względu na zachowanie tajemnicy.

Zarządzenia maskowania operacyjnego mogą być przekazywane na piśmie lub ustnie. W wyjątkowych wypadkach, przy braku innej możliwości, zarządzenie maskowania operacyjnego może być przekazywane przy pomocy technicznych środków łączności. Będzie to dotyczyło zadań mniej ważnych i wykonywanych najczęściej w czasie prowadzenia działań bojowych. Do kierowania wykonaniem szczególnie ważnych i skomplikowanych zadań maskowania operacyjnego /np. tworzenie obiektów i rejonów pozornych/, może być wyznaczony odpowiedzialny oficer ze sztabu armii, któremu podporządkowuje się wszystkie siły i środki realizujące to zadanie.

Jednym z ważnych problemów występujących podczas przygotowania i prowadzenia maskowania operacyjnego jest organizacja współdziałania. Ponieważ zamiar maskowania operacyjnego jest ściśle związany z decyzją operacyjną, tym samym występuje realne i ściśle powiązanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego z ogólnymi przedsięwzięciami taktyczno-operacyjnymi w zakresie przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej. Konieczność

x/ Bardzo ciekawy przykład przytacza marszałek K. Rokossowski, opisując użycie 3 A gen. Garbatowa. Dowódca tej armii prowadząc nakazane działanie nie wiedział o tym, że zaplanowano je w celu wprowadzenia przeciwnika w błąd, co do zamierzonej operacji frontowej. Nie będąc przekonany o celowości prowadzonych działań, wysłał raport do kwatery głównej o tym, że jego armię "wykorzystuje się w sposób niewłaściwy". K. Rokossowski: Żołnierski obowiązek. Wyd. MON, 1974 r. s. 347-348.

ściślego wiązania przedsięwzięć maskowania operacyjnego z decyzją operacyjną wynika również z właściwości i cech współczesnego pola bitwy. Sytuacje taktyczno-operacyjne mogą bowiem ulegać gwałtownym zmianom; w związku z tym konieczna będzie poważna korekta uprzednio powziętych decyzji, w ślad za czym powinny nastąpić zmiany w przedsięwzięciach maskowania operacyjnego. Niedopuszczalna bowiem jest sytuacja, w której przedsięwzięcia maskowania operacyjnego nie nadążają za rozwojem sytuacji bojowej i aktualną decyzją operacyjną. Dla wykonawców zadań maskowania operacyjnego oznacza to konieczność przestrzegania narzuconych terminów i miejsca wykonania zadań, wydzielenia określonych sił i środków.

Dla odpowiedzialnych za organizację maskowania operacyjnego - śledzenie za zmianami sytuacji taktyczno-operacyjnej i odpowiednie korygowanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Pomimo niezaprzeczalnych faktów, o których była mowa wcześniej, przemawiających za koniecznością większego uniezależnienia armii w zakresie organizacji maskowania operacyjnego od frontu, trzeba jednak dostrzegać bardzo istotne przesłanki, które skłaniają do zachowania pewnej jego centralizacji. Ażeby bowiem nieprzyjaciel uznał za prawdziwe nasze prace maskownicze, konieczne jest uzgodnienie przedsięwzięć maskowania nie tylko w ramach jednej armii, lecz przynajmniej w ramach kilku armii ściśle ze sobą współpracujących przy wykonywaniu określonych zadań taktyczno-operacyjnych.

Drugą istotną koniecznością jest to, że maskowanie operacyjne położonych obok siebie armii musi być zgrane, inaczej każda z nich "ratując" siebie może ściągnąć ciosy nieprzyjaciela na sąsiada. Poza tym zaangażowanie do maskowania operacyjnego technicznych środków oraz jego ściśle powiązanie z przeciwdziałaniem radioelektronicznym również wymaga pewnej centralizacji. Stąd też front, a niejednokrotnie i Naczelne Dowództwo, zwłaszcza w początkowym okresie wojny, powinny pozostać szczeblem dowodzenia rozstrzygającym główne problemy maskowania operacyjnego, a tym samym i organizacji współdziałania w ramach maskowania operacyjnego z tym jednak, że i w tym wypadku nie należy stosować jakichś rygorystycznych zasad.

Jeżeli armia samodzielnie organizuje maskowanie operacyjne, za organizację współdziałania z sąsiadami odpowiedzialnym będzie

dowódca armii. Jeśli czas pozwala, to uzgodnienie przedsięwzięć maskowania operacyjnego z sąsiadami dowódca armii może organizować osobiście lub wysłać do sąsiadów jednego ze swoich zastępców. Przy działaniu na kierunku nadmorskim szczególne miejsce zajmuje uzgodnienie wspólnych działań z marynarką wojenną.

Należy podkreślić, że nawet najlepiej zorganizowane współdziałanie nie może stanowić recepty na sposób skutecznego działania w wyjątkowo bogatej scenerii współczesnego pola bitwy. Konkretny warunki i konkretna sytuacja wymaga od dowódców i sztabów podwładnych wyjątkowej inicjatywy i samodzielnego rozstrzygnięcia wielu nowych problemów maskowania operacyjnego jednak w myśl i zgodnie z zamiarem dowódcy armii.

4. Kontrola przedsięwzięć maskowania operacyjnego.

Ważnym zagadnieniem w zakresie maskowania operacyjnego jest kontrola realizacji przedsięwzięć maskowania. Ma ona na celu wykrycie i usunięcie niedociągnięć powstałych w czasie realizacji zadań maskowania operacyjnego oraz ustalenie, w jaki sposób realizowane przedsięwzięcia oddziałują na rozpoznanie nieprzyjaciela. Problem kontroli przedsięwzięć maskowania operacyjnego wystąpił w pełni podczas drugiej wojny światowej, we wszystkich armiach poświęcono mu sporo uwagi. Do kontroli maskowania operacyjnego i maskowania w ogóle wydzielano odpowiednie siły i środki oraz organizowano specjalne zespoły. W Armii Radzieckiej do kontroli maskowania wyznaczano generałów i oficerów zarówno ze szczebla naczelnego dowództwa, jak i z dowództw armii i frontu. Najczęściej jednak kontrola przedsięwzięć maskowania operacyjnego była w gestii zarządów i oddziałów operacyjnych, które w tym celu tworzyły specjalne zespoły generałów i oficerów, wyposażając je w niezbędne siły i środki. Podczas przygotowywania operacji radomsko-łódzkiej poza kontrolą przedsięwzięć maskowania przez specjalny zespół ludzi na przyczółku i w rejonie ześrodkowania oraz przy przeprawach przez rz. Wisła zorganizowano specjalną obser-

wację i systematycznie prowadzono fotografowanie z samolotów^{x/}.

Kontrolę maskowania mogą również prowadzić osobiście poszczególni dowódcy i szefowie sztabów, np. w czasie wojny niektórzy dowódcy radzieccy wsiadali do samolotu i z powietrza kontrolowali przestrzeganie przez ich jednostki dyscypliny maskowania. W armiach na Zachodzie /w armii niemieckiej i armiach aliantów/ obserwowaliśmy podobną praktykę^{xx/}.

Obecnie rola właściwie zorganizowanej kontroli niewątpliwie wzrasta. Skomplikował się bowiem charakter współczesnych działań bojowych, niewspółmiernie zwiększyły się możliwości rozpoznania nieprzyjaciela, a także spotęgowane zostały obiektywne trudności w wykonywaniu przedsięwzięć maskowania operacyjnego. W wielu bowiem wypadkach poszczególne przedsięwzięcia maskowania szybko tracą swoją wartość. Kontrola zaś maskowania powinna stwierdzić i to we właściwym czasie, które z przedsięwzięć maskowania operacyjnego zdezaktualizowały się, przestały działać lub nie odpowiadają nowej sytuacji, a wobec tego, które z nich należy uaktualnić, zmienić lub w ogóle z nich zrezygnować.

Kontrola maskowania powinna przede wszystkim ustalić:

- zgodność realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego z planem;
- w jaki sposób organa rozpoznania nieprzyjaciela i jego poszczególni dowódcy reagują na nasze przedsięwzięcia maskowania;
- wpływ przedsięwzięć maskowania na działanie własnych wojsk wykonujących określony zamiar operacyjny;
- niedociągnięcia i braki występujące w wykonanych lub wykonywanych przedsięwzięciach maskowania;
- zjawiska i oznaki demaskujące występujące przy realizacji określonego zamiaru operacyjnego, które należy ukryć przed rozpoznaniem nieprzyjaciela lub skutecznie wykorzystać do działań pozornych na innym kierunku /w innym rejonie/;

x/ F.W. Daniłow: Radomsko-Łodzianskaja operacja. Wyd. WIMO, SSSR, Moskwa 1958 r.

xx/ Wspomina o tym Franz Halder w swoim dzienniku. Wg Franz Halder: Dziennik wojenny. Wyd. BWW, 1973 r., t. 2.

- celowość i konieczność wykorzystania określonych sił i środków do realizacji przedsięwzięć maskowania. Szczególnie trudny do praktycznego rozstrzygnięcia - podczas kontroli maskowania operacyjnego - będzie problem ustalenia w jaki sposób nieprzyjaciel przyjmuje nasze poczynania w zakresie maskowania. Brak właściwej kontroli maskowania może się okazać niepotrzebną stratą czasu oraz sił i środków. Przy kontroli maskowania operacyjnego należy dostrzegać poważną rolę własnych organów rozpoznania, które powinny współuczestniczyć w tym przedsięwzięciu. Poza tym konieczne jest stałe śledzenie poczynañ nieprzyjaciela, zwłaszcza dotyczących jego praktycznych posunięć, które powinny być następstwem określonych przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Należy zorganizowana kontrola sprzyja właściwemu przewidywaniu zmieniającemu do doskonalenia sposobów i metod wykonania poszczególnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Jak w innych dziedzinach wiedzy ludzkiej, tak i w maskowaniu niezbędne są dalekowzroczne przewidywania. Jest to tym bardziej istotne, że kontrolę maskowania należy rozpatrywać w dwóch aspektach: nieprzyjaciel i wojska własne. W pierwszym wypadku konieczne jest znalezienie odpowiedzi na pytania, w jaki sposób może ocenić nieprzyjaciel nasze działania, do jakich wniosków mogą i powinny go skłonić takie lub inne przedsięwzięcia maskowania, jak zasugerować nieprzyjacielowi najbardziej wiarygodne zjawiska, które spowodowałyby, że jego wnioski, a następnie decyzje byłyby dla nas wygodne. W drugim przypadku przewidywania w zakresie maskowania operacyjnego należy łączyć ściśle z przewidywaniami rozwoju sytuacji taktyczno-operacyjnej, z konkretną decyzją operacyjną dowódcy, a także z możliwościami realizacji zamierzeń maskowania. Kontroli maskowania operacyjnego nie należy więc traktować tylko jako przedsięwzięcia mającego na celu wykrycie i usunięcie zaistniałych usterek. Kontrola powinna dawać właściwe podstawy do głębokiej i wszechstronnej analizy umożliwiającej doskonalenie form i sposobów realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Aby kontrola maskowania operacyjnego spełniła swoje zadanie, powinna być prowadzona odpowiednimi siłami i środkami, a przede wszystkim takimi, które nieprzyjaciel może użyć do

rozpoznania. W tym celu do kontroli maskowania należy angażować siły i środki wszystkich rodzajów wojsk i służb, realizujące zwykle poszczególne zadania /kontroli/ we własnym zakresie. Plan kontroli maskowania operacyjnego może stanowić część składową ogólnego planu kontroli lub wykonany zostanie jako załącznik do planu maskowania operacyjnego.

Bezpośrednim organizatorem kontroli maskowania operacyjnego będzie oddział operacyjny sztabu armii. Nie można wykluczać sytuacji, w której oddział operacyjny wyłoni odpowiedni zespół ludzi do bezpośredniego sprawowania kierownictwa nad organizacją, a także kontrolą poszczególnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Organa kontrolujące prawidłowość i skuteczność maskowania operacyjnego /a także bezpośredniego/ powinny mieć do dyspozycji następujące siły i środki kontroli:

- zespoły oficerskie;
- lotnictwo;
- urządzenia radioelektroniczne;
- urządzenia rozpoznania cieplnego, noktowizyjnego i sejsmicznego.

Zespoły oficerskie powinny stwierdzić w jakim stopniu zadania maskowania są realizowane w wojskach i na poszczególnych maskowanych obiektach. Terenem działania tych zespołów będą zazwyczaj rejony rozmieszczenia poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego, maskowanych obiektów i urządzeń, a także rejony rozmieszczenia obiektów pozornych. Równoległe z działalnością kontrolną, zespoły te powinny udzielać pomocy w realizacji zadań maskowania przez poszczególnych wykonawców. Lotnictwo wyposażone w aparaturę radiolokacyjną, fotograficzną i termalną jest podstawowym środkiem kontroli maskowania operacyjnego i bezpośredniego. Wykorzystuje się lotnictwo w celu przeprowadzenia rozpoznania rejonów rozmieszczenia elementów ugrupowania operacyjnego, maskowanych obiektów oraz obiektów pozornych. W ramach rozpoznania można wykonać zdjęcia lotnicze czarno-białe, w podczerwieni, strefowo-spektralne, a także zdjęcia termalne i zobrazowań radiolokacyjnych. Na podstawie wykonanych zdjęć przeprowadza się fotointerpretację, ustalając skuteczność maskowania oraz niezbędne przedsięwzięcia w celu polepszenia tej skuteczności. Istotne

znaczenie posiada porównywanie zdjęć obiektów pozornych z maskowanymi obiektami faktycznymi tego samego typu. Pokładowe urządzenia radiolokacyjne wykorzystuje się w celu ustalenia skuteczności ukrywania, pozorowania i zakłóceń radioelektronicznych. Urządzenia do kontroli systemów łączności /namierniki i odbiorniki radiowe/ wykorzystuje się do prowadzenia nasłuchu pracy sieci i kierunków radiowych. Prowadzony nasłuch spełnia dwa podstawowe cele:

- wykrywanie radiostacji wywiadowczych w ugrupowaniu operacyjnym armii;
- kontrola przestrzegania ustalonych reżimów maskowania radiowego.

Kontrola należy objąć również pracę pozornych sieci i kierunków radiowych w celu ustalenia, w jakim stopniu ich praca może utwierdzić rozpoznanie nieprzyjaciela, iż wydane wiadomości są wiarygodne.

Kontrola pracy systemów radiolokacyjnych i raketowych faktycznych i pozornych ma na celu sprawdzenie skuteczności maskowania i pozorowania radioelektronicznego oraz sprawdzenia przestrzegania ustalonych reżimów maskowania operacyjnego z zakresu ukrywania, szczególnie w zakresie ciszy radioelektronicznej, manewru częstotliwościami, sprzętem itp.

Urządzenia do naziemnego rozpoznania cieplnego, noktowizyjnego i sejsmicznego mogą być wykorzystane do sprawdzenia efektywności naszych przedsięwzięć ukrywania i pozoracji. Do kontroli przedsięwzięć maskowania operacyjnego wykorzystuje się także organa Wojskowej Służby Wewnętrznej oraz służbę porządkowo-ochronną.

Środki kontroli maskowania operacyjnego i bezpośredniego pozwalają na ocenę przedsięwzięć wykonanych przez wojska własne w celu wprowadzenia w błąd nieprzyjaciela odnośnie naszych sił i zamiarów. Dla stworzenia pełnego obrazu przedstawiającego skuteczność naszych przedsięwzięć w zakresie maskowania konieczne jest posiadanie sprawdzonych wiadomości, jak nieprzyjaciel reaguje na nasze przedsięwzięcia maskowania. Dla uzyskania takich wiadomości należy wykorzystać wszystkie rodzaje rozpoznania, które winno dostarczyć wiarygodnych danych o ocenie naszych przedsięwzięć maskowania przez nieprzyjaciela oraz wpływ maskowania operacyjnego na jego decy-

zje i zmiany. Poza tym rozpoznanie winno dostarczyć wiadomości dotyczących oddziaływania naszych przedsięwzięć maskowania na siły i środki rozpoznania nieprzyjaciela.

Wiadomości zebrane przez organa rozpoznania w czasie kontroli maskowania operacyjnego mają największe znaczenie, są bowiem najlepszym wskaźnikiem słuszności naszych przedsięwzięć lub miernikiem braków i niedociągnięć.

ROZDZIAŁ V: MOŻLIWOŚCI REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MASKOWANIA
OPERACYJNEGO W OKRESIE PRZYGOTOWANIA OPERACJI
ZACZEPNEJ ARMII

Rozwiązanie problemu realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego w okresie przygotowania operacji zaczepnej armii wymaga znalezienia odpowiedzi na następujące pytania: które z przedsięwzięć maskowania operacyjnego są w danej sytuacji najistotniejsze? Ile wymagają sił i środków? Jaka istnieje granica konieczności w stosunku do istniejących możliwości wykonania przedsięwzięć maskowania operacyjnego i w jaki sposób można i należy je realizować w aktualnej i przewidywanej sytuacji operacyjno-taktycznej. Udzielenie wyczerpującej odpowiedzi na powyższe pytania - zwłaszcza w świetle charakteru współczesnych operacji - jest praktycznie bardzo trudne. Dostrzega się bowiem dość istotne sprzeczności między potrzebami, możliwościami i wymaganiami w stosunku do taktyczno-operacyjnego działania wojsk. Problem tkwi w tym, że:

- w wyniku niezwykle dynamicznego charakteru działań bojowych następuje w coraz większym stopniu eliminowanie oddzielnego okresu przygotowawczego operacji^{x/}, co z kolei w sposób radykalny zmniejsza czas, w którym mogą być wykonywane przedsięwzięcia maskowania operacyjnego;
- nastąpił dynamiczny rozwój środków rozpoznania nieprzyjaciela, który spotęgował wzrost potrzeb w zakresie maskowania operacyjnego, przy jednoczesnym zmniejszeniu ilości sił i środków przeznaczonych do tego celu;
- podobnie jak przyszłe operacje, przedsięwzięcia maskowania operacyjnego powinny być zapoczątkowane już w okresie pokoju;
- brak sił i środków do wykonywania przedsięwzięć maskowania operacyjnego stanowi o tym, że najczęściej są one po

x/ Podczas drugiej wojny światowej okres przygotowania operacji był dość długi i sprzyjał wykonaniu szeregu nawet bardzo pracochłonnych i różnorodnych przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Np. w czasie przygotowania operacji białoruskiej 3 front ukraiński już 3 maja 1944 r. otrzymał zarządzenie maskowania operacyjnego. Operacja rozpoczęła się 13 lipca 1944 r.

prostu pomijane^{x/}.

W związku z tym należy wysunąć podstawową tezę, że zakres przedsięwzięć maskowania operacyjnego, a zwłaszcza siły i środki zaangażowane do jego wykonywania - nie powinny w żadnym wypadku obniżać wartości i zdolności bojowej wojsk oraz być powodem opóźnienia lub hamowania /ograniczania/ realizacji celów i zadań taktyczno-operacyjnych. Przeciwnie, przedsięwzięcia maskowania operacyjnego powinny sprzyjać i zapewniać skuteczne, jak najpomyślniejsze wykonanie podstawowego celu operacji. Wobec tego każda operacja i konkretne warunki, w których będzie ona organizowana i prowadzona, wywra bezpośredni wpływ na ustalenie problematyki i zakresu przedsięwzięć maskowania operacyjnego oraz określenie sił potrzebnych do ich wykonania.

Ponadto współczesne konflikty zbrojne /np. na Bliskim Wschodzie/ przekonują, że można i należy wykonywać przedsięwzięcia maskowania przy pomocy których nawet przy "cudownych" środkach rozpoznania można ukryć zamiary i uzyskać zaskoczenie.

1. Maskowanie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej^{xx/} przez wojska armii.

Każde działanie bojowe, w tym i proces osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej przez wojska armii, ma specyficzne cechy demaskujące, na podstawie których nieprzyjaciół może wykryć fakt jego przeprowadzania i wnioskować co do prawdopodobnego zamiaru i sposobu dalszego działania.

x/ Niekiedy wysuwa się również i taki pogląd, że doskonałość współczesnych środków rozpoznania po prostu każde przedsięwzięcie maskowania czyni nieprzydatnym.

xx/ Osiągnięcie stanu pełnej gotowości bojowej - to zapewnienie zdolności Sił Zbrojnych PRL do odparcia, w ramach koalicyjnego systemu obronnego, każdej agresji; osiągnięcie przez jednostki zdolności do wykonania właściwych dla nich zadań bojowych. Osiągnięcie stanu pełnej gotowości bojowej może być poprzedzone stanem zagrożenia wojennego, stanem podwyższonej gotowości bojowej lub dokonane bezpośrednio ze stanu stałej gotowości bojowej. Słownik podstawowych terminów wojskowych. Wyd. Szt. Gen. WP Warszawa 1977 r.

Do cech charakterystycznych występujących w okresie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej przez wojska armii zaliczyć należy: wzmożone ruchy wojsk, związane z opuszczaniem rejonów stałej dyslokacji dla poprawy położenia operacyjnego lub zajęcia rejonów wyjściowych; prowadzenie skrytej lub powszechnej mobilizacji wojsk oraz pobór pojazdów i sprzętu, z gospodarki narodowej; wprowadzenie różnorodnych ograniczeń w siłach zbrojnych i gospodarce narodowej; wzmocnienie obrony przeciwlotniczej ośrodków polityczno-ekonomicznych, zakładów przemysłowych i obiektów wojskowych; gromadzenie taboru kolejowego i wzmożone ruchy transportów kolejowych; rozwijanie wojennych systemów dowodzenia i zmianę charakteru pracy środków łączności i technicznych środków obserwacji, jak np.: uruchomienie dodatkowych sieci i kierunków radiowych; zwiększoną intensywność pracy radioelektronicznych środków obserwacji.

Podstawowe cele maskowania operacyjnego w okresie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej zależą od sposobu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej i sytuacji polityczno-militarnej. Podstawowym celem maskowania operacyjnego wojsk armii w tym okresie może być wprowadzenie w błąd rozpoznania nieprzyjaciela co do charakteru działań wojsk i zamierzeń militarnych oraz sugerowanie, że działalność ta ma podłoże szkoleniowo-demonstracyjne.

Należy tutaj podkreślić fakt, że niemożliwe jest pełne ukrycie realizowanych przedsięwzięć ponieważ: jednostki wojskowe stacjonujące w dużych garnizonach są obiektem obserwacji przez ludność cywilną, a zatem i możliwość penetracji; większość żołnierzy rezerwy przewidzianych na uzupełnienie jednostek do etatu czasu "W", to rezerwiści zamieszkujący w tym garnizonie, lub miastach i gminach położonych w pobliżu garnizonów; dłuższe przetrzymywanie powołanych systemem alarmowym żołnierzy rezerwy niż jedną dobę oraz skoszarowanie kadry pozwala wnioskować osobom postronnym o tym, że jednostka osiąga wyższy stan gotowości bojowej. Dlatego problem maskowania osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej przez wojska armii jest problemem trudnym i złożonym.

Planowanie maskowania operacyjnego na okres osiągnięcia pełnej gotowości bojowej wojsk armii powinno odbywać się na podsta-

wie planów działania sił zbrojnych, dyrektyw ministra Obrony Narodowej oraz rozkazów i zarządzeń szefa Sztabu Generalnego WP. Dokumenty planistyczne z zakresu maskowania operacyjnego powinny stanowić integralną część planowania operacyjnego realizowanego w Sztabie Generalnym. Armia opracowuje plan osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, w którym ujmuje wszystkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego w formie planu maskowania operacyjnego.

Maskowanie operacyjne mobilizacyjnego rozwijania wojsk armii zależy od sposobu przeprowadzenia mobilizacji - skryta - powszechna i ogólnego zamiaru działań operacyjnych. Skryta mobilizacja podlega całkowitemu maskowaniu i powinna odbywać się z pełnym zachowaniem tajemnicy działania. Powszechna mobilizacja ogłaszana publicznie, nie podlega maskowaniu.

Jednak w okresie powszechnej mobilizacji maskowaniu powinny podlegać rejony formowania jednostek, działania rzutów awangardowych, ruchy i przegrupowania mobilizowanych jednostek, systemy dowodzenia i kierowania powszechną mobilizacją i przegrupowaniem mobilizacyjnym wojsk.

Zadania maskowania operacyjnego muszą wynikać z zakładanych celów na okres osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej i powinny być ustalane na poszczególne etapy i warianty działania wojsk. W okresie maskowania operacyjnego osiągnięcia pełnej gotowości bojowej wojsk armii należy wykorzystywać wszystkie formy maskowania operacyjnego, a więc działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste prowadzone w celu zmylenia nieprzyjaciela, dezinformację, pozorowanie i ukrywanie. W tym okresie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego powinny być prowadzone według jednolitego planu Sztabu Generalnego.

Zadania maskowania operacyjnego mają obejmować realizację następujących przedsięwzięć:

a/ z zakresu działań rzeczywistych wykorzystywanych do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd:

- prowadzenie treningów sztabowych i ćwiczeń dowódczo-sztabowych jako elementu doskonalenia, a jednocześnie uzasadnienia potrzeby skoszarowania szkolonej kadry;
- prowadzenie szkolenia na przykoszarowych placach ćwiczeń w dzień i w nocy;
- szybkie wyprowadzenie wojsk z koszar i garnizonów po

kilku drogach jednocześnie i w porze nocnej;

- wprowadzenie z marszu pododdziałów do rejonów alarmowych i zamknięcie dróg doprowadzających do rejonów zajętych przez wojska;

- utrzymywanie dotychczasowego reżimu pracy w stacjonarnym systemie łączności;

- okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd;

- utrzymywanie dotychczasowego reżimu funkcjonowania instytucji garnizonowych, jak kasyna, hotele, przedszkola i kluby; i inne zadania;

b/ z zakresu dezinformacji:

- sugerowanie rozpoznaniu nieprzyjaciela przygotowań do prowadzenia ćwiczenia szczebla operacyjnego;

- skierowanie uwagi rozpoznania nieprzyjaciela na przedsięwzięcia pozorne i drugorzędne;

- inspirowanie otoczenia o ćwiczebnym charakterze poczynąń sił zbrojnych na obszarze kraju;

- sugerowanie odmiennego charakteru i kierunku możliwego działania wojsk armii, a także stopnia osiągniętej gotowości bojowej;

c/ z zakresu pozorowania:

- organizowanie i prowadzenie ćwiczeń na kierunkach przegrupowań w ramach poprawy położenia;

- organizowanie systemu pozorowania radioelektronicznego dla uzasadnienia prowadzonych pozornych ćwiczeń, przegrupowań, mobilizacji itp.;

- organizowanie przedsięwzięć nadających prowadzonej mobilizacji charakter ćwiczebnym;

- organizowanie i realizowanie przedsięwzięć pozornych dla odwrócenia uwagi od rejonów prowadzonej skrytej mobilizacji;

- organizowanie i realizowanie pozorowania radioelektronicznego dla ukrycia rozwijania systemu dowodzenia;

d/ z zakresu ukrywania:

- wprowadzenie stanu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej bez zarządzania alarmu;

- wykonywanie zadań związanych z przygotowaniem wojsk do natychmiastowego opuszczenia koszar bez wyprowadzenia

wozów bojowych i innego sprzętu z miejsc parkowania i ustawiania w kolumny;

- ubezpieczenie rejonu koszar patrolami w celu wzbronienia obserwacji przez osoby postronne;

- ograniczenie kontaktu żołnierzy z osobami cywilnymi poprzez wstrzymanie zezwoleń na opuszczanie koszar;

- prowadzenie rozmów telefonicznych w sprawach gotowości bojowej z dowództwami jednostek tylko przez zespół kierowania osiągnięciem wyższych stanów gotowości bojowej i przy wykorzystaniu obowiązujących tabel rozmównicznych /sygnałowych/;

- zamknięcie dróg rokadowych na czas przemarszu kolumn do rejonów alarmowych i to na odległości uniemożliwiającej rozpoznanie znaków taktycznych na wozach bojowych i samochodach;

- szybkie rozmieszczenie wojsk w wyznaczonych rejonach i zamaskowanie sprzętu technicznego;

- ograniczenie do minimum ruchu wojsk i pojazdów w rejonie alarmowym oraz na drogach z rejonu alarmowego do garnizonu /przejazdy tylko w nocy/;

- przyjęcie uzupełnienia w koszarach i dowóz z koszar do rejonu alarmowego w nocy wojskowymi środkami transportu;

- utrzymywanie łączności przewodowej w rejonach alarmowych;

- organizowanie i prowadzenie zakłócenia radioelektronicznego.

Przez cały okres osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez wojska armii należy prowadzić kontrolę kompleksowego maskowania i na podstawie jej wyników korygować realizowane zadania maskowania operacyjnego.

Rodzaj i charakter przedsięwzięć maskowania operacyjnego będzie różny w zależności od kształtującej się sytuacji operacyjnej. W określonych przypadkach wykonywanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego lub ich części może być zaniechane. Nie dotyczy to przedsięwzięć z zakresu maskowania bezpośredniego, które należy realizować w sposób ciągły.

W okresie trwania skrytej mobilizacji może być dokonywana poprawa położenia operacyjnego wybranych oddziałów i związków taktycznych armii oraz rozwijanie niektórych elementów polowego systemu dowodzenia. Ruchy wojsk związane z tą działal-

nością należy dokonywać skrycie, pod osłoną nocy lub nadawać im charakter ćwiczenia, albo innej pokojowej działalności wojsk. Pozorne ruchy wojsk maskujące poprawę położenia operacyjnego i skrytą mobilizację, w zależności od celu pozorowania, powinny posiadać zewnętrzne cechy typowe dla pozorowanego działania, posiadać system łączności radiowej kierownictwa ćwiczenia, w przypadku jeśli celem pozorowania jest sugerowanie, iż przeprowadzane jest ćwiczenie. W tym wypadku należy dążyć do wyeliminowania wszystkich elementów i cech zewnętrznych nietypowych dla ćwiczeń okresu pokojowego, a system pozorowania radioelektronicznego powinien być tak rozmieszczony, aby w pełni uzasadniał kierunek dokonywanych przegrupowań i ruchów. Przegrupowanie elementów nietypowych dla ćwiczeń okresu pokojowego, powinno się dokonywać pod osłoną nocy po odizolowanych drogach marszu.

Pozorowanie radioelektroniczne, prowadzone w ramach maskowania skrytej mobilizacji i poprawy położenia operacyjnego wojsk armii musi być zgodne z ogólnym zamiarem maskowania operacyjnego, określonym na ten okres działań wojsk. Nie może ono wprowadzać nowych elementów dotychczas nie stosowanych, zarówno w sposobach pracy środków radioelektronicznych jak i w reżimie ich pracy. Powinno stwarzać możliwość do rozwijania i skontrolowania pod jego osłoną faktycznych systemów radioelektronicznych. Natężenie pracy środków radioelektronicznych musi być odpowiednio stopniowane i dostosowane do innych przedsięwzięć pozorowania i faktycznych ruchów wojsk, a także do zmian zachodzących w pracy systemów radioelektronicznych rozwiniętych na obszarze działania armii.

Jak już było wspomniane, armia w okresie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, będzie miała ograniczone możliwości prowadzenia maskowania operacyjnego. Dowódca Okręgu Wojskowego czasu "P", a dowódca armii czasu "W", w związku z tym, że główny wysiłek musi skupić na organizację przyszłej operacji, nie będzie w stanie wydzielić większej ilości sił i środków do realizacji maskowania operacyjnego. Dlatego może on realizować te przedsięwzięcia maskowania operacyjnego, które gwarantują zabezpieczenie dalszych działań wojsk armii i nie będą angażowały dużej ilości sił i środków.

Dlatego do głównych zadań maskowania operacyjnego realizowa-

nych w tym okresie przez armię należałoby zaliczyć:

- maskowanie przemarszów i działalności rzutów awangardowych jednostek specjalnych /inżynieryjnych, łączności, drogowych, chemicznych itp./ skierowanych do wykonania zadań w rejon przyszłych działań armii;

- maskowanie wojsk w rejonach alarmowych oraz na drogach między miejscem stałej dyslokacji i rejonem alarmowym;

- pozorowanie obecności jednostek w opuszczonych garnizonach;

- utrzymywanie dotychczasowego reżimu pracy w stacjonarnym systemie łączności i zakaz pracy środków radiowych w rejonach alarmowych;

- wykonywanie niezbędnych czynności zabezpieczających przegrupowanie wojsk /budowa dróg, mostów, naprawa linii kolejowych, linii łączności itp./ pod pozorem np. prac na rzecz gospodarki narodowej;

- organizowanie pozornego systemu łączności;

- organizowanie stref kontroli i systemu ochrony rejonów rozmieszczenia stanowisk dowodzenia;

- organizowanie i przygotowanie do funkcjonowania systemu pozornych stanowisk dowodzenia.

Zadania maskowania operacyjnego realizowane przez armię w okresie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej powinny służyć następującemu celowi:

- wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela odnośnie stopnia osiągniętej gotowości bojowej wojsk oraz rozmieszczenia szczególnie newralgicznych elementów operacyjnych jak: systemu stanowisk dowodzenia, jednostek raketowych, składów i magazynów materiałów technicznych i amunicji itp. obiektów, mogących być celami pierwszego uderzenia nieprzyjaciela;

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do kierunku przyszłych działań bojowych;

- wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela odnośnie systemu łączności dowodzenia i współdziałania oraz uodpornienia go na zaskakujące uderzenia i dezinformowanie ze strony nieprzyjaciela itp.;

- przestrzeganie dyscypliny maskowania bezpośredniego. Niektóre zadania maskowania operacyjnego mogą być realizowane na korzyść armii przez jednostki obrony terytorialnej

i oddziały obrony cywilnej. Stopień zaangażowania nie może jednak kolidować z zadaniami bojowymi tych jednostek.

Mogą one wykonywać następujące przedsięwzięcia:

- rozbudowa obiektów pozornych w ugrupowaniu wojsk armii na obszarze kraju /rejonu obrony, rozmieszczenie odwodów, składy, drogi itp./;

- budowa obiektów pozornych na przeszkodach wodnych /przeprawy, mosty, drogi dojazdowe/;

- budowa pozornych rejonów przeładunkowych sprzętu i zaopatrzenia przy szlakach kolejowych i przeszkodach wodnych itp.

Po osiągnięciu stanu pełnej gotowości bojowej lub w trakcie jego osiągania rozpoczyna się przegrupowywanie wojsk do rejonów wyjściowych. Rozpoczęcie masowego przegrupowania wojsk lub rozpoczęcie działań wojennych, powoduje zasadnicze zmiany w systemie maskowania operacyjnego, zarówno co do celów, zakresu jak i sposobów maskowania operacyjnego.

2. Maskowanie przegrupowania wojsk armii do rejonów wyjściowych.

Maskowanie operacyjne przegrupowania wojsk armii organizuje się w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd odnośnie kierunku przegrupowania, stanu i rodzaju przegrupowujących się wojsk, ich rozmieszczenia w pasie przegrupowania oraz prawdopodobnego zamiaru ich użycia.

Cele maskowania operacyjnego oraz zakres przedsięwzięć maskowniczych, zależą od sytuacji operacyjnej, w jakiej przegrupowanie się dokonuje. Armia może przegrupowywać się w okresie osiągania stanu pełnej gotowości bojowej oraz w toku trwania działań wojennych. Przegrupowanie w okresie osiągania stanu pełnej gotowości bojowej może się dokonywać w warunkach zagrożenia konfliktem zbrojnym lub w trakcie jego wybuchu. Przegrupowanie takie może być dokonywane z rejonów alarmowych do rejonów wyjściowych, z miejsc stałej dyslokacji do rejonów wyjściowych lub z pominięciem rejonów wyjściowych i zakończyć się wejściem do bitwy. Jak wynika z przedstawionych wcześniej ilościowych i jakościowych możliwości nieprzyjaciela oraz w związku z rozwojem jego tech-

nicznych środków rozpoznania, zagrożenie wojsk armii w tym okresie będzie duże i będzie wymagało rozwiązania szeregu problemów z dziedziny zabezpieczenia działań, a w tym i maskowania operacyjnego.

Przegrupowanie w toku trwania działań wojennych może być dokonywane w okresie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej lub w toku pierwszej /kolejnej/ operacji. W okresie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej przegrupowanie będzie najczęściej dokonywane całością sił armii, zaś w toku operacji może się dokonywać tak całością sił, jak i poszczególnymi jej elementami ugrupowania operacyjnego.

Analizując przykłady działań bojowych prowadzonych przez Armię Radziecką w czasie II wojny światowej można stwierdzić, że zagadnienia maskowania operacyjnego przegrupowujących się wojsk stawiane były na pierwszy plan. Pisze o tym profesor marszałek wojsk pancernych O.A. Łosik: "Maskowanie w czasie marszu zabezpieczało wykonanie skrytego manewru armią, korpusem, brygadą z jednego kierunku na drugi, przemarsz i rozmieszczenie jednostek pancernych w nowych rejonach. Maskowanie marszu armii pancernej, korpusu pancernego i zmechanizowanego składało się z całego szeregu przedsięwzięć, przeprowadzonych przez wszystkie wojska i służby według planu maskowania operacyjnego frontu i armii. Do przedsięwzięć operacyjno-taktycznych należy zaliczyć: wszystkie plany i dokumenty przegrupowania wojsk opracowywane były ręcznie przez ograniczony zespół ludzi; zadania stawiano ustnie; trasy marszu korpusów przebiegały omijając duże miejscowości; w opuszczonych rejonach rozmieszczenia /działań/ pozostawiano pozorne umocnienia i makiety czołgów oraz pracujące radiostacje; prowadzono dezinformację nieprzyjaciela. Np.: w 1 froncie ukraińskim w czasie operacji sandomiersko-śląskiej w celu mylenia nieprzyjaciela wydzielono 4 korpus zmechanizowany, który w okresie 5 dni demonstrował ześrodkowanie armii pancernej w pasie 60 armii. W tym czasie armia pancerna wykonywała marsz na inny kierunek działania. Marsz wykonywano nocą, w czasie mgły, deszczu lub w innych warunkach ograniczających widoczność, skrycie z zachowaniem dyscypliny maskowania w czasie marszu, odpoczynku i w rejonach

ześrodkowania"x/.

Jednym z charakterystycznych przykładów skrytego przegrupowania był 160 km marsz wykonany przez 3 gwardyjską armię pancerną z rejonu Bukrińska w rejon Liutieża. Uczestnik tego marszu I. I. Jakubowski wspomina: "Istniała potrzeba wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd odnośnie naszych zamiarów, wywołania u niego wrażenia, że w ugrupowaniu wojsk frontu nie zaszkły żadne zmiany, że my w dalszym ciągu zamierzamy wykonać główne uderzenie z rejonu Bukrińska. Dlatego w tym czasie maskowanie operacyjne było jednym ze składowych zwycięstwa. W celu jego zrealizowania zgodnie ze wskazaniem sztabu frontu wykonano i rozmieszczono w rejonie Bukrińska dużą ilość makiet czołgów i dział. Kontynuowały pracę radiostacje 3 gwardyjskiej armii pancerniej, chociaż jej sztaby znajdowały się już w innym rejonie.... Wojska chemiczne frontu szeroko wykorzystywały dymy do zadymiania przepraw przez Dniepr. W rezultacie lotnictwo nieprzyjaciela było zmuszone skoncentrować swój wysiłek na szerokim froncie, prowadzić niecelne bombardowania. Pomyślne wykonanie marszu przez armię pancerną i artylerię odwodu Naczelnego Dowództwa z rejonu Bukrińska w rejon Lutieża w dużym stopniu przyczyniło się do powodzenia całej operacji Kijowskiej"xx/.

Skrytość przegrupowania w minionej wojnie uzyskiwano także tym, że w wielu wypadkach armie wykonywały marsz nie całością sił, lecz korpusami, a nawet brygadami /dywizjami, pułkami/. Tak było na przykład w czasie marszu 2 armii pancerniej w lutym 1944 roku w czasie operacji korsuńsko-szewczeńskiej. W czasie wykonywania marszów w dzień w celu maskowania małych kolumn wykorzystywano zasłony dymne. Stosowano je także w celu ukrycia mostów, przepraw, rejonów ześrodkowania, a także do pozorowania ruchów wojsk. Np. w czasie wykonywania marszów w operacji lwowsko-sandomierskiej stosowano je w 16, a w operacji białoruskiej w 92 przypadkach.

x/ Profesor marszał broni tankowych wojsk O.A. Łosik, "Stroitelstwo i bojowe primienienije sowietskich tankowych wojsk w gody Wielikoj Oteczestwiennej wojny". M. Wojenizdat, 1979 r. s. 269-270.

xx/ I. I. Jakubowski, "Ziemia w ogniu". MON, 1968 r., s. 62.

Reasumując, w większości operacji II wojny światowej udało się osiągnąć skrytość wykonywanych marszów oddziałów, związków taktycznych i związków operacyjnych wojsk radzieckich dzięki szerokiemu wykorzystaniu różnych form i sposobów maskowania operacyjnego.

W warunkach działania współczesnych sił i środków rozpoznania ukrycie wojsk i realizowanych przez nie przedsięwzięć organizacyjno-przygotowawczych, a szczególnie wszelkiego rodzaju ruchów wojsk jest bardzo trudne, a niekiedy wręcz niemożliwe. Trudność ta będzie jeszcze większa ze względu na koalicyjny charakter przegrupowujących się wojsk i konieczność ścisłego przestrzegania ustalonych zadań przez przełożonych i ograniczenia samodzielności poszczególnych dowódców w podejmowaniu własnej decyzji. Z tych też względów istnieje konieczność stałego poszukiwania nowych, bardziej skutecznych środków i sposobów maskowania oraz doskonalenie już stosowanych. Wszystkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego mogą osiągnąć pożądany skutek tylko pod warunkiem, że są realizowane kompleksowo i dostosowane do zamierzeń innych rodzajów zabezpieczenia, zwłaszcza maskowania bezpośredniego, walki radioelektronicznej, rozpoznania itp.

Maskowanie operacyjne całości sił armii w okresie osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej odbywać się będzie w warunkach powszechnej mobilizacji i w tej sytuacji ilość przedsięwzięć maskowania operacyjnego będzie ograniczona, zaś główny wysiłek spadnie na maskowanie bezpośrednie. Z chwilą wykrycia symptomów ewentualnego zagrożenia konfliktem zbrojnym wojska armii mogą przegrupowywać się pod pozorem ćwiczeń do rejonów poprawy położenia. W tym okresie należałoby przestrzegać następujących zasad:

- ruch wojsk armii powinien być uzupełniany czynnościami pozorującymi, szczególnie pozorowania radioelektronicznego;
- niektóre jednostki należy przegrupować w sposób skryty, całością lub częściami pod osłoną nocy;
- przegrupowanie wojsk nie powinno się różnić lub zupełnie odbiegać /szczególnie w odniesieniu do kierunku ruchu/ od wielokrotnie powtarzanego ruchu wojsk w okresie pokoju;
- praca pozorowanych radioelektronicznych systemów łączności kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących wojsk musi być ana-

logiczna do pracy systemów uruchamianych w czasie faktycznych ćwiczeń;

- ruchy wojsk na pozorowanym kierunku ćwiczenia powinny sugerować również ich powrót do rejonów stałej dyslokacji;
- tworzenie pozornych rejonów i obiektów należy ściśle wiązać z pozorowanymi ćwiczeniami i ruchem pozornym wojsk;
- należy ściśle przestrzegać zasad maskowania bezpośredniego rzeczywistych i pozornych przedsięwzięć.

W czasie przegrupowania wojsk armii w okresie zagrożenia wybuchu konfliktu zbrojnego powinno się szeroko wykorzystywać właściwości maskujące terenu oraz warunki złej widoczności.

W wypadku nagłego wybuchu konfliktu zbrojnego istnieje mniejsza szansa ukrycia przegrupowania wojsk armii do rejonu działań bojowych. W tej sytuacji celowe wydaje się:

- nadać priorytet pozorowaniu i dezinformacji, szczególnie środkami radioelektronicznymi;
- aktywnie przeciwdziałać rozpoznaniu nieprzyjaciela, zwłaszcza środkami radioelektronicznymi w celu utrudnienia lub uniemożliwienia przekazywania danych z rozpoznania;
- realizować pozorne przegrupowanie wojsk tylko po drogach do tego celu wyznaczonych;
- dokonywać - stosownie do powstałej sytuacji - zmian w sposobach realizacji zadań maskowania operacyjnego.

W każdej sytuacji operacyjnej w czasie przegrupowania wojsk armii należy dążyć do kompleksowego wykorzystania wszystkich form maskowania operacyjnego, szczególnie dezinformacji, pozorowania i ukrywania.

Ukrywanie rzeczywistych przegrupowań wojsk polega na skrytym ześrodkowaniu związków taktycznych, a także środków przewożonych w rejonach załadowania, skrytym załadowaniu, przewiezieniu /przemarszu/ i wyładowaniu. Można osiągnąć to poprzez wykorzystanie nocy lub złej widoczności dla ruchu kolumn samochodowych lub czołgowych, wykorzystanie maskujących właściwości terenu do załadowania, przejazdu i postoju kolumn, przestrzeganie zasad maskowania bezpośredniego, wybieranie dróg marszu w terenie zakrytym lub o utrudnionej obserwacji, stosowanie masek przeciwradiolokacyjnych i deformujących teren na odkrytych odcinkach dróg, wykorzystanie zasłon dymnych, stosowanie etatowych i podręcznych środków maskowania do

pokrycia sprzętu bojowego i pojazdów, organizowanie sprawnej regulacji ruchu i oddziałów zabezpieczenia ruchu, stosowanie zasad tajnego dowodzenia w planowaniu i kierowaniu przemarszem kolumn.

W czasie przegrupowania wojsk transportem kolejowym należy zwrócić uwagę na ukrywanie rejonów wyczekiwania wojsk przed załadowaniem. Należy dążyć do rozśrodkowania stacji załadowania i wyładowania oraz wykorzystywania stacji pośrednich i szlaków kolejowych, a transporty wojskowe upodabniać do pociągu gospodarczego przez maskowanie sprzętu wojskowego załadowanego na platformy.

Pozorne przegrupowanie wojsk można osiągnąć przez dokonanie przedsięwzięć przygotowania i wykonania marszu, osłonę przeciwlotniczą pododdziałów przeznaczonych do pozornego przegrupowania, wyznaczenie dla nich dziennych i nocnych odpoczynków. Drogi do pozornego przegrupowania powinny być wybrane w pewnej odległości od zasadniczych dróg i rejonów rozmieszczenia wojsk, a rejonny dziennych i nocnych odpoczynków powinny się znajdować z dala od osiedli i być ukryte przed obserwacją miejscowej ludności. Zakres pracy na drogach przewidzianych do pozornego przegrupowania, powinien być nieduży i technicznie uzasadniony, a do jej wykonania można angażować miejscową ludność cywilną. Regulację ruchu na tych drogach organizuje się jedynie w ważnych punktach, z tym że wyznaczony do tego celu pododdział nie powinien wiedzieć, że na trasie tej odbywać się będzie przegrupowanie pozorne.

Pozorne przegrupowanie wojsk można wykonywać pozorowaniem kolumn w ruchu, pozorowaniem kolumn na postoju i pozorowaniem skupienia wojsk na przeprawach, ciałninach i innych przeszkodach. Drogi wybrane do pozornego przegrupowania dzieli się na odcinki, w granicach których można realizować jedną z wyżej wymienionych pozoracji. Wybór metod pozoracji jest uzależniony od charakteru terenu i umiejscowienia w nim danego odcinka drogi. Pozorację kolumn można wykonywać przy użyciu wojsk, makiet, zasłon dymnych, środków radioelektronicznych. /Zał. nr 9/.

W przyszłych działaniach bojowych, bardzo częstym zjawiskiem będzie zatrzymanie marszu lub przegrupowania wojsk z powodu napotkania odcinków terenu silnie skażonego promieniowaniem

przenikliwym. W tym wypadku będzie chodziło o wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd przede wszystkim co do sposobu pokonania odcinków skażonych i kierunku dalszego marszu sił głównych. W sytuacji gdy dowódca decyduje się na obejście strefy /rejonu/ skażeń, poprzez utworzenie rejonów pozornych /ześrodkowania, wyczekiwania/, można zasugerować nieprzyjacielowi, że marsz został zatrzymany i wojska oczekują spadku natężenia promieniowania lub likwidują jego skutki.

Poza tym wskazane jest pozorowanie innego kierunku obejścia stref skażonych, gdyż w wielu wypadkach nieprzyjaciel poprzez odpowiedni układ naziemnych wybuchów jądrowych może zatrzymać lub skierować ruch przegrupowujących się wojsk w kierunku dla siebie dogodnym. Niezmiernie charakterystyczną cechą podobnych sytuacji jest to, że we współczesnych warunkach mogą one występować dość często, a na wykonanie przedsięwzięć maskowania operacyjnego najczęściej nie będzie ani czasu, ani sił i środków. Stąd też wynika niezbędna konieczność maksymalnego i jak najpełniejszego wykorzystania faktycznego ruchu i przegrupowań poszczególnych związków taktycznych zarówno do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do kierunku przegrupowania, jak i tworzenia pozornych rejonów rozmieszczenia wojsk.

Szczególne uwagę w czasie przegrupowania należy zwrócić na maskowanie wojsk raketowych i artylerii, ze względu na ich ważność. Ukrycie wojsk raketowych w czasie marszu jest bardzo trudne. W związku z tym przegrupowanie wojsk raketowych powinno odbywać się tylko nocą, po drogach wybranych w miarę możliwości w terenie zakrytym. Można także wojska raketowe /główne ich siły/ rozmieścić w ugrupowaniu marszowym innych rodzajów wojsk, np. pododdziałów pontonowych, pododdziałów czołgów itp. Dużą pomocą służyłyby tutaj, wspomniane już wcześniej, wyspecjalizowane pododdziały pozoracji wojsk raketowych wyposażone w odpowiednie makiety sprzętu.

Podczas przegrupowania wojsk w rejon wyjściowy do planowanej operacji należy uwzględniać zamiar przyszłych działań zaczepnych oraz realizację przedsięwzięć maskowania operacyjnego z nim związanych. Przedsięwzięcia maskowania na okres przegrupowania muszą być ściśle zintegrowane z zamiarem dowódcy armii do przegrupowania i należy je tak planować

i realizować, aby w pełni /jeżeli jest to możliwe/ uwzględniły zamiar przyszłej bitwy.

3. Maskowanie ugrupowania operacyjnego armii w rejonie wyjściowym i w okresie wchodzenia armii do bitwy.

Zajmowanie rejonów wyjściowych przez wojska armii następuje po osiągnięciu stanu pełnej gotowości bojowej lub w trakcie jej osiągania, w czasie przygotowania operacji oraz w toku prowadzenia operacji - przez drugie rzuty armii lub odwoły specjalne. Rejon wyjściowy armii przedstawia sobą określony obszar terenu wyznaczony wojskom do zajęcia przed przejściem do operacji. Rejon ten przygotowuje się z uwzględnieniem zamiaru operacji, operacyjnego rozmieszczenia wojsk i urządzi pod względem inżynieryjnym^{x/}. W skład rejonu wyjściowego armii wchodzi: rejon rozmieszczenia związków taktycznych pierwszego i drugiego rzutu armii; rejon rozmieszczenia BROT i artylerii; rejon rozmieszczenia urządzeń tyłowych; rejon rozmieszczenia oddziałów walki radioelektronicznej; rejon odwołów i odwołów specjalnych; rejon rozmieszczenia stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego /taktycznego/.

Niezmiernie ważnym zadaniem jest maskowanie zajmowania przez wojska armii rejonu wyjściowego i rozmieszczenia ich w tym rejonie. Należy liczyć się z tym, że nieprzyjaciel zintensyfikuje w tym okresie rozpoznanie, angażując do tego celu większą ilość sił i środków. Będzie on dążył do wykrycia opłacalnych celów dla uderzeń broni jądrowej, zwłaszcza rozmieszczenia sił zasadniczego zgrupowania uderzeniowego i stanowisk dowodzenia, oraz ustalenia planowanych rubieży

x/ a/ Podręczniki: Operacja zaczepna frontu. Wyd. Szt. Gen. WP. Warszawa 1977; Operacja zaczepna armii. Wyd. ASG WP. Warszawa 1978r.

b/ W szczegółach o rejonie wyjściowym rozprawa doktorska: płk Gajda Ryszard: Strategiczno-operacyjne kryteria wyboru oraz zasady przygotowania i zajmowania rejonu wyjściowego na terytorium Niemieckiej Republiki Demokratycznej przez front wydzielony z Sił Zbrojnych PRL uczestniczący w operacji zaczepnej na zachodnim teatrze działań wojennych /studium operacyjne/. Wyd. Szt.Gen. Zarz. I. 1975 r.

rozwinięcia wojsk, stanowisk startowych rakiet i ogniowych artylerii oraz kierunku głównego uderzenia. Całkowite ukrycie wojsk armii w rejonie wyjściowym z przyczyn oczywistych będzie niemożliwe. Ilość i zakres przedsięwzięć maskowania operacyjnego realizowany w rejonach wyjściowych zależeć będzie od wielu czynników. Do ważniejszych możemy zaliczyć: sytuację operacyjną w jakiej wojska się znalazły zajmując rejon wyjściowy, a szczególnie zamiar operacyjny przyszłych działań zaczepnych; zamiar maskowania operacyjnego; ogólną charakterystykę obszaru zajmowanego przez wojska; prawdopodobny zakres i sposób prowadzenia rozpoznania przez nieprzyjaciela; czas niezbędny na realizację przedsięwzięć wynikających z poszczególnych zadań maskowania operacyjnego; możliwości sił i środków przewidzianych do wykonania poszczególnych zadań maskowania operacyjnego; cechy ogólne i szczegółowe demaskujące wojska w rejonach wyjściowych.

Historia wojen uczy, że skryte przygotowywanie działań bojowych w konsekwencji doprowadzało do zaskoczenia nieprzyjaciela i w rezultacie osiągnięcia celu operacji. Np. dowództwo wojsk radzieckich planując operacje zaczepne w okresie II wojny światowej wiele uwagi udzielało skrytemu przegrupowaniu wojsk armii do rejonu wyjściowego, skrytemu rozmieszczeniu wojsk w rejonie wyjściowym, ukryciu kierunku głównego uderzenia, itp. Wszystkie te przedsięwzięcia podporządkowane były jednemu celowi, wykonaniu postawionego zadania i dlatego musiały być realizowane zgodnie z zamiarem operacyjnym przyszłych działań zaczepnych. Szczególnie ważnym zadaniem jakie stało przed dowództwem armii było maskowanie ugrupowania operacyjnego wojsk armii w rejonie wyjściowym i w okresie wchodzenia armii do bitwy. Na maskowanie to składał się bardzo rozległy zespół różnorodnych przedsięwzięć, których celem było wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd odnośnie do własnych zamiarów i planów, ukrycie przed jego rozpoznaniem składu i rejonów rozmieszczenia wojsk, zwłaszcza na kierunku głównego uderzenia oraz zachowanie ich zdolności bojowej. Cele maskowania osiągnano różnymi sposobami. Za najważniejsze z nich należałoby uznać: ukrycie rejonów rozmieszczenia i charakteru działań wojsk; działania pozorne /demonstracyjne/ zmierzające

do zasugerowania nieprzyjacielowi mylnego sądu o przygotowywanych działaniach własnych; pozorowanie rozmieszczenia i działań wojsk; dezinformację, polegającą na rozpowszechnianiu fałszywych danych za pomocą przede wszystkim różnorodnych środków technicznych. Za godne podkreślenia autor uważa wszelkie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego, które przynosiły efekty wówczas, gdy stosowano je według jednolitego planu, w sposób scentralizowany i skoordynowany, gdy były prawdopodobne, przekonywujące i przewidywały użycie bogatego zespołu środków etatowych i podręcznych.

Jedną z decydujących przesłanek osiągnięcia celu maskowania było utrzymanie w ścisłej tajemnicy zamiaru i planu podejmowanych działań. Zazwyczaj krąg osób uczestniczących bezpośrednio w planowaniu operacji był ograniczony. Obowiązywał nienaruszalny tryb opracowania dokumentów bojowych i ich przechowywania. Często najważniejsze z nich sporządzano w pojedynczych egzemplarzach, zadania do wojsk przekazywane ustnie lub w formie wyciągów. Wiele uwagi poświęcano bezwzględnemu zwalczaniu różnych rodzajów rozpoznania nieprzyjaciela. Ważnym warunkiem osiągnięcia zaskoczenia było skryte tworzenie zgrupowań uderzeniowych. Należy podkreślić, że lekceważenie tego warunku lub nieumiejętne spełnianie go stanowiło jedną z przyczyn niepowodzeń niektórych operacji zaczepnych wojsk radzieckich. Za przykład takiego niewłaściwego działania może służyć operacja charkowska /maj 1942 r./. Jako pozytywny przykład można przytoczyć przygotowania do operacji orłowskiej. 11 armia gwardii, mimo że od ponad dwóch miesięcy znajdowała się w zasięgu ciągłej obserwacji nieprzyjaciela, potrafiła skrycie przygotować się do operacji i wykonać silne uderzenie. Zaskoczenie uzyskano dzięki kompleksowemu zastosowaniu wszelkich możliwych sposobów maskowania. Jednostki przesuwano do rejonów wyjściowych wyłącznie pod osłoną nocy. Ruch czołgów, ciągników i samochodów zagłuszano nawałami ogniowymi artylerii na przedni skraj obrony nieprzyjaciela i lotami samolotów na małych wysokościach. Wojska w rejonie wyjściowym rozmieszczano skrycie, wykorzystując naturalne maskujące właściwości terenu, podręczne i etatowe środki maskowania, na drugorzędnych kierunkach prowadzono działania pozorne i demonstracyjne, tworzone pozorne zgrupo-

wania wojsk, prowadzono dezinformowanie nieprzyjaciela, sugerowano przygotowywanie się wojsk armii do działań obronnych itp. W operacji tej zastosowano również oryginalny układ natarcia artyleryjskiego i ataku przedniego skraju /w czasie krótkiego artyleryjskiego przygotowania ataku, piechota wdzierała się na pozycje oszołomionego wroga i granatami oraz bagnetami likwidowała go/.

Dowództwa frontów i armii wielkie znaczenie przywiązywały do działań demonstracyjnych i pozornych mających na celu ukrycie wykonania głównego uderzenia. Prowadzono je z reguły na drugorzędnych kierunkach wydzielonymi zgrupowaniami wojsk. Ich aktywność i walka z pełnym napięciem sił przynosiły pożądane efekty, wiązały nieprzyjaciela, odciągały uwagę jego rozpoznania od głównego kierunku i w sumie pozwalały ukryć zamiar dowództwa. Tworzono także pozorne rejony ześrodkowania, które pozwalały mylić nieprzyjaciela co do faktycznego rozmieszczenia wojsk w rejonie wyjściowym. Także pozorowanie przejścia wojsk armii do obrony całością lub częścią sił pozwalało skutecznie wprowadzać nieprzyjaciela w błąd odnośnie zamiaru przyszłych działań. S. Sztemienko w swojej książce pisał: "Obrona była rozpatrywana przez Sztab Generalny nie jako cel sam w sobie, ale jako wymuszone przedsięwzięcie, które pozwoli nam dobrze przygotować się do zdecydowanego, natarcia. Zakładano również, że przejście do obrony na całym froncie w połączeniu z maskowaniem operacyjnym zdezorientuje nieprzyjaciela co do faktycznych zamiarów dowództwa radzieckiego"^{x/}.

Doświadczenia wojenne Armii Radzieckiej z dziedziny maskowania ugrupowania operacyjnego armii w rejonie wyjściowym i w okresie wchodzenia armii do bitwy pod wieloma względami nadal są aktualne. Nie można oczywiście zawczasu zalecić jakichś nowych i nieoczekiwanych dla nieprzyjaciela sposobów działania, przydatnych w każdej sytuacji. Ale generalne zasady w swej istocie pozostają nie zmienione. Jednocześnie trzeba podkreślić, że rola i znaczenie maskowania operacyjnego we współ-

^{x/} S. Sztemienko -- "Sztab generalny w latach wojny" - Wyd. MON. Warszawa 1969. Wyd. I, s. 257-258.

czesnych operacjach znacznie wzrosły, na co w tej pracy już kilkakrotnie zwracano uwagę.

Dlatego należy ciągle doskonalić już znane i poszukiwać nowych form i sposobów maskowania operacyjnego.

Analizując przykłady historyczne oraz mając na względzie charakter przyszłych działań bojowych można stwierdzić, że podczas planowania rozmieszczenia wojsk armii w rejonie wyjściowym należy zawczasu przewidzieć ich maskowanie przed rozpoznaniem nieprzyjaciela i uwzględnić: zajmowanie rejonów wyjściowych oraz dokonywanie niezbędnych przegrupowań w porze nocnej lub w warunkach ograniczonej widoczności; wykorzystanie naturalnych właściwości maskujących terenu; maskowanie wszystkich systemów radioelektronicznych wykorzystywanych przez wojska; zorganizowanie pozornych stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego /taktycznego/ mających na celu wprowadzenie w błąd rozpoznania nieprzyjaciela odnośnie rzeczywistego systemu dowodzenia oraz ilości związków taktycznych zajmujących rejon wyjściowy; prowadzenie zakłóceń radioelektronicznych i radiolokacyjnej deformacji terenu w rejonach rozmieszczenia ważniejszych elementów wojsk armii; kompleksowe dezinformowanie; ukrywanie ważniejszych obiektów w rejonie wyjściowym jak mosty, przeprawy itp.; prowadzenie pozornych ruchów wojsk i działań demonstracyjnych w oddzielnych rejonach i na oddzielnych kierunkach; zorganizowanie pozornych rejonów ześrodkowania związków taktycznych, BROT, baz, składnic itp.; ciągłe stosowanie maskowania bezpośredniego faktycznych miejsc rozmieszczenia wojsk armii. W okresie tym powinno się także w szerokim stopniu wykorzystywać działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste skierowane na wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd. Do takich działań możemy zaliczyć prowadzenie rozpoznania na drugorzędym kierunku, które w połączeniu z działaniami demonstracyjnymi /pozorowaniem/ i dezinformacją mogą wprowadzić nieprzyjaciela w błąd odnośnie kierunku głównego uderzenia. Także okresowa zmiana rejonów rozmieszczenia wojsk i wykorzystanie opuszczonych rejonów jako rejony pozorne, w dużym stopniu utrudni nieprzyjacielowi prawidłowo ocenić sytuację. W zależności od czasu przebywania wojsk armii w rejonie wyjściowym i zamiaru maskowania operacyjnego mogą być organizowane pozorne rejony ześrodkowania drugich rzutów, odwodów itp.;

pozorne rejonny ześrodkowania artylerii; pozorne rejonny rozmieszczenia stanowisk startowych rakiet operacyjno-taktycznych i taktycznych; pozorne stanowiska dowodzenia armii; pozorne przeprawy na przeszkodach wodnych. Ilość i rozmieszczenie pozornych rejonów wyjściowych powinno odpowiadać sytuacji operacyjnej i zamiarowi maskowania operacyjnego. Przy rozbudowie tych rejonów należy dążyć aby każdy z nich oddziaływał kompleksowo na system rozpoznawczy nieprzyjaciela. Pozorując rozmieszczenie wojsk w pozornym rejonie wyjściowym należy zorganizować: przybycie i działalność wojsk; pozorne ruchy i przegrupowania; dezinformowanie radioelektroniczne; wykonanie radioelektronicznej deformacji terenu; zastosowanie środków pozoracji cieplnej, radiowej i radiolokacyjnej; inżynierską rozbudowę pozornych rejonów rozmieszczenia wojsk i obiektów; pozorne przeprawy przez przeszkody wodne; pozorną działalność urządzeń tyłowych. Podstawę w pozornych rejonach wyjściowych powinny stanowić środki pozorowania, natomiast wydzielone pododdziały wojsk powinny być wykorzystane w celu "ożywienia" tych rejonów /obektów/x/.

Jak wykazują badania tworzenie pozornych rejonów zgrupowań wojsk i pozornych obiektów wymaga angażowania określonych sił i środków oraz określonego czasu i jest przedsięwzięciem pracochłonnym. Siły i środki wydzielane są ze składu wojsk zajmujących rejonny wyjściowe i przygotowujących się do operacji zaczepnej i nie można ich nadmiernie osłabiać. W większości przypadków nie będzie można liczyć na otrzymanie dodatkowych ilości sił i środków. Nawet tak proste prace jak wykonanie makiet ze środków podręcznych wymagają określonych umiejętności i nawyków praktycznych. Dlatego też nie można przyspieszyć rozbudowy rejonu czy obiektu pozornego jedynie przez zwiększenie liczby ludzi przeznaczonych do tego celu, ponieważ będzie to ograniczone frontem robót /np. makietę może wykonywać określony, niezbędny zespół ludzi, pozostali będą tylko przeszkadzać/ i mimo wszystko muszą to być jednak określone specjaliści /np. stolarze, malarze, dekoratorzy itp./.

Możliwości współczesnych środków rozpoznania w zakresie identyfikacji tak dużych obiektów jakie stanowią wojska rozmiesz-

x/ Patrz zał. nr 7 i 8.

czony w terenie, zmuszają oddziały i związki taktyczne do częstej zmiany rejonów ześrodkowania, bądź też przegrupowania swoich sił.

Zakłada się, że związek taktyczny /oddział/ nie powinien przebywać w jednym rejonie dłużej niż dobę. Z tego chociażby względu czas rozbudowy rejonów i obiektów pozornych należałoby znacznie skrócić, aby dłużej spełniał swoją rolę.

Np. czas potrzebny na urządzenie pozornego rejonu ześrodkowania pułku zmechanizowanego wynosi 18-20 godzin^{x/}. Jest to czas zbyt duży, ażeby rejon pozorny mógł zostać odpowiednio wcześniej zidentyfikowany jako obiekt rzeczywisty i po dokładniejszym rozpoznaniu go mógłby stanowić ewentualny cel uderzenia, bądź też przyczyniłby się do powzięcia błędnej decyzji przez nieprzyjaciela. Przy zbyt powolnym i stopniowym narastaniu urządzeń pozornych istnieje obawa, że rozpoznanie nieprzyjaciela może łatwo zdemaskować własne przedsięwzięcia już w okresie ich wykonywania. Uzasadnione to jest tym, że sytuacja jaką stwarzamy przez powolne tempo rozbudowy rejonu pozornego różni się w znacznym stopniu od tej, kiedy określony rodzaj wojsk zajmuje dany rejon. W przypadku kiedy rejon zajmuje określony rodzaj wojsk następuje gwałtowne narastanie ilości sprzętu w całym rejonie i taką sytuację należy odtworzyć. Dlatego też oprócz samego momentu wejścia do rejonu /co można osiągnąć przez dobrą imitację lub działanie demonstracyjne/ należy również właściwie zapozorować zajęcie i urządzenie rejonu ześrodkowania.

Wydaje się, że istnieje tylko jedna droga do rozwiązania tego zagadnienia. Badania wykazują, że zasadniczy wpływ na łączny czas rozbudowy rejonu pozornego wywiera czas budowy makiet ze środków podręcznych. Dlatego też w tej dziedzinie należy szukać rozwiązania. Makiety ze środków podręcznych nie mogą być bazą do urządzania pozornych rejonów. Mogą być one jedynie stosowane jako środki uzupełniające, a większość podstawowego sprzętu i uzbrojenia wojskowego powinna być pozorowana przez makiety etatowe - przewożone na środkach transportu. Wiadomo

x/ "Zasadnicze przedsięwzięcia inżynierskie maskowania taktycznego i operacyjnego" - Inż. 370/74. Warszawa 1975 r.

także, że nie zawsze w terenie przyległym do rejonu lub bezpośrednio w nim będą występować w dostatecznej ilości i asortymencie środki podręczne nadające się do budowy makiet. Dlatego należy podjąć prace badawcze, w wyniku których opracowane będą jednolite wymagania taktyczno-techniczne dotyczące makiet podstawowego sprzętu i uzbrojenia. W oparciu o te wymagania powinny być prowadzone prace doświadczalno-konstrukcyjne nad opracowaniem makiet sprzętu i uzbrojenia.

Przedsięwzięcia maskowania operacyjnego realizowane w czasie przegrupowania i rozmieszczenia wojsk armii w rejonie wyjściowym powinny przyczynić się do skrytego i nieoczekiwanego przez nieprzyjaciela przejścia armii do działań zaczepnych, zwłaszcza na innym kierunku niż sugeruje to usytuowanie rejonu. W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, należy także do maskowania wykorzystać wojska prowadzące bitwę graniczną poprzez odpowiednie ukierunkowanie ich działań.

Bardzo ważnym będzie tutaj mylenie nieprzyjaciela co do kierunku głównego uderzenia i terminu przejścia wojsk do operacji zaczepnej. Ukrycie kierunku głównego uderzenia jest zadaniem bardzo trudnym ze względu chociażby na nagromadzenie dużych ilości artylerii na wąskim odcinku terenu. Dlatego przedsięwzięć maskowniczych w skali operacyjnej wymaga więc proces przegrupowania dużych ilości artylerii na odcinek przełamania i ukrycie nagromadzonego sprzętu do czasu rozpoczęcia zasadniczej działalności ogniowej. Przegrupowanie artylerii do rejonów stanowisk ogniowych powinno odbywać się w warunkach ograniczonej widoczności /w nocy/ z takim wyliczeniem, aby artyleria zajęła te rejony na 2-3 godziny przed rozpoczęciem działalności ogniowej. Proces przegrupowania i rozwinięcia jest przedsięwzięciem skomplikowanym i wymagającym precyzyjnego ustalenia kolejności wprowadzenia poszczególnych grup artylerii i niezawodnie działającej regulacji ruchu. W celu zamaskowania procesu wprowadzania artylerii do rejonów stanowisk ogniowych można kolumny zaopatrzenia z amunicją wprowadzać łącznie z rzutami ogniowymi, po czym odsyłając wolny transport na tyły do z góry zaplanowanych rejonów, pozorować wyprowadzenie sił i środków z zajmowanego rejonu stanowisk ogniowych. W okresie rozwijania artylerii należy prowadzić intensywne zakłócenie wszystkich środków rozpoznania radio-

elektronicznego nieprzyjaciela, a na innych /pozornych/ kierunkach imitować ruch pojazdów za pomocą rozgłośni elektroakustycznych i wydzielonych w tym celu środków transportu. Przygotowanie operacji zaczepnej armii będzie prowadzone w układzie koalicyjnym. Czynnikiem ten należy także wykorzystać przy planowaniu i realizowaniu maskowania operacyjnego. Maskowanie operacyjne realizowane w okresie przygotowania operacji zaczepnej armii powinno być logicznym ciągiem następujących po sobie i ściśle ze sobą związanych przedsięwzięć i czynności wykonywanych w ramach tegoż maskowania operacyjnego. Zachowanie ciągłości maskowania operacyjnego gwarantuje nam plan maskowania operacyjnego, który opracowany jest na podstawie planu operacji. Dlatego ściśle realizowanie planu maskowania operacyjnego z uwzględnieniem zachodzących zmian w sytuacji operacyjnej, pozwoli na przechodzenie z jednego okresu działalności wojsk armii do następnego w sposób płynny, a przedsięwzięcia maskowania operacyjnego będą ze sobą logicznie powiązane. Np. przedsięwzięcia maskowania operacyjnego realizowane w okresie przegrupowania, powinny być wykonywane z uwzględnieniem zajmowania rejonu wyjściowego przez wojska armii, a maskowanie operacyjne wojsk armii w rejonie wyjściowym powinno być prowadzone pod kątem zabezpieczenia skrytego przejścia armii do operacji zaczepnej itd. Jednocześnie przedsięwzięcia maskowania operacyjnego w okresie osiągnięcia pełnej gotowości bojowej, przegrupowania i zajmowania rejonu wyjściowego muszą być bardzo ściśle zintegrowane z zamiarem dowódcy armii w stosunku do tych przedsięwzięć. Realizując poszczególne zadania maskowania operacyjnego należy mieć na uwadze cel końcowy jaki chcemy osiągnąć w całej operacji zaczepnej armii, a nie tylko w poszczególnych jej okresach. Pozwoli nam to na prawidłowe zaplanowanie poszczególnych czynności oraz odpowiednie rozłożenie i wykorzystanie posiadanych sił i środków maskowania operacyjnego na przeciąg całej operacji zaczepnej.

ROZDZIAŁ VI: MOŻLIWOŚCI REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MASKOWANIA
OPERACYJNEGO W OKRESIE PROWADZENIA OPERACJI
ZACZEPNEJ ARMII

Podczas organizacji maskowania operacyjnego należy uwzględnić, że z chwilą rozpoczęcia operacji zaczepnej w wykonaniu poszczególnych przedsięwzięć maskowania wystąpi pewna specyfika. Trzeba bowiem się liczyć z tym, że w czasie prowadzenia operacji warunki realizacji przedsięwzięć maskowania bardzo często będą bardziej skomplikowane i trudniejsze niż w okresie przygotowania operacji, a to ze względu na niezmiernie ograniczony czas ich wykonania, a także poważne zmniejszenie ilości sił i środków, które mogą być zaangażowane do realizacji przedsięwzięć maskowania. Dlatego też podczas prowadzenia operacji trzeba umiejętnie określać główne wysiłki maskowania i przede wszystkim na ich wykonanie ześrodkować główne siły. Z wniosków wypływających z doświadczeń drugiej wojny światowej oraz doświadczeń wojen na Bliskim Wschodzie wynika, że maskowanie operacyjne podczas prowadzenia operacji, a przede wszystkim operacji zaczepnej - nie było szeroko stosowane, gdyż odgrywało ono tylko nieznaczną rolę. Było to spowodowane obiektywnymi przyczynami, a zwłaszcza tym, że:

- sprzęt i środki maskowania wymagały odpowiedniego czasu do ich wykorzystania, a więc wykonywanie nimi szybkiego manewru w czasie trwania operacji było poważnie ograniczone, realizacja przedsięwzięć maskowania operacyjnego była zbyt pracochłonna, ażeby można było je wykonać w bardzo ograniczonym czasie;

- dowódcy i sztaby angażowali się przede wszystkim do wykonania głównych zadań bojowych /taktyczno-operacyjnych/, a na maskowanie operacyjne zwykle brak było czasu;

- przewaga w powietrzu należała przeważnie do nacierającego.

Stąd też naturalnym zjawiskiem, typowym dla okresu prowadzenia operacji zaczepnych w czasie drugiej wojny światowej, było dążenie do wykorzystania faktycznego działania wojsk /manewru, przegrupowania, zmiany rejonów itp./ celem wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd i maksymalne wykorzystanie warunków terenowych oraz warunków ograniczonej widoczności do maskowania wszelkich ruchów wojsk.

Obecnie, wykonując przedsięwzięcia maskowania operacyjnego,

trudno będzie wyraźnie rozgraniczyć okres przygotowania operacji i okres jej prowadzenia. Rola bowiem maskowania operacyjnego podczas prowadzenia operacji zaczepnej nabiera takiego samego znaczenia, jak w okresie przygotowania operacji. Ażeby zapewnić ciągłość maskowania operacyjnego, należy już podczas przygotowania operacji przewidzieć pewne przedsięwzięcia maskowania, a także siły i środki do ich wykonania w czasie prowadzenia operacji zaczepnej armii. Badania wykazują, że do najważniejszych przedsięwzięć maskowania operacyjnego realizowanych w czasie prowadzenia operacji zaczepnej armii należy zaliczyć: maskowanie przejścia armii do operacji zaczepnej zwłaszcza w okresie przełamania obrony nieprzyjaciela; maskowanie wejścia do działań i działania operacyjnej grupy manewrowej; maskowanie użycia desantu powietrznego; maskowanie forsowania przeszkód wodnych; maskowanie wprowadzenia do bitwy drugich rzutów i odwodów i inne.

1. Maskowanie przejścia armii do operacji zaczepnej zwłaszcza w okresie przełamania obrony nieprzyjaciela.

Wejście armii do bitwy po przegrupowaniu wojsk na dużą odległość^{x/} uzależnione będzie od wielu czynników, a przede wszystkim od charakteru działań wojennych i sytuacji operacyjno-strategicznej, która się wytworzyła w bitwie granicznej. Armia przed wejściem do bitwy może zajmować rejon wyjściowy całością sił lub tylko jej główne siły podejść do rejonu wyjściowego. Zgodnie z decyzją dowódcy frontu i na podstawie oceny sytuacji przegrupowujących się i zajmujących rejony wyjściowe wojsk oraz uwzględniając rozwój sytuacji wojsk sojusznicznych prowadzących działania bojowe na przedpolu, a także ocenę możliwości działania nieprzyjaciela, dowódca i sztab armii precyzują czas i ustalają sposoby wejścia poszczególnych związków taktycznych do bitwy. Ze względu na zmienność sytuacji tak-

x/ Problemy organizacji i zabezpieczenia wejścia armii do bitwy w warunkach prowadzenia działań manewrowych w sposób pouczający przedstawiono: a/ Omówienie ćwiczenia "Tarcza-76", Szt. Gen. WP 1976 r.; b/ w książce: R.J. Radziejewskij, Tankowyj ułar, Moskwa 1977 r., s. 82-93, 112-128.

tyczno-operacyjnej należy wariantować wejście armii do bitwy zarówno z różnych rubieży /minimum dwóch/ , jak i na różnych kierunkach. Przygotowując wejście zgrupowania uderzeniowego do bitwy dowódca i sztab armii równocześnie przewidują możliwość odparcia uderzenia nieprzyjaciela - jeśli udałoby mu się - rozwinąć natarcie zanim wojska armii przejdą do operacji zaczepnej^{x/}.

Maskowanie przejścia armii do operacji zaczepnej nie rozpoczyna się z chwilą rozpoczęcia działań zaczepnych. Służą temu przede wszystkim przedsięwzięcia maskowania operacyjnego realizowane w okresie przygotowania operacji zaczepnej. Maskowanie operacyjne prowadzone w okresie przygotowania operacji zaczepnej realizuje się w celu zmylenia nieprzyjaciela co do czasu rozpoczęcia operacji, stosunku sił na odcinku przełamania, kierunku głównego uderzenia itp. Uzyskuje się to poprzez sugerowanie np. przygotowania do działań obronnych i braku gotowości wojsk do działań zaczepnych /pozorne rubieże obrony i nadawanie meldunków i zarządzeń o przygotowaniach do obrony itp./^{xx/}.

Ukrywanie zgrupowań wojsk i tworzenie zgrupowań pozornych sprzyja wprowadzeniu nieprzyjaciela w błąd co do kierunku głównego uderzenia i siły zgrupowań uderzeniowych. Wiadomo, że wybór kierunku głównego uderzenia jest podstawowym elementem decyzji dowódcy. Określając kierunek głównego uderzenia, dowódca armii powinien uwzględniać dążenie do uzyskania zaskoczenia, to znaczy, że swoim wyborem powinien zaskoczyć nieprzyjaciela. Zaskoczyć nieprzyjaciela można skrytym gromadzeniem sił i środków na wybranym kierunku uderzenia. Badania doświadczeń historycznych i współcześnie prowadzonych ćwiczeń wykazują, że realizacja tego staje się obecnie coraz trudniejsza. Współczesne środki rozpoznania mają możliwości wykrycia większych zgrupowań uderzeniowych, Dlatego najodpowiedniejszym sposobem przejścia do działań zaczepnych powinien być taki, który nie wymaga nad-

x/ W szczególności przejście armii do operacji zaczepnej: Podręcznik, Operacja zaczepna armii. Wyd. ASG WP, Warszawa 1978 r. Rozdział 4. Prowadzenie operacji zaczepnej armii. s. 130.

xx/Na przykład w dyrektywach do Operacji berlińskiej problemowi temu udzielono wiele uwagi /Zał. nr 19/.

miernych przegrupowań lub innych zabiegów mogących zdemaskować zamiar, np. natarcie z rejonów wyjściowych położonych w głębi. Samo rozmieszczenie tych rejonów nie daje jeszcze nieprzyjacielowi podstaw do wyciągania wniosków o przypuszczalnych kierunkach użycia znajdujących się w nich sił. Wojska, które znajdują się w rejonach wyjściowych w odległości 20-40 km od przedniego skraju, są w stanie tą odległość pokonać w ciągu 1-2 godzin i nieprzyjaciel, nawet jeżeli stosunkowo wcześniej wykryje zamiar, nie będzie miał dużo czasu na podjęcie odpowiednich przedsięwzięć. Zaletą natarcia z rejonów wyjściowych położonych w głębi jest utrzymanie nieprzyjaciela w niepewności co do prawdopodobnego kierunku użycia wojsk.

Ze względu na brak czasu i ogromnie ograniczone siły, które mogą zostać zaangażowane do przedsięwzięć maskowania operacyjnego, należy jak najpełniej wykorzystać faktyczne działania taktyczno-operacyjne wojsk do zamierzonego wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd. W tym celu w idei zamiaru operacyjnego zakłada się określony manewr wojsk, odciągający uwagę nieprzyjaciela od zamiaru faktycznego. Działania te powinny spowodować nieprzyjaciela do przegrupowania odwodów na kierunek /odcinek/ drugorzędny, a przede wszystkim - do wykonania uderzeń bronią masowego rażenia w rejon dla nas dogodny, przede wszystkim w rejon, gdzie nie ma własnych wojsk.

W działaniach bojowych zmierzających do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, zwykle biorą udział wszystkie rodzaje wojsk i służb.

Przy realizacji tych przedsięwzięć ogromnie ważnym zadaniem będzie zasugerowanie nieprzyjacielowi, że dane uderzenie wojskami - najczęściej działanie pomocnicze - jest uderzeniem głównym w ramach przygotowywanej i prowadzonej operacji. Na przykład z dużym powodzeniem podobne przedsięwzięcia maskowania operacyjnego stosowano w Armii Radzieckiej. I tak podczas organizacji przeciwnatarcia pod Moskwą "...przed przejściem do przeciwnatarcia na głównym, zachodnim kierunku, wojska radzieckie rozpoczęły aktywne działania zaczepne na skrzydłach frontu - na kierunkach rostowskim i tychwińskim. Uderzenia te nie tylko związały siły nieprzyjaciela i nie pozwalały na przerzucenie ani jednej dywizji pod Moskwę, lecz także odwracały uwagę niemieckiego dowództwa od głównego kierunku, przyczyniając się

do przerzucenia kilku dywizji na te właśnie drugorzędne kierunki^{x/}.

Inną formą maskowania operacyjnego, którą z powodzeniem można stosować w okresie przejścia armii do operacji zaczepnej jest pozorowanie. Prowadząc działania pozorne i demonstracyjne można także wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do czasu rozpoczęcia operacji i kierunku głównego uderzenia, zwłaszcza w czasie przełamania obrony nieprzyjaciela. Tę formę maskowania operacyjnego bardzo często z powodzeniem stosowano w czasie II wojny światowej. Na przykład^{we} wspomnianym już przeciwatarciu pod Moskwą w celu ukrycia kierunku głównego uderzenia 20 armii /luty 1942 r./ zapozorowano uderzenie głównymi siłami na kierunku pomocniczym. Działy tam wydzielone siły, które wykonały atak. Należy tutaj podkreślić fakt, że już w czasie przygotowania operacji na tym kierunku wykonano pozorny rejon zgrupowania wojsk, który był wykryty przez rozpoznanie nieprzyjaciela. Dlatego też, gdy na kierunku pomocniczym wykonano atak, nieprzyjaciel zaczął przegrupowywać swoje siły na ten kierunek. Natarcie 20 armii na zasadniczym kierunku było dla nieprzyjaciela kompletnym zaskoczeniem^{xx/}.

Aktualność tej formy maskowania operacyjnego potwierdza fakt stosowania jej w czasie ćwiczenia "ZACHÓD-81" prowadzonego w dniach 4-12.09.1981 r. Była ona stosowana na przykład we Froncie Białoruskim. "Charakterystycznym momentem przełamania było wykonanie przed atakiem właściwym, ataku pozorowanego siłami sześciu kpz z czołgami /ze styczności z przeciwnikiem/, któremu towarzyszyło pozorne przeniesienie ognia na planowane rubieże ruchomej strefy ognia"^{xxx/}.

W toku prowadzenia operacji armijnej duże znaczenie będzie miało pozorowanie radioelektroniczne, ponieważ w pasie działania armii zaczną pracować prawie bez ograniczeń zasadnicze środki łączności radiowej, radioelektroniczne systemy rozpoznania

x/ Wg art. marszałka Związku Radzieckiego W. Sokołowskiego: O sowieckim wojennym i sztuce w bitwie pod Moskwą. Wojennaja Myśl nr 12 z 1961 r. s. 15 i 16.

xx/ W.A. Maculenko. Operatiwnaja maskirowka wojsk. Wojennoje Izdatielstwo Ministerstwa Oborony SSSR. Moskwa 1975 r. s. 12.

xxx/ Informacja z pobytu delegacji Ministerstwa Obrony Narodowej na manewrach "ZACHÓD-81". Nr wch. 01867/Szt.Gen. z 26.10.1981 r.

i naprowadzania itp., rozpoznanie nieprzyjaciela bazować będzie w głównej mierze na radioelektronicznych środkach rozpoznawczych oraz rozpocznie się aktywne przeciwdziałanie radioelektroniczne. Zmiana sytuacji radioelektronicznej przez pozorowanie i dezinformowanie radioelektroniczne może znacznie utrudnić rozpoznanie działań wojsk armii, rozproszyć wysiłek przeciwdziałania radioelektronicznego nieprzyjaciela oraz wprowadzić go w błąd odnośnie do ilości sił i środków zaangażowanych w operacji zaczepnej. Siły i środki użyte do dezinformowania radioelektronicznego mogą w tym okresie prowadzić jednocześnie dywersję radiową przez włączanie się w sieci radiowe dowodzenia i współdziałania nieprzyjaciela. Ponieważ dane rozpoznawcze uzyskane z jednego źródła są potwierdzane przez inne rodzaje rozpoznania, wszystkie stosowane formy maskowania operacyjnego powinny być ściśle ze sobą powiązane w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do charakteru działań wojsk własnych. Na współczesnym polu walki nowego znaczenia nabiera umiejętne wykorzystanie dymów maskujących, szczególnie w czasie przejścia wojsk do działań zaczepnych i przełamania obrony nieprzyjaciela. Dymy współczesne bardzo poważnie utrudniają rozpoznanie za pomocą noktowizji, telewizji i fotografowania w podczerwieni, nie mówiąc już o obserwacji wizualnej, która w warunkach zadymiania jest w ogóle niemożliwa.

"Według poglądów dowództwa NATO, zasłony dymne w działaniach zaczepnych mogą być wykonywane w celu:

- maskowania rozwinięcia wojsk w ugrupowanie bojowe do działań zaczepnych;
- wprowadzenia w błąd nieprzyjaciela co do zamiaru i głównego kierunku uderzenia;
- maskowania manewru i przegrupowania wojsk;
- obrony oddziałów pierwszego rzutu przed skutkami promieniowania świetlnego własnych uderzeń jądrowych;
- maskowania piechoty, czołgów i innych pododdziałów w czasie ataku;
- maskowania prac związanych z wykonywaniem przejść w polach minowych, jak również z likwidacją skutków uderzeń BMR;
- oślepienia punktów obserwacyjnych i środków ogniowych przeciwnika"^{x/}.

x/ płk dypl. A. Janik. Rola i znaczenie dymów na współczesnym polu walki. Myśl Wojskowa nr 2 z 1975 r. s. 51.

Zasłony dymne mogą być także wykorzystane do pozorowania działań wojsk.

Przykłady stosowania dymów w okresie drugiej wojny światowej wykazują, że stosowano je we wszystkich rodzajach działań bojowych oraz przez wszystkie rodzaje wojsk. Stosowano je podczas przekamywania i walki w głębi obrony nieprzyjaciela, wykonywania przejść w zaporach przed przednim skrajem i w głębi obrony nieprzyjaciela, w walkach ulicznych przy zdobywaniu miast i osiedli itp. Bardzo szeroko stosowano dymy w wojnie wietnamskiej i na Bliskim Wschodzie. Dlatego należy większy nacisk położyć na wprowadzanie do działań bojowych obecnie posiadanych środków dymnych oraz prowadzenie prac badawczych nad nowymi, doskonalszymi masami dymotwórczymi i sprzętem do ich stosowania^{x/}. Istnieją poza tym jeszcze inne możliwości mylenia nieprzyjaciela i tym samym zaskoczenia go. Kryją się one w sferze organizacyjno-sprawnościowej:

- w natarciu podczas ograniczonej widoczności /noc, świt, mgła/, która utrudnia rozpoznanie przeciwnika, ułatwia maskowanie;

- w sposobach przekamywania obrony nieprzyjaciela; jeżeli na więcej niż jednym odcinku, wtedy wykrycie kierunku głównego uderzenia jest trudniejsze;

- w sposobach wykonywania marszu do rubieży ataku; najlepiej, jeżeli wejście na kierunek ataku nastąpi możliwie najpóźniej;

- w pominięciu raketowo-artyleryjskiego i lotniczego przygotowania i przystąpieniu do niego dopiero po rozpoczęciu ataku. Ale wtedy układ takiego ogniowego przygotowania musi być inny niż dotychczas. Powinien się rozpoczynać od obezwładnienia obiektów rozpoznanych i potwierdzonych. Artyleria i lotnictwo powinny bardzo ściśle współdziałać z oddziałami zmechanizowanymi i pancernymi, wykorzystując system prowadzenia ognia na wezwanie;

- w przechodzeniu do natarcia siłami stosunkowo małymi - bez większej koncentracji - ale rekompensowaniu tego koncentracją ognia i tym sposobem powodowaniu w toku bitwy zmiany

x/ Charakterystyka środków zadymiania. Zał. nr 12.

w stosunku sił na swoją korzyść. Jest to w pełni możliwe. Druga wojna światowa dostarczyła pod tym względem sporo przykładów /operacje zaczepne pod Leningradem i Nowogrodem oraz lwowsko-sandomierska/. Potwierdzają to także działania bojowe prowadzone na Bliskim Wschodzie.

Wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do miejsca i czasu wejścia do bitwy świeżych sił jest związane z koniecznością ukrycia przegrupowania drugich rzutów i odwodów związków taktycznych przełamujących obronę nieprzyjaciela. W związku z tym wszelkich przegrupowań drugich rzutów i odwodów należy dokonywać w warunkach ograniczonej widoczności, wykorzystując naturalne właściwości maskownicze terenu. Poza tym szeroko stosuje się manewr pozorny w celu zdezorientowania nieprzyjaciela co do rzeczywistego przegrupowania świeżych sił.

Do pozornego manewru siłami i środkami wykorzystuje się oddziały wycofane z walki oraz podchodzące do linii frontu. Manewr pozorny prowadzi się nie tylko w pobliżu linii frontu, lecz także na większych odległościach dla utwierdzenia nieprzyjaciela w przekonaniu, że kierunek przegrupowania drugich rzutów jest prawdziwy. Istotną sprawą jest upozorowanie w odpowiednim czasie przeniesienia głównego uderzenia na inny kierunek.

W tym celu wykonuje się manewr pozorny odwodami podchodzącymi z głębi, stwarzając pozory przegrupowania ich w dogodnym dla nas kierunku, uzasadnionym z punktu widzenia operacyjnego.

Prowadząc działania obronne nieprzyjaciel będzie wykonywał przeciwuderzenia mające na celu załamanie operacji zaczepnej.

W organizacji odparcia przeciwuderzeń głównym przedsięwzięciem maskowania operacyjnego jest wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do sił i środków biorących w nim udział, a zwłaszcza kierunków użycia i rejonów rozmieszczenia drugich rzutów i odwodów.

W tym wypadku tworzy się pozorne rubieże przygotowane do odparcia przeciwuderzenia, pozorne rejonu rozmieszczenia wojsk i środków ogniowych oraz pozorne zapasy amunicji gromadzonych do ogniowego porażenia. Jeżeli dowódca armii podejmuje decyzję o odparciu przeciwuderzenia poprzez bitwę spotkaniową, stwarza się pozory jego odparcia z przygotowanej w tym celu rubieży lub przejścia do działań obronnych.

Jednym z ważniejszych problemów realizowanych przez armię w okresie prowadzenia operacji zaczepnej jest wzmocnienie sys-

temu maskowania operacyjnego przez utrudnienie lub uniemożliwienie przekazywania danych z rozpoznania prowadzonego przez nieprzyjaciela. Do tego celu mogą być użyte siły i środki rozpoznania, kontrwywiadu radioelektronicznego i przeciwdziałania radioelektronicznego współdziałające między sobą. Wzajemne powiązanie maskowania operacyjnego z przeciwdziałaniem radioelektronicznym oraz z działaniem kontrwywiadu radioelektronicznego ma zasadnicze znaczenie w utrudnieniu przekazywania danych rozpoznawczych przez różne siły i środki rozpoznania, takie jak: grupy rozpoznawcze, lotnictwo, bezpilotowe środki rozpoznania itp. Osiąga się to między innymi przez organizację nasłuchu w sieciach rozpoznania nieprzyjaciela oraz utrzymanie rezerwy mocy zakłócających jednostek przeciwdziałania radioelektronicznego. Trudności występujące podczas wykonywania przedsięwzięć maskowania operacyjnego nie wykluczają konieczności ich stosowania, przeciwnie - zmuszają do jego doskonalenia i precyzji wykonania.

Następuje również niewspółmierny wzrost wymagań stawianych planowaniu, a także wykonaniu przedsięwzięć maskowania operacyjnego. We współczesnych warunkach zaniechanie stosowania przedsięwzięć maskowania na wysokim poziomie, może być równoznaczne ze stworzeniem nieprzyjacielowi możliwości rozpoznania. Obecnie zaś wykrycie opłacalnych celów /obiektów/ można utożsamiać z możliwością skutecznego ich zniszczenia bronią masowego rażenia, a wykrycie przez nieprzyjaciela naszego zamiaru przeprowadzenia operacji zaczepnej może doprowadzić do przegrania całej operacji.

2. Maskowanie działania operacyjnej grupy manewrowej.

We współczesnych operacjach szczególnego znaczenia nabierać będzie przenoszenie wysiłków w głąb ugrupowania operacyjnego i terytorium nieprzyjaciela, aby na tyłach przeciwnika utworzyć swoisty drugi front działania i zapewnić skuteczną dezorganizację jego systemów dowodzenia i zaopatrywania, niszczenie środków napadu jądrowego, opanowywanie lotnisk oraz paraliżowanie swobody manewru. Bardzo istotnego znaczenia nabierać będzie nieustanne ograniczanie możliwości użycia przez nieprzyjaciela potencjału jądrowego. Rozpatrując sprawę szybko rosnącej siły ognia, podkreślić trzeba, że z obawy przed nią, a zwłaszcza

przed bronią masowego rażenia, uwaga zwrócona została na takie formy działań, które byłyby najbardziej skuteczne i efektywne w przyszłych działaniach bojowych.

Jednym z takich rozwiązań jest tworzenie operacyjnych grup manewrowych /OGM/. Istotę i charakter działania OGM w warunkach współczesnych w pewnym stopniu porównywać można do istoty i charakteru działania grup szybkich tworzonych w Armii Radzieckiej w okresie drugiej wojny światowej. Choć i istota i charakter działania OGM jest diametralnie różny, badania wykazują, że wiele jednak doświadczeń z maskowania operacyjnego grup szybkich można wykorzystać do OGM.

Ogólny cel działania OGM można sformułować następująco: nieoczekiwane dla przeciwnika co do miejsca, czasu i kierunku przeniesienie wysiłku działań w przestrzeń operacyjną nieprzyjaciela i prowadzenia tam wysokomanewrowych /rajdowych/ działań bojowych w celu zdeorganizowania systemu jego obrony - zwłaszcza poprzez niszczenie środków napadu jądrowego i elementów dowodzenia oraz zapewnienie siłom głównym armii wykonania zadania przy minimalnych stratach własnych^{x/}.

Zadania stawiane OGM armii będą różne i mogą zawierać: niszczenie środków napadu jądrowego, składów amunicji jądrowej i opanowanie węzłów min jądrowych; niszczenie stanowisk dowodzenia, sił i środków wojny elektronicznej; paraliżowanie manewru i rozbijanie odwodów i drugich rzutów przeciwnika; niszczenie systemu OPL, składów i urządzeń logistycznych; udaremnienie prób nieprzyjaciela mających na celu ustabilizowanie frontu na pośrednich rubieżach obrony, wykonanie zaskakujących uderzeń na przegrupowujące się odwody; uniemożliwienie realizacji przedsięwzięć mobilizacyjnych; opanowanie lotnisk i ważnych z punktu widzenia taktyczno-operacyjnego rubieży, rejonów i obiektów; opanowanie rubieży i rejo-

x/ a/ Organizacja i działanie operacyjnych grup manewrowych /OGM/ frontu i armii w operacji zaczepnej. Wyd. ASG WP wewn. 3624/81. Warszawa, lipiec 1981 r.

b/ Np. w ćwiczeniu "WIOSNA-80" w 7A /SOW/ utworzono OGM w składzie DPanc wzmocniona: dar, sda, prplot "OSA", bsap, krozp, plinż, kompanią miotaczy ognia, odpowiednio przygotowanymi i specjalnie zreorganizowanymi pododdziałami tyłowego i technicznego zabezpieczenia.

nów zapewniających dogodne warunki do wykonywania kolejnych zadań zarówno przez siły główne armii, jak i wojska OGM. Podstawę organizacji zabezpieczenia operacyjnego i bojowego, w tym także maskowania operacyjnego na szczeblu OGM powinny stanowić: znajomość elementów tego zabezpieczenia na szczeblu armii, decyzja dowódcy OGM oraz specyfika i treść zadań, które przewiduje się do wykonania, a także konkretne warunki terenowe. Organizacja maskowania operacyjnego przebiega w dwóch płaszczyznach, armii i OGM. Poszczególne elementy maskowania operacyjnego działań wojsk OGM muszą być ściśle powiązane z maskowaniem operacyjnym na szczeblu armii oraz z maskowaniem operacyjnym działań sąsiednich OGM. Dlatego też, planowanie, organizacja i realizacja maskowania operacyjnego działania OGM powinno znajdować się w gestii dowódcy i sztabu armii. Operacyjna grupa manewrowa armii powinna realizować niektóre przedsięwzięcia z zakresu maskowania operacyjnego według planu armii. Natomiast maskowanie bezpośrednio powinno być stałym elementem zabezpieczenia bojowego działań wojsk OGM. Zarówno maskowanie operacyjne, jak i maskowanie bezpośrednie nie powinny stanowić jednorazowego aktu pracy dowódcy i sztabu OGM. Powinny one mieć charakter ciągły, rozpoczynają się bowiem bezpośrednio po postawieniu zadań bojowych wojskom i kończą po zrealizowaniu celu działań przez OGM.

Cel maskowania operacyjnego wynika z celu działań bojowych OGM i jest mu ściśle podporządkowany. Stąd też celem maskowania operacyjnego w działaniach OGM armii jest utrudnienie wykrycia oraz wprowadzenie w błąd nieprzyjaciela co do celu i sposobu wykorzystania OGM i jej składu bojowego, charakteru i sposobu prowadzenia działań. Maskowanie operacyjne stanowi zasadniczy i niezbędny element zapewniający stworzenie odpowiednich warunków skutecznego użycia wszystkich rodzajów wojsk, wykonanie przez nie zadań oraz osiągnięcie celu walki OGM. Osiągnięcie celu maskowania operacyjnego zapewnia się poprzez realizację szeregu przedsięwzięć i działań zdefiniowanych warunkami i charakterem działań wojsk OGM, sposobem wykorzystania jej środków rażenia, działaniem przeciwnika, a także ilością i możliwościami posiadanych sił i środków przeznaczonych do realizacji zadań maskowania operacyjnego.

W takim ujęciu maskowanie operacyjne podczas działań OGM ma do spełnienia dwa zasadnicze kompleksowe zadania:

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do siły i składu OGM, czasu i rubieży wejścia do działań, kierunku i charakteru jej działania;

- odwrócenie uwagi nieprzyjaciela od zasadniczych rejonów i obiektów działania OGM.

Z tych dwóch kompleksowych zadań maskowania operacyjnego wynika szereg zadań szczegółowych, realizowanych przez OGM armii w poszczególnych etapach jej działań: w rejonie ześrodkowania, podczas przegrupowania, zajmowania rejonu wyjściowego, wchodzenia OGM do działań oraz podczas wykonywania poszczególnych zadań w głębi.

Jednym z ważniejszych zadań maskowania operacyjnego działania OGM jest wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do miejsca i czasu wejścia OGM do działań. Wiąże się to z koniecznością ukrywania przed nieprzyjacielem faktu organizowania takiej grupy, jej przegrupowywania i zajmowania określonych rejonów. Dowódca operacyjnej grupy manewrowej odpowiedzialny jest za ścisłe przestrzeganie zasad maskowania bezpośredniego oraz wykonywanie zadań maskowania operacyjnego zawartych w planie maskowania operacyjnego armii. Należałoby tutaj przyjąć zasadę, że za planowanie, organizację i realizację maskowania operacyjnego na korzyść OGM armii, szczególnie w rejonie ześrodkowania, podczas przegrupowania, zajmowania rejonu wyjściowego i wchodzenia OGM do działań odpowiedzialnym powinien być dowódca i sztab armii. Wiąże się to z tym, że w wyżej wymienionym okresie dowódca OGM powinien zająć się organizacją przyszłych działań i nie powinien rozpraszać swoich sił na inne działania. Nie oznacza to, że OGM nie powinna brać udziału w realizacji zadań maskowania operacyjnego.

Według planu armii OGM powinna uczestniczyć w prowadzeniu dezinformacji, szczególnie radioelektronicznej, a także realizować zadania z zakresu ukrywania. Jednak charakterystycznym działaniem dla OGM będzie dokonywanie wszelkich przegrupowań w warunkach ograniczonej widoczności, wykorzystując naturalne właściwości maskownicze terenu.

Ze względu na to, że rejon wyjściowy zajmowany będzie przez OGM na bardzo krótki okres /4-6 godz./, przedsięwzięcia maskowania powinny być jak najprostsze i nie wymagające zużycia

dużej ilości sił i środków oraz czasu. Przede wszystkim powinno się umiejętnie łączyć przedsięwzięcia maskowania bezpośredniego z przedsięwzięciami maskowania operacyjnego. Wobec tego należy w miarę możliwości maksymalnie wykorzystać rzeczywiste działania wojsk do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd oraz maskujące właściwości terenu i ograniczoną widoczność.

System maskowania operacyjnego armii obejmować musi także działalność OGM i będą tutaj stosowane wszystkie formy i sposoby maskowania operacyjnego. Z chwilą wejścia OGM do działań zmienia się możliwości realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego. Okres ten będzie charakteryzował się gwałtownymi zmianami w sytuacji bojowej, cały czas uwaga będzie zwrócona na broń jądrową nieprzyjaciela, na unikanie uderzeń jądrowych przez stosowanie manewru, maskowania i wykorzystania terenu. Lecz działanie OGM powinno być realizowane według z góry ustalonych planów, ponieważ jeżeli ono ma być celowe, to musi być odpowiednio zaplanowane, z zachowaniem ciągłości dowodzenia, współdziałania, z odpowiednim celem i zadaniem bojowym. W związku z tym, przedsięwzięcia maskowania operacyjnego działania OGM powinny być też odpowiednio zaplanowane. Nie należy wykluczać, że w planie maskowania operacyjnego trzeba będzie nanosić korekty odpowiednio do zmieniającej się sytuacji. Będzie to więc trudne zadanie do zrealizowania, wymagające odpowiednio dużego nakładu pracy przygotowawczej i zmysłu taktyczno-organizacyjnego. Zespół, który opracowuje plan maskowania operacyjnego, powinien przeanalizować prawdopodobną reakcję nieprzyjaciela na działanie OGM i na podstawie tego określić najważniejsze zadania maskowania operacyjnego. Ponieważ podstawowymi elementami działania OGM jest skrytość i stałe dążenie do zaskoczenia w czasie wykonywania poszczególnych zadań, maskowanie operacyjne działania tej grupy powinno być oparte przede wszystkim na wykorzystaniu działań taktyczno-operacyjnych rzeczywistych do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd. Sposób działania OGM powinien utrudniać nieprzyjacielowi reakcję, a osiągnięty skutek musi być dla niego maksymalnie odczuwalny. Tak więc poszukiwania w tej dziedzinie siłą rzeczy muszą się koncentrować na sposobach, które

służą zaskoczeniu. Inaczej mówiąc, dużą rolę odgrywać będzie taki czynnik, jak skrytość manewru. Aby to osiągnąć, nie wystarczą tylko środki ogniowe i zdolność do ruchu, zapewniona przez śmigłowce, czołgi i bojowe wozy piechoty. Trzeba jeszcze czegoś więcej, a przede wszystkim wręcz doskonałego współdziałania, umiejętnego i trafnego wykorzystania różnorodnych elementów składowych operacyjnej grupy manewrowej /oddziały wydzielone, rzut uderzeniowy, rzut powietrzny itp./. Siły i środki przeznaczone do zniszczenia lub opanowania obiektów powinny w maksymalny sposób dążyć do skrytego i nieoczekiwanego wykonania uderzenia. Po wykonaniu zadania należy skrycie oderwać się od obiektu działań i skierować siły do wykonania kolejnego zadania lub dołączyć do sił głównych OGM. Tworząc ugrupowanie bojowe OGM, należy przewidywać, że w czasie prowadzenia działań w głębi operacyjnej nieprzyjaciela powstanie konieczność zorganizowania tak zwanego "rejonu bazowego", w którym rozmieszcza się odwody specjalne, rzut powietrzny, tyły OGM i ewentualnie SD OGM. W związku z tym, że rejon ten będzie łatwym do wykrycia przez nieprzyjaciela, a siły i środki OGM armii nie pozwolą na całkowite ukrycie znajdujących się tam wojsk, należałoby przestrzegać zasady nie pozostawiania w takim rejonie przez dłuższy okres. Elementy ugrupowania bojowego OGM armii nie powinny przebywać w rejonie bazowym dłużej niż 6-8 godz. Zadymienie rejonu bazowego i w tym czasie skryte wyprowadzenie i rozmieszczenie w innym rejonie sił i środków OGM lub użycie ich w innym rejonie może być skutecznym sposobem wprowadzającym w błąd i umożliwiającym zaskoczenie nieprzyjaciela. W okresie działania OGM w głębi nieprzyjaciela można także wykorzystywać takie formy maskowania operacyjnego jak dezinformację, pozorowanie i ukrywanie. Dezinformować można nieprzyjaciela poprzez przekazywanie fałszywych informacji w relacji sieci łączności OGM - armia i odwrotnie. Można także podrzucać nieprzyjacielowi nieprawdziwe dane w postaci odpowiednio przygotowanych dokumentów /rozkazy bojowe, mapy sytuacyjne, meldunki itp./, a także poprzez rozpowszechnianie fałszywych wiadomości wśród miejscowej ludności. Pozorowanie można realizować prowadząc określone działania na

drugorzędnych kierunkach małymi siłami, które mogą dodatkowo wykorzystywać środki pirotechniczne, środki do zadymiania itp., ażeby wywołać wrażenie u nieprzyjaciela, że siły te są o wiele większe niż faktycznie i że dany obiekt ataku jest obiektem głównym.

Pozorowanie radioelektroniczne prowadzone specjalnymi urządzeniami emitującymi fale radiowe może być wykorzystane do pozorowania rozmieszczenia stanowisk dowodzenia, działania organów rozpoznawczych itp.

Ukrywanie powinno polegać na utrzymywaniu w tajemnicy zamiaru i planu podejmowanych działań, skrytym organizowaniu i prowadzeniu działań bojowych, stosowaniu zakłóceń radioelektronicznych, skrytym rozmieszczeniu wojsk i obiektów poprzez wykorzystywanie warunków ograniczonej widoczności oraz naturalnych właściwości maskowniczych terenu. Należy dążyć do tego, ażeby w miarę możliwości kompleksowo wykorzystywać wszystkie formy i sposoby maskowania operacyjnego. W okresie tym dowódca OGM będzie zmuszony często do samodzielnego decydowania jakie wykonać przedsięwzięcia z zakresu maskowania. Będzie to wynikało z gwałtownie zmieniającej się sytuacji, krótkiego czasu na podjęcie decyzji oraz częstego braku łączności z przełożonym. Lecz przedsięwzięcia maskowania operacyjnego, które będą realizowane według decyzji dowódcy OGM muszą być zgodne z ogólnym celem maskowania operacyjnego zawartym w planie armii i przekazanym dowódcy OGM zarządzeniem o maskowaniu operacyjnym.

Badania wykazują, że punkt ciężkości organizacji i realizacji maskowania operacyjnego OGM wyraźnie przesunął się z okresu przygotowania jej działań na okres dynamiki, to jest na okres prowadzenia. Wymaga to szczególnej operatywności i sprawności sztabu, umiejętności przewidywania rozwoju sytuacji na podstawie często fragmentarycznych i cząstkowych informacji o nieprzyjacielu i terenie przyszłych działań. Stąd też maskowanie operacyjne wymaga wyjątkowo dużej wyobraźni taktyczno-operacyjnej zarówno od dowódcy, jak i oficerów sztabu. Oni bowiem planując maskowanie operacyjne, przewidują rozwój sytuacji, tworzą w swojej wyobraźni wizję przebiegu operacji i sposobu wykonania poszczególnych zadań, konfron-

tując je z możliwością działania i przeciwdziałania nieprzyjaciela.

Podczas organizacji maskowania operacyjnego OGM należy dążyć do umiejętnego uwzględniania i wykorzystania poszczególnych form i sposobów maskowania operacyjnego, skupiając i rozdzielając oraz przenosząc w sposób twórczy wysiłek wojsk na realizację takiego przedsięwzięcia, które w danej sytuacji wywrze decydujący wpływ na wykonanie zadania głównego. W związku z tym wysiłek maskowania operacyjnego będzie zawsze podporządkowany wykonaniu takiego zadania, którego realizacja w danym etapie operacji będzie główną treścią powziętej decyzji i działania wojsk OGM.

3. Maskowanie użycia desantu powietrznego.

Integralną częścią współczesnej operacji zaczepnej armii, jest stosowanie na szeroką skalę desantów powietrznych o charakterze taktycznym i dywersyjno-rozpoznawczym^{x/}. Bardzo istotnym i niezbędnym elementem zabezpieczenia desantu powietrznego będą przedsięwzięcia maskowania.

We współczesnych warunkach są one konieczne ze względu na możliwość:

- szybkiego wykrycia desantów powietrznych zarówno w rejonie wyjściowym do desantowania, jak i podczas przelotu i desantowania, a także z chwilą rozpoczęcia działań bojowych po wylądowaniu;

- ustalenia przez nieprzyjaciela zamiaru operacyjnego, danej operacji zaczepnej, w której wykorzystuje się desant powietrzny;

- zorganizowania w odpowiednim czasie i miejscu skutecznej obrony przeciwdesantowej;

- wykonania na lądujący desant uderzeń bronią masowego rażenia w celu jego zniszczenia.

Skuteczne zrealizowanie przedsięwzięć maskowania daje rękojmię powodzenia w działaniu desantu powietrznego i co najważ-

x/ Na przykład w ćwiczeniu "ZACHÓD-81" planowano użycie 160 desantów powietrznych, w tym dwa operacyjne.

niejsze - stanowi ważny element obrony przed bronią masowego rażenia. Poza tym odpowiednie wykorzystanie działania desantów powietrznych i działania wojsk lądowych stwarza większą możliwość wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do faktycznego zamiaru operacji zaczepnej armii. W związku z tym przedsięwzięcia maskowania desantu powietrznego należy ściśle łączyć z przedsięwzięciami maskowania operacyjnego w przygotowywanej lub prowadzonej operacji zaczepnej. Na przykład wprowadzony w październiku 1973 r. przez wojska egipskie desant śmigłowcowy w pasie 3 armii został bardzo szybko zlikwidowany, gdyż rejon wysadzenia i czas lądowania desantu został zasygnalizowany zbyt długotrwałymi przygotowaniem^{x/}.

Ze względu na cechy szczególne organizacji i wykonania desantu powietrznego całokształt przedsięwzięć maskowania można podzielić w następujący sposób:

- maskowanie wojsk wyznaczonych do desantu powietrznego w rejonie wyjściowym do desantowania;

- maskowanie przelotu desantu do miejsca /rejonu/ desantowania;

- wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do faktycznego rejonu desantowania i działania desantu powietrznego.

Zajęcie rejonów wyjściowych do desantowania przez pododdziały i oddziały wojsk wyznaczone w skład desantu powietrznego, powinno być poprzedzone realizacją odpowiednich przedsięwzięć maskowania, ażeby rejon te zajmować jak najbardziej skrycie. W tym celu wejście do rejonów wyjściowych do desantowania powinno się odbywać w różnym czasie i z różnych kierunków.

Rejon wyjściowy do desantowania należy wybierać w pobliżu lotnisk zapewniających naturalne warunki maskowania. Poza tym oprócz rzeczywistych rejonów wyjściowych do desantowania należy przygotować pozorne rejon wyjściowe pododdziałów przeznaczonych do desantowania. Rejon wyjściowy do desantowania należy tworzyć w pobliżu lotnisk, które są najbardziej dogodne do załadunku desantu na środki transportu lotniczego. Należałoby przyjąć zasadę, że jeżeli desant będzie organizo-

x/ Lokalnyje wojny. Istoria i sowriemienność. Pod redakcją I.E. Szawrowa. Wojenizdat, 1981 r., s. 157-158.

wany z etatowych wojsk powietrzno-desantowych, wtedy powinien on być ześrodkowany, a szczególnie załadowany na środki transportu lotniczego jak najdalej od linii styczności wojsk, na lotniskach na tyłach armii lub nawet poza rejonem rozmieszczenia wojsk armii. Jeżeli natomiast armia organizuje desant śmigłowcowy, to pododdziały wyznaczone w jego skład mogą pozostać w rejonach ześrodkowania, zamaskowane i być ładowane na śmigłowce w tych rejonach. W związku z tym, że nieprzyjaciół będzie intensywnie poszukiwał rejonów organizowania desantu powietrznego należy tworzyć pozorne rejony wyjściowe do desantowania i pozorne rejony ześrodkowania śmigłowców lub samolotów transportowych na lotniskach.

Wybór rejonu desantowania powinien być wszechstronnie rozpatrywany z punktu widzenia warunków i możliwości realizacji zadań taktyczno-operacyjnych oraz wymagań maskowania. Z uwagi na konieczność zwiększenia wymagań w zakresie maskowania desantu powietrznego w wielu wypadkach może się okazać pożądane wybieranie rejonów z trudnymi warunkami do desantowania, lecz zapewniających dobre warunki maskowania.

Jednocześnie z wyborem rzeczywistych rejonów desantowania zachodzi konieczność określania pozornych rejonów desantowania. Wybór rejonów pozornych powinien być tak samo uzasadniony pod względem taktyczno-operacyjnym jak i wybór rejonów rzeczywistych. Przedsięwzięcia zmierzające do utwierdzenia nieprzyjaciela w przekonaniu o wysadzeniu desantu w rejonie pozornym mogą być bardzo różne, niemniej do podstawowych można zaliczyć:

- wzrost intensywności rozpoznania w rejonie, w którym przewiduje się wysadzenie desantu pozornego;
- przygotowanie rejonu do wysadzenia desantu, zwłaszcza pod względem ogniowym;
- wysadzenie rzeczywistych grup desantowych, przede wszystkim o charakterze dywersyjnym, a nawet taktycznym; niekiedy równocześnie z tymi grupami w rejonie rzeczywistym desantowania mogą być zrzucone manekiny;
- wysadzenie pozornego desantu przez rzucenie manekinów;
- dezinformowanie.

Przelot desantu do rejonów desantowania również powinien podlegać maskowaniu; w tym celu:

- przelot grup samolotów do rejonu desantowania może od-

bywać się z różnych kierunków; pożądanym jest przelot desantu nad rejonem pozornym desantowania, w którym nastąpi pozorny zrzut desantu;

- zwiększa się intensywność przedsięwzięć maskowania wojsk lądowych, wprowadzających nieprzyjaciela w błąd co do faktycznego zamiaru przygotowywanej lub prowadzonej operacji mającej na celu połączenie się z desantem powietrznym.

W okresie tym powinno się wzmocnić walkę radioelektroniczną, prowadzenie zakłóceń radioelektronicznych oraz niszczenie środków ogniowych, szczególnie oplot na drodze przelotu desantu. Jednym z efektywnych przedsięwzięć maskowania działania desantu powietrznego jest stosowanie zasłon dymnych. Użycie desantu powietrznego wymaga odpowiednich warunków atmosferycznych, które przeważnie sprzyjają też użyciu zasłon dymnych. Przykłady stosowania zasłon dymnych w czasie drugiej wojny światowej wykazują, że użycie ich w dużym stopniu przyczyniło się do uzyskania powodzenia przez desant powietrzny.

Na przykład w toku operacji na południowym Pacyfiku, użyto zasłon dymnych pod Lae na Nowej Gwinei we wrześniu 1943 r., kiedy desantowano 1700 spadochroniarzy w celu uchwycenia japońskiego lotniska Nadgab. "Japończyków zaalarmował odgłos siedmiu bombowców typu Boston, które nagle ukazały się z nad grzbietu gór. Każdy bombowiec był wyposażony w świece dymne typu M-10 podwieszane po dwie pod każdym skrzydłem. Lecąc wzdłuż doliny i japońskich linii obrony lotniska samoloty ciągnęły za sobą potężne ogony dymu, który najpierw osiadł na ziemi, a następnie utworzył zasłonę dymną o długości 12,2 km i szerokości 1,2 km, efektywnie maskującą bezpośrednio nadlatujące samoloty transportowe ze spadochroniarzami, którzy skakali w miejsca wolne od dymu. Zanim zasłona dymna rozwiązała się, spadochroniarze bezpiecznie wylądowali i zorganizowali atak uwieńczony powodzeniem"^{x/}.

Podczas działań wojennych w Wietnamie stosowano maskujące zasłony dymne ze śmigłowców. Technologia wytwarzania dymu i sposób postawienia zasłony były bardzo proste. Duże zbiorniki olejowej mieszanki dymnej instalowano wewnątrz ładowni śmi-

x/ Jesse E. Felter, Leland. L. Huber: Smoke - who needs it? Army aviation does! United States Army Aviation Digest. 1975 r., nr 9, s. 26.

głowca UH-1 Huey. Elektryczne pompy paliwowe tłoczyły mieszankę dymną przez dyszę w strumień gorących oparów spalinowych silnika śmigłowca. Rozpylona mieszanka parując w wysokiej temperaturze gazów spalinowych, była źródłem gęstego białego dymu tworzącego doskonałą zasłonę^{x/}. Doświadczenia wykazały, że najlepsze rezultaty osiągnano przez usytuowanie śmigłowca zadymiającego na czele ugrupowania bojowego podczas lotu do miejsca lądowania. W końcowej fazie lotu śmigłowiec ten ściśle współdziałając ze śmigłowcem dowódcy szyku bojowego, schodził na niższy pułap i zajmował dogodną pozycję do wykonania lotu zadymiającego. Następnie przechodził na tył ugrupowania bojowego i korzystając z osłony ogniowej pozostałych śmigłowców, wykonywał lot manewrowy w trakcie którego, stawiał zasłonę dymną pomiędzy pozycjami przeciwnika i planowanym lądowiskiem. Postawiona zasłona dymna uniemożliwiająca przeciwnikowi obserwację i wykrywanie celów, ograniczała skuteczność jego ognia. Pozostałe śmigłowce nie będąc narażonymi na gwałtowny ogień przeciwnika, mogły dostarczyć desant na miejsce lądowania, z mniejszym prawdopodobieństwem strat własnych. Niewątpliwą korzyścią dla oddziałów desantowych była możliwość organizowania sprawnego ataku pod osłoną dymu. Jeżeli użycie dymów będziemy rozpatrywać na przestrzeni historii, to nasuwa się wniosek, że dymy dawały niewątpliwie korzyści w działaniach taktyczno-operacyjnych, szczególnie kiedy stosowano je niespodziewanie, jednakże pod warunkiem nie stwarzania dla wojsk własnych ryzyka, wynikającego z ograniczenia widoczności na polu walki. Zasłona dymna może być bezpiecznie postawiona przez artylerię i lotnictwo, szczególnie śmigłowce zadymiające lecz tylko w przypadku nieistnienia bezpośredniego kontaktu z nieprzyjacielem. Choć nieprzyjaciół stosuje coraz bardziej doskonałe uzbrojenie przeciwlotnicze, nie wyklucza potrzeby wykorzystywania przyrządów do wizualnej obserwacji pola walki, nawet w świetle takiego faktu, że nowoczesna broń przeciwlotnicza z zasady jest wyposażona w urządzenia samonaprowadzające działające

x/ Jesse E. Felter, Leland. L. Huber: Smoke - who needs it? Army aviation does! United States Army Aviation Digest. 1975 r., nr 9, s. 27

na zasadzie wykorzystania elektroniki i podczerwieni. Dym nie zakłóca działania urządzeń elektronicznych, jedynie praca urządzeń podczerwieni może być w pewnym stopniu unie możliwiona przez zasłonę dymną. Nowoczesna obrona przeciwlotnicza nie eliminuje stosowania broni pododdziałów liniowych, na przykład wielokalibrowych maszynowych karabinów przeciwlotniczych, a także broni maszynowej piechoty oraz zwykłej broni strzeleckiej.

Dym jest doskonałym środkiem oślepiającym broń wyposażoną w wizualne przyrządy celownicze. Niedocenianie skuteczności tej broni byłoby równoznaczne z lekceważeniem nieprzyjaciela posiadającego odpowiednie środki rażenia desantu śmigłowcowego i skoczków spadochronowych.

Zasłony dymne mogą być także wykorzystywane do tworzenia pozornych rejonów desantowania.

Przedsięwzięcia maskowania desantu powietrznego włącza się do ogólnego planu maskowania operacyjnego operacji zaczepnej armii.

4. Maskowanie forsowania przeszkód wodnych.

Na Zachodnim Teatrze Działań Wojennych, w jednej operacji zaczepnej armii, będzie wynikać konieczność forsowania z marszu 2-4 szerokich przeszkód wodnych, dlatego niezmiernie istotnym przedsięwzięciem maskowania operacyjnego, występującym w toku operacji zaczepnej jest maskowanie forsowania przeszkód wodnych. Maskowanie operacyjne forsowania przeszkód wodnych musi być organizowane w czasie przygotowania operacji zaczepnej armii.

W czasie podchodzenia wojsk do przeszkody wodnej, w ramach realizowania zadań maskowania operacyjnego mogą być stosowane różne jego formy i sposoby, takie jak działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste wykorzystane do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd, dezinformacja, pozorowanie, ukrywanie, które np. były szeroko wykorzystywane, zwłaszcza w latach 1943-1945, przez wojska radzieckie, a także oddziały 1 armii WP podczas forsowania rzek oraz przez wojska anglosaskie. 57 armia podczas forsowania Dniepru zorganizowała trzy pozorowane przeprawy: jedną - w rejonie Domatkań, na prawym

skrzydle armii i dwie - w rejonie wyspy Mursin /na południu Pańkowki/. Przeprawy te odciągały uwagę hitlerowców od przepraw rzeczywistych. Przerzut wojsk po trzech mostach pontonowych we Froncie stepowym odbywał się nocą, natomiast w dzień mosty rozłączano i cumowano przy brzegu, maskując je gałęziami i kamieniami. W estakadach część jezdni rozbierano, czym stworzono pozory, że most jest zniszczony. Oprócz tego zamaskowano 7 km podejść do przepraw. W tym celu wykorzystywano maski pionowe, które pozorowały zagajnik. W czasie gdy przeprawiano wojska, maski te usuwano. Maski pionowe były ustawione na obszarze 1200 m², a poziome - 2500 m². Drogi prowadzące do przepraw maskowane były poprzez posypywanie ich piaskiem, przykrywanie chrustem, wykonaniem pozornych lejów od bomb i pocisków. Pozwoliło to na całkowite ukrycie kilku dróg oraz wywołanie wrażenia, że pozostałe drogi są nie wykorzystane. Nocą po tych drogach przemieszczano wojska i zaopatrzenie. W celu zadymiania rejonów przepraw w szerokim zakresie wykorzystywano świece dymne i dymne granaty ręczne. Dla odciągnięcia uwagi hitlerowców od przepraw faktycznych, zorganizowano 4 przeprawy pozorne. I tak, w rejonie Pieriewołocznaja, w tym celu wykorzystano estakadę nie dokończonego mostu. Nieprzyjaciel bombardował ją i w przeciągu dwóch tygodni codziennie ostrzeliwał przy pomocy artylerii i moździerzy. W rejonie Miszurina Rogu urządzono dwie pozorne przeprawy promowe i wybudowano jeden most pozorny, a w rejonie Sołoszino - dwa pozorne mosty pontonowe, z rozłączoną pozorną częścią pływającą /zamykającą/, która była przycumowana do brzegu. W czasie gdy pokazywały się samoloty nieprzyjaciela przeprawy skrywano za zasłonami dymnymi.

W rezultacie zrealizowania tych przedsięwzięć nie było wypadku bezpośredniego rażenia bombami i pociskami artyleryjskimi mostów i promów rzeczywistych. Niektóre pozorne przeprawy były niejednokrotnie niszczone, podczas gdy rzeczywiste w tym czasie funkcjonowały normalnie"x/.

x/ W.A. Maculenko. Operatiwnaja maskirowka wojsk. Wojennoje Izdatielstwo Ministerstwa Oborony SSSR. Moskwa 1975, s. 73-75.

Współcześnie forsowanie rzek, z uwagi na doskonałe środki przepławowe i sprzęt bojowy przystosowany do pokonywania przeszkód wodnych, jest łatwiejsze. Mimo to przeszkody wodne hamują ruch wojsk i ograniczają swobodę działania. Przepawy na rzekach będą niewątpliwie łatwym i opłacalnym celem dla nieprzyjaciela. Dlatego w dalszym ciągu bardzo ważnym problemem będzie ukrycie przed nieprzyjacielem rejonów i odcinków forsowania, a także wprowadzenie go w błąd odnośnie terminów i miejsc forsowania przeszkód wodnych. O aktualności tego problemu świadczy fakt, że podczas wojny na Bliskim Wschodzie w 1973 r. wojska egipskie na każdy rzeczywisty most na kanale budowały dwa mosty pozorne. W sumie wybudowano w pasie 2 i 3 armii aż 17 mostów pozornych^{x/}. W szerokim zakresie stosowano też zasłony dymne na przepławach. Pozwoliło to na szybkie i bez większych strat sforsowanie kanału, co w konsekwencji doprowadziło do pełnego zaskoczenia wojsk izraelskich.

W dalszym ciągu uważa się, że najprostszym sposobem ukrycia odcinka forsowania przed nieprzyjacielem będzie dążenie do forsowania lub przepawy w warunkach nocnych lub ograniczonej widoczności, a w dzień stosowanie zasłon dymnych. Zasłony dymne mogą być stosowane w celu: maskowania działań pododdziałów rozpoznawczych; oślepienia punktów obserwacyjnych i ogniowych; maskowania rejonów wyjściowych do forsowania i wyczekiwania oraz przepaw desantowych, promowych i mostowych; osłony rejonu ładowania wojsk na środki przepławowe oraz rejonów ładowania na przeciwległym brzegu; ukrycia manewru i maskowania podejścia do rzeki pododdziałów fali czołowej oraz środków przepławowych; dezorientacji nieprzyjaciela i wprowadzenia go w błąd co do rzeczywistych miejsc przepaw.

Nie wszystkie wymienione zadania będą wykonywane jednocześnie, co będzie zależne od sytuacji, a przede wszystkim decyzji dowódcy. Duży wpływ na stosowanie środków zadymiania będą miały warunki meteorologiczne, które mogą nawet wyeliminować celowość stosowania zasłon dymnych.

x/ Lokalnyje wojny. Istoria i sowriemienność. Pod redakcją I.E. Szawrowa. Wojenizdat, 1981 r., s. 157.

Dlatego należy też pamiętać o innych formach i sposobach maskowania. Jednym ze skutecznych sposobów rozproszenia uwagi rozpoznania nieprzyjaciela jest stosowanie przepraw pozornych. Jeśli chodzi o pozorny punkt przeprawy mostowej lub promowej, to dla jego urządzenia niezbędne jest posiadanie przede wszystkim makiety mostu lub promu. Aktualnie do wojsk wprowadzany jest most pozorny^{x/}, który przeznaczony jest do pozorowania wojskowych mostów pływających typu wstęgi i mostów niskowodnych. Obydwa typy mostów mogą być montowane na przeszkodach wodnych o szerokości do 180 m.

Konstrukcja mostu pozornego umożliwia przemarsz żołnierzy w dwóch rzędach z zachowaniem 4 m odległości między żołnierzami oraz przeciąganie makiet sprzętu bojowego i uzbrojenia wojskowego o masie nie przekraczającej 300 kg. Czas montażu 100 m mostu pływającego wynosi około 40 min., a mostu niskowodnego - około 60 minut.

Należy jeszcze wspomnieć o konieczności włączenia do pozornego punktu przeprawy takich elementów jak: stanowiska ochronny załogi, drogi dojazdowe, rejony rozmieszczenia środków transportu, środków przeprawowych, służbę porządkowo-ochronną, obronę plot przeprawy itp.

Jednocześnie z organizowaniem przepraw pozornych należy pamiętać o skutecznym maskowaniu przepraw rzeczywistych. Osiągnąć to można przez: ukrycie prac związanych z urządzeniem punktów przeprawy; ukrycie punktów przepraw przez zmniejszenie ich widoczności; zniekształcenie wyglądu zewnętrznego przeprawy itd.

Bardzo ważnym przedsięwzięciem wprowadzającym nieprzyjaciela w błąd, będzie wybranie takiego miejsca do przeprawy wojsk, które może wydawać się nieprzyjacielowi mało prawdopodobnym. Obrazuje to następujący przykład z działań bojowych na Bliskim Wschodzie w październiku 1973 r. Rankiem 15 października izraelskie wojska /18 brygad, w tym 9 pancernych/ przeszli do kontrnatarcia, wykonując główne uderzenie przeciw 2 armii egipskiej z zadaniem opanowania Kanału Sueskiego. 16 października izraelczykom udało się zepchnąć prawoskrzydłową brygadę

x/ Instrukcja. Most pozorny. Opis i użytkowanie. Inż. 456/80.
Warszawa 1981.

piechoty 2 armii i przerwać się w rejonie stacji Hamsa nad Jezioro Słone. Podjęto natychmiast decyzję forsowania Jeziora Słonego siłami oddziału wydzielonego złożonego z 7 czołgów pływających i piechoty na 8 pływających bojowych wozach piechoty. Oddział ten przeprawił się przez Jezioro Słone i opanował przyczółek. Powodzenie oddziału wydzielonego należy tłumaczyć tym, że dowództwo wojsk egipskich nie brało pod uwagę możliwości forsowania przez wojska izraelskie Jeziora Słonego i nie wydzieliło odpowiednich sił i środków do obrony zachodniego brzegu jeziora. Otrzymawszy dane o przeprawieniu się izraelskiego oddziału, dowództwo egipskie zignorowało ten fakt i nie podjęło energicznych działań w celu zlikwidowania niebezpieczeństwa. Tymczasem izraelczycy nocą 18 października przeprawili promami przez jezioro 30 czołgów i w dzień - 60 czołgów. Wieczorem 18 października wojska izraelskie opanowały przyczółek o szerokości 6 km i głębokości 5 km. Dopiero wtedy dowództwo egipskie zdecydowało się zlikwidować przyczółek i do tego celu skierowało brygadę pancerną i zmechanizowaną. Lecz było to już spóźnione działanie, ponieważ wojska izraelskie zdążyły się już umocnić i odparły uderzenie^{x/}.

Dowódca i sztab armii planując forsowanie przeszkody wodnej w czasie działań zaczepnych powinien dążyć do stworzenia takich warunków, które byłyby najbardziej sprzyjające dla wykonania tego zadania.

Czas, sposób i miejsce forsowania powinny być dla nieprzyjaciela nieznane, należy natomiast dążyć do tego, ażeby stworzyć fikcyjną sytuację, która powinna być przekazana nieprzyjacielowi i na podstawie której powinien on podjąć decyzję dla nas wygodną. Dlatego już podczas planowania operacji zaczepnej armii, dowódca i sztab armii muszą wziąć pod uwagę możliwość forsowania przeszkód wodnych. Maskowanie forsowania przeszkód wodnych musi znaleźć swoje odbicie w planie maskowania operacyjnego operacji zaczepnej armii. Przewidując konieczność forsowania przeszkody wodnej dowódca i sztab

x/ Lokalnyje wojny. Istoria i sowriemiennośt'. Pod redakcja I.E. Szawrowa. Wojenizdat, 1981, s. 158-159.

armii odpowiednio powinien zaplanować działanie oddziałów wydzielonych, desantów taktycznych, organów rozpoznawczych, drugich rzutów i odwodów itd. i poprzez odpowiednie i umiejętne kierowanie działaniem tych elementów wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do czasu, miejsca i sposobu pokonania przeszkody wodnej. Umiejętne wykorzystanie wszystkich form i sposobów maskowania operacyjnego, a także bezwzględne przestrzeganie wymagań jakie przed nim stoją, będzie jednym z ważnych czynników, które wywra bezpośredni wpływ na pomyślne zrealizowanie kolejnego etapu operacji zaczepnej armii jakim jest forsowanie przeszkody wodnej.

5. Maskowanie wprowadzenia do bitwy drugich rzutów operacyjnych.

Pomyślny przebieg operacji zaczepnej osiąga się w znacznej mierze przez potęgowanie wysiłków wojsk armii na kierunku głównego uderzenia, zwłaszcza przez wykorzystanie na nim większości środków jądrowych, artylerii i lotnictwa oraz wprowadzenie do bitwy drugich rzutów i odwodów. Dywizje drugiego rzutu operacyjnego wprowadza się do bitwy z reguły z marszu. Może to nastąpić zarówno podczas wykonania zadania bliższego jak i zadania dalszego armii. Zależnie od sytuacji, dywizje drugiego rzutu armii mogą wchodzić do bitwy jednocześnie lub kolejno, na jednym lub kilku kierunkach. Mogą być wprowadzane do bitwy w lukach między związkami taktycznymi pierwszego rzutu, na stykach związków taktycznych lub z za skrzydła, a podczas zmiany dywizji, które utraciły zdolność bojową, lub przechodzą do drugiego rzutu, w pasie natarcia tych dywizji. W każdym z wymienionych przypadków wprowadzenie drugiego rzutu operacyjnego do bitwy będzie przedsięwzięciem trudnym, wymagającym odpowiedniego zabezpieczenia. Dowódca armii podejmując decyzję na wprowadzenie do bitwy drugiego rzutu operacyjnego będzie dążył między innymi do uzyskania zaskoczenia nieprzyjaciela zwłaszcza co do czasu, rubieży i kierunku wejścia do bitwy. Ażeby to osiągnąć, należy przede wszystkim wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do miejsca, czasu i siły wprowadzanych do bitwy drugich rzutów operacyjnych. Będzie to zadanie niezwykle trudne, ponieważ przyszłe pole bitwy

nasycone będzie bardzo skutecznymi środkami rozpoznania, które wykrywać będą wszelkiego rodzaju ruchy wojsk, a już szczególnie uważnie będą śledzić przemieszczanie się drugich rzutów operacyjnych.

Mimo tych trudności, należy znając dodatnie i ujemne strony sił i środków rozpoznania nieprzyjaciela, dążyć do wprowadzenia go w błąd. Dlatego też przedsięwzięcia maskowania operacyjnego będą miały tutaj duże znaczenie. Wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do miejsca i czasu wejścia do bitwy świeżych sił jest związane z koniecznością ukrycia przegrupowania drugich rzutów operacyjnych. Dokonać tego można poprzez ograniczenie do minimum przegrupowania wojsk lub dokonywanie wszelkich przegrupowań w warunkach ograniczonej widoczności, wykorzystując naturalne właściwości maskownicze terenu.

Wiadomo przecież, że drugie rzuty operacyjne w zasadzie nie są nigdy rozmieszczone równomiernie wzdłuż linii frontu, lecz są rozmieszczane na określonych kierunkach, na których przemieszczają się za pierwszym rzutem operacyjnym armii.

Badania wykazują, że ponieważ teren działań armii nasycony będzie dużą ilością wojsk, można tak umiejętnie zaplanować przemieszczanie się drugich rzutów operacyjnych, uzupełniając te działania ruchami pozornymi i demonstracyjnymi, że istnieje szansa wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd odnośnie faktycznego rozmieszczenia drugich rzutów operacyjnych.

Wysoka mobilność wojsk pozwala także na wprowadzenie do bitwy drugich rzutów operacyjnych bez uprzedniego przegrupowywania ich na właściwy kierunek działania. Ten zaś sposób przejścia do uderzenia gwarantuje większy stopień utrzymania w tajemnicy zamiaru zaskoczenia, eliminuje bowiem tę kategorię czynności przygotowawczych, która jest najtrudniejsza do ukrycia. Ponadto pozwala on na stworzenie zgrupowania uderzeniowego bez konieczności gromadzenia na dłuższy czas większej ilości sił i środków przed rozpoczęciem natarcia.

W warunkach gdy przegrupowanie drugiego rzutu operacyjnego armii na odpowiedni kierunek działania stanie się nieodzowne, należy je realizować w jak największej tajemnicy przed nieprzyjacielem. W tym celu powinno się je przeprowadzać pod osłoną nocy lub w złych warunkach atmosferycznych i w miarę możliwości, jak najpóźniej przed wyznaczonym terminem rozpo-

częcia uderzenia.

Duży wpływ na wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd, a tym samym uzyskanie zaskoczenia niespodziewanym wykonaniem uderzenia drugim rzutem operacyjnym, ma umiejętny wybór samego momentu jego rozpoczęcia, zwłaszcza wtedy gdy drugi rzut wprowadzany jest po krótkiej przerwie operacyjnej w działaniach. Przy wyborze momentu wprowadzenia do bitwy drugiego rzutu operacyjnego trzeba bezwzględnie unikać szablonu. Największy efekt zapewnia wprowadzenie świeżych sił w takim momencie, kiedy nieprzyjaciel nie jest gotów do przyjęcia równorzędnej, zorganizowanej walki. Tą właśnie maksymą kierowali się w swoim postępowaniu dowódcy radzieccy w toku II wojny światowej. Doświadczenie nauczyło ich, że na froncie niepożądanym było rozpoczynanie akcji zaczepnych o tej samej porze, np. o świcie. Nie sprzyjało to zaskoczeniu. Nieprzyjaciel stawał się w tym czasie czujny. Wiedzieli oni także, że jeżeli nieprzyjaciel liczył się z możliwością uderzenia w określonym czasie, to aby zmylić go i tym samym zaskoczyć, należało wykonać to uderzenie wcześniej; w żadnym razie później. Był on bowiem wówczas przygotowany do przyjęcia walki.

W tych okolicznościach, w których z góry wiadomo, że zaskoczenie czasem wprowadzenia do bitwy drugich rzutów operacyjnych nie ma absolutnie żadnych perspektyw, ponieważ nie da się ukryć przygotowań do wprowadzenia tych sił, należy szukać innych sposobów wprowadzania w błąd nieprzyjaciela, np. kierunkiem wejścia drugich rzutów operacyjnych do bitwy, zastosowaniem nowych metod działania w powiązaniu z innymi formami maskowania operacyjnego. Należy sądzić, że na przyszłym polu bitwy, aby stało się realne zmylenie nieprzyjaciela kierunkiem wejścia do bitwy drugiego rzutu operacyjnego, konieczne będzie nie tylko utrzymanie w ścisłej tajemnicy przed nieprzyjacielem zamiaru działania i czynionych w tym celu przygotowań, lecz również wykonanie szeregu różnorodnych zabiegów pozornych. Zabiegi te mogą mieć różny charakter w zależności od konkretnych warunków, w jakich prowadzone będą działania i zamierzonego efektu pozorowania. Nie sposób ich wszystkich przewidzieć. Można tutaj szeroko stosować manewr pozorny w celu zdezorientowania nieprzyjaciela co do rzeczywistego przegrupowania świeżych sił. Do pozornego

manewru siłami i środkami można wykorzystać oddziały wycofane z walki oraz podchodzące do linii frontu. Manewr pozorny powinno prowadzić się na całej głębokości operacyjnej armii, tak w pobliżu linii frontu, jak i na tyłach. Powinno to utwierdzić nieprzyjaciela w przekonaniu, że kierunek pozornego przegrupowania drugiego rzutu operacyjnego jest prawdziwy. Działania pozorne należy uzupełniać pozorowaniem radioelektronicznym oraz dezinformowaniem nieprzyjaciela.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do czasu, miejsca i kierunku wejścia drugiego rzutu operacyjnego armii do bitwy, możemy zapozorować na kierunku rzeczywistym przygotowania do przejścia do działań obronnych, a na kierunku pozornym wzmóc działalność organów rozpoznawczych i prowadzić działania demonstracyjne.

Badania wykazują, że w przyszłych działaniach bojowych wzrośnie rola zasłon dymnych. W czasie wprowadzania do bitwy drugiego rzutu operacyjnego armii mogą być stosowane zasłony dymne do oślepienia tych punktów oporu i środków ogniowych nieprzyjaciela, które mogłyby zakłócić sprawne wprowadzenie do bitwy drugiego rzutu operacyjnego. W czasie wprowadzania do bitwy drugiego rzutu operacyjnego mogą być również wykonywane zasłony dymne maskujące. Wykonanie maskujących zasłon dymnych może dać wysokie efekty w tym przypadku, jeżeli będą one wykonywane na skrzydłach ugrupowania bojowego dywizji wprowadzanej do bitwy. Skrzydłowe zasłony dymne mogą bowiem uniemożliwić nieprzyjacielowi prowadzenie celnego ognia z punktów oporu położonych na skrzydłach wojsk wchodzących do bitwy.

Zasłony dymne mogą być także wykorzystywane do pozorowania działań wojsk na innych kierunkach. Do wykonania zasłon dymnych oślepiających może być wykorzystana artyleria dywizji wprowadzanej do bitwy oraz ewentualnie część artylerii dywizji sąsiedniej, zabezpieczającej jej wprowadzenie. Lecz ze względu na to, że artyleria jest przewidziana do wykonania innych zadań, część zadań z zakresu oślepiania nieprzyjaciela może wykonywać lotnictwo. W sprzyjających warunkach atmosferycznych i terenowych zasłony dymne maskujące mogą być wykonane przy pomocy świec dymnych i wozów bojowych z termiczną aparaturą dymotwórczą.

Jedną z ważnych form maskowania operacyjnego, która będzie szeroko stosowana w przyszłych działaniach bojowych, będą działania taktyczno-operacyjne rzeczywiste wykorzystywane do wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd.

Na przestrzeni historii wojen nowe sposoby prowadzenia działań nigdy nie pozostawały bez wpływu na zwycięstwo tej armii, która potrafiła je wypracować i umiejętnie zrealizować. Sens mylenia nieprzyjaciela sposobem działania polega na prowadzeniu walki i bitwy w sposób nieszablonowy, inny niż oczekuje tego nieprzyjaciel. Szerzej była o tym mowa w poprzednich rozdziałach tej pracy. Badania wykazują, że wobec zastosowania nowych, oryginalnych sposobów działań nieprzyjaciel staje się chwilowo bezradny. Przez pewien czas nie umie skutecznie przeciwdziałać. A to zupełnie wystarczy stronie zaskakującej, aby przyjęła inicjatywę. Aby w przyszłości można było zaskoczyć nieprzyjaciela działaniami bojowymi, muszą one być prowadzone z jeszcze większą szybkością niż w czasie drugiej wojny światowej i na większą głębokość. Wszelkie zamiary i poczynania muszą pozostawać do ostatniej chwili tajemnicą. Trzeba będzie unikać szablonu. Nie będzie można stosować przez dłuższy czas tych samych metod działań, nawet gdyby były one najlepsze. Przeciwnik pozna je i będzie mógł się im w końcu przeciwstawić. Tych podstawowych wymagań trzeba z całą surowością przestrzegać na współczesnym polu bitwy.

WNIOSKI KOŃCOWE:

Z przeprowadzonych badań, potrzeb i możliwości przygotowania i prowadzenia maskowania operacyjnego we współczesnej operacji zaczepnej armii wynika szereg istotnych wniosków. Na wybrane z nich należy zwrócić szczególną uwagę:

1. Z doświadczeń wojen ubiegłych /II wojny światowej, wojen lokalnych, szczególnie w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie/ oraz z charakteru, właściwości i specyfiki współczesnych operacji wynika, że maskowanie operacyjne będzie koniecznym i niezbędnym przedsięwzięciem zapewniającym pomyślną realizację celów oraz zadań operacyjnych w operacji zaczepnej armii. Maskowanie operacyjne oprócz wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd spełniać będzie ogromną rolę w zakresie ochrony wojsk przed zniszczeniami zwłaszcza od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela. Będzie to spełnione wówczas, gdy przedsięwzięcia maskowania operacyjnego będą wynikać z celów i zadań taktyczno-operacyjnych, gdy będą ściśle i nierozzerwalnie związane z nimi oraz z decyzją operacyjną dowódcy armii oraz gdy w pełni się uwzględni konkretne warunki bojowe stron i możliwości wojsk armii w zakresie realizacji zamiaru maskowania, a także przestrzegane będą wymagania stawiane przed maskowaniem operacyjnym.

2. Maskowanie operacyjne jako specyficzny sposób oddziaływania na nieprzyjaciela powinno w warunkach współczesnej operacji zaczepnej armii spełniać dwie główne funkcje:

Po pierwsze, stosowane przez dowódcę armii jako element aktywnego sterowania działaniami nieprzyjaciela "ustawiania" go pod zaskakujące uderzenia wojsk własnych, maskowanie operacyjne powinno przyczyniać się do uchwycenia lub utrzymania inicjatywy operacyjnej i swobody działania wojsk na polu bitwy. Ta aktywna funkcja maskowania operacyjnego stosowana równocześnie i na równi np. z ogniem, manewrem oraz innymi elementami oddziaływania na nieprzyjaciela powinna stanowić w ręku dowódcy armii efektywny środek w walce o osiągnięcie przede wszystkim głównego celu operacji zaczepnej armii, przy jak najmniejszych stratach własnych. W takim zastosowaniu maskowanie operacyjne przygotowuje^{x/} zaskoczenie nie-

x/ Zaskoczenie nieprzyjaciela jest rezultatem wielu przedsięwzięć organizacyjnych i wykonawczych. Maskowanie operacyjne jest jednym z nich, niekiedy może być głównym.

przyjaciela, natomiast ogień, manewr i uderzenie wykorzystują jego rezultaty. Z historii minionych wojen wynika, że zaskakujące uderzenie i nagłe działanie daje często większe korzyści operacyjne niż przewaga materialna. Wynika z tego, że maskowanie operacyjne jako nieszablonowy sposób aktywnego "sterowania" działaniami nieprzyjaciela, a więc sposób ułatwiający uzyskanie zaskoczenia powinien być stosowany w operacji zaczepnej armii i tutaj powinny być wykorzystane skutki maskowania operacyjnego.

Po drugie, stosowane przez dowódcę armii jako element maskowania położenia sił własnych, ich możliwości i innych danych, maskowanie operacyjne powinno spełniać funkcję elementu przeciwdziałania rozpoznaniu nieprzyjaciela, jego zaskakującym uderzeniom. Jest to "obrona" ale również ważna funkcja maskowania operacyjnego, polegająca na utrzymaniu nieprzyjaciela w błędzie lub dezorientacji. Maskowanie operacyjne prowadzone jako element przeciwdziałania rozpoznaniu i zaskoczeniu, powinno być ciągłe, ponieważ ciągłe jest niebezpieczeństwo zaskakujących uderzeń ze strony nieprzyjaciela. Wynika z tego, że wykorzystując obydwie funkcje maskowania operacyjnego równocześnie, dowódca armii ma obiektywne możliwości sterowania działaniami nieprzyjaciela i prowadzenia operacji zaczepnej według założonego planu.

3. Maskowanie operacyjne w operacji zaczepnej armii jako ukształtowany sposób oddziaływania na nieprzyjaciela będzie miało nadal obiektywne warunki osiągania podstawowych celów. Dlatego powinno być nadal rozwijane i doskonalone. Badania wykazują, że zarówno teoria jak i praktyka szkoleniowa w tym zakresie powinna spośród tych warunków eksponować trzy, które wydają się mieć decydujące znaczenie:

Po pierwsze, to wysoce manewrowy i dynamiczny charakter przewidywanych operacji zaczepnej armii. Badania naukowe jak również w pewnym zakresie praktyka wojen lokalnych ostatniego piętnastolecia, potwierdzają hipotezę, że manewrowość działań i ruchliwość wojsk wzrasta z każdym rokiem w sposób widoczny. Na tej podstawie można przyjąć, że w warunkach współczesnej operacji zaczepnej armii, a więc częstych i gwałtownych zmian w sytuacji, przechodzenia wojsk z jednego rodzaju działań bojowych do drugiego bez wyraźnych pauz operacyjnych, istnieje

nia otwartych skrzydeł, przenoszenia wysiłku operacyjnego w głąb i na tyły wojsk nieprzyjaciela, braku dokładnego rozeznania w aktywnym położeniu wojsk itd., powstanie o wiele większe niż w przeszłości "zapotrzebowanie" na informacje z pola bitwy, a czas na ich zdobycie oraz wykorzystanie będzie niewspółmiernie krótszy. Obiektywnie sprzyjające warunki do organizacji i prowadzenia maskowania operacyjnego będą zatem większe niż w jakiegokolwiek wojnie minionego okresu. Można zaryzykować twierdzenie, że obiektywne możliwości skutecznego prowadzenia maskowania operacyjnego i osiągnięcia tą drogą zaskoczenia jako głównego celu tej działalności wzrastają wprost proporcjonalnie do wzrostu manewrowości i dynamiczności rozwoju sytuacji na polu bitwy. Przygotowanie zatem odpowiednich sił i środków do wykorzystania tych obiektywnych możliwości na szczeblu armii nie może zatem budzić żadnych wątpliwości.

Po drugie, decydująca rola człowieka, a w pierwszym rzędzie dowódców i oficerów sztabu nieprzyjaciela, ich wartości umysłowych, stanu psychicznego i moralnego nadal sprzyjać będzie możliwościom prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii. Pomimo ogromnego jakościowego skoku w dziedzinie rozwoju środków technicznych rozpoznania, uzbrojenia i sprzętu bojowego, elektroniki współczesnej i innych osiągnięć nauki, decydująca rola człowieka-dowódcy w kierowaniu walką zbrojną w niczym nie zmalała. Odwrotnie, wartości umysłowe, a przede wszystkim psychiczno-moralne współczesnego dowódcy stają się tym ważniejsze, im większe są możliwości niszczyielskie broni, oddane do jego dyspozycji, im jest krótszy czas na decydowanie o ich użyciu w walce i operacji. Decydowanie zatem pozostaje nadal najważniejszą funkcją dowódcy na współczesnym polu bitwy, wyrazem jego umysłowych i psychicznych możliwości. Z oceny wielu przykładów historycznych minionych wojen można wnioskować, że najsłabszym miejscem w każdym systemie kierowania walką zbrojną, obiektywnie wrażliwym /podatnym/ na mylenie i wprowadzenie w błąd lub inne działania o charakterze psychologicznym był ośrodek decyzyjny, a więc dowódca i jego sztab. Dlatego maskowanie operacyjne w operacji zaczepnej armii swoim działaniem powinno być nakierowane właśnie w ośrodki decyzyjne

nieprzyjaciela, bowiem tam odniesiony sukces psychologiczny znajdzie natychmiastowe odbicie materialne na polu bitwy w postaci błędnego działania nieprzyjaciela. Umiejętność dokonywania głębokiej oceny psychologii nieprzyjaciela i jego reakcji na nasze działania, wydaje się zatem mieć nie mniejsze znaczenie dla wypracowania decyzji przez dowódcę armii niż ocena jego możliwości materialnych. Dla organizacji i prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii ocena psychologiczna jest konieczna.

Po trzecie, aby maskować trzeba znać siły i środki rozpoznania nieprzyjaciela, które są coraz doskonalsze.

4. Aby dowódca armii mógł skutecznie posługiwać się maskowaniem operacyjnym jako jednym z ważnych środków w realizacji celu i zadań armii w operacji zaczepnej, to niezależnie od warunków obiektywnych istniejących na polu bitwy, musi on posiadać w swojej dyspozycji przygotowane do tego i wyszkolone odpowiednie siły oraz środki techniczne.

Współczesne, wysokie tempo przygotowania i prowadzenia operacji zarówno przez nieprzyjaciela, przeciw któremu maskowanie operacyjne ma być skierowane, jak i wojska własne, stale zwiększające się możliwości jego rozpoznania i wiele innych czynników stawiają przed siłami i środkami maskowania operacyjnego coraz większe wymagania i potrzebę ciągłego ich doskonalenia.

Zaproponowana w niniejszej pracy organizacja sił i środków oraz sposobów prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii, a także kierunków rozwoju sprzętu maskowniczego stanowi próbę podjęcia tej problematyki. Propozycje te mogą służyć jako podstawa do szkolenia oraz zbierania doświadczeń w tej dziedzinie, celem zorganizowania i wyszkolenia odpowiednich sił i środków maskowania operacyjnego dla zabezpieczenia operacji zaczepnej armii.

5. Badania wykazują, że wykonując przedsięwzięcia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii, trudno będzie wyraźnie rozgraniczyć okres jej przygotowania i prowadzenia. Rola bowiem maskowania operacyjnego podczas prowadzenia operacji zaczepnej armii nabiera takiego samego znaczenia jak w okresie przygotowania operacji. W czasie prowadzenia operacji zaczepnej armii warunki realizacji przedsię-

wzięć maskowania operacyjnego bardzo często będą bardziej skomplikowane i trudniejsze niż w okresie przygotowania operacji, a to ze względu na niezmiernie ograniczony czas ich wykonania, a także poważne zmniejszenie ilości sił i środków, które mogą być zaangażowane do realizacji przedsięwzięć maskowania. Dlatego też podczas prowadzenia operacji trzeba umiejętnie określać główne wysiłki maskowania i przede wszystkim na ich wykonanie ześrodkować główne siły.

6. Maskowanie przejścia armii do operacji zaczepnej nie może rozpoczynać się z chwilą rozpoczęcia działań zaczepnych lecz muszą służyć temu przede wszystkim przedsięwzięcia maskowania operacyjnego realizowane w okresie przygotowania operacji, które mają na celu zmylenie nieprzyjaciela co do czasu rozpoczęcia operacji, stosunku sił na odcinku przełamania, miejsca i kierunku głównego uderzenia.

7. Planowanie, organizacja i realizacja maskowania operacyjnego działania operacyjnej grupy manewrowej armii powinno znajdować się w gestii dowódcy i sztabu armii. OGM powinna realizować niektóre przedsięwzięcia z zakresu maskowania operacyjnego według planu armii. Podstawę organizacji maskowania operacyjnego na szczeblu OGM powinny stanowić: znajomość elementów maskowania operacyjnego na szczeblu armii, decyzja dowódcy OGM oraz specyfika i treść zadań, które przewiduje się do wykonania, a także konkretne warunki terenowe. Punkt ciężkości organizacji i realizacji maskowania operacyjnego OGM wyraźnie przesuwają się z okresu przygotowania jej działań na okres dynamiki, to jest na okres prowadzenia.

8. Przedsięwzięcia maskowania desantu powietrznego należy ściśle łączyć z przedsięwzięciami maskowania operacyjnego w przygotowanej i prowadzonej operacji zaczepnej armii, ponieważ odpowiednie działania desantów powietrznych i działania wojsk lądowych stwarzają większą możliwość wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do faktycznego zamiaru operacji zaczepnej armii.

9. Maskowanie operacyjne forsowania przeszkód wodnych musi być organizowane w czasie przygotowania operacji zaczepnej armii. Czas, sposób i miejsce forsowania powinny być nieznane nieprzyjacielowi, należy natomiast dążyć do

stworzenia fikcyjnej sytuacji, która powinna być "przekazana" nieprzyjacielowi i na podstawie której powinien on podjąć decyzję dla nas wygodną.

10. Maskowanie operacyjne wprowadzenia do bitwy drugiego rzutu operacyjnego armii powinno zapewnić uzyskanie zaskoczenia nieprzyjaciela, poprzez zmylenie go przede wszystkim co do czasu, rubieży i kierunku wejścia do bitwy drugiego rzutu operacyjnego.

11. Przeprowadzone studia i badania problematyki możliwości przygotowania i prowadzenia maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii nie wyczerpują wszystkich problemów z jakimi spotka się dowódca i sztab armii w czasie przygotowania i prowadzenia operacji. Wydaje się jednak, że stanowią one pewną podstawę do dalszego teoretycznego i praktycznego rozwijania form i sposobów prowadzenia maskowania operacyjnego. Szereg wysuniętych hipotez, tez i wniosków wymaga przede wszystkim praktycznego sprawdzenia podczas ćwiczeń dowódczo-sztabowych w Okręgach Wojskowych i ćwiczeń z wojskami, a także sprawdzenia przez ośrodki badawcze, zwłaszcza w zakresie tworzenia sił i środków maskowania.

SPIS LITERATURY

1. płk dypl.inż. Andracki H., mjr dypl. Bień W. - Wybrane zagadnienia maskowania systemów łączności radiowej - wyd. Myśl Wojskowa nr 1, 1976r.
2. Berlińska operacja - wyd. Wojennoje Izdatielstwo Wojennowo Ministerstwa SSSR, Moskwa 1950 r.
3. Biuletyn Informacyjny Nr 1 - wyd. Sztab Gen. WP 1979 r. /Maskowanie operacyjne w pierwszej operacji zaczepnej armii/ ✓
4. Biuletyn Informacyjny Nr 4 - wyd. Sztab Gen. WP 1968 r. /Zakres i sposoby realizacji maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej armii/ brock
5. C.Von Clausewitz - O wojnie. tom 1. - wyd. MON, 1958 r.
6. płk dypl. Drażkowski L. - Niektóre problemy maskowania operacyjnego. - wyd. Myśl Wojskowa nr 2, 1975 r.
7. Fuller J.F.C. - Druga wojna światowa 1939-1945. - wyd. MON, 1958 r.
8. Galicki K.N. - W bojach za Wostocznuju Prussiju. - wyd. Moskwa 1970 r.
9. płk dypl. Górski J. - Możliwości wykorzystania dymów maskujących na współczesnym polu walki. - wyd. Myśl Wojskowa nr 3, 1975 r.
10. Guderian - Wspomnienia żołnierza. - wyd. MON. Warszawa, 1958 r.
11. Halder Franz - Dziennik wojenny. - wyd. BWW, 1973 r., t. 1 i 2.
12. ppłk mgr inż. Ignasiak L. - Wnioski ze stosowania zasłon dymnych przez wojska lotnicze. - wyd. Myśl Wojskowa Nr 4, 1976 r.

13. Instrukcja o maskowaniu wojsk. cz. I, II i III. - wyd. Sztab Gen. 1977 r.
14. Jabłoński B. - Organizacja i prowadzenie dezinformacji w operacji zaczepnej frontu. Rozprawa doktorska. - wyd. ASG WP, Warszawa, 1978 r.
15. płk dypl. Janik A. - Rola i znaczenie dymów na współczesnym polu walki. - wyd. Myśl Wojskowa, nr 2, 1975 r.
16. Jeremienko A. - Wspomnienia. - wyd. MON 1961 r.
17. płk dypl. inż. Kaczorowski A. - Zastosowanie dymów maskujących w wojskach OPK. - wyd. Myśl Wojskowa nr 3, 1975 r.
18. Kołodziejczak B. - Co będzie jutro? - wyd. MON, Warszawa 1980 r.
19. Kozielecki J. - Psychologiczna teoria decyzji - wyd. PWN, Warszawa 1977 r.
20. Królikiewicz T. - Maskowanie. - wyd. MON, 1966 r.
21. - Lokalnyje wojny. Istoria i sowriemiennost'. Pod redakcją I.E. Szawrowa. - wyd. Wojenizdat, 1981 r.
22. Łosik O.A. - Stroitielstwo i bojewoje primienienije sowietskich tankowych wojsk w gody Wielikoj Oteczestwiennoj wojny. - wyd. Wojenizdat, Moskwa 1979 r.
23. Maculenko W.A. - Operatiwnaja maskirowka wojsk. - wyd. WI MO SSSR, Moskwa 1975 r.
24. Maskowanie i mylenie w siłach lądowych Stanów Zjednoczonych. - wyd. Sztab Gen. Zarząd II, Warszawa 1974 r.
25. Maszlanka B. - Cztery oblicza militarizmu. - wyd. MON 1971 r.
26. Most pozorny. Opis i użytkowanie. Instrukcja. - wyd. Szef.Wojsk Inż. MON, Warszawa 1981 r.

27. ppłk inż. Mroczek S. - Wykorzystanie sił i środków inżynierskich do maskowania przeciwradiolokacyjnego wojsk i obiektów w operacji zaczepnej armii. - wyd. Zeszyty Naukowe ASG WP nr 2 /13/ 1977 r.
28. płk doc.dr Nawrocki K. - Możliwości armii ogólnowojskowej
płk dypl. Mikiel K. w zakresie stawiania zasłon dymnych w operacji zaczepnej. - wyd.
ppłk mgr inż. Stawny T. ASG WP, Warszawa 1977 r.
29. mjr mgr inż. Nowak I. - Niektóre zagadnienia użycia zasłon dymnych podczas forsowania przeszkód wodnych. - wyd. Myśl Wojskowa Nr 2, 1976 r.
30. mjr mgr inż. Nowak I. - Zastosowanie dymów w operacji zaczepnej armii. Rozprawa doktorska - wyd. ASG WP, Warszawa 1977 r.
31. płk prof.dr Nożko K. - Maskowanie operacyjne. - wyd. ASG WP, Warszawa 1974 r.
32. płk prof.dr Nożko K. - Maskowanie operacyjne w operacji zaczepnej armii. - wyd. Zeszyty Naukowe ASG WP nr 2, 1974 r.
33. płk prof.dr Nożko K. - Niektóre problemy organizacyjne maskowania operacyjnego i bezpośredniego w operacji. - wyd. Myśl Wojskowa nr 3, 1978 r.
34. płk prof.dr Nożko K. - Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej. - wyd. MON, Warszawa, 1973 r.
35. - Operacja zaczepna armii. Podręcznik, - wyd. ASG WP, Warszawa 1978 r.
36. - Operacja zaczepna frontu. - wyd. Sztab Gen. WP, Warszawa 1977 r.
37. - Organizacja i działanie operacyjnych grup manewrowych /OGM/ frontu i armii w operacji zaczepnej. - wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r.

38. Popow W.S. - Wniezapność i nieozidanność w historii wojn. - wyd. WI MO SSSR, Moskwa 1955 r.
39. - Problemy maskowania operacyjnego w wojskach OPK. - wyd. Zbiór prac akademii, ASG WP nr 2, 1973 r.
40. Rokossowski K. - Żołnierski obowiązek, - wyd. MON, 1974 r.
41. - Rozpoznanie strategiczno-operacyjne w siłach zbrojnych NATO. - wyd. Sztab Gen. Zarząd II, Warszawa 1972 r.
42. - Rozpoznanie taktyczne w siłach zbrojnych NATO. - wyd. Sztab Gen. Zarząd II, Warszawa 1975 r.
43. płk doc.dr hab.inż. Sanecki I. - Problemy maskowania ppłk mgr inż. przed rozpoznaniem wielospektralnym. - Stępiak I. wyd. Myśl Wojskowa nr 10, 1981 r.
44. Sawkin W.- Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki. - wyd. MON, Warszawa, 1974 r.
45. - Słownik podstawowych terminów wojskowych. - wyd. Sztab Gen. WP, Warszawa, 1977 r.
46. ppłk mgr Sobierajski R. - Zachodni teatr działań wojennych. - wyd. ASG WP, Warszawa, 1979 r.
47. - Struktura organizacyjna, zasady działania oraz środki rozpoznania wojskowego państw NATO /głównie USA i RFN/ w zakresie prowadzenia rozpoznania wojsk lądowych ze szczególnym uwzględnieniem wojsk inżynierskich /opracowanie te- zowe/. - wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r.
48. - Systemy rozpoznania termalnego w armiach państw NATO. - wyd. ASG WP, Warszawa 1981 r.
49. Sztemienko S. - Sztab Generalny w latach wojny. - wyd. MON 1969 r.

50. То́лѣзков М.И. - Маскировка в совремѣнном бою. - wyd. DOSAAF, Moskwa 1975 r.
51. Тwardowski G., Орлов Н. - Способы обеспечения скрытности подготовки операций и внезапности действий войск в годы войны. - wyd. Военно-исторический журнал, Красная звезда, орган МО СССР nr 9, 1981 r.
52. - Wpływ rozpoznania kosmicznego na działania wojsk. Podręcznik. - wyd. Sztab Gen. WP, Warszawa 1980 r.
53. - Zasadnicze przedsięwzięcia inżynierskie maskowania taktycznego i operacyjnego. Podręcznik. - wyd. Szef. Wojsk Inż. MON, Warszawa 1975 r.
54. - Zasady i cechy charakterystyczne maskowania operacyjnego realizowanego przez rodzaje sił zbrojnych, wojsk i służb. - wyd. ASG WP, Warszawa 1974 r.
55. - Zbiór materiałów z konferencji metodycznej z dziedziny maskowania wojsk i sztabów przeprowadzonej przez Sztab POW w dn. 17-18.10.1974 r. - wyd. Sztab POW Bydgoszcz, 1974 r.
56. Жаров В.Д. - Маскировка боевых порядков ракетных подразделений и артиллерии. - wyd. Военная Артиллерийская Академия, Ленинград, 1960 r.

Charakterystyka wybranych środków przenoszenia i aparatury możliwej do stosowania w rozpoznaniu kosmicznym

Nosiciele	Niektóre parametry i zastosowanie	Wysokość rozpoznania /m/	Zasięg /km/	Prędkość /km/sek/	Udźwig /kg/	Możliwa do zainstalowania aparatura	Przykłady niektórych nosicieli	Zastosowanie
Aparatury kosmiczne	Sztuczne satelity ziemi /bezzałogowe/	10^2 - 10^3	Praktycznie nieograniczony	Zgodna ze wzorem $V = 7,9 \sqrt{\frac{R_Z}{R}}$	Do $6 \cdot 10^3$	Zespół kamer, aparatura termalna, telewizyjna, radiolokacyjna i radioelektroniczna.	ATS-3, SMS Meteor, Discoverer, SAMOS, JS, ERTS-1, Landsat-2	Rozpoznanie wojskowe dla celów strategicznych, a nawet operacyjno-taktycznych, z przekazywaniem danych w czasie rzeczywistym. Zbieranie i przekazywanie informacji meteorologicznych. Badanie zasobów ziemskich, opracowania kartograficzne, ostrzeżenie przed klęskami żywiołowymi.
	Statki kosmiczne /załogowe i bezzałogowe/	10^5 - 10^8	Praktycznie nieograniczony	Zgodna ze wzorem $V = 7,9 \sqrt{\frac{R_Z}{R}}$	Powyżej $3 \cdot 10^3$	Wielopasmowe urządzenia analizujące kamery pomiarowe i wielospektralne.	Merkury, Gemini, Apollo, Columbia	Badania geograficzno-geologiczne, hydrologiczne, oceanograficzne, klimatologiczne.
	Wokółziemskie stacje orbitalne /laboratoria załogowe/	10^2 - 10^3	Praktycznie nieograniczony	Zgodna ze wzorem $V = 7,9 \sqrt{\frac{R_Z}{R}}$	Powyżej $3 \cdot 10^3$	Zespół kamer fotograficznych, aparatura termalna, telewizyjna, radiolokacyjna, radioelektroniczna i radiologiczna.	Skylab	Jak sztuczne satelity ziemi.

Podstawowa aparatura możliwa do stosowania w rozpoznaniu kosmicznym

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Parametry Aparatura	Odł. obra- zowa /mm/	Kąt wi- dzenia w stop- niach	Zakres wyko- rzysty- wania promie- niowa- nia elektro- magne- tyczne- GO	Rodzaje detek- torów	Zdol- ność roz- dziel- cza zdję- cia lub zobra- zowania /l/mm/	Jakość obrazu	Skala zdjęcia lub zobra- zowania	Oryginal- ny format zdjęcia lub zo- brazowa- nia /cm/	Efekt stereosko- powy	Rodzaj wykonywanych zdjęć i zobrazowań	Sposób ekspozycji.
Kamery foto- graficz- ne /pomia- rowe/	36- 500	10-120	0,48-0,9	Mate- rialy świa- tko- czułe	10-50	Bardzo dob- ra, najlep- sza w środ- kowej częś- ci zdjęcia	1:10 ³ - 1:10 ⁵	18x18 - 23x23	Występuje	Pionowe i skośne	Migawka centralna lub rotacyjna
Kamery foto- graficz- ne /nie po- miarowe i filmowe/	10 ⁷ 10	3-180	0,28-1,2	" - "	Do 100	" - "	1:2-10 ³ - 1:6-10 ⁵	10,5x0,8- 50x50	" - "	Pionowe, skośne i perspektywiczne	Migawka dowolna
Kamery wie- lospektral- ne /od 3- 24 lub wielooobiek- tywowe/	50- 500	Do 90	0,28-1,2	" - "	Do 100	" - "	1:10 ² - 1:10	6x6	" - "	Pionowe i skośne	Migawka dowolna /synchro- niczna/
Kamery pa- noramiczne /jedno- obiekty- wowe/	Do 600	Do 180 w kie- runku poprze- cznym do lotu, do 150 w kierun- ku po- dłużnym	0,38-1,2	" - "	Do 200	Bardzo dob- ra, stała na całym zdjęciu	Do 1:2-10 ⁵	Do 15x150	Możliwy lokalnie	Panoramyczne	Obracający się obiektyw ze szczelina lub wirują- cy pryzmat z przesuwają- cym się filmem
Kamery szczelinowe	Do 300	Do 120	0,38-0,9	" - "	Do 100	Bardzo dob- ra, najlep- sza w środ- kowej częś- ci taśmy	1:2-10 ³ - 1:10 ⁵	Szer.do 30 cm długość do 120 cm	W przypad- ku fotogra- fii na 2 taśmach w jedna- kowej ska- li	Pionowe i skośne	Bez migawki /naświetlenie szczelinowe/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kamery skalujące	Do 500	Do 120 w kierunku przeczynym do lotu / w kierunku dłuższym rejestracja ciągła	0,10-15	Materiał światłoczuły, detektory fotoelektryczne / w szerokim zakresie / możliwość zapisu na taśmę lub magnetycznej lub bezpośredniego wprowadzenia do EMC.	Temp. do 0,1°C, kątowa do 1m	Zadawalająca, najlepsza w środkowej części taśmy.	1:10 ² -6 1:4·10 ⁶	Szer. od 6-12	Możliwy z sąsiednim pokrywającym się zobrażowaniem.	Pionowe i skośne.	Elektroniczna
Kamery telewizyjne	50-1000	12-120	0,28-15	Detektory elektroniczne z możliwością zapisu na taśmę lub magnetycznej lub bezpośrednie wprowadzenie do EMC.	Do 10 ⁴	Zadawalająca, najlepsza w środkowej części obrazu.	1:10 ² -6 1:4·10 ⁶	0,6x0,6-60x60	Możliwy	" -	" -
Radiołokacja panoramiczna	-	Do 120	Centymetry	Detektory elektroniczne	Miała	Słaba	1:10 ⁴ - 1:10 ⁶	Do 50	Miemożliwy	Pionowe	" -
Radiołokacja boczna wybierania	-	Do 160	10 ³ -10 ⁵	Detektory elektroniczne z możliwością transmisji i przetwarzania w zobrażowanie	W azymucie do 1 / dla $\lambda = 10$ cm/	Dobra	1:10 ³ - 1:10 ⁶	Szer. do kilku nastu cm	" -	Skośne, dwustronne /symetryczne do osi nosiciela z przzerwą po środku/	Elektroniczna z wykorzystaniem metod holograficznych przy rekonstrukcji obrazu.

Załącznik Nr 3

Zestawienie sił i środków rozpoznania korpusu armijnego Stanów Zjednoczonych oraz ich możliwości rozpoznawcze

Oddziały /pododdziały/	Stan osobowy	Ważniejszy sprzęt i uzbrojenie										Możliwości rozpoznawcze							
		Czołgi	Transport pancerny	Samochody	Wozdzielacze	Broń przeciwpancerna	Działa	Samoloty	Samoloty bombowe	Samoloty rozpoznawcze	Stacje zakł. /elektro- /	Stacje deton. zap. /elektro- /	Stacje rozpr. /dźwiękowe /	Gł. rozpozn. /km/	Szer. rozp. /km/	Liczba patroli rozpozn.	Liczba grup dyw. rozpozn.	Liczba obs. /w. /	Liczba post. /rozp. /zakł. /
Rozpoznawczy pułk pancerny	3461	159	171	458	27	35	18							100	do 80	54-81	24-30	24	
Dywizjon rozpoznania pomiarowego	766		213											do 80	do 80			32-44	
Kompania lotnicza sztabu KA	159							13	16					do 80	do 80				
Kompania lotnicza sztabu artylerii KA	169							10	13					80	do 80				
Batalion zbierania i opracowania danych rozpoznania	1435																		
Batalion rozpoznania i przeciwdziałania radiowego	777		26	178				16						145	40	68			
Batalion walki radiowej								4							20				
Kompania walki elektronicznej	169														20				
Kompania dalekiego rozpoznania														120			32		
Organa rozpoznawcze DZ/DPanc /organiczne/	około 900	54	44	114	9	80			42					4-75	15-20	18-27	8-12	43	
Ogółem w KA /trzy DZ i jedna DPanc/	ponad 10000	444	373	1260	63	355	18	43	249	12	84	1880	80	do 120	do 80	126-189	88-110	228-240	128

Załącznik Nr 5

Ocena możliwości rozpoznania nieprzyjaciela w zakresie wykrywania i rozpoznawania wojsk i obiektów wojskowych

1. Rozpoznanie powietrzne:

a/ Rozpoznanie wzrokowe - ma dać informację w krótkim czasie o działaniach przeciwnika, głównie o celach ruchomych.

Umożliwia ono:

- rozpoznanie rejonów /ześrodkowania wojsk i techniki bojowej/;
- rozpoznanie obiektów /maskowanych obiektów naziemnych, obiektów w lasach i terenach zurbanizowanych, zapór inżynieryjnych i budowli fortyfikacyjnych/;
- rozpoznanie marszrut /wojsk w ruchu, linii komunikacyjnych, przeszkód wodnych itp./.

Głębokość rozpoznania - do 1200 km.

b/ Rozpoznanie fotograficzne:

- wielko i średnioskalowe - prowadzi się w celu: rozpoznania terenu, rejonów i pozycji przeciwnika, charakteru szaty roślinnej, stanowisk startowych, rakiet różnych typów, rejonów ześrodkowania czołgów i innej techniki bojowej, rozmieszczenia składów, różnego rodzaju obiektów radioelektronicznych i innych. Możliwości rozpoznania - bardzo wysokie;
- małoskalowe - dla ogólnej oceny charakteru terenu, oraz jego pokrycia naturalnego i sztucznego. Możliwości rozpoznania - średnie;
- w podczerwieni, w podczerwieni barwnej /w fałszywych kolorach/ oraz wielospektralne - umożliwia uzyskanie dodatkowych informacji o szacie roślinnej i obiektach maskowanych w lesie, o obiektach sztucznie maskowanych, obiektach podziemnych, położeniu i głębokości zbiorników wodnych, wilgotności gruntów, rodzaju upraw itp. Możliwości rozpoznania - bardzo duże.

c/ Rozpoznanie termalne - umożliwia otrzymanie informacji o stanie termicznym /temperaturze/ powierzchni obiektów. Stosuje się go w celu: oceny rodzaju gleb i gruntów,

określenia stanu wilgotności gleby i głębokości wód podziemnych, rodzaju i stanu roślinności, obecności i stopnia działania techniki i obiektów wojskowych, obiektów maskowanych w sposób naturalny lub sztuczny, obiektów podziemnych /magazynów, składów, zbiorników MPS itp./.

d/ Rozpoznanie radiotermalne /radiolokacyjne pasywne/ - umożliwia niezależnie od pory doby i pogody otrzymanie informacji o linii brzegowej i obecności zbiorników wodnych i rzek, wykrywanie przepraw mostowych i promowych na rzekach, wykrywanie obiektów zamaskowanych radiolokacyjnie, wykrywanie startów rakiet i inne.

e/ Rozpoznanie radiolokacyjne /obrazowe/ - umożliwia niezależnie od pory doby i pogody rozpoznanie rzeźby terenu, rejonów zabudowanych, lotnisk, charakteru powierzchni Ziemi, szaty roślinnej i obiektów ukrytych w lasach, liniach kolejowych, obiektów będących w ruchu i innych.

2. Rozpoznanie kosmiczne.

a/ Rozpoznanie fotograficzne wstępne - umożliwia z orbity o wysokości 200 km odczytywanie obiektów liniowych o długości 20-25 m, obiektów powierzchniowych o średnicy 50 m oraz linii komunikacyjnych o szerokości 4-5 m. Pozwala wykryć:

- budowę podziemnych wyrzutni strategicznych pocisków raketowych oraz wykonywanie innych prac inżyniersko-saperskich;
- lotniska i znajdujące się na nich duże samoloty;
- bazy morskie, porty i ich elementy składowe;
- duże okręty wojenne;
- duże stacje radiolokacyjne;
- linie kolejowe, drogi, węzły komunikacyjne, drogi wodne itp.;
- miasta i osiedla, większe zakłady przemysłowe, duże obiekty wojskowe.

b/ Rozpoznanie fotograficzne szczegółowe - umożliwia z orbity o wysokości 150-300 km odczytywanie obiektów liniowych o szerokości 0,5 m i większej oraz obiektów powierzchniowych o wymiarach co najmniej 0,5x0,5 m. Pozwala to na dokładne odczytywanie szczegółów wykrytych obiektów, jak:

- małe samoloty, pojazdy, technika pancerna i inżynierijna;
- pociągi i pojazdy na drogach, zgrupowania czołgów i techniki bojowej;
- odczytywanie szczegółów obiektów wojskowych, zakładów przemysłowych i innych, co umożliwia bliskie określenie tych obiektów;
- stanowiska startowe rakiet, wyrzutnie rakiet, typy rakiet, układ i rozmiary pozycji startowych.

3. Rozpoznanie radioelektroniczne.

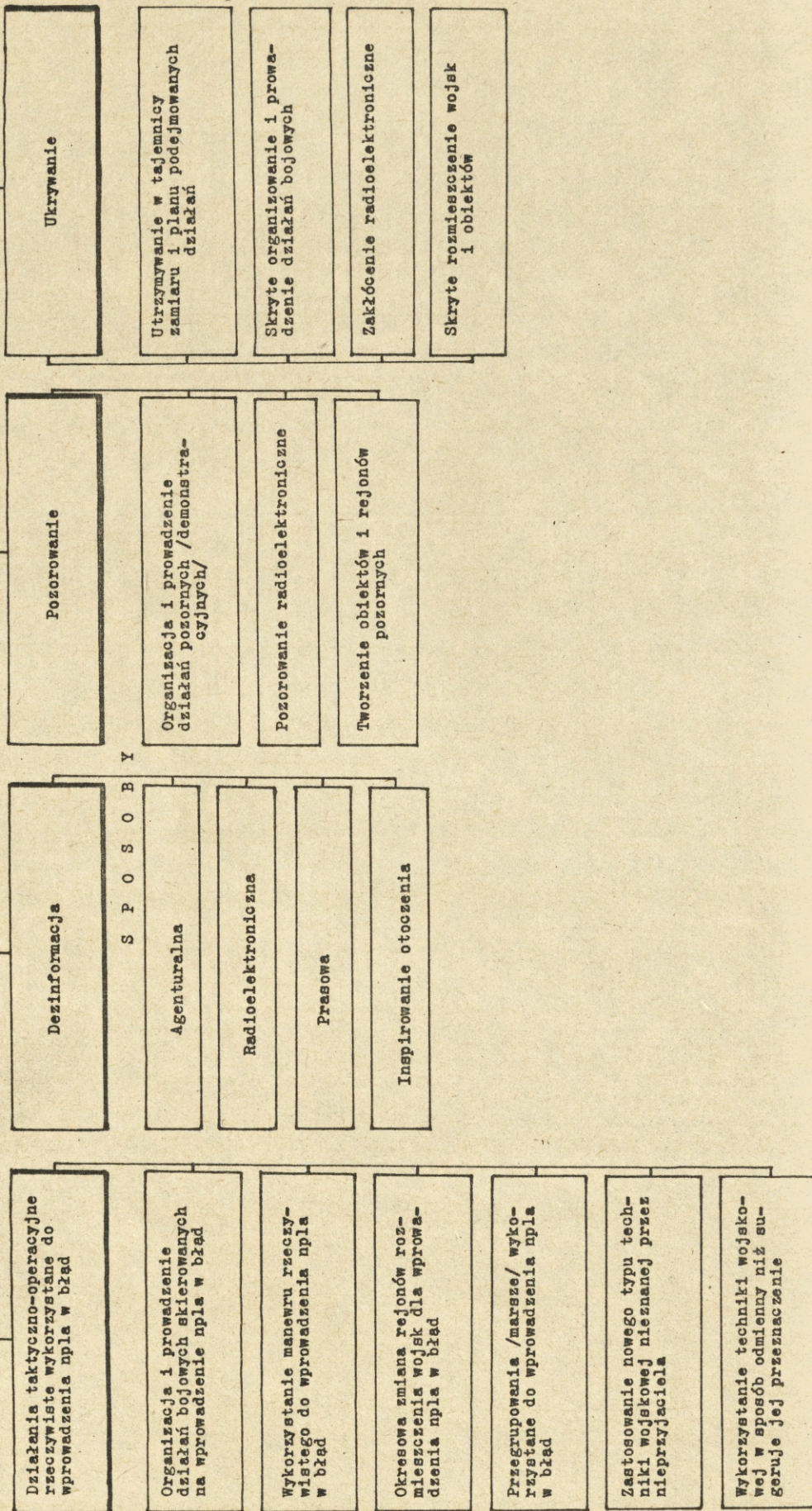
Umożliwia:

- uzyskanie informacji o systemie radioelektronicznym przeciwnika;
 - określenie parametrów i dyslokacji środków tego systemu.
- Otrzymuje się: częstotliwość nośną sygnałów, współrzędne źródła emisji, typ środka elektronicznego, parametry odebranych sygnałów /długość impulsów, częstotliwość powtarzania, kształt wiązek bocznych, charakterystyki promieniowania anteny, rodzaj polaryzacji, rodzaj modulacji itp./. Ponadto rejestruje się emisje radiowe w systemie łączności przeciwnika, lokalizuje wykryte źródła emisji radiowych, ustala częstotliwość i inne parametry systemów radiolokacyjnych i radiowych, przechwytyje korespondencję radiową.

Podział m. skowania operacyjnego

MASKOWANIE OPERACYJNE

P O R M Y

Załącznik Nr 7

Rozbudowa pozornego rejonu stanowisk BROT^{x/}

Lp.	Podstawowe zadania	J.m.	Rejon stanowisk startowych BROT		
			potrzebna il. przy zaleśnieniu 15-30%	potrzebne siły i środki	
				rd	m h
1	Rozbudowa obiektów pozornych:				
	- szczeliny przykryte	szt.	45-30	9-6	Spycharka 9-6
	- okopy i ukrycia na wyrzutnie i samochody	szt.	15-10	3-2	Spycharka 3-2
	- ukrycia na naczepy transportowe	szt.	5-3	2	Spycharka 2-1,5
2	Wykonanie sztucznych plam w terenie 100-200 m ² każda	szt.	20-12	5-3	Spycharka 1
3	Wykonanie i ustawienie makiet wyrzutni	szt.	3	337,5	IES-16 72; GKT-60 1,5; BK-3a 6.
4	Wykonanie i ustawienie makiet różnych samochodów i naczep	szt.	25-15	1800-1080	IES-16 100-60; GKT-60 25-15; BK-3a 25-15.
5	Ustawienie masek etatowych	szt.	50-25	5-3	
6	Ustawienie odbijaczy kątowych	szt.	100-50	3-15	
7	Wykonanie okopów dla 2-3 żołn.	szt.	35-22	12-7	
8	Wykonanie okopów /ukryć/ na sprzęt	szt.	22	60	Spycharka 10
9	Wykonanie szczelin	szt.	20-10	10-5	
10	Urządzenie śladów dróg	km	6		Równiarka 15
	Razem			2246,5 1509,5	Spycharka 25-20 Równiarka 15 IES-16 172-132 GKT-60 26,5-16,5 BK-3a 31-21

Uwaga: Do ochrony rejonu i pozoracji wydzielona została w pozornych rejonach stanowisk ogniowych BROT 2-3 plp, 2 baplot, 2-3 plsap /plmask/, drtr i radiostację.

x/ Według podręcznika: Zasadnicze przedsięwzięcia inżynierskie maskowania taktycznego i operacyjnego. Inż. 370/74 s. 19, 91, 95.

Załącznik Nr 8

Ilość sił i środków niezbędna do pozorowania rejonu rozmieszczenia /ześrodkowania/ związków taktycznych

Potrzebne siły	Jedn. miary	Stanowiska dowodzenia	Nazwa związku takt.	
			DZ	DPanc
Kompanie piechoty	-	-	3	2-3
Kompanie czołgów	-	-	2-3	3-4
Baterie artylerii	-	-	1-2	1-2
Baterie art.plot	-	-	1-2	1-2
Kompanie saperów	-	dwie drużyny	1	1
Radiostacje	szt.	1-2	4-6	4-6
Śmigłowce	szt.	1	-	-
Ciągniki art.	szt.	-	2-4	2-4
Makiety dział	szt.	2-4	60-70	50-60
Makiety czołgów	szt.	4-6	90	120
Makiety wyrzutni rakiet takt.	szt.	-	2	2
Makiety transp. opanc.	szt.	10	125	100
Makiety samochodów	szt.	10-15	120	100
Makiety ludzi	szt.	20-30	200	150
Pozorne drogi	km	-	10-15	10
Odbijacze kątowe	szt.	20	300	350
Komplety masek	szt.	2	40	40
Świece dymne	szt.	40	100	100

Uwaga: Do kierowania pracami wskazane jest przydzielenie od drużyny do plutonu z kompanii maskowania.

Załącznik Nr 9

Ilość sił i środków potrzebna do upozorowania marszu
związków taktycznych

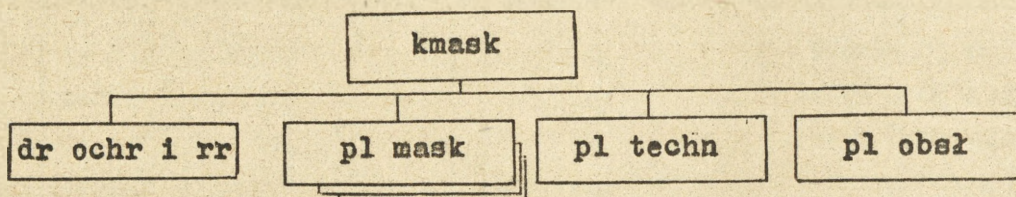
Potrzebne siły i środki	Jedn. miary	Nazwa związku takt.	
		DZ	DPanc
Batalion piechoty	-	1	2-3 komp.
Dywizjon artylerii	-	1	1
Kompania czołgów	-	2-3	3-4
Bateria art.plot	-	1-2	1-2
Kompania saperów	-	1	1
Radiostacje	szt.	4-6	4-6
Ciągniki art.	szt.	2-4	2-4
Odbijacze kątowe	szt.	350	360
Komplety masek	szt.	40	40
Świece dymne	szt.	420	420
Makiety wyrzutni rakiet taktycznych	szt.	2	2

- Uwaga: 1. Pozorowanie marszu dywizji wykonuje się po dwóch-trzech marszrutach.
2. Makiety przygotowuje się w ilości od 15 % /w terenie lesistym/ do 30 % /w terenie odkrytym/ środków bojowych i transportowych pozorowanego związku taktycznego wykonującego marsz.

Etatowe pododdziały maskowania występujące na szczeblu armii /równorzędnym/

1. ZSRR

W ZSRR na szczeblu armii ogólnowojskowej i pancernej w pułku inżynieryjno-saperskim występuje kompania maskowania.

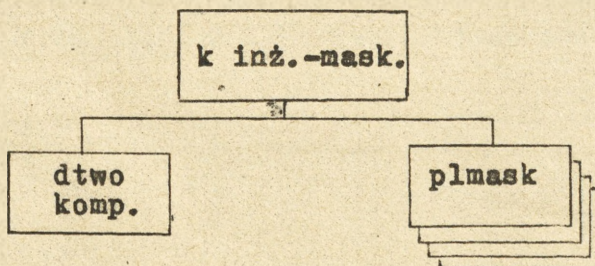
Wyposażenie: 2 kpl pozornych dywizjów rakiet;
3 kpl gumowych makiet czołgów;
1000 szt. odbijaczy kątowych OMU /małych/;
42 szt. odbijaczy kątowych Piramida;
62 szt. odbijaczy kątowych Ugoł.

Możliwości: za 10-12 godzin:

- zamaskować 6 mostów jako zniszczone;
- urządzić 3 mosty z odbijaczy kątowych Ugoł przez średnie przeszkody wodne do 200 m;
- urządzić 2 pozorne rejony rozmieszczenia pułków;
- urządzić pozorny rejon rozmieszczenia BROT;
- urządzić do 2 pozornych SD armii.

2. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej:

W USA na szczeblu korpusu armijnego w brygadzie inżynieryjno-saperskiej występuje kompania inżynieryjno-maskownicza.

Stan osobowy:
- oficerów - 5
- podof. i szer. -69
Razem -74

Przeznaczona do planowania, nadzorowania i kontroli przedsięwzięć maskowania włącznie z instalowaniem urządzeń wprowadzających nieprzyjaciela w błąd.

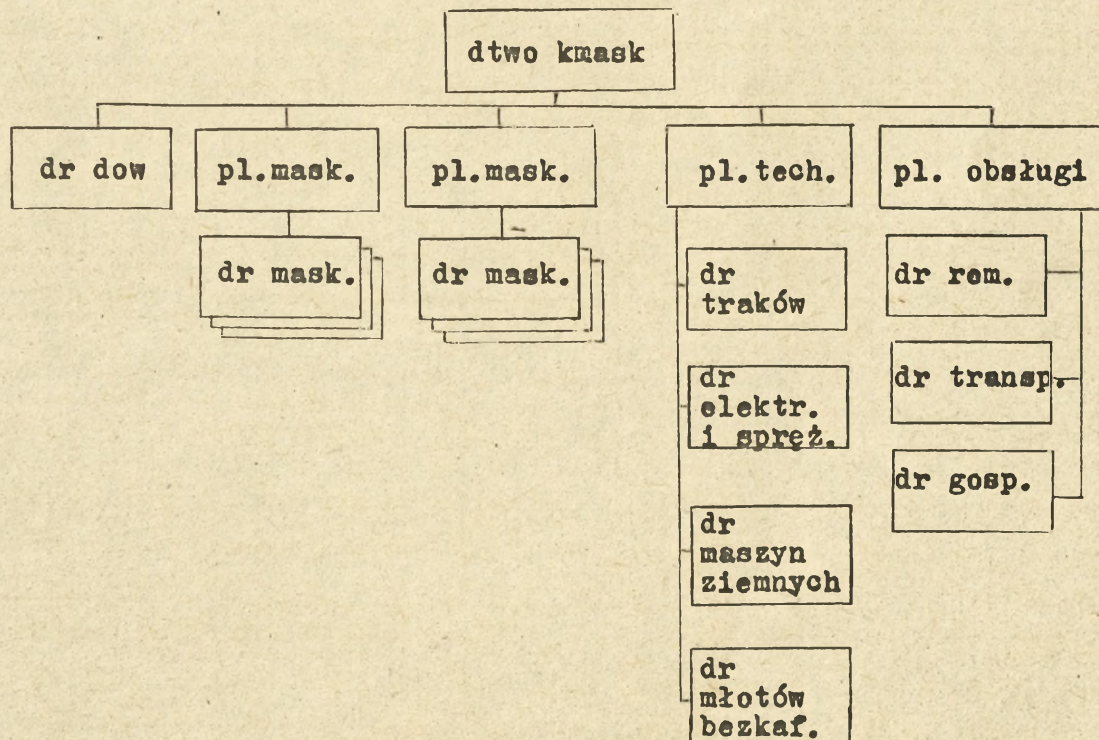
Ponadto wykorzystuje się pododdziały kompanii do nadzorowania i kontroli dyscypliny maskowania oraz szkolenia maskowniczych jednostek organizacyjnych korpusu.

Wyposażenie:

- 1 treningowy zestaw maskowniczy kompanii;
- 1 zestaw do malowania;
- 1 zestaw fotograficzny;
- 8 stereoskopów;
- 1 kpl. kreślarski;
- 3 generatory prądu /1,5 - 3 kW/;
- 1 zestaw narzędzi pneumatycznych;
- samochody.

3. PRL

W LWP na szczeblu armii w brygadzie saperów występuje kompania maskowania.

Przeznaczenie: wykonanie przedsięwzięć inżynierskich w ramach maskowania operacyjnego armii.

Możliwości:

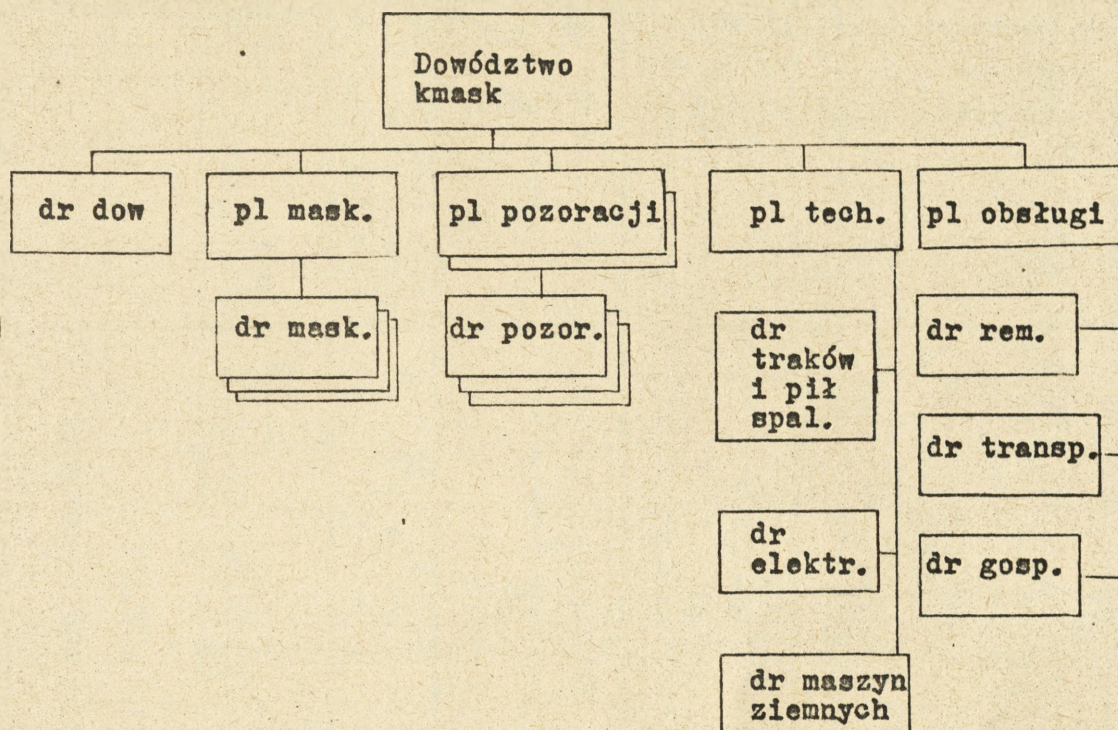
- urządzenie pozornego rejonu stanowisk startowych BROT w ciągu doby;
- urządzenie 9 pozornych mostów przez średnie przeszkody wodne w ciągu 8-10 godzin;
- urządzenie pozornego SD armii w ciągu 6-8 godzin.

Stan osobowy: 110 ludzi.

Wyposażenie:

- łódź ŁD - 4;
- silnik zaburtowy - 2;
- koparka samochodowa - 1;
- spycharka ciężka - 1;
- pług do transzei PLT - 1;
- sprężarka - 1;
- elektrownia oświetleniowa 1 KW - 3;
- elektrownia IES-16 - 1;
- pika spalinowa - 5;
- trak ciężki - 1;
- młot bezkafarowy - 2;
- warsztat Binż. - 1;
- odbijacz katowy mały - 600;
- odbijacz katowy duży - 150;
- urządzenie propagandowe na samochodzie - 1;
- samochody różne - 25;
- radiostacje /R-105 i R-126/ - 8.

Organizacja kompanii maskowania
/projekt/

Wyposażenie /ważniejszy sprzęt/:

- sprzęt maskowniczy /siatki maskujące, zestawy malarskie itp./;
- 2 kpl. gumowych makiet sprzętu pozornych dywizjonów rakiet;
- 3 kpl. gumowych makiet czołgów;
- 1 kpl. mostu pozornego;
- odbijacze katowe /pneumatyczne/;
- łodzie pneumatyczne, składane;
- silniki zaburtowe;
- koparka samochodowa;
- spycharka ciężka;
- pług do transzei PŁT;
- warsztat BInż.;
- elektrownie oświetleniowe i siłowe;
- trak, piły spalinowe, narzędzia do obróbki drewna, itp.

Przeznaczenie:

- techniczne kierowanie pracami związanymi z ukryciem i wprowadzeniem nieprzyjaciela w błąd;
- wykonanie skomplikowanych prac maskowania operacyjnego zwłaszcza z zakresu pozorowania wojsk i obiektów;
- udział w kontroli przestrzegania zasad i dyscypliny maskowania;
- szkolenie maskownicze wojsk armii.

Załącznik Nr 12

Charakterystyka środków zadymiania

Granaty i świece dymne

Dane taktyczno-techniczne	Ręczny granat dymny RGD-2 /dym biały lub czarny/	Świeca dymna DM-11	Świeca dymna BDSz-5	Morska świeca dymna MDSz
Kadłub	Cylinder z tektury grubości 2-3mm	Cylinder z blachy o grubości 0,35mm	Zewnętrzny cylinder z blachy karbowanej, wewnętrzny z blachy perforowanej	
Wymiary kadłuba w mm: - średnica - wysokość	52 204	155 100	400 480	400 480
Ciężar w kg	ok. 0,5	2,1-2,2	40	43-45
Ciężar mieszanki dymotwórczej w kg	0,3-0,4	1,8-2,0	30,5-33,5	31,5-34,5
Czas rozpalania w sek.	do 10	do 30	do 25	do 40
Czas intensywnego dymienia w min.	1-1,5	5-7	5-7	8-11
Długość zasłony dymnej w m.	25-30	75-100	300	500
Szerokość zasłony dymnej w m.	5-8	10-15	50-60	100
Czas popalania w min.	-	-	do 2	do 3
Zapłonnik	tarciowy umieszczony w otworze mieszanki dymotwórczej	tarciowy przechowywany w hermetycznym pudełku	elektryczny wz. "Choł" lub mechaniczny /uderzeniowy/	
Substancja	mieszanka antracenowa /antracen, chłorek amonowy, chloran potasowy/, RDG dym czarny posiada mieszankę antracenową bez chlorku amonowego			

Nasadkowe granaty dymne NGD

Nasadkowy granat dymny NGD jest przeznaczony do wykonywania krótkotrwałych zasłon dymnych w interesie małych pododdziałów. Granatów używa się do strzelania z 7,62 mm karabinka-granatnika wz. 1960 /1960/72/ na odległość do 200 m. Możliwości: czas intensywnego dymienia - 50-80 sek, długość zasłony dymnej do 25-30 m.

Termiczna aparatura dymotwórcza wozów bojowych

/PT-76B, T-54 AM-1, T-54 AM-2, T-55A, T-55AD, BWP/
Termiczna aparatura dymotwórcza /TAD/ jest przeznaczony do wytwarzania zasłon dymnych w ruchu i z miejsca przy pomocy silnika; materiałem dymotwórczym jest olej napędowy z układu silnika.

Zużycie paliwa: 100 litrów w ciągu 10 minut.

Długość zasłony dymnej w średnich warunkach atmosferycznych przy zadymianiu przez:

- czołgi: z miejsca - około 250 m; w ruchu - około 330-500 m;
- BWP: z miejsca - około 125 m; w ruchu - około 140-160 m.

Wielolufowa wyrzutnia pocisków dymnych

Przeznaczona jest do wystrzeliwania pocisków dymnych na odległość do 700 m. Kaliber wyrzutni - 80 mm, ilość luf - 8 /4 z lewej i 4 z prawej strony wieży wozu bojowego/; kąt podniesienia lufy: 10° odpowiadający donośności 700 m /4 lufy/; mechanizm odpalania - elektryczny; długość lufy - 28 cm; ciężar pocisku dymnego 1,6 kg; ciężar substancji dymotwórczej - 1,3 kg; czas palenia się ładunku - ok. 1 min.

Lotnicza wyrzutnia dymna LWD

Lotnicza wyrzutnia dymna LWD montowana na śmigłowcu Mi-8 przeznaczona jest do stawiania zasłon dymnych z lecącego śmigłowca. Udźwig śmigłowca Mi-8 24 szt. świec dymnych BDSz-5. Możliwości w zakresie wykonania zasłon dymnych /lot na wysokości 30-40 m/ są następujące:

- przy wietrze równoległym do kursu śmigłowca - 3-4 km;
- przy wietrze skośnym do kierunku lotu - 2-3 km.

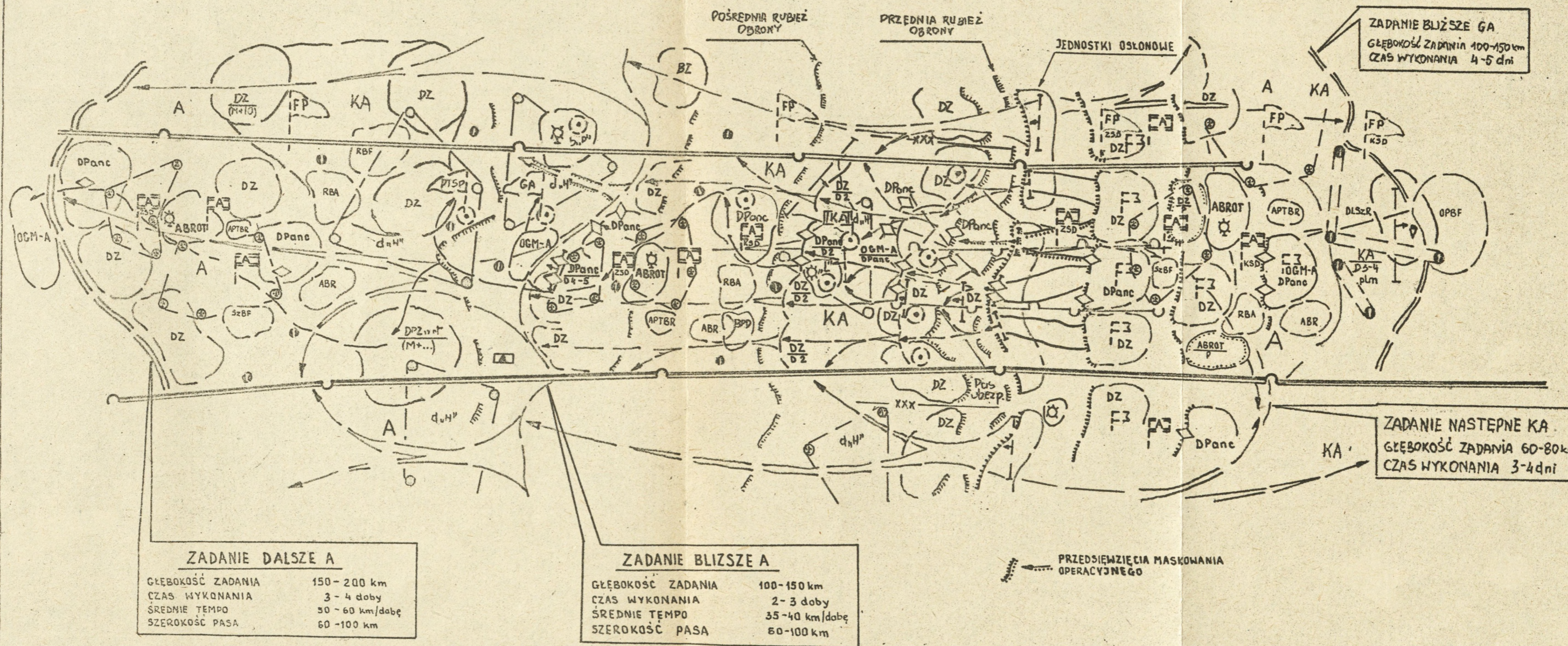
Artyleryjskie pociski dymne i moździerzowe granaty dymne

Kaliber	Nazwa pocisku	Ciężar pocisku w kg	Ciężar ładunku kruszącego w kg	Ciężar ładunku dymnego w kg
Haubica 122mm	Dymny stalowy D-462	22,55	0,438	2,673
	Dymny stalowy	22,77	0,443	2,740
Armata 85mm	Armatni wskaźnikowy DC-471	26,64	0,408	2,853
Armata 85mm	Dymny stalowy D-367	10,07	0,102	0,574
Moździerz 120mm	Dymny stalowy D-843	16,9	0,073	1,970
Moździerz 120mm	Dymny stalowy D-5	16,6	0,130	1,520

Lotnicze bomby dymne

Dane	Typ bomby	
	DAB-100-80-F	DAB-100-90-FM
Kaliber bomby w kg	100	100
Ciężar bomby w kg	73	92
Ciężar substancji dymotwórczej /białego fosforu/ w kg	45	60
Ciężar zapalnika w kg	1,04	1,08
Czas zadymienia w minutach: - pojedynczej bomby - serii 4 bomb	1-3 2-5	2-6 8-15
Długość zasłony dymnej w metrach: - pojedynczej bomby - serii 4 bomb	150-800 300-800	200-1500 1200-4000
Wysokość zasłony dymnej w metrach: - w części środkowej - w części końcowej	50-100 200-300	50-100 200-300

SCHEMAT OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

ZADANIE BLIŻSZE GA
 GŁĘBOKOŚĆ ZADANIA 100-150 km
 CZAS WYKONANIA 4-5 dni

ZADANIE NASTĘPNE KA
 GŁĘBOKOŚĆ ZADANIA 60-80 km
 CZAS WYKONANIA 3-4 dni

ZADANIE DALSZE A
 GŁĘBOKOŚĆ ZADANIA 150-200 km
 CZAS WYKONANIA 3-4 doby
 ŚREDNIE TEMPO 50-60 km/dobę
 SZEROKOŚĆ PASA 60-100 km

ZADANIE BLIŻSZE A
 GŁĘBOKOŚĆ ZADANIA 100-150 km
 CZAS WYKONANIA 2-3 doby
 ŚREDNIE TEMPO 35-40 km/dobę
 SZEROKOŚĆ PASA 60-100 km

PRZEDSIĘWZIĘCIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO

BIBLIOTEKA GŁÓWNA-ARCHIWUM
 Nr ewid. 49139
 Akademia Obrony Narodowej

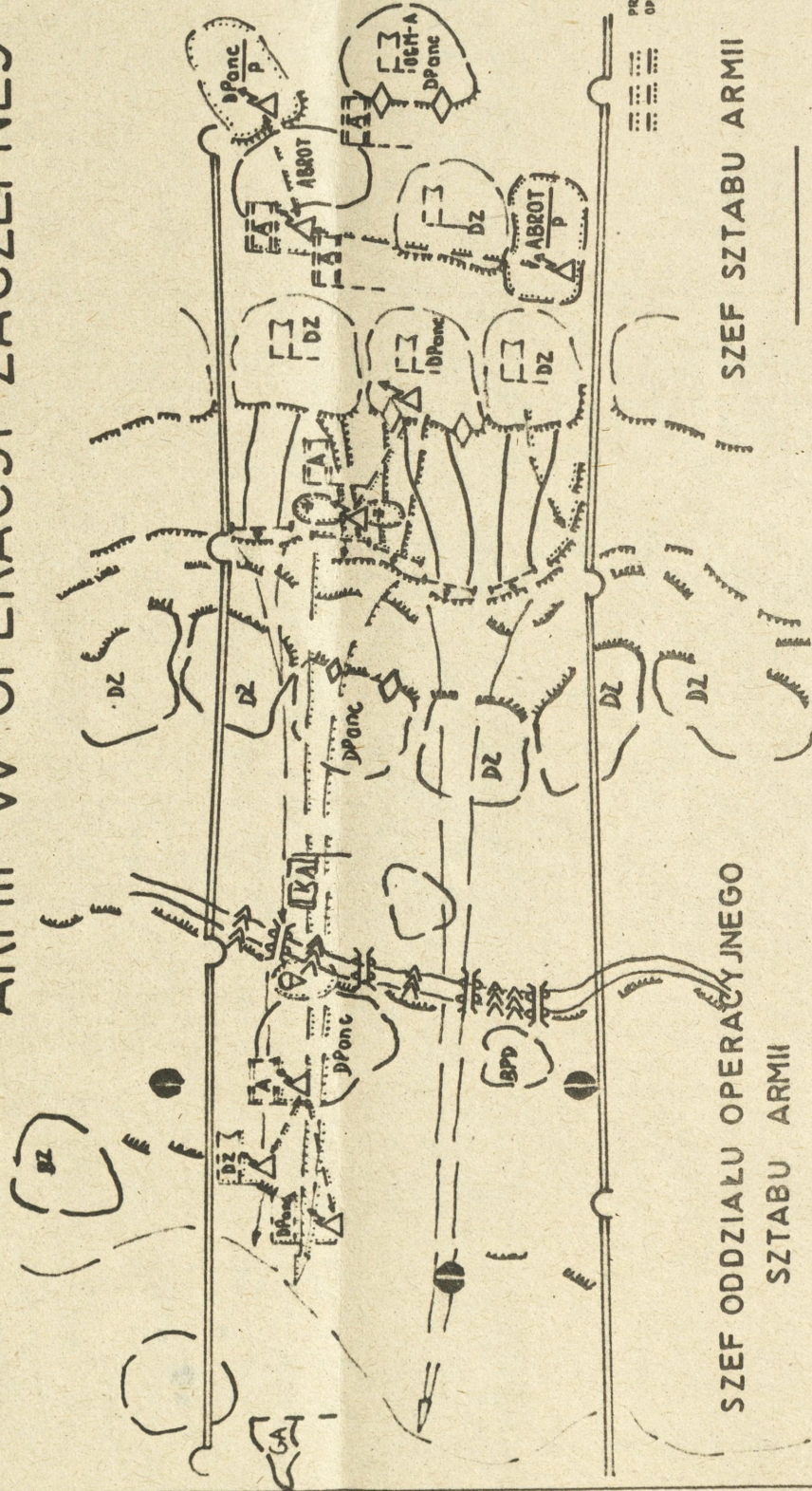
BIBLIOTEKA NAUKOWA
 Nr ewid. 410
 Akademia Obrony Narodowej

ZALĄCZNIK Nr 14

ZATWIERDZAM

DOWÓDCA ARMII _____

PLAN MASKOWANIA OPERACYJNEGO ARMII W OPERACJI ZACZEPNEJ

LEGENDA

do planu realizacji przedsięwzięć maskowania operacyjnego w operacji zaczepnej ... armii.

1. CEL MASKOWANIA OPERACYJNEGO: wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do kierunku głównego uderzenia wojsk armii i uchronić główne zgrupowanie uderzeniowe armii od uderzeń lotnictwa i EMR.

2. ZADANIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO:

- a/ Pozorować wykonanie głównego uderzenia armii w kierunku ...
- b/ Ukryć rzeczywiste rejon rozmieszczenia wojsk rakietowych oraz stanowisk dowodzenia armii i dywizji.
- c/ Ukryć rzeczywiste kierunek i czas wejścia do bitwy drugiego rzutu armii.

3. PRZEDSIĘWZIĘCIA MASKOWANIA OPERACYJNEGO:

Lp	Rodzaj przedsięwzięcia	Rejon działania	Sily i środki	Sposób realizacji	Czas realizacji	Odpowiedzialny	Kontrolujący
a/ W OKRESIE PRZYGOTOWANIA OPERACJI							
1	Stworzenie pozornego zgrupowania DPanc	.../rejon/	...pcz i artyleria ...DPanc, kmask /bez pl mask/	Przegrupowanie wojsk. Rozbudowa inż.rejonu zesrodkowania wojsk, ruchy wojsk w rejonie zesrodkowania, ustawienie makiet sprzętu i odbijaczy katowych. Praca środków łączności w pozornej sieci łączności. Dezinformowanie.	od...do...	Dca...pcz	Szef sztabu armii
2	Pozoracja ruchu wojsk na kierunkachkierunki działania /drogi/	dwie kcz ...DPanc, dwie kpiech ...DZ	Demonstracyjne przegrupowanie i aktywny powrót. Przekazywanie meldunków w pozornej sieci łączności.	od...do...	Dca...DPanc, dca...DZ	Szef oddziału operacyjnego armii
...	itd.						
b/ W OKRESIE WYKONANIA ZADANIA BLIŻSZEGO							
1	Maskowanie wprowadzenia do bitwy drugiego rzutu armii.	...DZ z rubieży ...w kierunku... DPanc z rubieży ...w kierunku	Sily...DZ i ...DPanc. Część sil ...DZ. Lotnictwo rozpoznawcze /elr/.	Dezinformacja radiowa, Zmiana kierunku ruchu. Działanie lotnictwa rozpoznawczego, itd.	od...do...	Dowódca ...DZ i ...DPanc	Szef sztabu armii
2	Pozoracja przepraw na rz./rejon/	pl mask, ABSap, trzy pl piech ...DZ, odbijacze katowe, most pozorny, środki dymne.	Ustawienie mostu pozornego w rejonie... Ustawienie odbijaczy katowych w rej. Zadymianie przepraw faktycznych i pozornych.	od...do...	Wyznaczony oficer z Szefostwa Wojsk Inż. armii	Szef Wojsk Inżynierskich armii
...	itd.						

SZEF ODDZIAŁU OPERACYJNEGO SZTABU ... ARMII

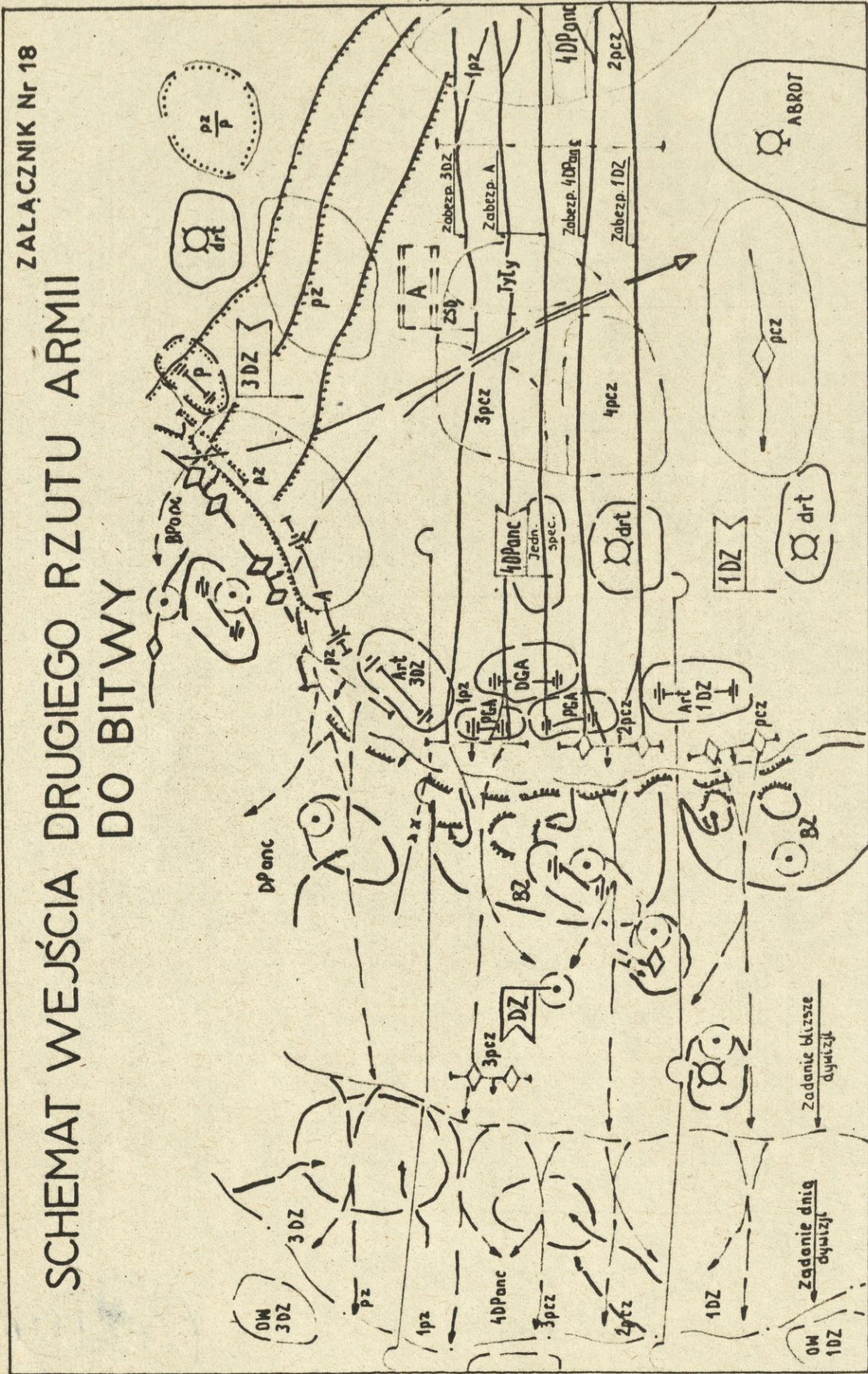
SZEF SZTABU ... ARMII

... /stopień, imię i nazwisko/

... /stopień, imię i nazwisko/

SCHEMAT WEJŚCIA DRUGIEGO RZUTU ARMII DO BITWY

Załącznik Nr 19

PRZYKŁADY

dyrektyw operacyjnych dowódcy 1 Frontu Białoruskiego wydanych dowódcom 61 armii i 1 armii polskiej w czasie przygotowania operacji berlińskiej^{x/}

Osobiście

DOWÓDCY 1 ARMII POLSKIEJ

Kopia: SZEFOWI SZTABU GENERALNEGO KA

Dyrektywa operacyjna Nr 00541/op. Sztab 1-go frontu białoruskiego 12.4.45 r. 3 godz. 00 min. Mapa 100 000.

1. Oddziały 610 i 606 DPiech. specjalnego przeznaczenia, wzmocnione dwoma dywizjonami artylerii Odwodu Naczelnego Dowództwa bronią rubieży: Hohensaaten, Neuglietzeu, Hristiauzee, Zollbrucke, Neukarlshof, Karlsbiese.
2. Na prawo - 61 armia forsuje rz. Odra na odcinku: Stolzenhagen, Lunow i naciera w ogólnym kierunku Ludersdorf, Britz, Gross-Schonebeck, Lowenberg, Neuruppin, Wusterhausen, Havelberg.

Linia rozgraniczenia: Wutenow, Rorbek, Mantel, Ceden, Kanał Hohenzolern, Liebenwalde, Fehrbellin, Strodehne, Wulkau.

Wszystkie punkty oprócz Wutenow, Mantel, Fehrbellin wyłącznie dla 1 armii polskiej.

Na lewo - 47 armia pokonuje obronę przeciwnika na odcinku: Karlsbiese, wył. Ortwig i naciera w ogólnym kierunku Bliesdorf, Gazelberg, Brunow, Gruntal, Basdorf, Tuldorf, Welten.

Linia rozgraniczenia: Zoldin, Babin, Witnitz, Gustebieser, Kanał Alte Oder, Wriezen, Gersdorf, Melchow, Wandlitz, Zaudchauzen, Dreibrucken, Hoen-Nauen, Shollene, Klitz.

Wszystkie punkty, oprócz Babin, Gustebieser, Wriezen, Wandlitz, Zaudchauzen, włącznie dla 2 armii polskiej.

x/ Według: Berlińskaja operacija 1945 goda - wyd. Wojennoje Izdatielstwo Wojennowo Ministerstwa SSSR, Moskwa 1950 r. s. 555-557.

3. 1 armia polska z 41 gwardyjskim pułkiem moździerzy, 274 batalionem specjalnego przeznaczenia /amfibił/ przejść do natarcia z zadaniem forsowania rz. Odry na odcinku Hristiansee, wzg. 5,6 /3 km zach. Grustebiser/ i pod koniec pierwszego dnia operacji siłami głównymi armii wyjść na Alte Oder i opanować przeprawy przez ten kanał.
Przeprawę wojsk przez rz. Odrę osłonić dymami, uzgadniając wykonanie zasłon dymnych z dowódcą 47 armii.
W drugim dniu operacji forsować kanał Alte Oder i opanować rubież wsch. skraj Eberswalde, Gersdorf.
Następnie nacierać w ogólnym kierunku Kolsterfelde, Sachsenhausen, Kremmen, Friesack, Arneburg i opanować rubież:
a/ w trzecim dniu operacji - Marienwerder, /wył/ Biesenthal;
b/ w czwartym dniu operacji - /wył/ Liebenwalde, Zehleudorf;
c/ w jedenastym dniu operacji wyjść na rz. Elba na odcinku /wył/ Wulkau, Kliestz.
4. Przygotowanie operacji zaczepnej, przegrupowanie i wejście wojsk do rejonów wyjściowych do natarcia wykonywać skrycie przed przeciwnikiem, z zachowaniem wszystkich zasad maskowania, dążąc do osiągnięcia zaskoczenia w działaniach armii.
5. Z dyrektywą zezwalam zapoznać szefa sztabu, szefa oddziału operacyjnego sztabu armii i szefa artylerii armii. Pozostałym wykonawcom zadania stawiać w zakresie ich dotyczącym. Dowódcom pułków nie wydawać pisemnych zarządzeń, zadania postawić ustnie trzy dni przed operacją. Nie wydawać ogólnych dyrektyw zabezpieczenia tyłowego, organizować je zarządzeniami ustnymi.
6. Całemu stanowi osobowemu wojsk armii wyjaśnić, że zadaniem naszym jest długotrwała uporczywa obrona. Młodszym dowódcom i czerwonoarmistom postawić zadanie do natarcia 2 godziny przed atakiem.
7. Czas rozpoczęcia natarcia zgodnie z moimi wytycznymi. Sposób przeprowadzenia przygotowania artyleryjskiego natarcia zgodnie z załączonym grafikiem.

8. Plan operacji zaczepnej armii przedstawić mi do zatwierdzenia do 12.00 14.4.45 r.

Dowódca
1 Frontu Białoruskiego
/podpis/

Członek Rady Wojskowej
1 Frontu Białoruskiego
/podpis/

Szef sztabu 1 Frontu Białoruskiego
/podpis/

Osobiście

DOWÓDCY 61 ARMII

Kopia: SZEFOWI SZTABU GENERALNEGO KA

Dyrektywa operacyjna Nr 00540/op. Sztab 1-go Frontu Białoruskiego 12.4.45 r. 3 godz. 00 min. Mapa 100 000.

1. Oddziały dywizji grupy "Schwedt", 11 DZ SS, 1 DZmot, 610 DPiech szczególnego przeznaczenia, wzmocnione dwoma dywizjonami artylerii Odvodu Naczelnego Dowództwa i 503 samodzielnym batalionem czołgów, bronią się na rubieży: Schwedt, Criewen, Stolpe, Lunow, Hohensaaten, Neuglietzen.

Rezerwy przeciwnika: 10 DZ SS - Jaminow, Passow, Schendell.

2. Na prawo 49 armia /2 FB/:

Linia rozgraniczenia: Schnajdemul, Arnshwalde, Piritz, Schwedt, Angermunde, Gransee, Wittenberg, Wszystkie punkty wyłącznie dla 61 armii.

Na lewo 1 armia polska forsuje rz. Odra na odcinku: Hristiansee, wzg. 5,6 /3 km zach. Gustebiser/ i uderza w ogólnym kierunku Bad-Freienwalde, Klosterfelde, Sachsenhausen, Kremmen, Friesack, Arneburg.

Linia rozgraniczenia: Wutenow, Rorbek, Mantel, Ceden, Kanał Hohenzolern, Liebenwalde, Fehrbellin, Strodehne, Wulkan.

Wszystkie punkty oprócz Wutenow, Mantel, Fehrbellin wyłącznie dla 61 armii.

3. 61 armia z 7 Gwardyjskim Korpusem Kawalerii, 20 dywizja plot, 5 i 13 batalionem pontonowym, 81 i 85 szturmowym batalionem inżynieryjno-saperskim /17 szturmowej brygady inż.-sap./, 70 i 71 oddziałem wojskowo-budowlanym Odwodu Naczelnego Dowództwa, 286 batalionem specjalnego przeznaczenia /amfibii/ i 17 samodzielnym batalionem obrony chemicznej przejść do natarcia z zadaniem forsowania rz. Odra na odcinku Stolzenhagen, Lunow, płn.-wsch. skraj lasu /1 km płd. Lunow/ i do końca dnia 16.4.45 opanować rubież Stolzenhagen, Parstein, Oderberg. Przeprowadzenie wojsk przez rz. Odra osłonić dymami.

Następnie, zabezpieczając swoje prawe skrzydło przed przeciwdzierzeniami przeciwnika z północy i płn.-zach., nacierać w ogólnym kierunku Britz, Gross Schonebeck, Lowenberg, Neuruppin, Wisterhausen, Havelberg i opanować rubież:

a/ w drugim dniu operacji - Stolpe, Neukunkendorf, Serwest, /wyk/ Eberswalde;

b/ w trzecim dniu operacji - Angermunde, Jochimsthal, Eichhorst, /wyk/ Marienwerder;

c/ w czwartym dniu operacji - /wyk/ Friedrichswalde, Kurtschlag, Krewelin, Liebenwalde;

d/ w jedenastym dniu operacji - wyjść na rz. Elba na odcinku Nitzow, Wulkau.

4. Przygotowanie operacji zaczepnej, przegrupowanie i wejście wojsk do rejonów wyjściowych do natarcia wykonywać skrycie przed przeciwnikiem, z zachowaniem wszystkich zasad maskowania, dążąc do uzyskania zaskoczenia w działaniach wojsk armii.

5. Z dyrektywą zezwalam zapoznać szefa sztabu, szefa oddziału operacyjnego sztabu armii i szefa artylerii armii. Pozostałym wykonawcom stawiać zadania w zakresie ich dotyczącym.

Dowódcom pułków nie wydawać pisemnych zarządzeń, zadania postawić ustnie trzy dni przed natarciem.

Nie wydawać ogólnych dyrektyw zabezpieczenia tyłowego, organizować je ustnymi zarządzeniami.

6. Wyjaśnić całemu stanowi osobowemu wojsk armii, że zadaniem naszym jest długotrwała uporczywa obrona.
Młodszym dowódcom i czerwonarmistom zadanie do natarcia postawić 2 godziny przed atakiem.
7. Czas rozpoczęcia natarcia zgodnie z moimi wytycznymi.
Sposób przeprowadzenia przygotowania artyleryjskiego zgodnie z załączonym grafikiem.
8. Plan operacji zaczepnej przedstawić mi do zatwierdzenia do 12.00 14.4.45 r.

Dowódca
1 Frontu Białoruskiego
/podpis/

Członek Rady Wojskowej
1 Frontu Białoruskiego
/podpis/

Szef sztabu 1 Frontu Białoruskiego
/podpis/

Wydrukowano w 15 egz.
Egz. nr 1-15 - Bibl.Nauk.OZS
Wyk. mjr Dorociński
Druk WR dn.21.1.83 r.
Druk ASG WP nr pf-175/WW

